

SFÂNTUL GRIGORIE
PALAMĂ

OMILII VOL. 3

Concepție grafică: Doina DUMITRESCU

Editor: Sorin DUMITRESCU

**© Anastasia 2007
reeditare 2012**

**Str. Energiei nr. 16, sector 2, București
tel./fax: 021 610 59 23,
e-mail: fundatia.anastasia@yahoo.com**

ISBN 978-973-87245-1-8

Sfântul Grigorie Palama

Omilii

volumul 3

Apărut cu binecuvântarea
Î. P. S. Nicolae CORNEANU,
Mitropolitul Banatului

Traducere din limba greacă de
Parascheva Grigoriu

A N A S T A S I A

Descriere CIP a Bibliotecii Naționale Române

Grigorie Palamas, ST.

Omilii, volumul 3/ Sfântul Grigorie Palama; trad. Parascheva Grigoriu-
București: Editura Fundației Anastasia, 2007

ISBN 978-973-87245-1-8

I. Grigoriu, Parascheva (trad.)

252:281.94

821.14'02-97=135.1

OMILII
(36-63)

ale SFÂNTULUI GRIGORIE PALAMA,
Arhiepiscopul Thessalonicului

Omilia 36

La Evanghelia celei de-a 11-a duminici a sfântului Evanghelist Matei¹ având ca subiect pilda Mântuitorului care începe astfel:

„Asemănatu-s-a, zice, Împărăția cerurilor omului împărat care a voit să se socotească cu slugile sale:

Și începând să se socotească, i s-a adus un datornic cu zece mii de talanți” Întru care și despre reaua pătimire și despre milostivire

1. Când Dumnezeu l-a zidit pe om liber, l-a învrednicit totodată de o atât de mare purtare de grijă, astfel ca, de se va folosi bine de libertate, să-și încline voia nu spre cele rele, ci spre bine. Prin urmare, chiar de la început, când l-a zidit pe om, l-a zidit după chipul și asemănarea Lui, așa fel încât, de va fi privind neclătit către însuși arhetipul binelui, să nu cadă din bunătate. Iar Dumnezeu apoi nu a încetat să arate către acesta împlinșugata Sa bunătate, mai mult decât față de toate câte s-au zidit de El, ca spre chipul cu cea mai mare asemănare cu El. Și de aici, din revărsarea acelei bunătăți îl atrage, în virtutea asemănării cu El la aceeași măsură și la aceeași împărtășită bunătate. Căci este cu puțință ca omul să fie bun urmând chipului și asemănării Lui, dar ca un om să fie în chip neschimbător la fel de bun ca Dumnezeu,

¹ Pericopa Evangheliei Matei. (18 :23-35)

acest lucru este din rândul celor cu neputință.

2. Luați aminte dar la mulțimea și mărimea darurilor lui Dumnezeu către noi și la atâtea chipuri ale facerii Lui de bine, punându-se pe Sine pildă. Voi lăsa la o parte darurile cele naturale pe care ni le-a dat nouă spre bună lucrare, și despre care David, socotindu-le numai pe acestea, a zis către El: „Minunată este știința Ta mai presus de mine, este înaltă și nu o pot ajunge” (Ps. 138, 6). Însă le voi menționa acum și pe cele din afara și pe cele din jurul nostru, grăind pe scurt: atât cele văzute cât și nevăzute, pentru om au fost zidite. Căci nu numai că a făcut pentru noi cerul, pământul și apa, aerul, focul și toate cele dintr-însele, cu felurimea speciilor de animale sau plante pe care noi nici nu le putem număra, ci și mulțimea nenumărată și de multe chipuri a oștilor îngerești, tot pentru om a fost zidită, pe unii rânduindu-i să cârmuiască lumea și să conducă neamurile, după cum profeții Domnului, de El povățuiți, pe noi ne învață, și pe alții să slujească celor care vor moșteni mântuirea cea veșnică, precum ne-a descoperit nouă marele Pavel, învățat la rându-i de către Acela. (Evr. 1 :14) Dar de ce spun toate cele de El zidite? Când El Însuși S-a făcut om pentru noi? Și ce limbă ar putea spune negrăitele cuvinte pe care El le-a rostit pentru noi, poruncile și viețuirea, virtuțile pe care ni le-a făcut cunoscute nouă prin propria Lui viețuire, măreția minunilor săvârșite pentru noi? Precum și cea mai mare minune dintre toate minunile, pe care pentru noi a plinit-o. O, mare minune a minunilor ! că și pe Sine Însuși morții S-a dat pentru noi și a înviat și S-a înălțat, Cel Ce trăiește veșnic ca un Dumnezeu și fiind în cer, mai mult, fiind pretutindenea și mai presus de toate, și Care a fost mai

înainte de veci și continuă să fie de veacuri și care va fi după toți vecii.

3. Așadar, pentru mare mila Lui, toate pentru noi au fost aduse într-o ființă de către El. Și ce altceva L-a mișcat spre atâta și atâta facere de bine, dacă nu iubirea Lui de oameni, mărinimia și mila? Însă îndoita este arătată mila Lui față de om, căci, mai înainte chiar de a fi păcătuit noi Lui, El a plinit, din milă față de noi, prin multe binefaceri, lipsa firii noastre. Iar după ce noi am păcătuit față de El, a rămas la fel de bogat în milostivire și nu numai atât. Din multa Lui compătimire, mărinindu-și darurile Lui față de noi, pentru binele veșnic și pentru a ne duce pe noi la sporire, nu numai că nu a răsplătit răul cu rău, și nici nu a dăruit simplu cele bune pentru rele, ci și pe cele neasemănat mai bune le-a dăruit nouă, nefiind nimic mai mare sau mai bun pe care să nu îl fi dăruit nouă. Căci mai pe urmă S-a dat pe Sine Însuși pentru noi, Cel Care este Cel dintâi dintre bunuri, Cel mai mare și Cel mai Înalt, mai presus decât, simplu, Binele.

4. Dar apoi îndoit este și binele ce vine din negrăita lui milosârdie și aceasta este, pe de o parte, a da celor lipsiți adăpost, acoperământ, hrană, și ajutor: iar pe de altă parte este iertarea și îndelunga răbdare și compătimirea față de cei căzuți. Cel Ce este Fiul lui Dumnezeu, făcându-Se om pentru noi, găsind de cuviință să ne fie nouă învățător, ne-a condus și pe noi către acel chip dintâi al milostivirii, ca din cele ce sunt nouă prisositoare să facem parte și altora. „Celuia ce cere de la tine dă-i și de la cel ce vrea să împrumute de la tine nu te întoarce” (*Matei, 5:42*) Și mai departe, „adunați-vă vouă comoară în ceruri unde nici cariul, nici rugina nu o strică și unde hoții nu pot să o răpească și să o fure.” (*Mat, 6:20*) Și iarăși în altă

parte zice „Ceea ce vă prisosește dați milostenie.” (Luca, 11:41)

5. Căci despre acestea nu numai prin cuvinte, ci și prin pilde, pentru a ne întoarce pe noi a le săvârși, ne înfățișează înfricoșata acea venire, ca și când s-ar petrece sub ochii noștri, când El însuși Se va arăta ca Împărat șezând pe tronul slavei. Și toți cei care au lucrat fapte de milostenie în partea cea de-a dreapta vor fi așezați, ca unii care au lucrat faptele dreptei, în schimb, cei care nu au lucrat astfel de fapte la stânga Lui vor fi rânduiți. Pe aceștia osândindu-i ca pe niște nemilostivi, ca unii care nu au făcut milă, cărora nu le mai ajungeau bogățiile, pe unii ca aceștia blestemați îi numește și în focul cel veșnic îi va trimite, care s-a gătit diavolilor și îngerilor Lui. Pe binefăcători însă, laudându-i pe față și arătându-se ca și când facerea lor de bine pentru nevoiași ar fi fost către El Însuși, îi mărturisește ca binecuvântați ai Tatălui și îi face pe ei moștenitori ai lumii, fiindu-le gătită Împărăția încă de la întemeierea lumii. Acestea le zice în Evangheliile Domnului pentru întâiul chip al milostivirii care este grija arătată față de cei săraci, aducându-ne pe noi la aceasta și convertindu-ne la el.

6. Dar despre un alt chip al milostivirii, răbdarea și compătimirea față de cei ce ne batjocoresc pe noi, ce zice?

„Nu răsplățiți răul cu rău”, (Romani, 12:17) ci „biruiți răul cu bunătatea” (Rom. 12 :21). „Nu judecați ca să nu fiți judecați” (Mat. 7:1; Luca 6 :37) și „De veți ierta oamenilor greșelile lor și Tatăl vostru cel ceresc va ierta vouă greșelile voastre, iar de nu veți ierta greșiților voștri, nici Tatăl vostru cel din ceruri nu va ierta vouă greșelile voastre.” (Mat. 6 :14-15). Și precum în ceea ce privește milostenia, S-a folosit

de îndemnuri și porunci, pentru ca prin lucrare să-i întoarcă, arătându-Se pe Sine Împărat și Păstor, tot așa, și în ceea ce privește răbdarea. Iar cât privește compătimirea față de păcătoși, nu numai că a zis toate câte le-am arătat cu prisosință, ci a adăugat și înfățișat și pilda pe care am cunoscut-o în Evanghelia de astăzi: „Asemănatu-s-a, zice, Împărăția cerurilor omului împărat care a voit să se socotească cu slugile Sale: Și începând să se socotească, I s-a adus un datornic cu zece mii de talanți” (Mat. 18 :23).

7. Aici Îl numește pe Tatăl „un om împărat”, precum *om împărat* Se numește și pe Sine Însuși, în alte pilde cu privire la sfârșitul lumii acesteia. Iar dacă spune că Tatăl Se asemuiește cu un om, se înțelege aceasta prin alegorie. Dar când se referă la El Însuși, nu doar se aseamănă pe Sine cu un om prin parabolă, ci spune cu adevărat că om S-a făcut pentru noi; dar unul este tronul și una Împărăția Tatălui și a Fiului, și deși a rostit acele cuvinte, zicând „am însetat și am flămânzit” și celelalte, și frați i-a numit pe cei nevoiași, și toate celelalte câte sunt proprii Întrupării Sale, „a făcut-o” pentru „a preamări” binefacerea către aproapele, și Se compară pe Sine cu un împărat care șade pe tron înaintea noastră. Și tot astfel când pomenește de oi și de capre, tot în chip alegoric, împărat și păstor S-a numit pe Sine; aici însă a pomenit despre slujitori și despre socoteală și simbrii, ca și când ar fi vorba despre o vistierie împărătească, zicând că Tatăl Său a șezut ca un împărat care se socotește cu slujitorii Săi și își cere înapoi datoriile.

8. Pentru ce dar în alte pilde, pe care le-am amintit cu alt prilej, zice „va șede”, „va aduna” și „va despărți” și „va grăi”, într-un cuvânt, folosind toate formele verbale la viitor, (Mat. 25:31-46), iar dincoace,

„s-a asemănat”, „a voit”, „i s-a adus un datornic”, „Domnul a poruncit”, - toate verbele indică timpul trecut? (Mat. 18 :23-35) Fiindcă toate câte a grăit „în alte pilde cu privire la sfârșitul lumii”, sunt ale veacului viitor, iar cele din pilda Evangheliei de astăzi mai curând s-au împlinit aici în vremea de acum: căci zice, fiindu-i adus un datornic ce datora zece mii de talanți și neavând de unde să-i plătească, „a poruncit Domnul să-i vândă soția și pe copiii acestuia și toate câte avea și să plătească datoria,” (Mat. 18 :25) însă acela i-a căzut la picioare ca să-l miluiască, făgăduindu-i că îi va plăti, iar Domnul milostivindu-Se, l-a dezlegat pe acesta și i-a iertat lui datoria. Nimic dintre acestea nu se referă la veacul viitor, nici amânarea datoriei, nici făgăduința de a plăti de către datornic, nici dezlegarea, nici iertarea datoriei în nici un chip din partea celui care dă toate și care cere atunci de la noi socoteală pentru toate.

9. Însă și aducerea datornicului celui cu zece mii de talanți, când Împăratul a început să-i scocotească datoria, aceasta nu este privitor la veacul viitor; căci în veacul cel viitor este sfârșitul a toate, iar al celor „din pilda” de aici, este doar începutul. Iar urmarea pildei este tot a veacului de acum. Căci ieșind robul acela a întâlnit pe un altul împreună-slujitor cu el care îi datora o sută de dinari și punând mâna pe el îl trăgea și striga: „plătește-mi cele ce-mi datorezi”. (Mat. 18 :28) Și pe cel care-i căzuse la picioare rugându-l și făgăduindu-i, nu l-a miluit nici cu cea mai mică milă, ci plecând l-a aruncat în temniță până ce îi va fi plătit tot ceea ce îi datora. Prin urmare, ce ieșire va mai fi în vremea cea de apoi? Care datorie va fi atunci la cei ce împreună sunt slujitori? Ce cerere de achitare a datoriiilor? Căci „căzându-i, zice, cel împreună-slujitor

cu el la picioare, l-a rugat zicând: ai milă de mine și toate câte îți datorez îți voi plăti. Acela însă nu l-a ascultat, ci l-a aruncat în temniță până ce-și va plăti datoria.» (*Mat. 18 :29-30*). Căci în viața veacului viitor nu se poate să mai pătimim ceva unul de la altul, nici nu ne vom mai închina unii altora ca să ne rugăm de cineva: căci Unul numai este Cel întru Care tot genunchiul se va pleca în cer și pe pământ și toate cele de sub pământ. Dar, zice, „ceilalți slujitori s-au întristat tare pentru o așa de mare nemilostivire față de slujitorul acela, și i-au descoperit Domnului toate cele întâmplate; iar El mâniindu-Se și luându-l pe robul cel nemilostiv, l-a dat pe El chinuitorilor, până ce va plăti toată datoria.” (*Mat. 18 :31-34*)

10. Deși cineva ar putea vedea că acestea se întâmplă în veacul de acum, ele țin mai curând de cel viitor, fiindcă acolo rușinarea se arată în fața tuturor, iar judecata este fără milă, iar chinul nesfârșit, „până ce va plăti toată datoria”. Căci este cu neputință ca să aflăm vreo plată la noi care să egaleze datoriile noastre către Dumnezeu, astfel încât „până ce va plăti totul”, se înțelege chinul cel veșnic. Dar atunci cum acelea toate din pildă se săvârșesc aici și acum: tronul cel împărătesc, cercetarea datornicilor, iar după cercetare, cererea celor datorate și condamnarea și după condamnare iertare și iarăși condamnare și toate câte urmează? Și este altarul lui Dumnezeu acesta precum un alt cer dincolo de catapeteasmă, precum în corturile cele mai presus de ceruri având tronul cel stăpânesc, pe care șezând Împăratul cel veșnic S-a socotit în chip nevăzut cu slujitorii Lui, precum și noi toți stăm acum și ne rugăm.

11. Mulți sunt cei, între care și eu însumi mă socotesc, care sunt muștrați de aceste cuvinte rostite aici

și cunoscute adânc dumnezeiește, fiindcă nu folosesc după Dumnezeu aceste mii de talanți, adică foarte mulți talanți, între care fiecare cuvânt se înțelege ca un talant, care atrage după sine, prin nelucrarea lui, o pedeapsă grea, nenumărați fiind. Căci la fel și Cain o singur dată părându-i-se că păcătuiește, fiind fratri-cid, de șapte ori a primit pedeapsă. (*Fac. 4 :15*). Adică mult mai mult, după cele scrise. Căci nu ni se va socoti nouă numai cele ce datorăm, ci vom da socoteală și de cele neștiute ale noastre, iar noi, aflând aceasta, până ce încă mai suntem în Biserică, să ne pocăim, să cădem la picioarele Domnului, făgăduindu-I să trăim de acum înainte o viață plăcută Lui și să dobândim iertare rămânând aici până la sfârșit și rugându-ne fierbinte. Căci zice „Întoarceți-vă către Mine iar Eu mă voi întoarce către voi și nu voi mai pomeni fără-delegile voastre.” (*Ier. 31 :34, ; Zah. 1 :3*)

12. Și apoi odată ieșiți din Biserică și întâlnindu-i pe cei care ne-au greșit nouă de șapte ori, și când uneori cad înaintea noastră și ne roagă, noi ne arătăm fără milă și neîmblânziți.

Fiindcă aceste greșeli ale aceloră către noi nu au valoarea nici măcar a unui dinar, în timp ce ale noastre pe care le facem către Dumnezeu ne îndatorează cu talanți și încă mulți. Pentru aceasta, Cel Ce ne compătimește pe noi care ne pocăim, Domnul, și care ne iartă atâtea, văzând nemilostivirea noastră față de aproapele și împietrirea noastră, se mânie pe noi pe bună dreptate și ne încredințează pe noi chinurilor de nerăbdare, ispitelor de aici și pedepselor viitoare celor fără de sfârșit, după Însuși cuvântul adevărului „Căci astfel, zice, și Tatăl Meu cel din ceruri va face vouă, dacă nu iertați fiecare fratelui vostru din toată inima voastră greșelile lui”. (*Mat. 18 :35*) Și aceasta cu

atât mai înfricoșător cu cât cei cu adevărat slujitorii lui Dumnezeu care sunt îngerii și oamenii sfinți întru care nădăjduim ca să se roage de aici pentru noi și care acolo vor avea solie și mijlocire către Dumnezeu, vai, îi vom afla întărâtându-L pe Dumnezeu împotriva noastră, dacă nu ne arătăm compătitori celor care ne-au greșit nouă, căci aceștia sunt, precum am fost învățați în cele de mai sus, cei care îi vestesc Domnului cu întristare tare înțepenirea și împietrirea conștiinței noastre. Așadar, bine am grăit la începutul predicii că însuși Tatăl este Împăratul și judecătorul, precum prin pildă însuși Domnul o grăiește: căci nu zice aici, Eu îl voi da pe cel nemilostiv chinuitorilor, ci „Tatăl Meu cel din ceruri”.

13. Să ne temem, deci fraților, de o astfel de pornire a sfinților împotriva noastră din ziua aceea, să ne înfricoșăm de dumnezeiasca pedeapsă, să ne rușinăm în fața unei atari îndelungi răbdări a lui Dumnezeu către noi, pe care să o comparăm cu mărimea datoriei noastre către Dumnezeu și pe aceasta să o comparăm cu datoriile altora către noi. „De câte ori, a întrebat Petru pe Domnul, îmi va greși fratele meu și eu îi voi ierta lui? Până la șapte ori?”

Și a auzit „nu îți zic ție de șapte ori, ci de șaptezeci de ori câte șapte”; (*Mat. 18 :21-22*) or, este cu neputință ca fratele nostru să ne greșească nouă de atâtea ori într-o singură zi.

Pe când căderile noastre către Dumnezeu depășesc într-o singură zi cu mult acest număr, iar dacă vei socoti doar mărimea uneia dintre ele după care este cântărită căderea ta, atunci vei afla că neasemuit mai mare este numărul căderilor tale față de toate cele ale aproapelui și vei vedea atunci dacă se obține numărul de șaptezeci de ori câte șapte.

14. Datorând așadar atâția și atâția talanți lui Dumnezeu pe de o parte și ori de câte ori ai cerut numai îndurarea Lui, luând desăvârșită iertare de la El a toată datoria, atunci oare pentru o mică datorie de arginți – căci așa sunt dinarii – nu vei fi oare bucuros și nu te vei îndura din tot sufletul de cel care cere de la tine, împreună slujitor cu tine, milă și lăsarea datoriei? Altminteri, toate se vor cere de la tine pe drept cuvânt; căci cum oare nu ar fi drept ca să retragă toată iertarea și în loc de milă să ți se întoarcă osândă? Pentru aceasta și spune unul dintre profeți: „precum ai făcut, astfel ți se va face; fapta ta se va întoarce asupra capului tău”. (*Avdie*, 1:15) Așadar să nu stăruim în reproșuri, în mânie sau în a ne căuta nouă dreptate, ci mai degrabă să îmbrăcăm, precum spune Apostolul (*Col.* 3 :12) veșmântul milei și arătând, atât prin vorbe, cât și prin fapte, compătimire, să devenim între noi precum iarăși el însuși ne învață, (*Efes.* 4 :32) buni, milostivi, alinându-ne unii pe alții, când cineva are ceva de reproșat cuiva, precum și Hristos ne-a mângâiat pe noi. Căci numai în acest chip și harul cel de la Hristos va rămâne cu noi întărit, sau, mai curând, va fi ca o arvună a făgăduinței bunătăților viitoare.

15. Căci astfel cel care ne face nouă vreo nedreptate ar deveni, dacă am vrea, dătătorul și pricina atâtor bunătăți pentru noi. Căci pe acesta îl văd ca pe o corabie care poartă mii, având destul pentru a ne plăti datoria de mii de talanți, arvunindu-ne nouă făgăduința bunătăților viitoare. Și îl mai văd pe acesta ca un echivalent duhovnicesc pentru ceea ce am văzut de curând cu proprii ochi în cetatea noastră². Au venit

2 v. Omilia 24 :16, Omilia 37 :20 acest episoed pare să se fi întâmplat doar cu câteva luni înainte de această predică v. Chrestou, pp. 16-17.

păgânii, au înconjurat cetatea și ne-au tăiat nouă calea de la proviziile pentru trai de la țărm, gătindu-ne nouă primejdia cea mai de pe urmă, prin strâmtorarea de cele necesare. Însă, arătându-se nouă „cel pe care l-am miluit” și aducând la țărmul nostru o corabie cu grâne de mii de medimne, zădărnicește asaltul păgânilor și aprovizionând cu cele necesare, și ieftin, le depozitează și pentru viitor ca provizii pentru trai.

16. Astfel, se petrec lucrurile, în chip nevăzut cu oricare din neamul omenesc, botezat în numele lui Hristos. Vine asupra lui războiul cel înțelegător, se taie sufletul de la orice provizii pentru mântuire, se împresoară de la limanul virtuților și fiindcă nu a lucrat nici o faptă bună, este împins la deznădejde, încât prin aceasta este stăpânit de ea și nenorocit: însă arătându-se cineva care ne-a păgubit cu ceva, prin purtarea de grijă a Celui Ce pururea voiește mântuirea păcătoșilor, folosindu-se ca un datornic de compătimirea față de noi, aflând-o și în noi pe aceasta, face zadarnică orice răutate a diavolului, îmblânzind pe Dumnezeu, dăruindu-ne nouă proviziile îmbelșugate ale compătimirii și mântuirii, cerând pentru noi și îndatorându-se pe Sine pentru a ne dobândi nouă viața veșnică.

17. Pe care să o dobândim toți cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos căruia I Se cuvine toată slava, stăpânirea, cinstea și închinăciunea împreună cu Cel fără de început al Său Părinte și Preasfântului și Bunului și de viață făcătorul Duhul Lui, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 37

La preacuvioasa Adormire a Preacuratei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioarei Maria

1. Dorul și datoria au alcătuit, pentru dragostea voastră, omilia noastră de astăzi. Dar nu este numai dorirea mea de a supune atenției voastre cuvântul mântuitor primit în auzul vostru cel iubitor de cuvântări dumnezeiești și de a vă hrăni de aici sufletele voastre și nu numai fiindcă voiesc ca pentru dragostea voastră să îmi fac datoria, după sfintele rânduieli: ci și fiindcă, mai mult decât oricare alt subiect, acesta este dintre cele mai pline de folos pentru mine însumi și mai îndrăgit de mine, dacă voi rosti cu laude în Biserică minunile pururea Fecioarei și Maicii Domnului. Iar cât privește dorul, care este, nu unul, ci îndoit, acela mă înalță și mă cheamă și îndeamnă, iar datoria neabătut mă constrânge, căci singur cuvântul nu se poate apropia de cele ce sunt mai presus de cuvânt, precum nici ochiul nu poate privi neabătut la soare. Apoi, iarăși, deși nu se cade a grăi cele ce sunt mai presus de cuvânt, însă, pentru iubirea de oameni, ni se îngăduie totuși să slăvim pe cele slăvite, și deși trebuie ca cele ce sunt de neatins să rămână neatinse, putem, prin cuvinte, să ne plătim datoria și să ne exprimăm acest dor către Maica Domnului, cântând-o după putere.

2. Și dacă „cinstită este moartea cuvioșilor și pomenirea dreptului cu laudă” (Ps. 115 :6) oare cu cât

mai mult se cuvine să facem, cu cele mai înalte cuvinte de laudă, pomenirea Adormirii pururea Fecioarei și Maicii Domnului, Sfânta Sfintelor, din care purcede toată sfințirea către sfinți? Precum și facem, când o prăznuim, astăzi fiind Sfânta Adormire și mutare la viață a Maicii Domnului. Maica Domnului, fiind cu puțin micșorată față de îngeri, este fără de asemănare mai presus de îngeri, de arhangheli și de toate puterile cele mai presus de lume, prin apropierea de Dumnezeu mai presus de toate, și prin minunile ce din veac sunt scrise despre aceasta și săvârșite în ea.

3. Căci pentru ea mai dinainte s-au vestit dumnezeiești profeții ale profeților celor inspirați de Dumnezeu. Minuni mai dinainte au închipuit cea mai mare minune a tot pământul care este această pururea Fecioară și Maică. Schimbări ale neamurilor și lucrurilor au deschis drum împlinirii acestei noi taine. Pronii ale Duhului Sfânt, mai dinainte au închipuit adevărul ce avea să fie. Ea este sfârșitul, sau mai curând, începutul și rădăcina atâtor minuni și lucrări ale lui Dumnezeu, făgăduința Lui cea plină de rod către Ioachim și Ana, aceste culmi ale virtuții, care erau fără de copii din tinerețe, ca să nască la vremea unei bătrâneți înaintate pe cea care fără de sămânță avea să nască pe cel născut fără de ani din Dumnezeu Tatăl Cel mai înainte de veci. Și iarăși rugăciunea celor care au născut-o într-un chip atât de neobișnuit pe cea care avea să nască, într-un chip și mai neobișnuit, au făcut legământ să dea înapoi Dăruitorului pe cea dăruită. Prin această prea-vrednică rugăciune mai presus de fire, s-a petrecut mutarea Maicii Domnului încă de pruncă din casa tatălui său în casa lui Dumnezeu. Neobișnuita ei petrecere nu a fost pentru puțină vreme, ci pentru

ani în însăși Sfânta Sfintelor unde s-a hrănit cu comora hranei celei izvorâte din purtarea de grijă a îngerilor, din care hrană Adam nu a ajuns să guste, căci altminteri nu ar fi căzut din viață, precum nu a căzut această fecioară preacurată, măcar că pentru Adam și pentru a fi arătată fiică a lui Adam, s-a supus pentru puțină vreme cerințelor firii, ca și Fiul ei, mutându-se astăzi de pe pământ la ceruri.

4. Căci din negrăită hrana aceea s-a petrecut cea mai de taină iconomie a logodnei, străină unire și mai presus de cuvânt, prin Arhanghelul pogorât din cer, la porunca și îndemnul lui Dumnezeu, întorcând pedeapsa Evei și a lui Adam spre tămăduirea de blestemul lor pe care l-a preschimbat în binecuvântare. Căci a poftit în chip tainic frumusețea pururea Fecioarei acesteia, Împăratul a toate, precum mai dinainte a grăit David, și a plecat cerurile și a umbrît-o pe ea sau mai curând a sălășluit întru ea puterea cea enipostaziată a celui Preaînalt. Căci nu prin întuneric și foc, precum la văzătorul de Dumnezeu Moise, nici ca la profetul Ilie în furtună, nici în nor și-a arătat venirea, ci nemijlocit și fără vâl puterea Celui Preaînalt a umbrît pânțelele preacurat și feciorelnic. Nimic nu a mijlocit între ei, nici aer, nici văzduh, nici altceva dintre cele simțitoare sau dintre cele mai presus de ele, iar aceasta nu mai este doar simplu umbrire, ci curată unire.

5. Dar fiindcă ceea ce umbrește transmite propria formă și imprimă chipul propriu în cel umbrît, ceea ce a avut loc în pânțele nu numai unire simplă a fost, ci și plămădire, fiind format din ambele, din puterea celui Preaînalt și din pânțelele preasfânt și feciorelnic, din care s-a întrupat Cuvântul lui Dumnezeu. În acest chip, s-a adăpostit negrăit în ea, și din ea

s-a născut cu trupul Cuvântul lui Dumnezeu, „și a fost văzut pe pământ și amestecat cu oamenii laolaltă” (*Octoih, Stihira Născătoarei de Dumnezeu, glas plagial 4*). A îndumnezeit firea noastră și ne-a dăruit nouă, după spusa dumnezeiescului Apostol, pe cele „la care și îngerii doresc să privească”. (*I Petru, 1 :12*). Și aceasta este lauda cea peste fire și slava cea preaslăvită a acestei Pururea Fecioare Maici față de care orice minte și tot graiul, chiar de ar fi îngerești, se micșorează. Iar cât despre cele referitoare la nașterea cea negrăită cine oare ar avea grai să grăiască? Căci împreună-lucrând și împreună-pățimind prin această deșertare din înălțime a Cuvântului lui Dumnezeu, cu împreună-slavă a fost slăvită și pe drept cuvânt a fost preaînălțată, adăugând mereu cele mai mari daruri la celelalte mai presus de fire dăruite de mai înainte. Dar chiar și după urcarea la ceruri a Celui Care a luat trup dintr-însa, prin lucrările cele mai presus de minte și de cuvânt plinite în aceasta de către El, a fost ca și când ar fi înzestrat-o cu noi și mari daruri. Prin înfrânarea cea mai aspră și prin felurite chipuri ale nevoinței duhovnicești, prin rugăciunile cele pentru întreaga lume, de asemenea, cu ostenelele, sfătuirile și învățăturile către cei care mergeau până la marginile lumii să propovăduiască pe Dumnezeu, tuturor acestora ea însăși le-a fost singură întărire, și mângâiere, fiind ascultată și cercetată și împreună-lucrătoare la propovăduirea pretutindenea a dumnezeieștii Evanghelii. Și astfel a arătat o pildă de viață în luptă aspră și o petrecere desăvârșite, după minte și cuvânt.

6. Așadar pentru aceasta și moartea ei de viață purtătoare a fost mutare la viață cerească și nemuri-toare. Iar pomenirea acesteia este sărbătoare plină de

bucurie și lauda întregii făpturi, nu numai pentru că s-a reînnoit pomenirea minunilor Maicii Domnului, ci se adaugă la acestea și minunea comună și nouă a adunării sfinților Apostoli din toate neamurile la preasfânta ei înmormântare, și cântările acelea de Dumnezeu insuflate și de Dumnezeu descoperite, slujirile îngerești, corurile și liturghiile îngerești și ale Apostolilor. Sfinții Apostoli au petrecut-o, au urmat-o, au conlucrat și s-au împotrivit împreună răutății, au ajutat și au fost ajutați și împreună au slujit și cântat, cu toată puterea, cu cei care pururea preamăresc trupul acela de viață începător și de Dumnezeu dăruit, tămăduirea mântuitoare a neamului nostru, lauda întregii făpturi. Sfinții Apostoli, luptând și împotrivindu-se în ascuns și stând împotriva prigonitorilor evrei, care cu brațul și cu hula se ridicau împotriva ei și a lui Dumnezeu, au preaslăvit acest trup la care însuși Domnul Savaoth și Fiul pururea Fecioarei acesteia, în chip nevăzut, au fost de față și i-au adus cinstire Maicii Domnului la obștescul sfârșit. Și a primit în dumnezeieștile mâini și Duhul cel purtător de Dumnezeu al Maicii lui Dumnezeu, prin Care și cu Care trupul însoțindu-se spre viețuire veșnică, s-a mutat la sălașul cel ceresc, precum se cuvenea și era potrivit cu aceasta de la început și până acum.

7. Căci au fost mulți cei ce din veac au dobândit dumnezeiasca bunăvoință, slavă și putere, precum spune și David, „Iar eu am cinstit foarte pe prietenii Tăi, Dumnezeule, și foarte s-a întărit stăpânirea lor și-i voi număra pe ei și mai mult decât nisipul se vor înmulți.” (Ps. 138,17-18). Și „mulți au dobândit bogăție și multe fete s-au dovedit harnice, dar tu le-ai întrecut pe toate.” (Pildele lui Solomon, 31:29), atât

cât a fost cu putință să spună. Căci singură stând între Dumnezeu și întreg neamul omenesc, L-a făcut pe Dumnezeu Fiul Omului, pentru ca fii ai lui Dumnezeu să-i facă pe oameni, pământul, cer și omeneirea a îndumnezeit-o. Și singură între toate femeile, Maică a Domnului, a născut cu firea, mai presus de fire, pe Dumnezeu, fiind, prin nașterea ei negrăită, împărăteasă a făpturii celei din lume și celei mai presus de lume. Și astfel înălțându-i pe cei supuși ei, prin ea, și i-a făcut pe cei supuși ei ucenici cerești în loc de pământești. Iar ea însăși s-a împărtășit de cea mai bună virtute și de cea mai înaltă putere, a fost învrednicită de ungerea cea din ceruri prin Duhul Sfânt, fiind rânduită cea mai înaltă între cele înalte și împărăteasă preafericită a neamului fericiților aleși.

8. Iar acum are cerul convenit sălaş, fiindcă prin ea a venit Împărăția, la care s-a mutat de la pământ astăzi, și șade de-a dreapta Împăratului a toate în haină aurită și preaînfrumusețată după spusa profetului psalmist cu privire la ea. „Cu haină aurită” (Ps. 44 :11) vei cugeta trupul acela de Dumnezeu strălucit, preaînfrumusețat de felurimi de virtuți; căci numai ea are loc în cer cu trupul cel preaslăvit de Dumnezeu, împreună cu Fiul Său. Căci nu a ținut până la sfârșit pământul și mormântul și moartea trupul cel începător al vieții și primitor de Dumnezeu, sălaş ceresc și mai desfătat decât cerul cerurilor. Căci dacă un suflet care a dobândit harul, este sălaş al lui Dumnezeu și către ceruri urcă atunci când este dezlegat de cele de aici, precum și s-a făcut prin multe arătat și precum credem, cum oare nu va fi înălțat de la pământ la ceruri tocmai trupul care nu numai că a primit în sine pe Însuși Fiul Lui Dumnezeu cel Unul născut și mai înainte de veci, izvorul cel pururea

curgător al harului, ci I-a și dat naștere? Aceea care numai de trei ani fiind, mai înainte ca Pruncul cel cesc să se sălășluiască în ea și să îmbrace trup din ea, sălășluindu-se în Sfânta Sfintelor, fiind dăruită cu atâtea și atâtea daruri, și petrecând cu trupul mai presus de ceruri și cu adevărat mai presus de lume, va fi oare cu puțință să devină pământ, supunându-se stricăciunii morții? Și ce noimă ar putea avea aceasta pentru cineva care cugetă rațional?

9. Pentru aceasta, trupul care a născut astfel împreună se preaslăvește cu slava celui născut din ea, cuvenită lui Dumnezeu. Și va învia, după cântarea profetică, împreună cu Cel Care mai înainte a înviat a treia zi, Hristos, ca una care era „chivotul sfințirii Lui” (Ps. 131:8). Și s-a făcut înștiințare ucenicilor despre învierea ei din morți. Căci numai acoperămintele și giulgiurile de îngropăciune au rămas în mormânt și numai acestea au fost găsite în el de către cei ce veniseră să caute, precum și mai înainte s-au găsit la Fiul ei și Stăpânul nostru (Luca, 24 :12). Căci nu era de trebuință ca ea să petreacă în pământ chiar și numai pentru puțină vreme, precum Fiul și Dumnezeuul ei a petrecut în mormânt timp de trei zile. Drept aceea, pe drept cuvânt a fost ridicată din groapă la sălașul cel mai presus de ceruri de unde iarăși, ce mărgăritare strălucitoare și ce haruri dumnezeiești au luminat până la pământ, străluminând toată suflarea de pe pământ, fiind astfel preamărită, închinată și cântată de toți credincioșii.

10. Căci precum a binevoit Dumnezeu să zidească chipul a toată frumusețea și să arate asemănarea Sa atât întru oameni, cât și întru îngeri, astfel pe Maica lui Dumnezeu, în chip preafrumos, cu adevărat, a zidit-o. Căci, îmbinând împreună pe toate câte erau

dezbinat a împodobit lumea, la fel a făcut-o și pe ea o lume a tuturor bunătăților, văzute și nevăzute. Sau, mai degrabă, arătând de o unime frumusețea celor omenești cu frumusețea cea mai presus de lume a celor dumnezeiești, îngerești, a împodobit întru ea amândouă lumile, „atât lumea văzută cât și cea nevăzută”, începând lucrarea de la pământ și ajungând până la cer. Mai mult, a depășit și cerul, prin cea care astăzi din mormânt s-a înălțat la ceruri, unind pe cele de jos cu cele de sus, și cuprinzând întreaga Creație cu minunile ei. Și precum, pe scurt am spus la început, că „micșoratu-l-ai pe El cu puțin față de îngeri”, faptul că a gustat moartea a făcut să crească vrednicia Maicii lui Dumnezeu față de toate celelalte zidiri, drept aceea astăzi toate îi aduc laudă și împreună îi săvârșesc slavoslovيا.

11. Căci se cuvenea ca cea care a cuprins pe Cel Care pe toate le umple, însăși să covârșască toate și să fie mai presus de toate, prin virtuțile ei și prin mărirea vredniciei ei. Așadar toate virtuțile de care au avut nevoie toți cei care din veac au fost împărtașiți cu cele mai bune pentru a se face mai buni, și toate cele dăruite de Dumnezeu, pe acelea, atât oamenii cât și îngerii, le-au avut în parte, însă Maica Domnului, primindu-le desăvârșit pe toate și numai ea toate plinindu-le și numai ea pe toate covârșindu-le cum nu se poate spune, are acum faptul acesta mai presus de toate de a fi nemuritoare după moarte. Și numai ea, singură între toți cu trupul, petrece împreună cu Fiul și cu Tatăl în ceruri și de acolo izvorăște și către cei care o cinstesc pe ea, cel mai îmbelșugat har, împărțindu-l celor care tind către ea. Maica Domnului fiind discul purtător al atâtor daruri și revarsă bogăția atâtor haruri din nemărginita

ei bunătate și niciodată nu încetează să ne dăruiască nouă cele de folos și cele mai îmbelșugate haruri. Cel care privește către această mulțime și adunare a atâtor bunuri ar spune că Fecioara radiază virtutea pentru toți cei care petrec în virtute, așa cum soarele sensibil îi luminează pe cei care petrec în lumina lui. Iar dacă am aținti ochii minții noastre către Soarele care a răsărit oamenilor, mai presus de fire, din Fecioara Maria, Cel Care are toate darurile din fire, dar și mai presus de fire, precum și pe cele dobândite de ea prin har, atunci, în chip preadrept, cer ni se arată a fi Fecioara.

Cu atât mai mult a dobândit belșugul tuturor bunătăților în chip dumnezeiesc și cu atât mai plină de haruri este între cei dăruți de sub cer și cei mai presus de cer, și pe cât mai mare decât soarele este cerul, iar decât cerul, mai strălucitor este Soarele.

12. Cine poate să scrie cuvânt despre frumusețea ta cea plină de strălucire, Maica lui Dumnezeu, Fecioară, căci nu este cu putință să afle hotar cunoștința ta prin cugete sau cuvinte, fiindcă toate covârșesc și cuget și cuvânt. Este doar îngăduit să te cântăm pe tine cea care ne primești cu iubire de oameni.

Căci tu ești lăcaș a toate harurile și plinirea a toată bunătatea și toată frumusețea, chip și icoană-nusflețită a tot binele și a toată bunătatea, ca una care singură te-ai învrednicit a primi întru tine harurile Duhului Sfânt. Și avându-L sălășluit în pânțele tale în chip de negrăit pe Cel întru care se află comorile tuturor harurilor, pentru El te-ai făcut cort în chip de neînțeles. Iar acum de aici te-ai sălășluit de la moarte la nemurire. Și pe drept te-ai mutat de la pământ la cer ca să fii împreună cu El sălășluită în corturile cele supracerești. Și acolo rămânând la moștenirea ta și

prin rugăciunile cele neadormite, pururea ceri milă de la El pentru toți.

13. Căci cu cât mai aproape este ea de Dumnezeu decât cei mai de aproape ai Lui? Astfel cu cât mai mare este mijlocirea de care s-a învrednicit Maica Domnului față de toți, și nu vorbesc numai de oameni, ci și de înseși toate ierarhiile îngerești. Căci despre aceste ordine de sus ale îngerilor mărturisește și Isaia „Și serafimii stau în cerc în jurul Lui” (Is. 6 :2) iar despre Maica Domnului iarăși David zice: „și a stătut împărăteasa de-a dreapta Ta” (Ps. 44 :11) Vedeți deosebirea de stări? De la aceasta puteți pricepe și deosebirea rânduiei de sus după vrednicie. Căci serafimii stau în jurul lui Dumnezeu, iar mai mult decât atât, lângă Însuși Acela stă Împărăteasa, cea care este preamărită și lăudată de Însuși Dumnezeu care o mărturisește puterilor Lui și zice după cele spuse în Cântarea Cântărilor: „Ce frumoasă ești, comoara mea!” „Mai strălucitoare decât lumina, mai înflori-toare decât raiul și mai împodobită decât toată făptura cea văzută și cea nevăzută” (*Cântarea Cântărilor*, 4 :1). Nu numai „aproape de Dumnezeu”, ci și la dreapta Tatălui șezând, adică la dreapta măririi unde a stat Hristos Însuși, urcându-Se la ceruri, acolo și ea a stătut acum când s-a înălțat de la pământ la ceruri. Nu numai fiindcă a dorit și a fost la rându-i dorită, mai mult decât oricare dintre făpturi, prin însăși rânduiala firii, ci și fiindcă este cu adevărat tron pentru Acela. Iar unde este Împăratul acolo se află și tronul.

14. Acest tron, și Isaia l-a văzut în soborul acela heruvimic și l-a mărturisit ca fiind „înalt și măreț” (Is. 6:1), preînchipuind pe Maica lui Dumnezeu ca întrecând puterile cele cerești. Și pentru această pricină aduce și pe înseși puterile cele îngerești care

neîncetat aduc slavă lui Dumnezeu și spun despre aceasta „Binecuvântată este slava Domnului în veac din lăcașul cel sfânt al Lui.” (*Ezechiel*, 3 :12). Iar Iacob Patriarhul prin taine mai presus de fire văzându-L pe El „ca înfricoșat lăcașul Lui; căci nu este El, ci sălașul lui Dumnezeu și aceasta este poarta cerului” (*Fac.* 28 :17). David, în altă parte, care a strâns la sine mulțimea celor mântuiți, și ca niște coarde și sunete diferite, a fost nevoit să-i unească pe toți la un loc, și pe cei de alt neam, și să-i aducă la o singură credință, armonizându-i pe toți prin această pururea fecioară, ca să-i cânte cântare nouă și atotarmonioasă, „pomeni-voi numele tău întru tot neamul și neamul; pentru aceasta neamurile îți vor mărturisi ție în veac și în veacul veacului.” (*Ps.* 44: 20-21)

15. Vedeți că întreaga făptură mărturisește pe această Fecioara Maică și asta nu doar în vremurile trecute, ci în veacul veacului? Putem înțelege de aici că nu va înceta în veacul veacului să reverse bună-tatea ei către toată făptura și nu mă refer numai la noi, ci și la ordinele cele îngerești mai presus de fire și nematerialnice. Căci și acestea cu noi laolaltă numai prin ea se împărtășesc și se unesc cu Dumnezeu prin neatinsă ființa aceleia, precum lămurit arată Isaia. Căci l-a văzut pe Serafimul acela primind cărbunele din altarul acela nu în chip nemijlocit, ci prin clește, prin care atingând buzele profetului i-au dăruit curăție: (*Is.* 6 :6-7) și aceasta era cleștele din cea măreață vedenie, aceeași pe care și Moise a privit-o în taina rugului aprins care arde și nu se consumă. Cine oare nu vede că însăși Fecioara Maică este rugul acela și cleștele sau dumnezeiescul foc care nu arde pe care l-a primit Isaia, și oare nu prin aceasta este preînchipuită conceperea prin arhanghelul

care-i slujea celei prin care Hristos a luat și a ridicat păcatul lumii și prin care s-a unit cu neamul omenesc, curățindu-ne pe noi prin negrăită unirea aceea. Așadar ea însăși este veriga de legătură dintre zidire și firea cea nezidită și nimeni nu are puterea de a veni la Dumnezeu dacă nu este luminat prin ea cu strălucirea dumnezeirii, ca și cu o adevărată candelă „Căci Dumnezeu este în mijlocul ei și nu se va clinti”, zice psalmistul. (Ps. 45 :5).

16. Dacă darurile sunt după măsura dragostei pentru Hristos, iar cel ce iubește pe Fiul Îl iubește prin acesta pe Însuși Tatăl ceresc și se face sălaș amândurora, care se sălășluiesc și rămân întru acesta după făgăduința cea stăpânească (Ioan, 4:21-23), cine oare Îl va iubi pe acesta mai mult decât Maica Lui? Și aceasta nu numai fiindcă este singur născut, ci și fiindcă L-a născut fără împreunare bărbătească, astfel încât dragostea ei să fie îndoită, fiindcă neîmpărțită cu nici un soț. Și iarăși, care mamă este mai mult iubită decât de Fiul cel unul născut care a ieșit numai din ea în chip negrăit la sfârșitul veacurilor precum mai înainte de veci a ieșit numai din Tatăl? Cum așadar nu se va înmulți cinstirea datorată celei care trăia după lege de la Acela care venise să împlinească legea? (Mat. 5 :17).

17. Așa precum numai prin ea a fost văzut coborându-Se la noi pe pământ și amestecându-Se cu oamenii, rămânând nevăzut tuturor mai înainte de ea, la fel și în veacul viitor nesfârșit, orice purcedere a luminii dumnezeiești și orice descoperire a dumnezeieștilor taine și orice vedere a harismelor duhovnicești vor fi tuturor cu neputință în afara ei. Deoarece aceasta primește mai întâi plinirea Celui Ce toate plinește (Efes. 1 :23 ; 4 :10) și Care vine prin

toate, cuprinzând toate, împărțind după puterea fiecăruia, după asemănarea și măsura curăției fiecăruia, astfel încât tot ea este și comoara și întâiul administrator al bogățiilor dumnezeiești.

18. Căci apoi este și această rânduială veșnică în ceruri, ca prin cele mai mari și cele mai mici să ia parte la ființa cea mai presus de ființă. Iar mai mare decât toate fără de asemănare este Maica Domnului și prin ea se împărățesc toți câți sunt părtași lui Dumnezeu și vor fi în acest locaș necuprins toți câți Îl cunosc pe Dumnezeu. Și toți câți Îl preamăresc pe Dumnezeu și pe ea o vor preamări după Dumnezeu. Căci ea este pricina celor de mai înainte de ea și călăuza celor după ea și dătătoarea celor veșnice. Ea este subiectul atâtor profeții, începutul apostolilor, sprijinul mucenicilor, temelie învățătorilor. Ea este slava celor de pe pământ, desfătarea celor cerești, podoaba a toată făptura. Ea este începutul și izvorul și rădăcina negrăitelor bunătăți. Ea este înălțimea a toată sfințenia și desăvârșirea.

19. O, Fecioară dumnezeiască și de-acum cerească, cum voi mărturisi toate câte le ai? Cum te voi preaslăvi cu laudă pe tine care ești vistierie a slavei? Și numai pomenirea ta îl sfințește pe cel aflat în nevoie, și numai cea mai mică tindere spre tine face mai strălucitoare mintea, ridicând-o către înălțimea cea dumnezeiască. Prin tine se limpezește ochiul minții; prin tine se luminează duhul nostru, la venirea Sfântului Duh. Căci te-ai făcut vistiernică și cuprindere a tot harul, dar nu ca să le ai la tine, ci pentru ca pe toate să le umpli de harul tău. Căci ești vistieria necesată a atâtor comori pe care le păstrezi doar pentru ca să le împarți. Căci pentru ce oare ar fereca cineva o fericire ce niciodată nu se-mpuținează?

20. Revarsă cu îmbelșugare darul tău către tot poporul tău, clerului împarte mila ta și harul tău, Stăpână. Dă-ne nouă dezlegare din chinurile care ne stăpânesc. Vezi, Stăpână, că suntem covârșiți de câte și mai câte, de ale noastre proprii și de cele străine, de cele dinafară și de cele dinlăuntru. Pe toate le-ntoarce spre bine cu puterea ta, pe cei dinlăuntru și de același neam îi împlânzește cu dragoste unii către alții, iar pe cei din afară, asemenea cu fiarele cele sălbatice care ne împresoară, după dreptate, îi depărtează. Așază în locul patimilor noastre ajutorul și vindecarea ta, împărțind trupurilor și sufletelor noastre belșugul de har cel preaîndestulător către toți. Dacă noi nu înaintăm în virtute, lucrează tu ca noi să ne facem mai în măsură și astfel mai vrednici ca să fim mântuiți prin harul tău. Și învrednicește-ne ca să slăvim pe Cel Care pentru noi din tine a luat trup, Cuvântul cel din veac împreună cu cel fără de început al său Părinte, și cu de viață făcătorul lui Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

La întâia Evanghelie după Matei¹
întru care se vorbește că nu este
destul dumnezeiescul Botez ca să-l
mântuiască pe om de nu se va strădui
a ține dumnezeieștile porunci

1. Cel Ce era mai înainte de toată zidirea și Cel ce a făcut toate ființele din neființă din mulțimea bunătații Sale, este întru toate lucrurile, deși este și mai presus de toate. Căci era deja în lume și mai înainte de nașterea Sa cu trupul, dar lumea nu L-a cunoscut pe El, fiindcă nu L-a voit. Iar câți L-au voit L-au și cunoscut. Drept aceea, cei care L-au cunoscut au și fost adaos Lui, iar cei ce nu L-au cunoscut au fost lepădați, precum și Sfântul Pavel zice: cel ce voiește a și fost voit și voind s-a străduit să-L cuprindă pe El și pentru aceasta a fost primit de Domnul nostru Iisus Hristos, (*Filipeni, 3 :12*) care a și scris despre elini: „și precum n-au încercat să-L aibă pe Dumnezeu întru cunoștință, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor cea fără de judecată” (*Rom. 1:28*). Pe de o parte, sunt cei care nici nu L-au voit, nici nu L-au cunoscut, aceștia și alții ca ei. Pe de altă parte, sunt și cei care, chiar înainte de întrupare, L-au cunoscut pe El. Cine? Mulți: și încă mai înainte de toți și mai presus de toți, Avraam, Isaac și Iacob și pentru aceasta cu dreptate i-a primit Dumnezeu.

2. Și nu numai pe ei, ci și tot neamul acestora, astfel încât îi numește pe ei poporul lui Dumnezeu,

¹ Mat. 28:16-20.

– o, negrăită mărinimie! – iar mai apoi i-a făcut pe ei neamul lui Dumnezeu. Căci era de trebuință ca să fie arătat lumii acesteia prin trup, și nu numai că a luat trup de la oameni, ci și coborând la ei, a venit, precum însuși Domnul în Evanghelii zice „nu am venit decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel” (Mat. 15: 24). Căci văzându-i pe ei căzuți din cucernicia și virtutea părinților lor și despărțiți de cunoștința Lui, nu i-a lepădat, datorită evlaviei părinților lor, ci plecând cerurile, a venit luând chip și asemănare de om. Și amestecându-Se cu aceștia a făcut și a grăit cele ale lui Dumnezeu. Dar nu numai simplu zicând și plinind, ci și covârșindu-i pe aceștia prin binefaceri care numai lui Dumnezeu îi stă în putință a le plini, curățind pe leproșii lor, aducând lumina orbilor lor, înzdrăvenindu-le slăbănogii, îndreptând pe gârbovi, scoțând demonii din cei îndrăciți, pe scurt vindecând toată boala și toată neputința și toată nebunia din popor, pe morți aducându-i la viață numai prin poruncă.

3. Pe când aceia, deși erau din propriul Lui neam, nu numai că L-au disprețuit pentru binefacere, pe Cel Care venise la cele proprii ale Sale, ci ca să spun pe scurt, L-au și dat morții, și încă moarte pe crucevai pentru o asemenea nebunie! Întocmai ca pe huliitor de Dumnezeu L-au osândit pe Cel Care pentru ei, către ei prin trup S-a arătat Dumnezeu. Drept aceea, și ei s-au osândit după dreptate, fiind despărțiți de Cel Care a grăit către ei: „Iată s-a pustiit casa voastră”. Și s-a făcut lepădarea acelora pricină de împăcare cu lumea, iar noi am fost miluiți prin necredința lor. Și mai mult decât atât, – „O. adâncul bogăției și înțelepciunii și cunoașterii lui Dumnezeu!” – și ca să vorbesc iarăși prin cuvintele Apostolului: „Căci

Dumnezeu i-a închis pe toți în neascultare ca pe toți să-i miluiască" (*Rom. 11: 32*).

4. Căci îl auzim încă pe Sfântul Evanghelist Matei binevestind că „cei unsprezece Apostoli au mers în Galileea la muntele unde le poruncise lor Iisus, iar ei, văzându-L pe El, I S-au închinat, ei care se îndoi-seră”, însă când a venit Domnul și a vorbit lor, aceia s-au încredințat. „Și apropiindu-Se Iisus, le-a vorbit lor zicând: «Datu-Mi-S-a toată puterea, în cer și pe pământ ; drept aceea, mergând, învățați toate neamurile»" (*Mat. 28:18-19*). De aceea am amintit puțin mai înainte cuvântul cel apostolesc, anume că lepădarea Iudeilor s-a făcut împăcarea lumii cu Dumnezeu, iar noi am fost miluiți din pricina necredinței aceluia. Căci Cel ce a zis către ucenicii Săi, mai întâi, în căile neamurilor să nu umblați, și în cetate de Samarineni să nu intrați, mergeți mai degrabă către oile cele pierdute ale casei lui Israel" (*Mat. 10:6*), același acum „mergând, zice, învățați toate neamurile”. Căci și noi care mai întâi nu am crezut și nevoind a-L cunoaște pe Dumnezeu cel propovăduit și cunoscut prin buna întocmire a făpturilor create, Domnul ne-a grăit prin El însuși și prin profeții Lui. Și acum fiindcă încă și aceia s-au făcut necredincioși, nimic nu stă împotriva dreptei judecăți a lui Dumnezeu ca și noi să fim miluiți și să fim povățuiți de Acela prin sfinții Săi Apostoli. Și aceasta este ceea ce vrea să spună prin „Datu-Mi-S-a toată puterea în cer și pe pământ”, fiindcă mai înainte vreme, dumnezeiasca Lui judecată nu îngăduia a ne milui pe noi care eram necredincioși și să ne cheme la cele cerești, la fel cu cei credincioși.

5. Acum însă și dintre cei care mai înainte, și cei care mai târziu, și unii și alții, evrei și neamuri, fiind

împreună închiși în necredință, unii mai devreme iar alții mai târziu, cu puterea dată fiecăruia după dreapta judecată, pe care a voit Dumnezeu pe aceia i-a și miluit. A voit și ne-a miluit pe noi cei dintre neamuri, sau mai degrabă pe toți, fiindcă și este Dumnezeuul tuturor. Căci a voit să facă începutul milei de la noi, iar nu de la necredincioșii de atunci. Căci nici aceia nu s-au întors desăvârșit; căci prin noi s-a deschis ușă de mântuire și acelor, dacă într-adevăr ei ar voi aceasta, și pe cei dintre aceștia care se apropie, Biserica noastră îi primește cu bucurie. Căci nu au hulit pentru a cădea, ci pentru ca, prin căderea lor, să ne aducă mântuire nouă care mai înainte eram necredincioși. Și aceasta pentru a le stârni lor dorirea și pentru ca să-i tragă și pe ei la aceeași mântuire, afară numai dacă ochi având nu îi închid, urechi având și nu le astupă, astfel încât nevăzând și auzind și crezând, să fie mântuiți. Și e aproape ca un vas care conține în el izvor de ulei, dar pe care dacă-l apleci într-o parte izvorăște ulei și către alte vase. Pe de o parte, lasă să curgă din belșug nu numai către cel care se apleacă, ci și pe celelalte dimprejur le umple în partea în care se revarsă: Căci la fel, adâncul dumnezeieștii mile s-a revărsat peste neamuri, fiindcă Iudeii refuzau, nu numai să adune credincioși dintre neamuri, ci și dintre Iudei.

6. Căci „Datu-Mi-S-a toată puterea în cer și pe pământ”, aceasta trebuie înțeles și după omenitatea Mântuitorului, întrucât ca Dumnezeu El avea puterea din veac și slava și mărirea și înălțimea cea cerească și vrednicia, pe care însă acum le-a dobândit ca om. „Mi S-a dat așadar după învierea din morți, zice, toată puterea în cer și pe pământ. Nici o stăpânire n-a avut moartea asupra trupului. Iar moartea trupului

a încetat întru Mine din pricina vieții. Căci nu avea sfârșit, și moartea desăvârșită încetare. Viața cea fără de moarte a urmat acesteia întru Mine. Și toți cei care adorm întru Mine, la viață veșnică sunt mutați. Iar moartea nu va mai putea reține trupurile celor morți pe pământ. Căci eu voi sălăslui trupul Meu pământesc la cele din cer, și împreună cu el iarăși voi veni și voi judeca tot pământul ca un Împărat a toate. Iar pe cei vrednici de pământ la cele pământești îi voi lăsa, iar pe cei îndreptați, la ceruri împreună cu trupurile lor îi voi ridica și le voi dăruia lor Împărăția cerurilor.” „Mergând acum, zice, învățați toate neamurile, botezați-i și îi învățați pe ei și aceasta este puterea pe care au luat-o”, căci nu a zis numai îndrumați toate neamurile, ci să și învățați toate neamurile. Fiindcă a îndruma este numai rânduiala Apostolilor, dar cu privire la dobândirea de noi ucenici și a-i boteza și a aduna laolaltă mulțimi de oameni dintre toate neamurile și popoarele, nu era numai a Apostolilor, ci și a urmașilor lor, dar mai cu seamă aceasta prin dumnezeiescul har și puterea Celui care i-a rânduit. Ceea ce și dumnezeiescul Apostol Pavel mărturisește: „Prin Care am primit har și Apostolie ca să aduc în numele Său la ascultarea credinței toate neamurile” (Rom., 1: 5)

7. „Botezându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt”. Vedeți dar cum este propovăduită împreună-firea și împreună-cinstea celor trei închinare ipostasuri în neatărnare unele față de altele? În numele acestora trei, una este sfințirea de la aceștia și una credința către ei. De multe ori se spune în Evanghелиi despre acestea, însă învăluit. Căci la Botezul Domnului, limpede S-a arătat Sfânta Treime cea în trei ipostasuri, dar cât privește deoființimea și

împreună-cinstea acestora, nu la fel de limpede. Și Domnul i-a trimis ca să predice și să pună temei de la început în inimile credincioșilor, astfel încât, în afara acestei dogme și în afara acestei mărturisiri de credință, să nu poată exista început al evlaviei. Ci nu numai botezând, ci și „învățând să țină toate câte vi le-am poruncit vouă”. Astfel încât nu este de ajuns numai Botezul pentru a face pe om ucenic al Evangheliei, ci trebuie ca și dumnezeieștile porunci să le țină, și încă pe oricare dintre ele. Aceasta înseamnă a povățui, adică a le și păzi, nu numai pe unele dintre ele, ci zice, pe toate câte v-am dat vouă. Așadar în chip preaminunat Iacob, fratele Domnului, a scris zicând: „Acela care ține nesmintit legea, dar încalcă o singură poruncă din Lege, s-a făcut călcător a toată Legea”, (*Inc. 2 :10*) întrucât, prin orice păcat, cel ce cade, neridicându-se prin pocăință din prăpastia păcatului, se face pe sine călcător al legii harului. În acest chip, deci, vorbiți și astfel faceți, ca să fiți judecați după legea libertății. Căci Hristos este Legea și este Legea libertății; căci ne-a slobozit pe noi prin dumnezeiescul Botez din legea păcatului și a morții.

8. Așadar dacă nu ne vom strădui să păzim libertatea până la sfârșit pentru noi înșine, prin fapte și prin cuvinte fără reproș, sau dacă atunci când cădem nu ne întoarcem prin pocăință, vom fi judecați după legea celui ce ne-a slobozit pe noi ca unii care nu am păstrat libertatea cea dăruită nouă. Drept aceea, și Sfântul Pavel cel dumnezeiesc, vorbind despre sine, spune: „Eu deci așa alerg, nu ca la întâmplare, așa mă lupt, nu ca lovind în aer. Ci îmi chinuiesc trupul meu și îl supun robiei, ca nu cumva altora propovăduind eu însumi să mă fac netrebnic” (*I Corintheni 9: 26-27*). Tot acela către noi a zis aceasta ca să ne

stârnească râvnă. „Nu înțelegeți, că în arenă alergătorii toți aleargă, dar numai unul ia cununa?” (*I Cor. 9 :24*) Dar nu a zis aceasta ca de aici să înțelegem că numai unul ia cununa mântuirii, ci că numai cei ce se silesc la luptă o primesc pe aceea, fie că unul, fie că mai mulți ar fi să o ia. Căci fără de sfârșit este acea cunună a chemării celei de sus și ajunge pentru toți, neîmpuținat împărțindu-se.

9. Drept urmare, iarăși el însuși continuă zicând: „astfel să alergați ca să și luați”, însă arătând și chipul căii „cel ce luptă zice, se înfrânează de la toate”, iar când nu o face, atunci se dedă pe sine până la sfârșit plăcerilor celor neîngăduite. Apoi când cei botezați au socotit și au zis că numai prin botez, dar în afara faptelor, sunt primiți de Dumnezeu, prin chipurile Vechiului Testament, El Însuși arată și ne convinge că nimeni nu este bineplăcut lui Dumnezeu afară numai dacă nu are o credință nestrămutată și dacă nu leapădă de la sine patimile cele rele, atât prin faptă cât și prin cuvânt. Căci zice: „nu voiesc, fraților, ca să fiți întru necunoștință că părinții noștri toți erau sub nor și toți au străbătut marea și toți au fost botezați de Moise în nori și în mare și toți au mâncat hrană duhovnicească. Și toți au băut băutură duhovnicească: Căci au băut din piatra cea duhovnicească ce avea să urmeze, care piatră era Hristos, însă Domnul nu a binevoit întru cei mai mulți dintre ei.” (*I Cor. 10:15*)

10. Toate aceste chipuri erau pentru noi prefigurări ale sfintelor taine: marea, era un chip al apei botezului, norul un chip al celui Care tainic i-a umbrit de sus pe cei botezați cu Duhul Sfânt, mana cerească și băutura sunt un chip al trupului și sângelui lui Hristos din care noi ne împărtășim fiecare precum a zis. Pentru aceea și sfântul Pavel, materia aceea

neînsuflețită și fără de simțire a numit-o piatră duhovnicească. Căci precum însuflețit este numit orice trup care este sub puterea sufletului și este mișcat de el, la fel duhovnicesc este orice trup pus în lucrare mai presus de fire de energia Duhului Sfânt. Așadar piatra aceea pusă în lucrare de către Duhul Sfânt, care purtase în ea însăși izvorul acela de apă și prin care s-a dăruit din belșug, este pe drept cuvânt numită de Sfântul Pavel duhovnicească și a fost asimilată drept chip al trupului lui Hristos și aceasta de către Cel Ce sălășluia într-însa și care avea energia plinătății dumnezeirii și care a dăruit viața veșnică celor care se apropiau cu credință de izvor.

11. Dar să revenim acum la cuvântul nostru din-tâi. Zicând dumnezeiescul Pavel că aceia mai înainte noastră s-au împărtășit, în chip, de sfintele taine toate, continuă: „ Dar cei mai mulți nu i-au plăcut lui Dumnezeu, fiindcă au căzut în pustie. Și aceștia s-au făcut pilde pentru noi, ca să nu poftim la cele rele cum au poftit aceia” (*I Cor. 10:5-6*). Aceasta s-a zis pentru cei care au fost dați nouă drept pilde ale sfintei taine a botezului; precum pe aceia care s-au aplecat spre poftetele cele rele, nimic nu i-a folosit, nici nu i-a cruțat nimic din lepădarea lui Dumnezeu, fiind scoși afară din pământul făgăduinței, nu s-au mântuit, tot astfel și noi, dacă am ales să trăim în păcat, botezul și cele numite prin acesta dumnezeiești taine nu ne izbăvesc de osânda cea veșnică. Vom cădea din moștenirea cea cerească precum au căzut aceia din pământul făgăduinței, petrecând nepocăiți și necrezând dumnezeieștilor porunci. Pentru aceea, iarăși continuă adresându-se nouă: „să nu fim necredincioși, fraților, nici să ne învătoșăm inimile noastre, ca aceia în ziua ispitirii în pustie. Căci de

cine s-a lepădat, zice? Nu oare de cei păcătoși ale căror mădulare au căzut în pustie? Către cine s-a jurat că nu vor ajunge la odihna Lui, dacă nu către cei necredincioși? Și vedem că nu au putut ieși," (*Evr. 3: 17-18*) „Nici să desfrânăm, cum au desfrânat unii dintre aceia, ca nu cumva să cădem într-o zi douăzeci și trei de mii, nici să nu-L ispitim pe Hristos, necrezând în făgăduințele Lui către noi și fiind necredincioși poruncilor și rânduielilor Lui, precum și unii dintre aceia L-au ispitit, și au pierit de șerpi; nici să cârțiți, precum unii dintre aceia au cârtit și au fost nimiciți de către pierzătorul" (*I Cor. 10:8-10*)

12. Căci putem vedea chiar și la noi astfel de fapte rele și aceste atotînfricoșătoare patimi, și mai ales să vedem împreună că din pricina păcatelor noastre pătimim atâta rău și suntem încercați de atâtea înfricoșătoare lucruri pentru păcatele noastre. Cine oare nu cunoaște focul iubirii de avuții arzând în noi, care ne smulge de la cele înalte și ne poartă în tot locul, în târguri pline de oameni și în piețe comune, pe câmpuri, în schimburi de mărfuri și în negustorii? Iar acum si-au făcut sălaș și prin locașurile sfinte și îndrăznesc aceasta chiar în zilele de praznic, făcând zilele de praznic să fie nepraznic, străduindu-se și amăgind pe mulți spre furia câștigului și a slavei deșarte. Prin ce sunt acestea diferite de vremea de altădată, când șarpele i-a șoptit Evei sau șerpilor aceia din pustie care au fost mișcați prin vicleniri și șușoteli de amestecul nostru cu neamurile? Câți dintre ai noștri, uitând cumpătarea și neglijând căsătoriile cele după lege, sătui, s-au dedat la desfrânări alergând la paturile fărădelegii?

13. Pentru aceea, și atâtea altele încă ale noastre, unii au fost dați pradă sabiei, iar alții jafului, iar alții

vor avea aceeași soartă de nu se vor pocăi. Iar dacă cineva ar scăpa aici de acea mânia viitoare, nu va scăpa după moarte, câtă vreme trăiește nepocăit de pedeapsa cea de neocolit. „Pentru aceasta, va veni mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării” (*Efesenii*, 5:6), cea prezentă și cea viitoare. Să ne întoarcem, fraților, de la relele noastre fiecare dintre noi; să nu mai săvârșim răul, ca să nu ne cuprindă pe noi răul, ci să învățăm a face binele. Iar pe cele rele să le lepădăm prin mărturisire și cuvenită pocăință. Iar de nu vom putea în chip desăvârșit să răsădim în noi virtutea prin smerenia către Dumnezeu, prin milosteniile către cei săraci, din bunurile noastre, și prin răbdarea cea de bunăvoie a răului, pentru căderile noastre să agonisim petrecerea cea de sus și, acoperind lipsa noastră cu fapte bune, ne vom umple de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, ca să rămână cu noi pururea precum a făgăduit Domnul: Căci poruncind ucenicilor să boteze și să învețe a zis: „și iată eu sunt cu voi în toate zilele până la plinirea veacului”

14. Cei care, din alt neam fiind, au fost martori, supunându-se voii lui Dumnezeu au scăpat de pedeapsa de aici. Așadar este și pentru noi făgăduință, celor care după neam s-au arătat până la plinirea vremii credincioși Lui prin faptele credinței. Dar dacă încă de aici Îl avem pe Dumnezeu cu noi, vom dobândi întru El bunătățile atât cele prezente, cât și cele viitoare. Spre slava Lui și a celui fără de început al Său Părinte și cu Cel împreună-veșnic Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 39

Predică la litie Pentru acea plagă a morții potrivnică firii, agonisită nouă din naștere

1. Sfântul Ioan Teologul cel iubit de Hristos zice: „dacă inima noastră nu ne osândește, avem îndrăznire către Dumnezeu și orice cerem, primim de la El fiindcă păzim poruncile Lui și cele plăcute înaintea lui facem” (*I Ioan*, 3: 21-22). Iar noi care avem o conștiință care ne osândește, care suntem trași îndărăt de poftele noastre cele rele, care lepădăm poruncile lui Dumnezeu și lucrăm cele scârbavnice, care ne îmbătăm în fiecare zi și toată ziua petrecem în beție, și care căutăm din priviri unde ar fi băutură, care și nopțile le petrecem în necurăția sufletului și a trupului și ne însoțim cu nedreptatea și cu iubirea de avuții, cărora ne plac hoțiile și răpirile, cei care avem ură și răzbunare unii față de alții, ne viclenim, ne contrazicem, aflându-ne urători a toată virtutea și a toată învățătura și ne îndreptăm către tot chipul păcatului, cum să avem îndrăznire să cerem ceva de la Dumnezeu prin rugăciune și psalmodie? De unde să avem nădejde ca rugăciunile noastre să fie primite de Dumnezeu, noi care ne împotrivim voilor lui Dumnezeu? Căci păcătosului, după cum spune psalmistul, „i-a zis Dumnezeu, pentru ce istorisești tu dreptățile Mele și iei legământul Meu în gura ta? Tu ai urât învățătura, ai lepădat cuvintele Mele înapoia ta. De vedeai furul alergai cu el, și cu cel desfrânat

partea ta puneai. Gura ta a înmulțit nedreptate și limba ta a împletit vicleșug. Șezând împotriva fratelui tău cleveteai și împotriva fiului maicii tale ai pus sminteală; muștra-te-voi și voi pune înaintea feței tale păcatele tale. Înțelegeți dar acestea cei ce uitați pe Dumnezeu, ca nu cumva să vă răpească și să nu fie cel ce izbăvește" (Ps. 49:17-23); precum și noi astăzi suntem luați cu de-a sila și nu este cel ce izbăvește, nici cel care să ajute.

2. Oare nu fiecare dintre noi are toate nenumăratele chipuri ale păcatului? Căci fiecare dintre noi, fie că printr-unul, fie că prin mai multe, toți ne-am abătut. Așadar oricare dintre acestea, este de ajuns pentru a ne depărta de mila lui Dumnezeu și pentru a atrage mânia Lui asupra noastră. Căci ce altceva i-a făcut pe Israeliteni nevrednici de pământul făgăduinței lui Dumnezeu? Oare nu beția? Căci urcându-se Moise pe munte, a ținut post patruzeci de zile și când a vorbit cu Dumnezeu pentru popor, a primit tablele legii cele nefăcute de mână omenească cele scrise de degetul lui Dumnezeu, și a coborât cu ele din munte, aducând darul Israelitenilor. Fiindcă și-a dat seama de departe de bețiile lor, de la zgomotul și zarva petrecerilor desfrânate, zicând „glas de beție aud," socotindu-i pe ei nevrednici de cele scrise și aduse la ființă de însăși mâna lui Dumnezeu, a spart acele table, și i-a înarmat pe cei care nu aveau mintea moleșită de băutură și care nici nu și-au făurit, beți fiind, idol, și a strâns dintre aceștia mai multe mii și i-a pierdut pe aceia, și astfel L-a îmblânzit pe Dumnezeul celor blânzi. Și iarăși, ducându-se pe munte, iarăși a adus tablele legii scrise la fel, dar deloc asemenea cu cele dintâi. Căci acestea erau din materie pământească. Ci vedeți cum beția în Vechiul

Testament a fost aducătoare de moarte? Câtă dreptă osândă și cât de nevrednici i-a făcut pe cei dăruți și de darurile de la Dumnezeu și de viața prezentă? Beția este diavol nematerial, stricarea gândurilor, paralizia trupului, viață mai rea decât moartea, începătura depărtării de Dumnezeu. Căci este cel mai mare rău, fiindcă este și înstrăinarea de viața făgăduită de Dumnezeu: căci zice „bețivii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu.” (1 Cor. 6-10).

3. Ce să mai spunem despre curvie? Căci a ieșit în acea vreme poporul Domnului din Egipt, în întregime neînarmat și i-a urmărit pe ei mulțime de ostași înarmați, așa încât ajungând până la mare și cei care fugeau și cei care îi urmăreau, prin puterea și voia lui Dumnezeu și prin toiagul și brațul lui Moise s-a despicat în două marea. Iar celor dintâi, care erau în față, le-a făcut loc prin mijloc și le-a deschis cale fără de primejdie; iar pe cei care veneau din urmă, i-au acoperit valurile, iar pe ceilalți i-a aruncat morți la țărmaș lor. Pe cei care nu aveau arme i-a arătat complet înarmați, luând armele celor care au murit surprinși de valuri. Și apoi ce s-a întâmplat? Au străbătut locuri și țărâmurile locuite și pustii neînvinși, biruind pe toți care li se împotriveau. Iar când au căzut în desfrânare și au fost biruiți de unele ca acestea, atunci au pierit în luptă câte douăzeci și trei de mii (1 Cor. 10 :8 ; Num. 25 :1-9 ; 26 :62). Drept aceea, și Sfântul Pavel zice către noi „Nu desfrânați, precum aceia dintre ei care au căzut într-o singură zi douăzeci și trei de mii. Și dacă nu era Finees de a stat înaintea Domnului cu râvnă, care dintr-o singură lovitură a ucis pe cel ce lucra fărădelegea și, scuturându-se de jugul faptei, L-a îmblânzit pe Dumnezeu, altminteri toți ar fi fost stârpiți, tot poporul dimpreună întărâtând mânia

lui Dumnezeu prin fărădelegea curviei. Iar cât ne privește pe noi, cine nu știe că această patimă atrage ura lui Dumnezeu? Și nu este nimeni care să-i împiedice, nici tatăl pe copil, nici fratele pe frate, nici prietenul pe prieten, dar sunt care împreună lucrează, deși strigă Apostolul „cu unii ca aceștia nici să nu mâncați”, (*1 Cor. 5 :11*) pentru aceasta toți suntem cu toții vrednici de moarte și de toată nimicirea.

4. Iar dacă desfrânarea este vrednică de o asemenea și de atâta osândă, cu cât mai mult cel ce petrece în adulter? Și nu numai unul sau doi, ci întreaga casă și întreaga viață și atrage după el și rudele cele după trup și pe moștenitori, după ce mai înainte umple sufletele de toată răutatea și întinăciunea. Prin urmare, ucigașul fiind născătorul uciderii, fiindcă din pricina lui omul la început a cunoscut limita morții prin Cain, care și-a ucis fratele, atunci cum nu va fi moartea dreaptă pedeapsă dacă există ceva mai rău decât moartea? Iar hoțul cât de tare Îl întărită pe Dumnezeu? În Vechiul Testament, Acan era singurul hoț și întreaga armată s-a umplut de plăgi, până când, descoperindu-l, l-au adus în mijloc pe cel ce păcătuiase și l-au ucis cu pietre. (*Isus Navi, 6 :18, 7 :1-26*)

5. Acestea toate „s-au scris pentru mustrarea noastră” (*1 Cor10 :11*) ca nu cumva, căzând în păcatele aceloră, să avem parte și de osânda aceloră, sau încă și mai rău căzând, să ne aflăm mai prejos de dânsii. Căci fiind noi învredniciți mai mult de dumnezeiasca cercetare decât poporul acela, și mai mult vom fi vrednici de plăgile lor, dacă nu ne vom păzi pe noi înșine să rămânem mai presus de răutățile cele neîngăduite de Dumnezeu: „căci, dacă s-a adevărit cuvântul grăit prin îngeri și orice călcare de poruncă și orice neascultare și-a primit dreapta răsplătire, cum

vom scăpa noi", zice Apostolul, „dacă vom fi nepăsători la astfel de mântuire care, luând obârșie din propovăduirea Domnului, ne-a fost adeverită de cei ce au ascultat-o, împreună mărturisind și Dumnezeu cu semne și cu minuni și cu multe feluri de puteri și cu darurile Duhului Sfânt, împărțite după a Sa voință" (Evr. 3:4).

6. Drept aceea, Anania și Safira nu în cele străine, ci în ale lor proprii s-au arătat lucrători ai furțișagului, pentru minciună care pururea este împreună cu hoția, dacă ea deci a adus moartea prin Petru, cu cât mai mult prin Dumnezeu, către Care și spune psalmistul David „pierde-vei pe toți cei ce grăiesc minciuna" (Ps. 5 :6). Tot astfel și sfântul Pavel încredințează Satanei pe desfrânatul acela din Corint și le poruncește Corintenilor, scriind: „cu unul ca acesta nici să nu mâncați" (I Cor. 5 :11) și nu i-a arătat dragoste, până ce acela, lăsând faptele rele, nu a arătat pocăința prin fapte. Iar cât despre zgârcit, ale cărui pământuri rodesc din belșug, și care nimic nu dă celor care nu au, ci și mai mult caută a-și lărgi hambarele, ce zice Domnul în Evanghelii? „Nebune, în noaptea aceasta se va cere sufletul tău de la tine, și toate cele câte ai adunat ale cui vor fi?" (Luc. 12 :16-20). Și ca să nu socotească cineva că spusa aceasta este împotriva unui om anume, Domnul continuă: „astfel, cel care strânge comoară pentru sine, nu are bogăție la Dumnezeu." (Luc. 12:21). Așadar, bogatul acela nu s-a îmbogățit din nedreptăți, căci ce nedreptate a putut face acela dacă și-a lucrat bine țarina sa? Însă asemenea, fiindcă nu s-a folosit bine de bogăția faptelor care duc la Dumnezeu, nici nu s-a îmbogățit în Dumnezeu prin milostenie, s-a făcut vrednic de moarte, fără să câștige nimic din bogăția sa. Căci

ale noastre sunt doar cele pe care le aducem în chip drept, iar cei care au avuție din cele ce au răpit de la săraci în casele lor, iubind luxul, aceștia suferă de o a doua idolatrie, fiind atinși de boala iubirii de arginți, pricina tuturor relelor. Dar nu numai conducătorii noștri, ci și neguțătorii, câte pagube nu fac celor care târguiesc, sau cârciumarii și alți negustori care atunci când pot trag foloase de pe urma clienților lor fără a folosi cinstit, nici cântarul, nici măsurile !

7. Pentru acestea și altele asemenea, noi înșine suntem pedepsiți și iarăși vom fi pedepsiți. Căci dorim și căutăm dezlegarea de rătăcirii și izbăvirea de căderile prin care suntem pedepsiți, dar adăugăm încă la păcatele pentru care suntem pedepsiți. Voiți să vedeți cât de mare rău este excesul? Se cunoaște acest lucru din boala pe care o pătimim acum, căci dacă unul dintre elementele trupului, sângele, este în exces, aduce moartea celor muribunzi. Așadar, precum în trup excesul distruge trupul, așa și excesul din suflet distruge și omoară sufletul care are o viață mai dumnezeiască și alungă, depărtează de la acesta harul lui Dumnezeu. O astfel de moarte a sufletului precede întotdeauna moartea trupului care urmează din părăsirea de către Dumnezeu. Or, încă de la început, tot de la păcat și de la lăsarea dumnezeieștii porunci a intrat moartea în lume, dar omul nu a murit îndată după călcarea poruncii, fiindcă Dumnezeu i-a dat vreme de pocăință.

8. Este cu puțință ca să-i fi adus într-o ființă din neființă pe toți oamenii dintr-odată cum și pe îngeri, arhangheli, începătorii, puteri, stăpânii și Domnii, Heruvimii și Serafimii, tronurile cele mai de sus. Numai s-a gândit iar gândul a devenit faptă și dintr-odată toate au fost create. Prin urmare, ar fi putut ca,

într-un moment, să facă tot neamul omenesc; și tot într-un moment determinat să-i șteargă pe aceștia de pe fața pământului, cum a făcut la potop, păzindu-l numai pe Noe cu fiii săi, numai pentru nașterea celui de-al doilea neam omenesc. Dar pentru iubirea de oameni, nu a voit aceasta, ci a rânduit în așa fel ca, fiecare dintre noi să vadă la altul, sau mai degrabă la mulți alții, atât dintre rudele noastre după sânge, cât și dintre cei străini, că moartea va veni să ne ia în chip de neocolit, pentru ca, prin această vedere, să fim aduși la pocăință și la cugetarea celor de după moarte. Fiindcă a văzut că noi trăim și acum pe de-a-ntregul în nepocăință, că nici o grijă pentru cele ce vor să vie nu avem, atunci, cu dreptate, aduce moartea pentru toți pe neașteptate, nerăbdând ca noi să trăim în răutate și în adâncul păcatului. Și aceasta este cea din urmă plagă de aici a celor păcătoși, precum am fost învățați din cele zece plăgi ale Egiptului (*Exod. 12:29-30*)

9. Căci putem ca, din această dreaptă închipuire a pedepsei, și noi să înțelegem cât de mult am păcătuit lui Dumnezeu. Căci atunci când omul este cel ce pedepsește, este cu putință ca fără dreaptă pricină și pentru greșeli mărunte, cel căzut să primească o pedeapsă mare, fie din lipsă de discernământ, fie din asprimea celui care pedepsește. Dar este cu neputință ca iubirea de oameni cea de sus să fie pornită spre o astfel de mânie și către o așa de mare adăugare de plăgi aducătoare de moarte, afară numai dacă nu păcătuim mult, și, păcătuiind, rămânem nepocăiți.

10. Să recunoaștem așadar, fraților, mulțimea și mărimea păcatelor noastre din mărimea pedepsei și să ne întoarcem fiecare de la gândurile cele trupești ale noastre, și să ne îndreptăm către Domnul. Să ne

pocăim din suflet, să ne lepădăm de răutățile cele nă-răvite și de cunoștința cea iubitoare de păcat, ca să abatem de la noi dumnezeiasca mânie și să o întoar-cem spre milă. Să ne vindecăm de răul nostru, ca să nu fim nimiciți de răutate. Să fim următori nu ai ce-lor luați de apele potopului, ci ai celor care în Ninive au fost mântuiți prin pocăință. Aceia nu aveau atâtea pilde despre marea milosârdie a lui Dumnezeu, cu toate acestea, au strigat către El într-un glas și s-a în-tors fiecare din calea răutății lui și de la nedreptatea mâinilor lui, zicând: „cine știe, dacă ne vom pocăi, și Dumnezeu se va întoarce din mânia Lui și poate nu vom fi nimiciți”. Iar noi cunoaștem de la mulți alții și de la ei înșiși că „văzând Dumnezeu faptele acestora, că se pocăiau și se întorceau, și El S-a întors de la relele pe care făgăduise să le facă lor, și nu le-a mai făcut.” Însă acolo era Iona cel ce propovăduia și amenința, și cu atât mai mare este fapta ninivitenilor, fiindcă Iona nu îndemna deloc la pocăință, nici nu le aducea făgăduința milei. Iona era cel ce, coborân-du-se din Iudeca, venise la Iope și de acolo fusese surprins pe mare de furtună, în care a fost înghițit de către chit și după trei zile a fost dat afară ca să propo-văduiască în Ninive. (*Iona 1 :2-3 :4*)

11. Iar aici, cu cât mai mult decât Iona avem? Căci Cuvântul lui Dumnezeu, al cărui chip era Iona, a co-borât din cer, întocmai ca acela în Iope. Acesta a fost trimis pe pământ în încercări și pătimiri, precum a fost acela dat valurilor mării, și prin moarte, S-a co-borât la cele mai de jos ale pământului, la iad, pre-cum acela fiind înghițit de chit și, înviind a treia zi de acolo, a binevestit celor ce se pocăiau Împărăția ceru-rilor și ne-a arătat nouă lămurit și a propovăduit cele pe care noi, lăsându-le la o parte, pe drept cuvânt,

suntem, dați celei mai grele morți.

12. Așadar este grea osânda morții, dar cu cât mai grea este dacă nu ne întoarcem de la păcatele noastre, fiindcă aici se mărește osânda, iar după viața aceasta urmează osânda chinurilor celor fără sfârșit pe care fie ca nimenea dintre noi să nu o primească.

Căci dacă cele de aici ne par grele, înfricoșate și de nepurtat, deși trec și afectează numai trupul, cu cât mai mult acelea care, după trup, chinuiesc și sufletul și care nicicând nu au nădejde de ușurare? Iar noi, fraților, să ne pocăim și să ne întoarcem cu fapta și cu cuvântul, arătând pocăință pentru păcate. Și căzând către Dumnezeu cu inimă înfrântă și smerită, să zicem către El: „Doamne, nu cu mânia Ta să mă mustri pe mine, nici cu urgia Ta să mă cerți”, (Ps. 37 :1), ci fă cu noi după mila Ta, iar nu după cum suntem noi vrednici. Căci după cum este mărirea Ta așa este și mila Ta, Cel Ce este aproape de cei care Îl cheamă pe El, însă nu numai cu buzele, ci strigă către El cu cugetul, întorcându-se către El prin faptele și obiceiurile lor.

13. „Întoarceți-vă către Mine și Mă voi întoarce și Eu către voi, zice Domnul, și fărădelegile voastre nu le voi mai pomeni.” (Zaharia, 1:3) Dacă noi pururea fugim de acestea fără a le acorda atenție sau dacă prin mărturisire și prin faptele pocăinței, care compensează căderile noastre, vom fi miluiți dumnezeiește prin lucrarea smereniei, să întoarcem în favoarea noastră căderile noastre.

Astfel încât dacă vom fi suținuți de iubirea de oameni a lui Dumnezeu care împlinește scăderile noastre, atunci vom depărta de la noi dumnezeiasca mînie și moartea aceasta mai înainte de vreme și pieirea noastră și vom dobândi în veacul ce va să vie viață fără

de moarte spre slava unuia de viață dătător Căruia I
Se cuvine slava, puterea și cinstea și închinăciunea,
împreună cu Cel fără de început al lui Părinte și de
viață făcătorul lui Duh, acum și pururea și în vecii
vecilor. Amin.

Omilia 40

La Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, proorocul și Înaintemergătorul lui Hristos

1. Dacă cinstită este moartea cuvioșilor și pomenirea dreptului cu laudă, (*Pilde*, 10 :7) cu cât mai mult ni se cuvine nouă să facem pomenire cu laudă celui mai înalt corifeu al tuturor cuvioșilor și dreptilor din toată vremea? Sfântul Ioan a fost înaintemergătorul și mai dinainte a propovăduit pe Cel Care S-a întrupat pentru noi, Cuvântul lui Dumnezeu, Care și El la rândul Lui l-a propovăduit și mărturisit pe Ioan ca fiind mai presus de toți profeții și cuvioșii din toate veacurile (*Luc.7 :28*). S-ar cuveni mai bine să tăcem, dar nu numai fiindcă ar fi mai presus de orice cuvânt de laudă omenesc, nici fiindcă a fost mărturisit astfel de către Fiul lui Dumnezeu cel Unul născut și nici fiindcă ar avea nevoie de vreo răsplată de la noi. Dar aceasta nu înseamnă că trebuie să lăsăm lauda cea prin glăsuire, fiindcă Însuși glasul Sfântului Ioan este numit glas al Cuvântului, glasul Domnului celui ce strigă în pustie, ca atare nici o laudă omenească, după cum nici vrednicia de a fi cel mai mare profet nu este pe potriva adevăratei dimensiuni a Glasului lui Dumnezeu. Cuvântul celui Preaînalt, (Ioan, 1 :23 ; Mat. 3 :3 ; Is. 40 :3) a venit la noi și astfel l-a mărturisit prin Cuvânt Hristos Însuși, Stăpânul tuturor. Atunci, firește, orice limbă a credincioșilor, trebuie să fie mișcată spre cântare, după putere.

Dar nu ca să adăugăm ceva la slava aceluia – căci

cum am putea? – ci pentru ca să ne folosim, fiecare, prin proprie și comună strădanie, slavoslovind și vestind toate minunile aceluia.

2. Căci întreaga viață a celui mai mare dintre toți câți s-au născut din femeie este o minune mai presus de toate minunile. Și nu numai viața toată a lui Ioan înainte de a deveni profet și mai presus de profeți, ci și mai mult, cele de dinaintea nașterii și mai ales cele de după naștere, pe scurt, toate câte sunt legate de el, sunt vrednice de toată admirația.

Căci pe el, dumnezeiești proorocii ale profeților celor primitori de Dumnezeu, îl mărturisesc ca fiind înger și nu om, făclie de lumină și glas al lui Dumnezeu, luceafăr de dimineață, – ca unul care a mers înaintea soarelui dreptății – și Însuși glasul Cuvântului lui Dumnezeu: căci oare ce ar fi mai înrudit și mai apropiat de Dumnezeu Cuvântul dacă nu glasul?

3. Când s-a apropiat ziua zămislirii lui, nu om, ci înger a coborât din cer dezlegând sterpiciunea lui Zaharia și a Elisabetei și făgăduindu-le că cei fără de copii la vârsta tinereții vor naște la adânci bătrâneți un copil care le va aduce multă bucurie, vestindu-le că nașterea acestui prunc va fi multora pricină de mântuire. (*Luca, 1 :13-14*) Căci va fi mare înaintea Domnului și se va umple de Duhul Sfânt „încă din pântecul maicei sale, se va umple de Duh Sfânt, și pe mulți dintre fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeul lor și el însuși va veni înaintea Lui în duh și cu puterea lui Ilie.” (*Luca 1 :15-17*). El își va păzi fecioria și ca Ilie, va fi locuitor al pustiei mai mult decât acela, și mai mult decât el va muștra pe regii și reginele călcători de Lege. Și într-adevăr, ceea ce îl face încă mai mare decât Ilie, e faptul că avea să fie și

Înaintemergător al Domnului căci zice „înaintea Lui va merge”.

4. Socotindu-le pe acestea peste puțină de a fi crezute, lui Zaharia i s-a legat limba. Fiindcă a auzit și nu a vrut să vestească de bunăvoie, a mărturisit fără de voie minunată zămisirea aceea, prin amuțire, până ce se va fi văzut «glasul lui Dumnezeu» venind în lumină (*Luca, 1 :18 :22, 76-79*). Și după vestirea unora ca acestora a fost zămislit, împlinindu-se astfel cea mai mare dintre făgăduințe, a fost uns profet încă înainte de naștere și a dăruit harul său și maicii sale, ce mare minune! (*Luca, 1 :41-45*). Și precum Isaia, a îmbrăcat mantia mântuirii și tunica înțelepciunii, (*Is. 61 :10*); precum Ilie a uns profet pe un altul în locul lui (*III Regi. 19 :16*). Și i-a ajuns și întrecut pe amândoi dintre profeți, fiind desăvârșit încă din pântecel maicei sale, purtându-se până și atunci ca în fața Domnului. Căci fătul abia după articularea mădurelor, a tresăltat, și neavând încă glas, fiindcă nici nu trăia în aer, cunoscând pe Fecioara care avea în pântrece pe Dumnezeu, și Ioan în pântece fiind, nu a rămas nesimțitor la dumnezeiasca venire și iconomie, ci a preaslăvit-o pe ea prin gura maicei sale teologhisind. Așadar a săltat în pântece și s-a bucurat, o minune! primind în Duhul Sfânt, încă din pântecel maicii sale, desăvârșirea veacului viitor.

5. Precum și marele Pavel, mai înainte a binevestit taina vieții veșnice, când zice „semănatu-s-a trup sufletesc și a înviat trup duhovnicesc”, (*I Cor. 15:44*) adică prin puterea mai presus de fire a Duhului Sfânt, sălășluindu-se și mișcându-se după chipul veacului viitor, la fel și Ioan s-a semănat și s-a format ca trup sufletesc în pântecel maicii sale, și în chip de neînțeles s-a uns cu ungerea Duhului Sfânt

și a fost arătat trup duhovnicesc, săltând și bucurându-se în duhul, și pe aceea care îl purta făcându-o să prorocască. Și cu mare glas prin gura aceleia a binecuvântat pe Dumnezeu și pe Maica Domnului pe care fecioară a mărturisit-o, iar rod al pântecelui ei l-a numit pe Cel purtat în pântece, vestind-o pe ea și fecioară și maică. (*Luca, 1:41-45*).

6. Astfel, nu numai că potrivit Scripturii „mai înainte de a cunoaște răul a ales binele, (*Is. 7 :16*) ci mai înainte de a cunoaște lumea, în pântece fiind, s-a arătat mai presus de lume. Născându-se, i-a bucurat pe toți și pe toți i-a uimit cu minunile lui: „căci mâna Domnului era cu el, lucrând iarăși minunile de mai înainte.” (*Luca, 1 :66*). Căci și gura părintelui său a fost pecetluită, fiindcă nu a crezut în străina zămislire a copilului, și a fost redeschisă și s-a umplut de Duhul Sfânt pentru a prooroci celelalte despre propriul lui copil zicând: „și tu, copile, prooroc al Celui Preaînalt te vei chema, și vei merge înaintea feței Domnului pregătind calea Lui și aducând cunoștința mântuirii poporului Său.” (*Luca, 1 :76-77*). Căci precum zămislirea acestui copil dumnezeiesc, care încă din pântecele maicii sale s-a făcut organ însuflețit al Duhului Sfânt și precum atunci a săltat și s-a bucurat în dumnezeiescul Duh, la fel și după ce s-a născut, creștea iarăși și se întărea cu Duhul. (*Luca, 1:80*). Și fiindcă lumea aceasta nu era vrednică de el, încă din cea mai fragedă pruncie a trăit în pustie, fără încetare, nevoindu-se, lipsit de griji, ducând o viață simplă, fără de întristare, nepărtaș patimilor celor necurate și trupești, mai presus de simțirile cele trupești care împresoară trupul. Petrecea numai cu Dumnezeu, avându-L pururea înainte numai pe El, făcându-l pe Dumnezeu propria lui desfătare. Trăia

așadar într-un loc mai presus de lume. „Și a fost în pustie până în ziua arătării lui către Israel” (*Luca 1:80*).

7. Care era ziua arătării acesteia? Când a venit ceasul botezului Domnului, despre care s-a scris că „Domnul din cer a privit către fiii oamenilor, să vadă de est cel ce înțelege, sau cel ce caută pe Dumnezeu. Toți s-au abătut, toți împreună s-au făcut netrebnici” (*Ps. 13:3*). Așadar, precum Domnul, din negrăita iubire de oameni a coborât din cer la noi pe pământ, deși toți dintre noi eram nedemni, la fel și Ioan atunci a ieșit din pustie pentru noi, supunându-se voii iubitorului de oameni. Dar cum adâncul răutății oamenilor de atunci era nesfârșit și fiindcă nesfârșită era și iubirea de oameni a lui Dumnezeu, era nevoie de un slujitor a cărui virtute să fie neștirbită. Căci astfel i-a atras pe cei ce priveau precum i-a atras și întors prin minunile pe care le săvârșea ca un lucru nemaiauzit, arătându-se mai presus de petrecerea omenească. Și era propovăduirea lui pe măsura propriei lui viețuiri, căci prorocea împărăția cerurilor și amenința cu foc nestins, iar pe Hristos l-a vestit drept împărat al cerurilor, “a cărui lopată este în mâna Lui ca să curețe aria și să adune grâul în jitița Sa, iar pleava o va arde cu foc nestins”. (*Luca 3, 17*)

8. Însă nu numai prin cuvinte, ci și prin fapte L-a făcut cunoscut pe Domnul tuturor, botezându-L pe El și arătându-L cu degetul chiar propriilor Lui ucenici și mărturisind pururea, că acesta este Fiul Tatălui, Mielul lui Dumnezeu, mirele tuturor sufletelor care veneau către El, Cel Ce ridică păcatul lumii, curățind neamul de toată întinăciunea păcatului și aducând la loc sfințenia și binecuvântarea. După ce a l-a pregătit astfel calea, după prorocia lui Zaharia, și a împlinit

tot lucrul pentru care a fost trimis și a mers înaintea Lui și L-a botezat în Iordan, s-a retras din fața lui Hristos, încredințându-i Lui pe cei adunați spre învățătură și povățuire. Iar el însuși s-a despărțit de mulțime, lăsându-i pe ei în seama Domnului. Apoi Irod, fiul aceluia ucigător de prunci, nu a primit toată puterea de la tatăl său, căci a fost doar tetrarh. În schimb, la relele aceluia a adăugat altele, însoțindu-se cu desfrânarea și rămânând până azi la Iudei pildă a toată răutatea. Nu a răbdut Ioan tăcerea – cum ar fi putut, fiind el glasul adevărului? (*Mat. 3:3, Is. 40:3*) –, ci l-a muștrat pe el în privința celorlalte rele pe care le făcuse, și mai vârtos pentru Irodiada, soția fratelui său, pe care răpind-o, acela în chip nelegiuit s-a însoțit cu ea, zicând către el: “nu ți se cuvine să o ai de soție pe soția fratelui tău Filip”. (*Marcu, 6:18*). Iar acela nesuferind muștrarea, sau mai degrabă muștrările, a mai adăugat și aceasta la celelalte rele și l-a închis pe Ioan în închisoare.

9. Filip și el, ca fiu al lui Irod cel Mare, avea ceaialtă parte fiind tetrarh, în vreme ce tatăl său, după cruda și dementa pruncucidere aceea, a căzut în boli și în necazuri de nesuportat și cu neputință de vindecă și, din pricina unei mari nebunii și a grelelor chinuri, singur și-a făcut seama. Iar apoi îngerul Domnului s-a arătat lui Iosif și i-a zis; «scoală-te ia pruncul și pe mama Lui și mergi în pământul lui Israel, căci au murit cei ce căutau viața Pruncului» (*Mat. 2:20*). Așadar când Irod și-a sfârșit viața atât de rău, împăratul tuturor, care la vremea aceea era Cezar, a împărțit în patru domnia sub conducerea lui și două dintre provincii le-a rânduit altora, iar în celelalte două a rânduit pe acești doi fii ai lui Irod, Filip și acest Irod. Pentru aceea și Evanghelistul

Luca îi numește pe ei tetrarhi ai Iudeii, pe Filip, fratele lui Irod, al Itureii și Trahonitidei, iar pe celălalt al Galileii, în momentul în care a venit Ioan lângă Iordan propovăduind botezul pocăinței. (*Luca*, 3:1-3). Așadar, acest Irod cel tânăr care domnea în ținutul în care propovăduia Ioan, l-a legat și l-a aruncat pe Ioan în închisoare, precum istorisesc Matei și Marcu. Ioan îl muștra pe el din pricina Irodiadei pe care și-o luase sieși, ea fiind soția fratelui său. Iar Luca zice că nu numai pentru Irodiada îl muștra Ioan pe Irod, ci "și pentru toate celelalte rele pe care le-a săvârșit Irod, la care l-a adăugat și pe acesta" (*Luca* 3:19-20), pentru care l-a și închis pe Ioan în închisoare. Cum se face așadar că ceilalți evangheliști pomenesc numai despre muștrarea Irodiadei? Fiindcă închiderea lui Ioan avea multe alte pricini, dar mai mult decât toate celelalte fapte ale regelui celui iubitor de rele pentru care îi muștra Ioan, nu a suferit Irod propovăduirea lui Ioan, însă capul i-a fost tăiat din pricina muștrării lui pentru desfrânare, prin uneltirile și strădaniile lucrute în ascuns de Irodiada și care au dus în cele din urmă la săvârșirea faptei. Fiindcă aceasta îl atrăgea și îl îndemna pe Irod la fapta cea fărădelege, prinse mânie pe Ioan și urmărea să-l omoare, căci nu era cu putință, pe cât se pare să facă să tacă muștrarea acestuia. Și această înfricoșătoare faptă în care era implicată avea nu numai unul sau două aspecte, ci mai multe. Pe de o parte, era adulterul, cea mai rușinoasă dintre faptele păcătoase și care nu era săvârșită de către altcineva decât de fratele bărbatului femeii adultere cu care avea o fiică, adulter săvârșit pe când fiica bărbatului dintâi era încă în viață. Or, în legea lui Moise nu era îngăduit nici după moartea aceluia să se căsătorească fratele celui mort cu ea. (*Deut.* 25

:5; *Fac.* 38 :8). Iar acela, deși trăia fratele, voia ca și pe fiica Irodiadei să o aibă în pat. Ci nu într-ascuns, precum cu fereală se lucrează de obicei fărădelegea, ci voia să săvârșească această faptă înfricoșătoare la vedere și fără de rușine.

10. Așadar, astfel stăruind în răutate cu toată inima, și, de aici, nerăbdând mustrarea, l-a închis pe Ioan în închisoare. Dar și închisoarea aceluia mai mare mustrare era, fiind văzută și auzită, vestită cu glas mare pretutindeni. Pentru aceea și Irodiada îl ținea închis pe acesta, fiindcă nutrea în inima ei ură față de Ioan și voia să îl omoare pe acesta, și nu putea: „căci Irod,” zice sfânta Evanghelie, „se temea de Ioan, știindu-l pe el bărbat drept și sfânt.” (*Marcu* 6:20). Dar Irod se temea de Ioan pentru mărirea virtuții, dar de Dumnezeu prin care se dăruiește oamenilor toată virtutea nu se temea. Dar nu se temea de Ioan pentru unele ca acestea, ci fiindcă, știind el că era om drept și sfânt, se temea de el din pricina mulțimii, fiindcă poporul îl avea pe acesta ca pe un profet, precum spune Matei care scrie: că nu numai Irodiada, ci Însuși Irod căuta să-l omoare, dar se temea de popor.

11. Iar ce zice *Marcu* despre Irod, că asculta cu plăcere de Ioan, aceasta este: în cazul băuturilor de leac simțim că sunt amare, dar le primim pe acestea, fiindcă ne gândim la folosul lor, dar lucrurile cu privire la învățăturile duhovnicești stau tocmai dimpotrivă. Fiind dulci prin fire, chiar cei care nu cred se bucură de ele, dar nu le urmează pe acestea, fiindcă se gândesc că ele se opun pornirilor rele din sufletele lor. De asemenea, poate la început era plăcut să îl audă, și de aceea, „auzindu-l, multe făceau” (*Marcu*, 6 :20-22). Dar după ce relele s-au înmulțit,

începură a urî mustrarea, fiindcă ura s-a născut din mustrare, și apoi s-a învoit cu femeia adulteră la scopul ucigaș, voind el însuși să-l ucidă pe Ioan, dar, precum zice Matei, „se temea de mulțime” (*Mat. 14 :5*), însă nu fiindcă s-ar fi temut de vreo răscoală, ci se temea să nu fie condamnat de ea, fiindcă îl aveau pe Ioan drept profet. În realitate, era conștient de înălțimea virtuții și harului lui Ioan, și mai presus de orice, fiind iubitor de slavă deșartă, se temea de judecată de la aceștia și fiindcă vâna lauda de la oameni, fapt pentru care se și prefăcea că are față de Ioan credință și evlavie.

12. Însă Irodiada fiind meșteră în uneltiri, l-a desfăcut pe Irod și din temerea aceasta și a potrivit astfel lucrurile pentru ucidere, încât să pară că mai curând Irod a fost înșelat, constrâns să-l învinuiască pe Ioan fără pricină: căci fiind cuprinsă de furie și ucigașă, căuta în ascuns mai presus de toate un prilej pentru a-l învinui și îndată a pus în lucrare ura împotriva Botezătorului și prorocului. Și fiind ziua potrivită pentru ucidere, adică pentru uneltirea acesteia, pe când se sărbătorea ziua de naștere a lui Irod, și toată mulțimea era adunată, la sfârșit, când toți se odihneau șezând la masă, a ieșit în mijlocul tuturor, anume trimisă de ea, însăși fiica Irodiadei și sub privirile tuturor a dansat și a plăcut lui Irod și celorlalți. Oare cum a dansat aceea, fiind fiica Irodiadei și de dansa fiind învățată, și a săltat în chip atât de nerușinat, de i-a plăcut atât lui Irod? Și într-adevăr dansul acesta nerușinat atâta l-a stăpânit pe regele cel împătimit, încât acesta a zis către copilă: „cere-mi orice voiești și-ți voi da ție și s-a jurat ei că ceea ce vei cere îți voi da ție, până la jumătate din împărăția mea” (*Marcu, 6 :22-23*).

13. A ieșit copila cea fără de rușine la mama care o învățase săltările cele necuviincioase și răsucirile cele prihănite, îi vestește acesteia jurământul și cere sfătuire cu privire la cerere, este învățată și a ascultat pe dată. Și se întoarce la rege după osteneală și îi aruncă cu nerușinare cererea. „Voiesc, zice, să-mi dai mie pentru aceasta în acest ceas chiar, pe tavă capul lui Ioan Botezătorul” (*Marcu 6 :25*). Aceasta așadar copila fără să roșească a cerut, și astfel, desfrânata a crezut că l-a dezlegat, pe cât se pare, pe rege prin acestea, de judecata pentru uciderea Botezătorului și profetului, zicând că s-a lucrat uciderea pentru respectarea jurământului dat și pentru cinstea regelui și nu pentru ura față de cel drept. „Iar regele s-a întristat”, zice pentru cele jurate dar, din pricina celor care ședeau împreună cu el, nu a voit să o lase pe aceasta deoparte.” (*Marcu 6 :26*): pentru aceea, și trimițând, i-a tăiat capul lui Ioan în închisoare, care s-a adus pe tavă și a fost dat copilei.

14. Vai, pricina câtor patimi este iubirea de slavă deșartă! N-a putut să ucidă din pricina mulțimii, însă l-a ucis pentru cei ce erau împreună cu el; s-a întristat pentru nimic altceva decât fiindcă socotea că va pierde prețuirea mulțimii. Căci regele a fost pus în încurcătură, fiindcă dacă ar fi ucis un om drept, era judecat pentru ucidere, dacă nu îl ucidea s-ar fi arătat călcător de jurământ. A jurat pentru iubirea de slavă, și nu s-a temut de călcarea jurământului, iar pentru păzirea jurământului s-a făcut ucigaș, tot pentru slavă. Până și ospățul tot pentru slavă l-a adunat. Căci „care primiți slava unii de la alții și slava de la Unul Dumnezeu nu o căutați.” (*Ioan: 5:44*). Această slavă de la oameni o căutau și Iudeii, și nu au vrut să creadă în El și au tăiat capul tuturor profeților și L-au luat

și pe Hristos care era Însăși plinirea a tuturor prorocilor. O astfel de faptă s-a lucrat de către regele rob de două femei, una adulteră și una dansatoare. S-a lăsat vrăjit și desfătat de unele ca acestea, prin care s-a vândut împărăția și cărora s-a predat și care l-au condus și îndemnat la astfel de fapte.

15. Un astfel de lucru pătimește și mintea noastră, fraților, căci ea însăși a fost creată de Dumnezeu ca rege și stăpân al patimilor. Iar când acest stăpân, care este mintea, este ademenit de ele, este dus la rușinoasă robie și la fapte contra firii. Și astfel se întâmplă cu fiecare dintre cei robiți păcatului și patimilor: fiind muștrați de propria conștiință, sunt supărați peste măsură și nemulțumiți. Mai întâi și mai întâi o închid pe ea, precum Irod pe Ioan, nevoind să o asculte, însă nici nu vor să primească a auzi cuvintele Scripturii pentru lepădarea păcatelor și întoarcerea către tot binele. Iar când sunt desăvârșit stăpânite de către Irodiada, care este pofta cea iubitoare de păcat, care se sălășluiește în aceștia în chip nelegiut, atunci se smulge și cuvântul harului care este conștiința, muncind-o în chip desăvârșit, făcându-i necredincioși întru toate și împotriviți ai Sfinței Scripturi de Dumnezeu inspirată, făcându-i fără conștiință și potrivnici cuvântului lui Dumnezeu, precum Irod împotriva lui Ioan.

16. Însă și cei care vorbesc împotriva adevărului dreptei credințe în Dumnezeu suferă aceleași lucruri, sau mai curând se rănesc ei singuri. Despre hulitori, Domnul, în cartea lui Daniel a spus că „hulitorii sunt astfel că nu fac decât să se rănească pe ei înșiși iar nu pe Dumnezeu cu limbile lor se rănesc” căci aceștia sunt muștrați de însuși cuvântul profetic, apostolic și al sfinților părinți adus înainte de către noi. Mai

întâi este ca și cum L-ar fi închis în cărți, șoptind: lasă-l pe el să rămână acolo și nici nu te folosi de el, nici nu îl cerceta, nici nu lua aminte la ceea ce zice Domnul: „Cercetați Scripturile și veți afla în ele viața veșnică” (Ioan, 5:39). Apoi, fiind purtați de cele mai de jos, de Irodiada care este părerea de sine cea huliitoare, pun dinainte Cuvântul ucis pe tavă ca o hrană, desființându-l prin propriile scrieri spre bațjocura și spre propria lor vătămare și a celor care se învoiesc cu ei.

17. Astfel, Irod este chipul a toată răutatea și toată hula, iar Sfântul Ioan stânca a toată virtutea și evlavia. Irod este plinirea a toată răutatea, stăpânul hulei, organul fărădelegii cu adevărat trupesc, trăind și pururea cugetând cele ale trupului. Ioan Însă este Înălțimea cea din veac purtătoare de Dumnezeu, strălucirea care aduce darurile Duhului, cel ce poartă numele cel sfințitor al harului dumnezeiesc, petrecerea cea plină de evlavie și toată virtutea.

Azi două chipuri ne sunt puse înainte, se confruntă și își stau împotriva. Între acestea, unul din chipuri, pare a aduce puțină bucurie celor care au ales să trăiască potrivit lui, cu puține bucurii adevărate și pentru puțină vreme, aducându-le însă apoi nespusă și neîncetată întristare și slavă de necinste, pe când celălalt chip, dând pentru puțină vreme de suferit celor care caută să trăiască după acesta, îi bucură mai apoi de atâta slavă și atâta bucurie, însă adevărată și veșnică.

Așadar, dacă trăim după trup, urmând trupescului Irod, vom muri, precum spune Așpostolul. Iar dacă, dimpotrivă, vom urma Dumnezeiescului Duh, după chipul râvnei lui Ioan, atunci ne vom împotrivi poftelor și lucrărilor celor rele ale trupului și vom trăi

pururea.

18. Sfârșitul unei asemenea vieți după Duhul, „este ascuns în Hristos la Dumnezeu” (*Col. 3 :3-4*), și totuși nu este evident pentru toți. Dar când se va arăta El „vom fi asemenea Lui” (*I Ioan, 3 :2*) „moștenitori și împreună-moștenitori cu Hristos” (*Rom, 8 :17*), dobândind bunătățile cele veșnice, nesfârșite, pe care „ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit, nici la inima omului nu s-au suit” (*I Cor. 2 :9*), întrucât sunt mai presus de auz și de văz și de minte.

Iar pentru cei care trăiesc după trup, sunt date nu numai cele muritoare și vremelnice, ci și cele josnice, rușinoase și ieftine, asemenea roșcovelor mâncate de porci

19. Chiar dacă acestea de aici ar fi veșnice, cu atât mai mult s-ar cuveni să preferăm pe cele duhovnicești aceloră, ca unele ce sunt în toate privințele fără de asemănare și mai presus de toate celelalte. Dar dacă acestea de aici ar fi mai mari și mai minunate, decât cele duhovnicești, faptul că acestea de aici sunt trecătoare, iar acelea de dincolo sunt veșnice, atunci cu adevărat cele viitoare sunt de preferat, fiindcă sunt nepieritoare. Pe drept cuvânt, fiindcă cele prezente sunt nefolositoare și vremelnice, iar cele viitoare sunt nepieritoare și fără de asemănare. Să alegem, fraților, așadar pe cele veșnice, statornice, negrăite și cerești în locul celor pământești și stricăcioase. Pe bună dreptate, să trecem peste cele trecătoare, deși acestea ne tulbură pentru puțină vreme. Să punem dinainte pe cele veșnice și viitoare și nicidecum pe cele pieritoare. Să fugim așadar de asemănarea cea după Irod, să ne străduim din răspuțeri către urmarea harului Înaintemergătorului Ioan, mai cu seamă noi care ducem o viață în singurătate. Să despărțim

petrecerea noastră de năravurile cele lumești și să ne apropiem de petrecerea cea pustnicească și statornică a profetului Ioan Botezătorul care și aceasta mai dinainte a știut-o ca profet, că viața în singurătate vă fi rânduiala călugărească ce-i va urma lui cu măsură și după putință. Căci el a luptat nu atât pentru sfințenie, cât pentru virtute, și pentru aceasta i s-a tăiat capul, astfel ca și noi să fim gata până la moarte să ne împotrivim păcatului, știind că cel care fuge prin virtute de patimi va primi cunună de mucenic. Astfel, după cum orice păcat ne apare mai mic, dacă îl comparăm cu hula și necredința, cu atât mai mare este binele care urmează din primejduirea vieții proprii pentru virtute, decât făcând aceasta pentru credință.

20. Drept aceea, cel mai mare dintre cei născuți din femeie, propovăduitorul pocăinței și Botezătorul Domnului, luptând pentru virtute, i s-a tăiat capul. Cel care nu numai că era Înaintemergător al Domnului, ci și al Bisericii Lui, dar mai ales era un chip al petrecerii noastre. Acela a fost născut de Elisabeta, o femeie stearpă, iar noi ne-am născut din Biserica neamurilor, despre care s-a scris: „Veselește-te cea stearpă care nu nașteai, dă glas și strigă, tu, care nu te-ai zvârcolit în dureri de naștere, căci mai mulți sunt fiii celei părăsite decât ai celei cu bărbat, zice Domnul” (*Isaia, 54:1*) Pe acela, după naștere, ucigătorul de prunci, Irod, l-a urmărit ca un ucigaș, din pricina urii față de Hristos, și a luptat împotriva Lui, însă a aflat scăpare în pustie pe care a socotit-o mai vrednică de dorit decât lumea, și a locuit în pustiu. Căci și împotriva noastră stă, după nașterea cea duhovnicească, Irod cel mental, prigonind și acum pe însuși Hristos prin noi.

Pentru aceasta să fugim și noi din lume și să

căutăm scăpare în această mănăstire afierosită lui Dumnezeu și să fugim de purtătorii de scut și de sabie ai aceluia, care sunt patimile cele aprinse, prin care ni se gătește moartea cea duhovnicească și care îl despart pe om de Dumnezeu. Aceasta este moartea care intră în noi prin ferestrele cele deschise ale noastre care sunt simțurile. Căci moartea dintru început a venit la noi prin acestea și a atras de sus neamul nostru, lipsindu-i pe protopărinții noștri de nemurire. A ascultat Eva sfatul cel răuvoitor al vrăjmașului: și a văzut, a pofțit, a mâncat, a murit și l-a ademenit și pe bărbatul ei la aceeași moarte, împărtășindu-se și de gustare și de cădere. Aceia nu au rezistat unei singure încercări, și au plecat urechea la un singur cuvânt rostit cu vicleșug, fiind robiți de o singură vedere frumoasă, deși atunci nu erau nicidecum împătimiți, ci erau nepătimitori. Se mișcau, umblând într-un loc curățit de patimi, dar noi care fiind în lume, care ne-am născut și crescut în lume, cum vom putea oare să ne împotrivim la vederea atâtor multe feluri de patimi, la atâta vorbărie și nu mai puțin la cele grăite și auzite pline de desfrânare, cum este cu puțință să nu pătimim răul, sau să nu fim răniți și să nu fie rău așezat omul cel lăuntric? Nu poate fi aceasta, nu poate.

22. Pentru aceea, părinții, urmând pe Înaintemergătorul harului s-au despărțit de lume și au fugit de parte de adunarea celor care au rămas alipiți de ea, iar alții s-au sălășluit în pustie, iar apoi, mulți au fost atrași prin ei din lumea cea deșartă. Alții însă s-au închis și sălășluindu-se în sfintele lăcașuri, se nevoiesc în obști duhovnicești în care locuiesc împreună, în care și noi în acest chip unindu-ne după râvna acelora, trăim în aceste sfinte mănăstiri. Căci nu

este de ajuns doar să ne sălășluim în pustie, ci și să trăim după acei părinți. Căci nici chiar aceste raiuri ale lui Dumnezeu pe pământ, nu sunt fără un pom al cunoștinței binelui și răului, nici nu mai există loc fără sfătuitorul cel rău de atunci. Este de trebuință ca noi să fim povățuiți de către pildele din vechime, să primim numai sfătuirile bune și înțelepte și să urmăm doar acelora care mai înainte și acum și-au pus credința în El, să imităm petrecerea lor, ca să ne exprimăm cu cuvintele Apostolului, a căror viață știm cum s-a încheiat. Căci există multe fiare și dobitoace în pustie și există și în aceste sfinte mănăstiri; de nu vom avea fiecare puterea de a urma vieții Sfântului Ioan Botezătorul. Să nu ne asemănăm dar, dobitoacelor celor fără de minte și să ne alăturăm lor.

23. Pentru ce oare acela pururea are capul descoperit, ca semn al neîncetatei rugăciuni și ca semn al îndrăznirii către Hristos. Căci bărbatul trebuie să se roage cu capul descoperit, după spusa Apostolului, astfel încât să privim slava Domnului cu fața neacoperită de văl. Să se acopere deci cei care sunt legați de lume, cei care sunt încinși și care au picioarele împiedicate, și care nu se pot ruga neîncetat precum noi. Deci noi care ne-am despărțit de lume în chip bineplăcut lui Dumnezeu, să ne despărțim de aceasta și cu mintea, prin cântările cele de laudă, prin psalmi și prin rugăciunile cele în duhul, legându-ne mintea noastră numai de Hristos, să facem din ea un cort al mărturiei pentru numele cel mântuitor, pomenindu-l pe el neîncetat, pentru care lucru am și părăsit lumea. Căci cel care se desparte prin Acesta de lume și de cele ale vieții, însetează de unirea cu El pururea; iar aceasta se întâmplă prin pomenirea neîncetată a numelui și prin curățirea minții.

24. Să ne curățim așadar ochii minții prin fapte și cuvinte și gânduri îndreptate către Dumnezeu. Căci nu va fi cu putință să ne ademenească ceva dacă vom aținti ochii noștri la viața Sfântului Ioan. Acela trăia fără acoperiș, deci și nouă să ne fie de ajuns și sub un mic acoperiș să ne adăpostim. Să ne mulțumim fiecare cu chilia dată nouă de către proestos, ridicându-ne mintea la cel care pe durata întregii vieți nu a avut casă. Acela se mulțumea numai cu poame sălbatice, plante care cresc de la sine în pustie, ale căror rădăcini și tulpini erau folosite drept hrană de către Sfinții Părinți locuitori ai pustiei, și cu miere sălbatică. Dar poamele sălbatice erau numite fructele. Și își ducea viața cu fructe sălbatice, cu rădăcinile plantelor și cu miere sălbatică. Era îmbrăcat numai cu o haină și era încins cu un brâu de piele, ca pentru a arăta prin simbol, purtând însemnat chiar pe trupul său, semnele omorării patimilor și a circumciderii celei după duh, având în același timp darul sărăciei și învățându-ne pe noi înfrânarea prin fapte. Iar noi cât de comod și de slobozi umblăm îmbrăcați, având atâtea hambare și pivnițe pentru hrană, pline, cu vin și cu grâne, brutării și cuptoare de pâine, pe scurt, atâtea și atâtea înlesniri!

25. Să mulțumim așadar lui Dumnezeu, călăuzitorul pustnicilor și al Înaintemergătorului, prin care fără trudă suntem aduși împreună, precum la un izvor curgând din belșug pentru noi. Și spre slava acestuia să îi aducem noi prin faptele noastre mulțumire. Căci dacă vom fi mulțumiți cu cele care sunt comune în mănăstire, nu cu mult ne vom depărta de cumpătarea și sărăcia Sfântului Ioan. Căci dacă nu ne putem compara cu el în toate privințele, care primea hrană de la Dumnezeu, să ne mângâiem că și de noi va avea

grijă Domnul. Iar dacă vom avea bunuri și câștiguri proprii, aceasta este primejditor și ne îndepărtează de comuniunea cu sfinții. Căci cel ce se desparte de lume, dar își păstrează ale sale proprii, fie aducându-le din lume, fie dobândindu-le în mănăstire, acela cară după el lumea, și nicidecum nu s-a despărțit de ea, ca și cum în sfântul munte fiind cu trupul, cu sufletul s-ar afla încă în lume. Li se îngăduie să locuiască aici, în aceste mănăstiri, care sunt icoana Împărăției cerurilor, iar ei fac al lor propriu acest loc care este tuturor comun și îl împiedică să fie mai bun și mai presus de lume. Acesta va fi condamnat pururea, fiindcă face lăcașul cel sfânt al Domnului un loc obișnuit. Dar a ieșit oare Sfântul Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului din pustie și din liniștea aceea? Da, dar fiind trimis de El, ca să aducă poporului cunoștința mântuirii și spre musturarea celor necredincioși pentru care faptă și prăznuim astăzi Tăierea capului. Căci nu era potrivit ca el să fi murit de moarte naturală, fiindcă aceasta este pedeapsa pentru căderea lui Adam, căreia Sfântul Ioan nu era dator, fiindcă fiind trimis, a împlinit și fiindcă nu cunoaște moartea cel care din pântecel maicii sale s-a făcut ascultător lui Dumnezeu. Dar se cuvine ca sfinții să-și pună sufletul pentru virtute și pentru credință după cum s-a rânduit de către Dumnezeu. Din această pricină a și pățimit de bunăvoie uciderea de către aceea, câtă vreme și Domnul însuși a gustat moartea.

26. Dar trebuia ca moartea lui Ioan să aibă loc înaintea morții Domnului, după profeția tatălui său, că înaintea feței Domnului va merge ca să dea cunoștința mântuirii tuturor celor care ședeau în umbra morții, ca și ei să alerge către aceasta, pentru ca

să dobândească fericirea vieții celei veșnice, pe care fie ca și noi toți să o dobândim prin rugăciunile celui care încă din pântecul maicii sale a dobândit-o pe aceasta și a mărturisit-o pe ea și celor de pe pământ și celor de sub pământ și către care a condus și conduce cu fapta și cu cuvântul și prin cererile cele către Dumnezeu întru Domnul nostru Iisus Hristos, căruia numai Lui Unuia I se cuvine slavă veșnică. Amin.

Omilia 41

La cea de-a 14-a duminică de peste an a Evangheliei după Matei, la pilda despre cei chemați la ospățul de nuntă al Fiului

1. Voi începe prin a vă împărtăși vouă mai întâi, din dragoste pentru voi, sfârșitul pildei Domnului care s-a citit la Evanghelia de azi și anume că „mulți sunt chemați, dar puțini aleși” (*Mat. 22 :14*). Această o arată Domnul prin întreaga pildă, pentru ca noi să ne sârguim să fim nu doar printre cei chemați, ci deopotrivă, printre cei aleși, căci cel care nu se află printre aceia, ci rămâne numai printre cei chemați nu doar cade din lumina cea neînserată, ci este și aruncat în întunericul cel mai dinafară. Și fiind legat de mâini, fiindcă nu au lucrat cele ale lui Dumnezeu, și de picioare, fiindcă nu au alergat la El, unul ca acela este încredințat plângerii și scrâșnirii dinților.

2. Mai întâi, s-ar putea întreba cineva, pentru ce a numit Domnul *mulți* pe cei chemați și nu i-a avut în vedere pe toți, căci, pe drept cuvânt, dacă nu toți sunt chemați, atunci înseamnă că „cei nechemați” nici nu cad din bunătățile cele făgăduite nouă, nici nu vor fi chinuiți cu înfricoșatul chin ce ni s-a vestit nouă, căci, de bună seamă, de ar fi chemați, ar asculta. Dar nici nu are în vedere acest cuvânt faptul că au fost lepădați, pentru că nu au fost chemați. Deci nu este adevărat că nu toți sunt chemați. Căci tot Domnul, când S-a înălțat la ceruri după Învierea cea din morți, a grăit către proprii ucenici: „mergând în *toată* lumea, propovăduiți Evanghelia la

toată făptura" (Marcu, 16:15) și învățați *toate* neamurile, botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-i pe ei să țină toate câte v-am încredințat vouă. Că după ce li s-a poruncit aceasta, ucenicii au și pus în lucrare; aceasta, în chip potrivit, a arătat-o marele Pavel: „Oare nu au auzit?” Dimpotrivă. „În tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor” (Rom. 10:18), adică ale Apostolilor, astfel încât toți au fost chemați și cei care nu se întorc la credință vor fi pedepsiți. Așadar cum se face că Domnul nu a spus *toți*, ci a spus că „mulți sunt chemați”? Fiindcă acest cuvânt îi privește pe cei de azi care se întorc la credință. Pentru aceasta a și fost așezat acest cuvânt la sfârșitul pildei. Căci dacă cineva, chemat fiind, va da ascultare chemării și, botezându-se cu numele lui Hristos, nu va umbla cu vrednicie potrivit numelui de creștin și nu va petrece o viață după Hristos, nici nu va împlini făgăduințele făcute la Botez, atunci acela rămâne doar chemat, iar nu unul dintre aleși.

3. Dar aceasta „anume că nu toți sunt chemați” o afirmă unii, ca să-L învinuiască, ei – care sunt pământ și tină, pe Cel mai presus de ceruri, ei -care sunt de ieri, pe Cel Care este mai dinainte de veci. Căci zic, pentru ce i-ar mai fi chemat Dumnezeu, știind că în nici un chip nu vor asculta desăvârșit prin fapte? Și iarăși pentru ce i-a mai făcut pe cei care vor fi pedepsiți mai dinainte știind aceasta? Nici nu au auzit ei cuvântul acela că „pe cât de departe este cerul de pământ, pe atât de departe sunt cugetele mele de cugetele voastre” (Isaia, 55,9), zice Domnul, pe de altă parte însă, ei ispitesc în cuvânt și scriu fără șir lucruri de neconceput. Cât de mult ne deosebim noi de furnici? Nu avem oare și noi aceleași lucruri ale

firii ca și ele, trupul adică? Nu ne hrănim ca și ele? Nu petrecem oare în cele ale trupului? Și nu folosim oare cam aceleași puteri? Ba chiar sunt unele lucruri în care furnicile ne întrec, căci sunt mai grijulii pentru a aduna cele necesare, mai prevăzătoare pentru cele trebuincioase și mai sânguitoare în a-și face provizii peste an. Însă și noi avem lucruri mai presus de ele prin puterea de rațională a sufletului nostru. Dar ce este superioritatea noastră în raport cu măreția lui Dumnezeu?

4. Dacă așadar toate furnicile adunate laolaltă nu pot cunoaște nici cea mai mică lucrare sau gând dintre ale noastre, care le suntem superiori, cum atunci noi am putea pătrunde faptele și cugetul Celui Ce de nesfârșite ori nesfârșit ne întrece pe noi și cum am putea măcar ghici urmarea a ceea ce se va petrece, în afara credinței? Căci așa cum luminătorul cel mare de pe cer nu ar putea face ziuă dacă lumina aceluia nu ar fi mai presus de puterea vederii noastre, la fel nici Dumnezeu care a plăsmuit firea noastră nu ar mai fi pentru noi plinitorul mântuirii noastre, dacă ar putea fi cuprins de mintea noastră și dacă nu ar avea atâta înțelepciune și bunătate care să depășească însăși puterea noastră de judecată.

5. Așa cum sunt unii care îi aduc învinuire lui Dumnezeu, cum că a chemat pe cei care nu vor asculta cu faptele, oare nu cu atât mai mult L-ar socoti pe El pricină a nimicirii lor tocmai fiindcă nu i-a chemat? Prin urmare, i-a chemat pe toți, ca nu cumva cineva să aibă a spune că El este pricină pentru osânda lor. Atunci pentru care pricină i-a mai făcut pe cei osândiți? Dar nu i-a făcut pe ei spre osândă, ci spre mântuire, și aceasta se vede limpede din însăși faptul chemării; căci dacă ar fi vrut să pedepsească

pe cineva, nu i-ar chema pe toți la mântuire. Dacă El, prin propria Lui bunătate, i-a chemat și i-a hărăzit mai dinainte spre mântuire, iar eu mă arăt rău, ar urma atunci ca răutatea mea și cele ale răutății, chiar înainte de a se fi ivit, să biruiască bunătatea care este de-a pururi și să-i stea împotrivă? Și cum ar putea avea sens „o astfel de pedeapsă”? Căci cel ce nu spune astfel, ci-L învinuiește pe Ziditorul său de unele ca acestea, acela aceasta susține împotrivă, că nu trebuia deloc să existe fire cugetătoare. Căci cine ar avea vreun folos din rațiune dacă nu ar fi liber și să aibă totodată putința de a acționa liber? Sau cum ar mai putea fi liber dacă nu ar avea și putința alegerii și cum ar putea fi rău, dacă nu ar voi, prin alegerea sa să fie rău? Iar dacă „fără libertatea de a alege” nu poate fi rău, cu siguranță că nici bun nu va putea fi cu nici un chip.

6. Cel ce spune, așadar, că cei osândiți nu trebuiau lăsați să existe de Dumnezeu, aceia spun cu aceasta că nici cei ce se mântuiesc nu trebuiau să existe, nici oricare altă ființă pe de-a-ntregul liberă și cugetătoare. Și chiar dacă recunosc că toate celelalte subzistă prin firea rațional „întemeiată”, ei afirmă aceasta ca și când nu ar decurge de aici în chip necesar că Dumnezeu este Creatorul. Vedeți câtă prostie? Ci, de vreme ce neamul rațional și liber a fost plăsmuit de Dumnezeu pentru înclinarea spre libertate și pentru chipul diferit al folosirii ei, unii urmează să devină răi, iar alții buni, oare ținea de Unul cu adevărat bun, Dumnezeu, ca din pricina celor care aveau să fie răi, să nu-i aducă la ființă nici pe cei buni? Ce lucru mai nedrept decât acesta ar putea concepe cineva? Căci chiar și numai dacă unul singur ar fi fost bun, nici atunci nu ar fi fost drept să lase la o parte creația, căci e

mai bun un singur drept care face voia lui Dumnezeu decât mii de călcători de lege. Și ce voi spune despre cei care aleg aurul din pulbere, oare nu lasă la început să curgă ceea ce este nefolositor și fără valoare împreună cu praful de aur? Ci noi vom auzi, că nu poate exista alegere, și nici aleși nu vor mai fi, dacă, și numai dacă ceilalți nu sunt chemați și ei. Și cum ar putea fi chemați dacă nu ar exista?

7. Vom aduce cuvântul nostru și mai aproape și vom întreba pe înșiși cei care-L învinuiesc pe Cel Ce voiește să mântuiască pe toți mai presus de cei care nu voiesc propria mântuire: cât timp suntem muritori este necesar să ne hrănim, prin urmare, însăși fiirea noastră alege din hrană ceea ce este de folos spre propria ei întreținere, și o primește la sine, însă ceea ce, fiind digerat, este urât mirositor, o aruncă afară ca nefolositor, iar voi veți opri așadar toată hrana din pricina a ceea ce va deveni necurăție? Sau poate cumva, pentru a alege hrana și a o asimila și absorbi prin digerare, spre întreținerea ființei noastre, voi rețineți întreaga hrană? Cu adevărat că nici nu-i nevoie de cuvinte, căci cu fapta săvârșim această discernere în fiecare zi, ori de câte ori ne hrănim pe noi înșine, și, prin hrana cea corespunzătoare nouă și pe cea necorespunzătoare o adăugăm la ființa noastră. Pentru ce facem aceasta? Din dragostea de viață sădită în noi înșine. Așadar întocmai și Dumnezeu prin bunătatea Lui cea după ființă și iubitoare de bine, așa încât nu pentru cei care de voie se vor face răi i-a adus întru ființă pe cei buni, ci pentru cei buni i-a îngăduit să existe și pe cei care se vor face răi.

8. Nu vedeți că doctorii, nu prescriu abținerea de la hrană celor care din pricina slăbirii stomacului nu pot ține, ci vomită mâncarea? Pentru ce atunci le mai

prescriu acestora să se hrănească? Fiindcă trebuie să ia, fie și puțin din hrană pentru a se întări cu firea prin aceasta, cu toate că cea mai mare parte din hrană este fără nici un folos din pricina vărsăturilor. De aceea, pe bună dreptate, medicina este numită și iubitoare de oameni. Astfel încât iubirea de bine și iubirea de oameni a lui Dumnezeu se arată mai cu seamă din aceasta: și anume că deși mulțimea celor care nu se mântuiesc este covârșitoare față de cei foarte puțini, care lucrează pentru mântuirea proprie, totuși Dumnezeu a zidit întreg neamul omenească, și buni și răi, dar fiindcă știa că puțini aveau să fie aleși, El Însuși i-a chemat pe toți din mulțimea cea mai presus de fire a iubirii Sale de oameni.

9. „Asemănatu-s-a Împărăția cerurilor omului Împărat Care a făcut nuntă Fiului Său și i-a trimis pe slujitorii Lui să cheme pe cei poftiți la nuntă, dar ei nu au voit să vină.” (Mat. 22:2,3) Aici, nunta se referă la cea a Fiului lui Dumnezeu cu firea omenească și numește unirea Sa cu Biserica noastră, precum zice și Sfântul Pavel că „taina aceasta a nunții este mare” și continuă: „iar eu zic în Hristos și în Biserică” (Efeseni 5:32), iar în altă parte, iarăși pentru noi zice: „v-am logodit unui singur bărbat, ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită (II Cor. 11,2). Dar pentru care pricină nu o singură nuntă, ci nunți zice că a făcut Împăratul cerurilor, Tatăl cel Preaînalt, Fiului Său? Fiindcă Cel Ce curățește sufletele, mirele Hristos, se unește tainic cu fiecare dintre suflete, pe care îl dă să se aducă Tatălui spre bucurie Acestuia. Căci El Însuși zice „mare bucurie se face în ceruri pentru un păcătos care se pocăiește” (Luca 15:7), căci bucuria este rod al Duhului Sfânt Care leagă și unește cu Hristos pe toți care trăiesc în

pocăință și bucurie, Care cuprinde laolaltă pe toți cei din ceruri și pe cei îndumnezeiți pe pământ. Pentru aceasta bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocăiește.

10. Așadar, prin negrăită unirea Celui Ce ne-a dăruit nouă pocăința, a Fiului lui Dumnezeu cu firea omenească, unire săvârșită deja, și pentru bucuria cea de taină ce se săvârșește în ceruri la Dumnezeu Tatăl, pentru aceasta, au fost trimiși slujitori, precum Ioan, Înaintemergătorul Domnului, Zaharia pe care Iudeii l-au ucis între Templu și altar, Simeon primitorul de Dumnezeu, într-un cuvânt toți cei care înainte de mântuitoarele patimi și de Înviere au binevestit venirea în trup a Domnului pe pământ, acum deja plinită. Au fost trimiși deci aceștia ca să cheme pe cei chemați, adică pe Iudei, – căci ei sunt cei chemați, întrucât și mai înainte au fost chemați prin profeți – dar nu au voit să vină, adică să creadă și să se împărtășească de negrăita unire și de har, deși de multe ori, și mai înainte și acum au fost chemați. Iarăși așadar, zice, – o, negrăită mărinimie! – a trimis alți slujitori, zicând: „iată ospățul meu este gata, taurii mei și grânele sunt aduse spre jertfă și toate sunt gata, veniți la nuntă.” Unii au auzit, iar alții, nepăsători, au plecat la ogorul și la neguțătoria lor. Cum s-au despărțit de nuntă cei care s-au îndreptățit că n-au răspuns chemării, din pricina grânelor și a viilor și din abaterea către lucrurile cele pământești și cum, lepădându-se de sfântul ospăț și de sfintele cântări de psalmi, nu s-au sârguit cu tot sufletul a asculta învățăturile cel sfinte? Iar alții au prins pe slujitorii cei trimiși, i-au batjocorit și i-au ucis. Și nu cu mult mai departe de aceștia sunt cei care azi nu se supun rânduielilor Bisericii și sunt împotriva lor și de câte

ori nu își ridică glasul împotriva ei prin lupte și polemici ! Dar noi să stoarcem din această pildă vinul cel dulce și mântuitor și pentru unii ca aceștia.

11. „Iată, zice, ospățul meu este gata: taurii mei și bucatele sunt aduse spre jertfă și toate sunt gata. Cu adevărat prin înomenirea Domnului s-a plinit ospățul pentru cei născuți de la Dumnezeu. Căci toate câte au fost făcute de Dumnezeu pentru noi mai înainte de venirea Lui, din purtarea Lui de grijă, erau frumoase și bune foarte și toate tindeau spre același scop: ospățul, sau mai curând singurul și cu adevărat fără de asemănare ospăț, care este înomenirea Domnului nostru Iisus Hristos, și mai mult decât aceasta patimile cele mântuitoare și Învierea. Căci această chemare însăși a fost arătată în lume, după ce s-a săvârșit Învierea Domnului: căci atunci toate au fost gata, cele pentru mântuirea noastră, iconomia cea după trup, acum plinită, a Fiului lui Dumnezeu, această învățătură de Dumnezeu cuvântătoare, plinirea energiilor teandrice, împărtășirea cu trupul Dumnezeu-omului, marea și dumnezeiasca și mântuitoarea Patimire, Învierea cea din morți de-a treia zi, începătura vieții veșnice și a bucuriei celei de Dumnezeu insuflate. Taurii mei, zice și grânele mele sunt aduse spre jertfă. Căci atunci și cele vechi sunt cu cele noi împreunate: cele noi arătate prin jertfa de grâne – căci Pâinea este cea care se jertfește pentru noi azi în Biserică – iar cele vechi sunt închipuie prin tauri, care au condus la ceea ce este mai dumnezeiesc, jertfa cea nouă, care este Pătimirea Mântuitorului).

12. Așadar au fost trimiși alți slujitori, Apostolii ca să propovăduiască acestea și Iudeilor, Domnul încă milostivindu-se de aceștia. Dar ei auzind nu s-au întors, fiind prinși cu totul de ogoare și neguțătorii,

cu totul absorbiți în cele pământești și dăruii celor pământești. Iar pe cei care le-au propovăduit i-au acoperit cu batjocuri, i-au ucis cu pietre, și pe toți câți au venit la ei i-au disprețuit și i-au ucis. „Dar mâniindu-se Împăratul,” zice „a trimis să-i nimicească pe ucigașii aceia, iar cetatea acelora a ars-o cu foc.” Fiindcă și după pătimirea suferită de aceștia încă miluindu-i, a trimis pe alții care să-i cheme la pocăință și să le vestească lor iertarea și să le binevestească darul celor mai mari bunătăți, apropiindu-se de ei și dându-le lor arvună și întărire în credință, iar aceia nu numai că nu s-au pocăit și nici nu au dat ascultare, ci s-au împotrivit lor și i-au răsplătit cu ocări și cu ucidere pe evangheliști. Atunci, cu dreptate a trimis apoi asupra lor pe cei care i-au nimicit pe ei și cetatea lor a dat-o focului. Cine nu cunoaște oare acestea săvârșite limpede în Ierusalim, care până și azi se numește pe drept cuvânt cetatea ucigașilor?

13. Așadar cei chemați de multe ori până azi nu numai că s-au arătat nevrednici de chemare, ci s-au arătat vrednici de dumnezeiasca mânie și urgie. Atunci, la porunca Împăratului, robii Lui, adică Apostolii Domnului, i-au adunat laolaltă pe toți cei care umblau pe drumuri, zice, pe câți i-au găsit răi și buni, și s-a umplut casa cu cei ce au șezut la masă. Aceștia sunt cei chemați dintre neamuri; fiindcă o singură cetate exista pe atunci a lui Dumnezeu, Ierusalimul, și o singură casă era a Lui, a lui Israel, iar cei din afara ei, erau pe-atunci neamurile, lepădate pe drumuri, fiind multe și felurite, pentru că aveau multe credințe. Sunt numiți răi și buni cei aflați pe cale și poștiți la opspăț după diferitul chip al alegerii lor, anume că, pe de o parte, cei care au arătat o

viață virtuoasă pe măsura credinței au fost aleși, iar, pe de altă parte, au fost depărtați aceia care duceau o viață rușinoasă și plină de răutăți în contradicție cu credința.

14. Și aceasta se arată prin următoarele: când zice „intrând Împăratul ca să privească pe cei care ședeau la masă, adică pe cei care veniseră dintre cei chemați”, intrarea aceasta a Lui, ca să vadă și să judece pe cei care ședeau la masă, este un chip al judecății viitoare la vremea de apoi. „Și intrând Împăratul, a văzut acolo pe un om care nu era îmbrăcat în haină de nuntă”. Iar haina de nuntă duhovnicească este virtutea pe care cel care nu o îmbracă de aici, nu numai că va fi aflat nevrednic de nunta aceea dumnezeiască, ci va fi muncit și cu legăturile și cu biciul în chip de negrăit.

Și deși haina fiecărui suflet este trupul împreunat cu el, cel căruia nu i-a păzit curăția aici, în această viață, prin înfrânare, feciorie, și cumpătare, nu va avea nici un folos atunci și va fi nevrednic de acea nestrăicătoare nuntă și din această pricină va fi izgonit afară. Cu adevărat, îl va lepăda și îl va rușina Împăratul pe cel îmbrăcat nepotrivit chemării, și a zis către slujitorii Lui: legați-i lui mâinile și picioarele și aruncați-l afară.”

Adică, aruncându-l pe el înfricoșăților paznici, despărțiți-l pe el de sălășluirea și împreună-petrece-rea cu cei care se bucură „și aruncați-l pe el în întunericul cel mai dinafară: acolo este vaierul și scrâșnirea dinților.”

Pe drept, i s-au legat mâinile și picioarele celui ce aici s-a încins cu cingătorile păcatelor lui și s-a aruncat în întunericul cel mai dinafară fiind mai departe de Dumnezeu, ca unul care în această viață nici o

faptă a luminii n-a lucrat. Iar acolo, zice, va fi plângerea și scrâșnirea dinților. Căci nu numai întuneric, ci și foc nestins este acel întuneric. Pe deasupra, va fi plin de viermi neadormiți.

15. Plângerea și scrâșnirea dinților va fi din pricina chinurilor de neîndurat care țin și apasă și sufletul și trupul, din pricina nesfârșitelor tânguiri, a neîncetărilor și fără de folos remușcări. Și zicând acestea, continuă: „mulți chemați, puțini aleși”, arătând că nu doar unul singur va primi osânda mulțimii chinurilor acelora, ci, simplu, orice om care este în același loc din pricina răutății faptelor lui. Prin unul ca acesta a descris Domnul pe cei care sunt răi dintre cei chemați care, venind și botezându-se și nefiind schimbați în mai bine, nici nu au lepădat prin pocăință necurăția plăcerilor rele și a patimilor.

16. Însă noi, fraților, să lepădăm tunică cea sfâșiată de băuturile tari și de îmbuibarea stomacului și pătată de întinăciuni și să îmbrăcăm, după Isaia, haina mântuirii, a cumpătărilor prin înfrânare și înțelepciune. Să dezbrăcăm pe omul cel vechi, stricăcios din pricina poftirilor înșelătoare și să îmbrăcăm pe omul cel nou, zidit, după chipul lui Dumnezeu, întru cuvioșie și dreptate.

Să dezbrăcăm veșmântul cel împiestrițat al unei vieți cu multe răpiri și îmbuibări, ca să nu ne înfățișăm dumnezeiescului ochi, rușinați și osândiți, ci să îmbrăcăm ca niște aleși ai lui Hristos, o inimă milostivă, smerenia, buna măsură, blândețea. Și să ne străduim pururea, după apostolescul îndemn, să facem sigură chemarea și alegerea noastră. Astfel vom plini făgăduința bunătăților viitoare și nu vom cădea niciodată din împreună-petrecerea cu cei ce pururea se bucură.

17. De care fie să avem parte cu toții, cu harul și cu iubirea de oameni a Unuia veșnic și ceresc mire al sufletelor noastre, Hristos, căruia I se cuvine slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl, și cu Duhul Sfânt, în vecii vecilor, Amin.

Omilia 42

La mântuitoarea naștere a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioarei Maria

1. Orice vreme este potrivită a pune început bun pentru petrecerea spre mântuire. Așa a grăit și marele Pavel „Iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mântuirii.” (2 Cor. 6:2) „Să lepădăm faptele întunericii și să ne îmbrăcăm cu armele luminii. Să umblăm cuviincios ca ziua.” (Romani, 13: 12-13) Căci nu a zis că vremea potrivită pentru mântuire este o oră anume sau o zi anume, ci că, după întruparea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, orice vreme este potrivită. Căci așa cum, este vreme potrivită oamenilor pentru ostenele trupesti, atunci când pe pământ răsare soarele cel simțitor, precum și David zice: „Soarele a răsărit și va ieși omul la lucrarea lui până seara,” (Ps. 103: 23,24 extr.), la fel și când s-a arătat nouă în trup soarele dreptății, după întruparea Lui, orice vreme este potrivită pentru lucrarea celor duhovnicești, ceea ce însuși profetul o arată după ce vorbește despre stăpâneasca venire: „piatra, pe care nu au luat-o în seamă ziditorii, aceea a ajuns în capul unghiului” și adaugă: „aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul: să ne veselim și să ne bucurăm în aceasta” (Ps. 117:22-24), însă cu privire la ziua soarelui celui sensibil, aceea este întreruptă de noapte, căci „va ieși omul la lucrul său până seara”, (Ps. 103 :23) în vreme ce neînserat și neapus este soarele dreptății, că „nu are mutare sau umbră de schimbare”, cum

zice Apostolul, (*Iac. 1 :17*) și de aceea neîncetat este timpul potrivit pentru lucrarea duhovnicească.

2. Și dacă ar trebui să căutăm o vreme mai potrivită decât altele, așa cum este o vreme potrivită semănatului, secerișului, a creșterii și a rodirii, și oricare altă vreme pentru alte lucrări, la fel și pentru lucrarea faptei bune, căutările unui timp al începutului ar corespunde, în alt chip, cu acesta, anume cu anotimpul de toamnă, și, mai presus de toate, cu luna aceasta: care este pentru noi cea dintâi și începutul anului, întru care început au luat și cele gătite spre mântuirea noastră, ceea ce prăznuim și noi astăzi. Căci noi acum facem prima prăznuire și preacinstire a chemării și restaurării noastre celei după har întru care toate au început a se înnoi și a aduce în locul legilor celor trecătoare pe cele dăinuitoare, în locul literei, duhul, și în locul celor umbrite, adevărul cel neumbrit.

3. Căci astăzi cu adevărat o nouă lume și un rai străin s-a arătat, întru care și din care noul Adam a ridicat pe vechiul Adam, înnoind și restaurând toate, Care nu a venit întru înșelăciune, ci a înșelat pe înșelătorul diavol, iar celor care sunt robiți păcatului prin înșelarea acestuia, le dăruiește slobozire. Astăzi s-a gătit pe pământ neînțeleasă carte, nu grăită în chipuri și figuri, ci una care putea să-l poarte în chip de negrăit pe Însuși Cuvântul cel viu, nu cuvântul din văzduh, ci Cuvântul cel din ceruri, nesubzistând întru stricăciune, ci mai vârtos scoțându-i din stricăciune pe cei care se apropie de El; nu cuvântul care se naște din mișcarea limbii omenești, ci Cel Care S-a născut de la Dumnezeu Tatăl din veac. Astăzi a fost văzut cortul cel însuflețit și nefăcut de mână omenească al lui Dumnezeu, și chivotul cel înțelegător și duhovnicesc al Celui Care cu adevărat este pentru

noi, „pâinea lui Dumnezeu cea care coboară din cer și care dă viață lumii.” (Ioan, 6:32). Astăzi precum auzim și la psaltire „adevărul din pământ a răsărit” – chipul nemincinos al alesei nașteri de sus ca om „și dreptatea din cer a privit” (Ps. 84:12), care l-a scos pe stăpânitorul nedreptății și a smuls însăși rădăcina nedreptății – dreptatea care a fost pe nedrept osândită, dar care în chip preadrecht osândește și care dezleagă puterea în rău a diavolului, și face de nimic uneltirile lui, și care s-a arătat primitoare a dumnezeieștii dreptăți. Și astfel, pe cei care sunt robi păcatului, învrednicindu-i a fi înveșniciți prin credința în El, i-a primit la ea, însă pe stăpânitorul acela rău, care a încins-o cu legăturile cele împotriva firii ale păcatului, îl va da focului veșnic și întunericului. Astăzi mlădița cea mai dinainte vestită, odrăslită din rădăcina lui Iesei din care a răsărit floarea (Is. 11:1) cea nevestăjită care nu a primit păcatul, ci chemând iarăși firea noastră care se ofilise și din această pricină a căzut din sălașul hranei celei nepieritoare, și aducându-ne înapoi la înflorire, și bucurându-ne prin ea de înflorirea cea veșnică și ridicându-ne la ceruri, ne-a deschis raiul. Toiagul prin care Marele Păstor a condus turma cea înțelegătoare la pășunile cele veșnice; toiagul în care firea noastră cea omenească s-a sprijinit, lepădând vârsta și neputincioasa bătrânețe, s-a înălțat ușoară la ceruri lăsând pământul jos celor care sunt trași la cele de jos ca unii care nu au sprijin.

4. Dar ce înseamnă „lumea cea nouă”, „raiul cel străin”, „cartea cea neînțeleasă”, „cortul și chivotul însuflețit al lui Dumnezeu”, „adevărul răsărit din pământ”, „mlădița lui Iesei cea multlăudată”? Este Cea care mai înainte de naștere și după naștere pururea Fecioară a rămas, a cărei naștere din pânțece sterp

o prăznuim astăzi. Căci Ioachim și Ana căsătoriți fiind și umblând fără de prihană înaintea Domnului, vrednici de dispreț au părut Israeliților după Lege, fiindcă nu aveau copii. Și fiindcă pe atunci, încă nu era în lume nădejdea nemuririi, propășirea neamului prin urmași părea de ultimă trebuință. Însă acum, azi când s-a născut această fecioară prin a cărei naștere în fecorie ne-a fost dăruită nouă viața veșnică, nu ne mai este nouă absolut necesară nașterea de fii. Însă Israeliților într-atât li se părea mai bună nașterea mai multor fii chiar decât însăși virtutea, iar nerodirea pruncilor un atât de mare rău, încât și acești drepti nu erau atât cinstiți pentru virtutea lor, cât erau disprețuiți pentru nenașterea de prunci. Peste măsură de întristați și fiind ținta atâtor batjocuri, dreptii Ioachim și Ana, amintindu-și de Avraam și de Sarra și de toți ceilalți câți se spune că au fost încercați cu nenașterea de fii, și după ce și-au pus în minte leacul aflat de unii ca aceștia pentru vindecarea de această întristare, au știut și ei înșiși a alerga la rugăciune către Dumnezeu. Și de o parte înțeleptul Ioachim s-a retras în pustie și acolo s-a sălășluit și cu post s-a nevoit ridicând rugăciuni la Dumnezeu ca să devină și el tată; și nu a încetat a se ruga, nici nu a plecat de acolo până ce nu a dobândit plinirea cererii. De altă parte, și într-un cuget cu el, Ana, zăvorându-se, cu inimă zdrobită strigă către Domnul: „auzi-mă, Dumnezeule părinților noștri, și mă binecuvântează precum ai binecuvântat și pe Sara, spre a fi maică. „Și a auzit Domnul rugăciunea și i-a binecuvântat pe ei și le-a dăruit lor făgăduința, care făgăduință a și fost adusă la plinire acum, și le-a dăruit lor o pruncă mai minunată decât toate minunile, pe însăși Născătoarea Ziditorului întregului univers, cea care a îndumnezeit

neamul omenesc și care a făcut pământul cer, și pe fiul omului l-a făcut Dumnezeu, făcându-i pe oameni fii ai lui Dumnezeu, fiindcă dintru aceasta a luat trup, fără de sămânță, făcându-se în chip de negrăit purtător de trup, aducându-L pe lume pe Cel Care le-a adus la ființă din neființă pe toate cele ce sunt, preschimbându-le spre plinătatea ființei, pentru ca nu cumva să cadă din nou, îndreptându-se spre neființă.

5. Însă pentru ce a trebuit să purceadă din pânțec sterp? Pentru ca să dezlege întristarea și să întoarcă ocările părinților și ca să preînchipuie dezlegarea care se va săvârși prin ea de întristarea și de blestemul protopărinților neamului omenesc. Cum ar fi îndrăznit firea să privească ca obișnuit pânțelele întru care s-a sălășluit și din care a ieșit singura care a locuit în Sfânta Sfintelor și singura care s-a făcut sălaș celui ce a făcut firea? Căci precum mai înainte de ea și după ea fecioară maică și Maica Lui Dumnezeu nu s-a mai arătat pe lume, și precum înainte de ea și după ea nimeni nu a mai sălășluit în Sfânta Sfintelor, tot așa în rărunchii acelei mitre nu a mai fost văzut nici înainte, nici după, crescut vreun făc. Fiindcă trebuia ca Maica lui Dumnezeu să fie Fecioară și aceasta să fie din neamul lui David, și la vremea rânduită pentru mântuirea noastră, căci se apropiase vremea și trebuia ca Fecioara să fie mai dinainte pregătită; iar atunci nu se aflau mai buni în virtute decât soții aceia fără copii și nici între cei din neamul lui David nu erau alții mai presus de ei în ceea ce privește virtutea și neamul. De aceea au și fost cinstiți cei fără copii mai presus de cei cu mulți copii, pentru ca din cei cu multe virtuți să fie născută copila cea atotvirtuoasă, din cei care au trăit separat în înfrânare să se nască

cea atotsfântă și să primească rod cea înțeleaptă care a ajuns prin rugăciune și nevoință să devină maica însăși a fecioriei și încă a unei feciorii care va naște cu trupul în nescricăciune pe Cel Care din feciorelnic Tată s-a născut cu dumnezeirea. O! înaripată rugăciunea aceleia! O! trecere pe care a aflat-o la Dumnezeu! Cât de fără de prihană erau acele inimi, încât să înalțe o astfel de rugăciune care să ajungă la o astfel de plinire! Era dar de trebuință să fie deschis mai dinainte drum pentru o așa de mare minune cu o minune iar firea trebuia întemeiată câte puțin prin har.

6. Iar voi! – o sfântă priveliște! – Cei care ascultați cuvintele mele, turma și ogorul meu duhovnicesc întru Hristos Domnul aduceți drept dar de naștere Maicii lui Dumnezeu lucrarea virtuților și binefacerile lor. Bărbați și femei, bătrânii cu cei mai tineri, bogații și săracii, dregătorii și supușii, simplu, tot neamul și toată vârsta, vrednicia, meșteșugul și toată știința, să nu fie nimeni printre voi care să rămână sterp și fără de rod, nedoritor și neprimitor de sămânță duhovnicească. Ci să primească cu sârg sămânța cerească care este cuvântul cel mântuitor și să ducă la bun sfârșit prin El lucrarea și rodul și orice este plăcut lui Dumnezeu. Nimeni, după ce a început lucrarea faptei bune, să nu lase lucrul său nedesăvârșit, nimeni să nu-și arate credința în Hristos numai cu vorba căci „nu oricine-Mi zice Mie, Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci cel care face voia Tatălui Meu Cel din ceruri”, (*Mat. 7:21*) și „Nimeni care pune mâna pe plug și se uită îndărăt, nu este potrivit pentru Împărăția cerurilor” (*Luca, 9:62*)

7. Fecioarele care au făgăduit viață singuratică și cele câte lucrând toată fapta bună au ajuns de la căsătorie la o viață de obște feciorelnică, și pe scurt, toți

câți ați fost aleși ca, din sete de pocăință, să petreceți împreună, trăiți întru toate după Dumnezeu de dragul Fecioarei care pentru noi s-a născut astăzi, ca să-L nască cu trupul în feciorie, sub veac, pe Cel Care s-a născut din Feciorelnic Tată mai înainte de tot veacul; să trăiască de dragul ei și al Celui întrupat dintr-însa, singur Dumnezeu și numai către El să privească, și numai pe El să și-L facă hrană potrivită, să se bucure de nădejde, să rabde în necaz, să se supună celor mai dinainte rânduite, să-și slujească unul altuia, să se străduiască pentru păzirea păcii între voi, prin atenție grijă, luare aminte, prin rugăciune, prin străpungerea inimii, să petreacă neîncetat în psalmi, slavoslovii și în cântări duhovnicești (*Rom. 12:12. Evr. 13:17. Ef. 5:19*) fiind sfinți și feciorelnici și cu trupul și cu sufletul, cu toate simțirile și cu cugetul, arătându-se feciorelnici și duhovnicești și cu cugetul și petrecerea. Astfel, după cuvântul psalmilor veți urma Maicii Domnului și veți fi purtați în apropierea ei și veți intra în corabia cea nezidită de mână omenească a Împărăției cerurilor și în cămara de nuntă cea nestricăcioasă mai presus de lume/supralumească și veșnică.

8. Iar voi cei căsătoriți, nu vă dăruiți cu totul lumii acesteia, căci lumea aceasta nouă și cu adevărat mai presus de lume, care este Maica Domnului, pentru voi s-a zidit, arătați-i astăzi roada căsniciei. Iar voi care ați atins vârsta bătrâneții faceți dovada unei minți bătrânești și nu copilăriți cu mintea prin cugete, gânduri și fapte, cugetând trupește și petrecând după cele ale trupului. Voi, tineri, arătați osârdie față de bătrâni și pe aceștia cinstiți-i și credeți lor și nu uitați ce înseamnă prețuirea bătrâneții și cum tinerețea nu întrece pe un bătrân cuvios. Iar

dacă nu o ştiaţi, întrebaţi-l pe Solomon cel înţelept: „Înţelepciunea este la om adevărata cărunteţe şi vârsta bătrâneţilor înseamnă o viaţă neîntinată” (*Înţelepciunea lui Solomon*, 4:9) Iar toţi cei câţi aţi dobândit mai cu osârdie pe acestea pământeşti şi nestatornice şi care se schimbă dintr-o stare în alta, prin împărţirea lor lucraţi pentru voi înşivă la «dobândirea» vieţii veşnice, căci „viaţa cuiva nu este din prisosul avuţiilor sale”. (*Luca* 12 :15) Toţi câţi sunteţi în nevoi, să fiţi în lipsurile voastre cu răbdare şi prin mulţumire către Dumnezeu să vă îmbogăţiţi, pentru ca să fiţi număraţi împreună cu săracii aceia pe care i-a fericit El şi să deveniţi moştenitori împreună cu El ai Împărăţiei cerurilor. (*Iacob*, 1 :9; *Mat.* 5 :3 ; *Luca* 6 :20). Conducătorii „Judecaţi cu dreaptă judecată (LXX)” / „Faceţi dreptate adevărată” (*Zaharia*, 7:9) şi nu vă folosiţi de putere împotriva celor de sub mâna voastră, căci acest lucru nu este drept, ci arătaţi o părintească autoritate faţă de ei, având în minte că sunteţi de acelaşi neam şi de o slujire cu ei. Nici să nu vă pară nedemn de voi supunerea faţă de Biserică şi învăţătura ei. Căci acestea sunt tăria celor ce au voia plecată spre bine. Iar supuşilor le este de folos să se încreadă numai conducătorilor dar în măsura în care aceasta nu îi desparte pe ei de la nădejdea cea făgăduită nouă a Împărăţiei cerurilor.

9. Aduceţi mai curând toţi Fecioarei pe care o prăznuim astăzi, drept cel mai dorit şi mai potrivit dar sfinţirea voastră şi curăţia trupului prin înfrânare şi stăruitoare rugăciune. Vedeţi cu toţii cum înfrânarea, şi postul, şi rugăciunea cu străpungere de inimă se împreună ca să-i arate pe sfinţii părinţi Ioachim şi Ana vase dumnezeieşti, vase mai presus de oricare alegere, încât nu doar le-a dăruit să poarte nume

dumnezeiesc precum mai apoi a arătat sfântul Pavel (*Fapte*, 9:15), ci pe Însuși Acela al cărui „nume este minunat” (*Ps.* 8:1). Așadar dacă și noi rămânem cu stăruință în celelalte virtuți și în rugăciuni, dacă ne vom așeza cu conștiință în arca lui Dumnezeu, vom afla în acestea adăpostită, ca o comoară încăpându-L, curăția inimii care Îl sălășluiește și-L descoperă nouă pe Dumnezeu. Căci pe aceasta, „curăția inimii” așezarea cea din suflet către Dumnezeu și Isaia o numește duh mântuitor „sălășluit” în pânțele zicând către El: „de frica Ta, Doamne, zămislit-am, avut-am dureri ca ale celei ce naște și am născut duhul mântuirii Tale pe care l-am crescut pe pământ” (*Is.* 26 :18) Vedeți cum suflete sterpe și nenăscătoare dau naștere unor prunci buni? Însă la cele grăite, profetul, zicând nu vom cădea, adaugă ci „vor cădea cei ce locuiesc pe pământ” adică, cei care se tăvălesc în patimi și gânduri pământești.

10. Dacă așadar și noi voim, fraților, ca nu pe pământ, ci în cer să locuim, nici să cădem pe pământ și cele pământești să ne tragă la păcat, ci pentru ca să tindem neîncetat la dumnezeiasca înălțime, să ne temem de Dumnezeu, să lepădăm de la noi răutățile, să ne întoarcem prin faptele cele bune către El, să ne sârguim, prin înfrânare și rugăciune, să dezrădăcinăm răutățile răsărite în noi înșine și să ne schimbăm gândurile noastre rele în gânduri bune și duhul propriei mântuiri în dureri să-l zămislim, după spusa proorocului, și să-l naștem, având ajutor, prin pomenire pe cea dăruită nouă astăzi, prin rugăciunile și petrecerea cea bineplăcută lui Dumnezeu, a bunilor părinți Ioachim și Ana, pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Ceea ce a schimbat întristarea celor ce au născut-o și care, dezlegând blestemul

protopărinților, a pus capăt durerilor nașterii Maicei începătoare a neamului omenesc, născându-L fără dureri și în feciorie pe Hristos.

11. Căruia se cuvine toată slava cinstea și închinăciunea împreună cu cel fără de început al Său Părinte și cu Preasfântul și Bunul și de viață făcătorul Lui Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 43

La Evanghelia după Matei a celei de-a 17-a Duminici de peste an, cea despre femeia canaaneiancă

Întru care și despre finalitatea omului și despre cea vrednică de laudă smerenie.

1. Faptul că „Dumnezeu celor mândri le stă împotriva iar celor smeriți le dă har” l-a propovăduit Solomon, fiul lui David, mai dinainte întru înțelepciune, iar Înțelepciunea cea mai dinainte de veac a Tatălui celui Preaînalt se descoperă din înseși faptele Lui, a Celui Care Însuși S-a făcut Înțelepciune în viața Lui după trup. Însă Fariseilor și cărturarilor care se ridicau împotriva ucenicilor Lui și care înfruntau poruncile lui Dumnezeu, Domnul Care pururea le stă împotriva, le-a spus: „Pentru ce călcați porunca Domnului pentru datina voastră?”, în vreme ce, femeii canaaneience care a venit și s-a rugat cu smerenie i-a dăruit harul.

Căci aceasta, ca una care făcea parte dintre neamuri, auzindu-L pe Domnul numind-o câine sau încă și mai puțin decât un câine, – căci a numit-o cățea-, aceea cu râvnitoare osândire de sine și cu smerenie a zis: „da, Doamne,” în vreme ce învățătorii lui Israel, ca unii care L-au lepădat pe Dumnezeu prin fățarnică evlavie, auzind de la Domnul că sunt numiți „fățarnici”, îndată s-au simțit ofensați.

Așadar, pe drept cuvânt, nu numai că a grăit Domnul cuvânt împotriva lor, ci i-a și lepădat pe ei,

după pilda lepădării a tot neamul acestora care avea să urmeze după aceea, precum aflăm și din cuvântul Evangheliei de astăzi, când zice că „a mers” în ținutul locuit de neamuri, „în părțile Tirului și ale Sidonului, și iată, o femeie canaaneiancă, ieșind din ținuturile aceloră, a strigat după El, zicând: „miluiește-mă, fiul lui David, fiica mea este rău chinuită de demon”.

2. Cu adevărat, nu numai că a ieșit din ținuturile neamurilor femeia canaaneiancă, ci a venit precum un crin din vâlcea, răspândind buna mireasmă a dumnezeiescului Duh din gura ei prin rostirea acelor cuvinte. Căci dacă nimeni nu poate spune „Domn este Hristos” decât numai în Duhul Sfânt”, cine se mai îndoieste că numai în Duhul Sfânt s-a mișcat limba canaaneincii care Îl numește și Domn și fiu al lui David pe Hristos, și cere milă de la El, ca Unul – singurul – Care are putere asupra demonilor? Întrucât credința, după Sfântul Pavel, este din auzite, „umbla răsunetul faptelor lui Hristos”, după Evanghelia Sf. Luca, „în tot locul din împrejurimile acelea”, aflând vas binerăsunător pe canaaneiancă, răsunând încă și mai puternic prin ea, căci a crezut și, crezând, a alergat înainte cu căldură și s-a făcut deopotrivă rugătoare și iscusită mărturisitoare, de departe strigând „miluiește-mă, fiul lui David, fiica mea este rău chinuită de diavol.

Căci aceea în chip nesimțitor rabdă nenorocirea, însă eu ard din rărunchi, având a pătimi cu simțire, și la mila Ta strig: Care ești fiu al lui David, din sămânța acestuia după firea omenească, însă Domn al tuturor, ca Dumnezeu veșnic, și pentru aceea, dacă Tu Te depărtezi, diavolul îmi stăpânește copila. Dacă însă miluind, Te vei întoarce către noi, acela, temându-se de mânia Ta, îndată se va depărta”. Domnul însă

nu a răspuns nimic la cuvântul ei, voind încă și mai limpede să arate credința și virtutea ei, astfel încât să arate că pe drept s-a întors către neamuri, nu numai din pricina necredincioșilor evrei, ci și fiindcă neamurile L-au atras prin credința lor. Din această pricină, ucenicilor care ziceau „slobozește-o, că strigă-n urma noastră”, Domnul le răspunde: „nu am fost trimis decât la oile cele pierdute ale casei lui Israel”.

Căci văzându-i pe aceștia căzuți din părinteasca evlavie și virtute nu a putut răbda să-i treacă cu vederea pe cei care veneau la El și aceasta, din pricina evlaviei părinților lor. Pentru care pricină a și venit mai întâi la aceștia, trimis fiind de Tatăl cel Preaînalt.

3. „Și venind femeia, zice, I s-a închinat Lui zicând „Doamne, ajută-mă”. Fiind departe, prin strigare a cerut milă de la Stăpânul, dar fiindcă nu a obținut niciun răspuns, nici măcar nu S-a întors către ea, atunci ea, apropiindu-se I s-a închinat și iarăși I-a cerut ajutorul. Dar și acum a fost respinsă cu dispreț. Însă nici nu a descurajat neamul cel prost, bărbăția sufletului, ci chiar atunci când a fost disprețuită, văzându-se pe sine considerată nu numai animal necuvântător, ci și spurcată și încă, după chipul dobitoacelor socotită, încât și glasul unui lătrat era mai vrednic de auzit decât graiul ei, și deși a fost așezată împreună cu unele ca acestea și de nimic socotită, ea nu s-a desprins de rugăciunea către Hristos.

4. Să învățăm de la un astfel de învățător cum trebuie să stăruim în rugăciuni, cu câtă răbdare, cu câtă smerenie, și cu câtă străpungere de inimă! Să învățăm ca și dacă am fi nevrednici, și dacă am fi disprețuiți, ca unii care suntem mânjiți de păcate, să nu dăm bir cu fugiții, ci să ne rugăm stăruitor din suflet, în desăvârșită smerenie. Să primim de la Dumnezeu

certarea.

Căci atunci când Domnul a grăit către ea, „păgână închinătoare la idoli ești tu femeie, sau mai curând câine lepădat, spurcat și necurat, nu e bine să iei pâinea copiilor și să o dai câinilor”, femeia a răspuns „da” smerindu-se și ea pe sine și mărturisind și ea despre sine aceeași micime și necurăție și socotindu-se pe sine nevrednică de împărtășirea și de primirea pâinii celei care s-a pogorât din cer pentru noi, s-a rugat ca să primească din firimiturile care cad de la masa stăpânilor. „Căci, zice, și câinii mănâncă din firimiturile care cad de la masa stăpânilor lor”. Și acest cuvânt cu adevărat înțelept al femeii canaaneience și foarte iscusit și amestecat cu smerenie: căci zice, că sunt dintre păgânii închinători la idoli și că sunt păcătoasă, mărturisesc, însă și neamurile dobândesc purtare de grijă de la Dumnezeu prin neasemuita Lui iubire de oameni și bunătate, precum și mulțimea celor care păcătuiesc împotriva Lui în alt chip.

5. Așadar ce a făcut Cel Ce iartă celor ce își mărturisesc păcatele lor și necurăția inimii lor, precum ne-a învățat și pe noi psalmistul a le mărturisi (*Ps. 31,5*)? O primește pe cea lepădată, o curățește pe cea mînjită de păcate, vindecă și sfîntește împreună cu fiica ei și sufletul acela, și toate acestea cu laudă, zicând către ea: „o, femeie mare este credința ta, fie ție după cum voiești” Pentru aceasta îi și dăruiește slobozire pe loc, pentru a nu lăsa nici un răgaz între cuvânt și tămăduire.

Căci zice, „s-a tămăduit fiica ei în ceasul acela”. Iar Marcu zice că a grăit Domnul către dânsa, că „pentru cuvântul acesta al tău a ieșit diavolul din fiica ta”, adică pentru a se fi socotit pe sine însăși de nimic, până într-atît s-a smerit și fiind respinsă cu hotărâre

nu a deznădăjduit, nici nu a fost înșelată de cuvântul necruțător, ci „cugetând la mărimea iubirii Mele de oameni, până la sfârșit a stăruit cu nădejde, rugându-se cu smerenie: „căci celor smeriți Dumnezeu le dă har” (*Pilde*, 3:34), precum am spus la început, și „cel ce se smerește pe sine, se va înălța”, și „smeriți-vă și veți afla har înaintea Domnului” „tot cel ce cere va lua, și cel ce caută va afla iar celui ce bate i se va deschide” (*Mat.* 7:8)

6. O astfel de stăruință nu este cu puțință cu adevărat fără o mare credință. Dacă cineva ar cerceta, ar vedea că întotdeauna smerenia este unită și crește împreună cu credința în Hristos. Și într-adevăr, și Petru, după ce, la cuvântul Domnului, a prins în năvoade o mare mulțime de pești și după ce „în chip desăvârșit a crezut,” atunci a grăit către El: „Doamne, ieși de la mine, căci sunt om păcătos”. Iar când sutașul iarăși a grăit către Hristos, „Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu”, Domnul a spus despre aceasta, celor ce îl urmau: „Amin, amin vă spun vouă, că nici în Israel nu am găsit atâta credință, așa fel încât smerenia este a celor credincioși, iar credința a celor smeriți”.

7. Să ne smerim așadar, fraților, voind aceasta de la noi înșine, ca să ne arătăm credința noastră către Hristos și ca să fim înălțați de El. Sau mai curând, să recunoaștem smerenia ce s-a sădit în înseși sufletele noastre, și faptul că ori de câte ori rătăcim cu mintea din pricina gândurilor rele care nasc în noi înșine, de la demoni este, pentru ca să strigăm ca și canaaneianca către Hristos și să venim la El și să cădem și să stăruim rugându-ne cu smerenie, și să dobândim harul dăruit de El celor care se smeresc în cugetul lor și pentru ca să alergăm sus, la dumnezeiasca

înălțime.

Căci cine dintre noi își este sieși pricină pentru propria naștere? Oare nu este nașterea noastră la fel cu cea a dobitoacelor celor fără de minte? Ba este încă și mai rea; căci aceea își are începutul nu din păcat, câtă vreme la neamul nostru călcarea poruncii a atras după sine împreunarea. Pentru aceasta, și primim de la dumnezeiescul botez nașterea de sus care ne taie împrejur vălul de la naștere. Și deși căsătoria s-a îndreptat prin venirea Domnului, firea încă mai poartă semnele faptelor vinovate. Pentru această pricină, cineva dintre sfinții noștri teologi, numește această naștere a noastră „întunecată, robie și împătımire” iar David înainte de ei zice: „în fărădelegi, și în păcate m-a născut maica mea” (*Ps. 50, 5*).

8. Așadar o astfel de naștere avem? De ce nașterea nu este ea așadar mai rea decât a dobitoacelor cele fără de minte? „În dureri vei naște pruncii” a zis Dumnezeu către Eva, nu numai, precum cred, din pricina chinurilor de la naștere îndurate de mame, ci și pentru durerile celor născuți, atât pentru cele ce urmează în toată viața, cât și pentru cele de la început, de unde și vin plânsetele pruncilor, lucru care nu se întâmplă cu nici un chip la celelalte animale.

Căci numai pentru noi cu adevărat, încă din pân-tecele maicii, viața este nenorocită și plină de întristare și vrednică pe cât pare de multe plânsete. Care oare dintre celelalte ființe, precum noi, imediat după naștere este încins cu legături și înfășat, și așezat într-un pătuc, ca și întins într-un mormânt și fiind dus și purtat pe brațe la alăptat, trebuind a fi mișcat de altcineva, el nefiind în stare să se miște de la sine? Oare mieii și puii de cerb sau vițeei abia născuți, nu umblă slobozi și nu zburdă ei împrejurul țarcului unde s-au

născut și singuri aleargă să se hrănească cu lapte? Iar noi, chiar după ce suntem înțărcați și dezlegați din legători, încă nu încetăm nicicum vârsta neputinței. În chip vădit, petrecem mulți ani încă în chip necugetător până să ajungem la vârsta deplinei judecăți. Pentru ce astfel? Dar chiar și atunci, vom fi oare cu ceva mai buni decât necuvântătoarele, când vom fi ieșit din întunericul acela și vom fi fiind luminați cu lumina cuvântului, minte având și pricepere? Nu, nici aceasta nu e nicidecum sigur.

Căci suntem cu atât mai prejos decât cei dintâi, cu cât noi mai curând le pătimim, decât le plinim noi înșine, pe acelea toate câte se săvârșesc spre naștere și care în chip legiuit conduc la ființare. Tocmai din această pricină vina pentru ele nu este a noastră și nici înfricoșate amenințări nu ne aduc osânda veșnică. Ridicați însă din această stare de iraționalitate și fiind făcuți domni ai rațiunii cugetătoare, dar fiind trași la cele mai dedesupt ale pământului, ne facem pe noi înșine mai prejos decât aceia; fiind trași în adâncul cel osândit al patimilor celor neîngăduite, suntem purtați cu capul în jos în mocirla și în noroiul adânc și înfricoșata mocirlă a întinăciunii. Aceasta este viața pe care o ducem potrivit cu propria noastră voie multpăcătoasă, în care suntem răniți de veninul scorpionilor și al șerpilor. Astfel, despărțindu-ne de cele proprii ale firii omenеști, ne ducem la cele proprii ale fiarelor. Ba mai mult, într-atât ni se întunecă mintea, încât ne mai și complacem în rănirile noastre, și ne mai și desfătăm cu propriile noastre sfâșieri.

9. Pe drept cuvânt, vine atunci la noi șarpele, care este pofta trupească, iar noi nu fugim cât avem încă picioare, luptând împotriva noastră înșine și nu-l alungăm de la noi prin înfrânare și prin rugăciune

smerită către Dumnezeu, ci îi deschidem larg porțile cugetului și facem, vai, cu bucurie, să se sălășluiască întru noi moartea noastră cea veșnică. Și ni se dă nouă pofta ca un leu neîmblânzit, iar noi nu alergăm să căutăm pază, care să depărteze de la noi un atât de mare rău, pază care este milostenia și smerenia.

Ci mai cu osârdie alergăm și le îmbrățișăm, preferându-le pe acestea în locul aceloră, și din pricina lor facem casa noastră o ruină, adăpostindu-le și grijindu-ne de ele, noi nenorociții. Se gătește iubirea de arginți să ne tragă în jos în prăpastie și noi nu o răpunem prin cumpătare, prin traiul strâmtorat și nu ne mulțumim cu un câștig mic care sunt aripile care ne înalță la cer, ci ne legăm de inimă o astfel de greutate care ne trage în jos prin râvnirea și agonisirea de bani și dobânzi de mulți talanți, care ne îmbrâncesc în adâncul cel fără de fund.

10. Am primit de la Dumnezeu minte, rațiune conducătoare și cu putere de stăpânire de sine, iar noi am robit-o pe aceasta patimilor celor necugetătoare. Ne lăudăm cu inteligența noastră că suntem mai presus de toate dobitoacele cele necuvântătoare, dar, prin supunerea acesteia unor astfel de patimi, ne arătăm mai de necinste și ne facem mai necuvântători decât dobitoacele.

Am primit trupul, făptura mâinilor lui Dumnezeu, pentru ca și acesta să poată deveni duhovnicesc prin Înălțarea la Domnul Dumnezeu nostru, iar noi, prin căutarea la cele pământești, lepădăm și trupul și duhul și ne așezăm singuri pe noi înșine mai prejos chiar și decât corpurile cele neînsuflețite, noi înșine fiindu-ne nouă osânditori și singuri condamându-ne, căci cele neînsuflețite rămân precum au fost create, însă noi, folosind ceea ce ni s-a dat în chip rău, ne facem

călcători de lege și schimbăm cinstea pe necinste.

Oare care este înțeleptul acela, care împreună cu cei care sunt sub îndrumarea lui, se îndeamnă la lucruri necuviincioase și lucrează întru acestea, dându-și toată silința pentru ele, laolaltă cu cei pe care era dator să-i înțeleptească și să-i tămăduiască de lipsa lor de cuviință? Oare nu ar fi acela însuși cu atât mai infam și cu atât mai vrednic de dispreț, decât cei care nu au primit niciodată a-i învăța pe alții, măcar că și aceia ar fi desfrânați? Sau care este filosoful acela care, prostindu-se laolaltă cu cei dăscăliți de dânsul, nu ar face prin aceasta să crească prostia aceloră? Oare nu ar fi unul ca acesta mai fără de minte și decât cei cu totul neșcoliți? Sau care arhitect, care știe cum se construiește o casă, și-ar pune mintea cu copiii și s-ar apuca să construiască o casă, precum aceia, din nisip? Oare n-ar fi el cu mult mai vrednic de ocară, decât cei care nu știu deloc să construiască?

11. La fel și omul, fiind mai fără de minte decât necuvântătoarele, mai fără de cinste și mai nenorocit decât cele mai de necinste, câtă vreme este supus trupului, este adus la mai rău de către patimile pe care se cuvenea să le stăpânească și astfel să se mute la o stare mai bună, iar dacă dimpotrivă se înalță în cugetul său și se mândrește, și dacă pe lângă acestea care sunt cu totul nefolositoare, mai are în fire și altele, mai mult, adică faptul de a iubi plăcerea, sau de a trăi în lux sau a disprețui pe alții, sau puterea de a-i stăpâni și conduce pe alții, de unde își au începutul traiul dezmiardat, bogăția și slava deșartă și dorința de stăpânire, atunci aceste patimi îl stăpânesc pe el care își dă silința în unele ca acestea.

12. Dar sunt și unii care țin o sfântă rânduială și se întorc de la ele și leapădă patimile și, supunând

partea pătimasă și irațională a sufletului fiecăreia dintre puterile sufletești care se află în el, dobândesc ceea ce se cuvine, iar dintre mișcările lui lăuntrice, pe unele le înțelepțesc, pe altele le înfrânează, iar pe altele le îmblânzesc. Însă desigur nu fără ajutorul și harul lui Dumnezeu care dăruiește aceasta celor smeriți în cuget, precum adesea s-a dăruit, și precum am aflat și astăzi de la minunata femeie canaaneiancă. Încât numai unii ca aceștia sunt cu adevărat mai de cinste decât animalele cele necuvântătoare, și numai aceștia sunt cu adevărat oameni, adică cei smeriți, iar cei care nu sunt astfel, nu sunt vrednici de numele de oameni sau, după cunoștință, mai prejos și decât animalele, deși cu firea sunt oameni. Pentru aceasta și Solomon, la sfârșitul vieții și socotindu-se pe sine ca nimic, continuă: „teme-te de Dumnezeu”, vrând să spună prin aceasta că în fața Lui fii smerit și „păzește poruncile Lui căci aceasta este lucru cuvenit fiecărui om” (*Ecleziastul*, 12:13).

13. Așadar, fraților, când cineva este stârnit de ceva spre lăudăroșenie și părere de sine, fie că este în însăși firea aceluia, fie este adăugat lui din afară, să primească aceasta în minte, anume că a pierdut și credința în Dumnezeu și a căzut din harul Lui, că pierde și calitatea de a fi socotit om și se face pe sine mai de necinste decât cele de necinste și decât necuvântătoarele mai necuvântător. Unul ca acesta să se îndrepteze iute pe sine, întorcându-se prin pocăință la smerenie, astfel încât să se afle în veacul viitor împreună cu cei miluiți de Dumnezeu, să fie socotit ca un credincios și înțelept și să fie preamărit de către Cel Care pentru noi S-a smerit mai întâi, Fiul lui Dumnezeu, care și este slava cea adevărată veșnică și fără de schimbare.

14. Pe care fie să o dobândim și noi toți cu harul și iubirea de oameni a Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt în veci. Amin.

Omilia 44

La sfântul Apostol și Evanghelist și preaiubitul lui Hristos, Ioan Teologul Întru care și despre iubirea către Dumnezeu și către aproapele

1. Prăznuim astăzi pe unul dintre preaaaleșii Apostoli ai Domnului și îl cinștim ca părinte al tuturor celor numiți cu numele lui Hristos, sau mai curând, ca patriarh al tuturor acelor care „nu din sânge, nici din pofta trupului, ci de la Dumnezeu au ieșit”. Căci precum Iacob a fost obârșia după trup a celor doisprezece patriarhi, din care s-au născut cele douăsprezece seminții ale lui Israel întru același chip și Hristos a născut din duh pe cei doisprezece Apostoli aleși ai Lui. Și în locul lui Iuda, care a căzut în chip vrednic de plâns, ca să se întregească numărul, a fost rânduit Marele Pavel, pentru care Hristos S-a pogorât din cer. Și nu ar fi deloc de mirare dacă, păstorii cei aleși ai lui Israel, nu ar fi, în chip vădit deopotrivă ca număr cu cei de acum. Căci realitățile duhovnicești se disting nediferențiat. De aceea, deși există cinci simțuri clar diferențiate ale trupului, există însă o singură simțire în suflet împărtășită unitar. Dar și cele douăsprezece izvoare de apă, lângă care au poposit Israelii sub conducerea lui Moise, când au fost cuprinși de sete în călătoria lor prin pustie, (*Exodul*, 15:27), îi preînchipuie pe aceștia doisprezece. Căci aceștia, prin apele cele duhovnicești, au scăpat din focul idolatriei neamul omenilor care mai întâi a rătăcit prin pustiurile de

nestrăbătut ale necredinței. Încă și cele douăsprezece pietre pe care le-a pus ca semn în Galgal Isus al lui Navi, după ce a trecut în chip preaminunat Iordanul, cu piciorul, tot pe aceștia doisprezece îi închipuiesc. Căci acestea ne sunt nouă veșnic semn că adevăratul Iisus a zăgăzuit potopul păcatului care a inundat lumea și a dăruit celor care cred întru El, ca fără de prihănire să străbată drumul vieții, precum a dăruit și odinioară Israelitilor să treacă prin Iordan fără să se ude.

2. Însă acestea și toate cele asemenea, chemarea din partea lui Hristos, Fiul cel Unul Născut al lui Dumnezeu, sunt comune tuturor Apostolilor. Căci ne este nouă astăzi spre prăznuire nu numai Apostolul cel chemat, ci și cel socotit cu cei aleși, și ales nu doar simplu din întregul neam al celor de sub soare, ci ales între cei aleși și corifeu al cetei corifeilor, a celorlalți Apostoli adică, socotit în același rând cu Petru și Iacob. Fiindcă împreună cu aceștia, după ce a fost despărțit de ceilalți de către Mântuitorul, a urcat pe Muntele Taborului și a auzit acolo grăirea lui Moise și a lui Ilie către Hristos, și a văzut în chip dumnezeiesc marea și mai presus de fire priveliștea aceea, strălucirea luminii firii celei dumnezeiești care strălucește mai presus de fire, în chip de negrăit, și a auzit glasul cel părintesc privea numai pe Hristos: „acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care bine am voit; de El să ascultați.” (Mat. 17:1-5). Și astfel fericitul Ioan a fost ucenic nu numai Fiului, ci și Tatălui.

3. Însă aceasta împreună cu el au grăit-o cei din-tâi dintre ucenicii Domnului și către Petru și Iacob, după cum este comun și darul de evanghelist celor care împreună au scris Sfânta Evanghelie, grăirile vieții celei veșnice, deși atât prin înălțimea graiului,

cât și prin înălțimea teologiei, i-a întrecut pe ceilalți cu mult. Căci ce cuvânt este vrednic să exprime cele de care numai acesta singur a avut fericită parte? Între toți singur feciorelnic, a fost învrednicit să fie numit cu acest nume între toți, nu numai între toți Apostolii, ci și dintre cei care erau vestiți mai dinainte de el și după el, singurul pe cât se pare care a păzit viața în feciorie îndoită, a sufletului și a trupului, a cugețului și a simțirii. Căci pe de o parte, deși sunt puțini cei care se nevoiesc în fecioria trupului, aproape toți o cunosc, în timp ce adevărata feciorie, care este a sufletului, este cunoștința cea desprinsă de orice răutate. De aceea, prin această numire se aduce mărturie despre Ioan, starea lui apropiată de neprihănire, fapt pentru care s-a și făcut iubit de către cel Singur după fire fără de păcat, de către Unul Hristos, (*Ioan*, 13 :23, 19 :26, 21 :20) și numai Ioan, singur între toți, a dobândit această numire.

4. Însă ar putea oare cineva să afle o laudă mai mare decât toate laudele precum aceasta? Căci în toate celelalte numiri ale oamenilor nu s-ar găsi una mai mare sau mai multă laudă decât aceasta, nici una la fel de mare. Și totuși, față de aceasta și mai mare decât toate celelalte la un loc este o alta: căci nu doar feciorelnic și iubit, ci este numit și Fiul Fecioarei, al însăși Maicii Fecioare și de Dumnezeu Născătoare al căreia fiu este Hristos după fire, (19 :26 *extr.*) acesta însă i-a devenit fiu după har. Și singur el a primit-o pe ea drept maică de la Hristos și singur el este mai presus de toți fratele Lui și rudă întru toate și asemuit Fiului lui Dumnezeu. Acela – Fiul iubit este numit, (*Mat.* 3 :17, 17 :5) iar acesta – ucenic iubit, (*Ioan*, 19 :26) Acela – sălășluit în sânul Tatălui, iar acesta – prieten cel mai apropiat lui Hristos (*Ioan*, 1 :18, 13 :23).

Feciorelnic Acela, la fel și acesta prin harul Lui. Fiul Fecioarei Acela, iar acesta și el fiu al aceleiași. „A tunat Domnul din cer”, (*Ps. 17 :15*) și Tunet s-a numit, pentru care lucru și el este numit, mai presus de toți ceilalți, tunet sau fiul tunetului (*Marcu, 3 :17*) și tune-tul cel mai înalt teologhisitor, care răzbate peste toate marginile firii și cel care a teologhisit că la început era Cuvântul cel din Tatăl, și Cuvântul era la Dumnezeu, și că Dumnezeu era Cuvântul, și că avea viață întru El însuși, și lumină adevărată care luminează pe tot omul ce vine în lume și prin care toate au venit la început la ființă (*Ioan, 1 :1-14*).

5. Însuși tunetul l-a arătat astfel pe cel trimis de Dumnezeu, care a mărturisit venirea către noi a adevăratei lumini și pe Acesta ni l-a făcut nouă cunoscut pe Însuși Cuvântul care S-a pogorât din cer, făcându-Se trup pentru noi și ne-a arătat nouă toată petrecerea pe pământ cea după trup a Aceluia, cuvintele Lui, lucrările Lui, pătimirile Lui, și învie-rea Lui, după răstignirea pe cruce, iar după aceasta, înălțarea la ceruri, de unde iarăși va veni. Și acestea toate fiind scrise precum le-a văzut, zice că pen-tru noi le-a făcut, ca să fim mântuiți (*1 Ioan, 1:1-3*). Însă a trimis și către toată creștinătatea, care poar-tă numele lui Hristos, scrisoare pentru adunarea tuturor bunătăților vieții celei veșnice, care era mai dinainte de veci la Tatăl și care s-a făcut cunoscut nouă (*Ioan, 20 :31*). Și fiind între cei aleși, preferați dintre Apostoli, și, mai cu seamă, fiind și numit între aceștia cel iubit, ne-a transmis și nouă din învățătura lui, despre cea mai înaltă dintre virtuți, adică des-pre dragoste, el însuși învățând că Dumnezeu este dragoste (*Rom. 13:9, Gal. 5:14*), fiindcă Dumnezeu îl are pe cel ce are dragostea, iar cel care rămâne în

Dumnezeu, rămâne în dragoste, și Dumnezeu rămâne în acela, întru care rămâne dragostea. (*I Ioan, 4:8:16*) Căci îndoită se arată lucrarea acesteia în noi, dar împărtaşind-o neîmpărțit pe aceasta atât către Dumnezeu, cât și către aproapele, a învățat că acestea țin împreună și îl numește mincinos pe cel care socoate că o are numai pe una din ele. Căci semnul iubirii către Dumnezeu acesta este: a ține cineva cuvântul și poruncile Lui precum însuși Domnul a învățat zicând: „cel ce Mă iubește pe Mine ține poruncile Mele și le face pe ele” (*I Ioan, 2:6; 4:12*) și „aceasta este porunca Mea, ca să vă iubiți unii pe alții pentru ca prin aceasta să cunoască toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții.” (*Ioan, 14:21; 13:34; 15:12*)

6. Vedeți cum dar este nedespărțită dragostea către Dumnezeu, de dragostea unora față de alții? Pentru aceasta zice ucenicul cel iubit: „dacă cineva spune că Îl iubește pe Dumnezeu, dar îl urăște pe fratele lui, acela mincinos este, căci dacă pe fratele tău pe care îl vezi nu îl iubești, cum îl vei iubi pe Dumnezeu pe care nu îl vezi?” (*I Ioan, 4 :20*) dar și „cel care zice că „prin dragoste întru Dumnezeu petrece, dator este precum Acela a umblat și El să umble” (*I Ioan, 2 :6*). Cum a umblat Acela? Plecându-se voii Tatălui Ceresc, plinind toată dreptatea, fiind prin aceasta binefăcătorul a toată firea, vindecându-i pe cei bolnavi, povățuind pe cei binecredincioși, rușinându-i pe cei necredincioși, răbdând pentru cei binecredincioși batjocura necredincioșilor, scuiările celor nerecunoscători, palmui, batjocuri, biciuiri, și la sfârșit o moarte rușinoasă, dându-și sufletul Lui pentru noi; și nu se află o mai mare faptă a dragostei decât aceasta. (*Ioan, 15:13*). Dar să vedem acum și pe ucenicul cel

iubit, ucenic și cu faptele: căci acesta limpede este, a fost mereu alături de El, fiind de față la învățăturile, minunile și pătimirile învățătorului, alăturându-se Lui întru toate cu fapta și cu cuvântul, și conducând de la întuneric la lumină și făcând din nedrepti drepti, însuși pătimind pentru ei. Și nu o singură dată a fost să rabde moartea pentru mărturia lui Hristos și pentru folosirea noastră, căci aceasta înseamnă a vorbi despre iubirea pentru Dumnezeu și pentru oameni, ca pe toată durata vieții să se dea cineva pe sine morții. De câte ori nu a pătimit, de câte ori nu a fost palmuit sau bătut cu pietre, în fața a câtor tirani și dregători nu a stătut, fiind cuvântul și condamnat fiind, nu a încetat să propovăduiască buna cucernicie! Sub tiranul Dometian, cel mai crud dintre toți tiranii, a fost exilat în insula Patmos, (*Apoc. 1:9*) bucurându-se și pretutindenți propovăduind învățăturile Stăpânului și Bunului Învățător.

7. Întru acestea fraților, să umblăm și noi credincioșii, după putință, și întru care au umblat și Hristos și ucenicul cel iubit al acestuia, și ascultând noi sfinților părinți: Căci zice, „Fiul cel ascultător este spre viață, și cel neascultător se îndreaptă spre moarte” (*Pilde, 13 :1*), ascultător nu numai față de părinții după trup, ci cu atât mai mult față de cei duhovnicești și prin acestea se face ascultător însuși Părintelui celui Preaînalt „din Care își trage numele orice neam în cer și pe pământ” (*Efesenii, 3: 15*). Căci dragostea, și ascultarea, și supunerea față de părinții noștri duhovnicești ne poartă, ne duc la Dumnezeu, iar cel ce nu crede acestora se împotrivește Însuși Dumnezeului părinților, precum și Hristos a arătat-o zicând: „cine vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă și cine vă leapădă pe voi, de Mine se leapădă; iar cel ce

se leapădă de Mine pe Cel Ce M-a trimis pe Mine Îl leapădă" (*Luca, 10:16*). „Ascultați așadar, fraților de mai-marii voștri și vă supuneți lor ca să nu-i ridicați împotriva voastră, căci nu vă este de folos vouă aceasta.” (*Evr. 13 :17*) strigă și Sfântul Pavel, marele propovăduitor. Și iarăși: „toată dreptatea și toată fapta bună pliniți-o cu râvnă și de va lipsi ceva din pricina slăbiciunii firii noastre, milostiv este Domnul, și va plini cu harul Său lipsurile slăbiciunii noastre și acceptându-ne în desăvârșirea buneii lucrări, mai ales dacă vede că ne smerim pentru scăderile virtuții noastre, și nu ne înălțăm pe noi înșine pentru lucrarea acesteia”.

8. Fiți fiecare dintre voi binefăcători în multe chipuri pentru aproapele cu cât aveți. Nu puteți săvârși minuni cu cuvântul, vindecând pe cei bolnavi? Dar poți printr-un cuvânt de încurajare să vindecii. Iar dacă însuși vei sluji celor aflați în nevoi, atunci însuși vei avea drept slujitor – o! minune! – pe Hristos Însuși, după cuvântul Aceluia în veacul viitor, căci zice: „se va încinge, și le va pune la masă și apropiindu-Se le va sluji” (*Luca, 12: 37*), iar dacă din cele necesare pe care le ai, dându-le ca să le împarți cu aproapele, vei fi părtaș bogăției dumnezeiești și Împărăției lui Hristos, și precum Însuși Acela te vei îmbrăca, vei bea și vei mânca, te vei hrăni cu ambrozie și te vei încinge cu mantia împărătească a nemuririi (*Mat. 25 : 34-40*). Nu ai cuvânt de învățătură, sfătuire pentru virtute, puterea de a combate argumente, elocvență în a întoarce pe cineva de la răutate și în a-l îndrepta către virtute? Dar fii învățător prin fapte, fii un bun făptuitor pentru tine însuși și pentru aproapele. Căci și acesta este un mod de a dojeni pe călcătorii de lege. Să spună unii ca aceștia: „și ne este nouă greu chiar

când ne uităm la el, întrucât căile Lui sunt deosebite de cărările noastre" (*Înțelepciunea lui Solomon, 2:15*). Și de ar fi unii care, nesuferindu-vă, aduc împotriva voastră ocări, inventează acuzații, învinuindu-vă pe nedrept, și meșteșugesc împotriva voastră toate lucrurile înfricoșătoare, rămâi netulburat și nu fi abătut; sau împruținat la suflet fiind, să-ți schimbi felul de viață, ci însuși fii bun și cu unii ca aceștia, avându-L pe Hristos drept exemplu, luând aminte numai la El și la ucenicul Lui cel iubit. Și luând acest exemplu spre a umbla în calea lui Hristos cea dreaptă, umblă pe aceasta fără abatere: căci, „dacă M-au prigonit pe Mine și pe voi vă vor prigoni" (*Ioan, 15:20*). Dacă astfel vei face și dacă astfel vei răbda, atunci va fi limpede pentru toți că ești unit cu dumnezeiasca dragoste.

9. Iar dacă și tu râvnești să vezi semnele acesteia în tine însuși, ți le voi arăta ție și pe acestea, numai umblă cu hotărâre spre aflarea lor. Cât timp vei tinde mintea ta la Dumnezeu și cu nici un chip nu o vei abate spre cele de jos, ci, dimpotrivă, ignorând desăvârșit toate gândurile rele și hrănindu-te cu pomenirea numelui lui Dumnezeu și prin rugăciunile dese către El, atunci să știi că te unești curat cu dragostea cea către Dumnezeu și participând la aceasta într-atât, încât timpul unui astfel de dialog cu Dumnezeu, sau mai curând uniri cu El, să fie cât mai prelungit posibil. Când, iarăși, te vei arăta față de aproapele cu admirație și cu o dulce frângere a inimii, cu o rugăciune către Dumnezeu egale, – atât pentru sine cât și față de orice om, cunoscut sau necunoscut, dușman sau prieten, întristat sau vesel – atunci cunoaște că îl iubești pe semenul tău din adâncul inimii. Însă și aceste semne nu se manifestă dacă nu vei avea acele fapte ale dragostei arătate mai sus; căci dacă nu te vei

osteni ca să-ți supui propria ta voie și să o plinești pe cea a aproapelui, cum vei răbda cele ce ți se vor pricinui ție de la acesta? Și dacă nu vei răbda cu noblețe și cu mărimă de suflet cele care vin din răutatea oamenilor, cum vei spori în rugăciunea cea mai presus de fire care este rugăciunea pentru vrăjmași? Și dacă necrezând celui ce a zis: „dați milostenie cele ce sunt înlăuntrul vostru, și iată toate vă vor fi curate” (*Luca, 11:41*) le acaparezi și le păstrezi pe acestea numai pentru sine și nu le împarți pentru trebuințele aproapelui, cum atunci vei putea vărsa lacrimi pentru ei? „Căci cel ce are dragostea,” zice „cel ce iubește cele ale lui Dumnezeu, își împarte avutul tot”, iar cel ce zice că le are pe amândouă, și bani și dragoste, acela se înșeală. Căci ori e străin de avuții, ori este străin de dragoste, și aceasta vorbind de dragostea lui Dumnezeu, Căci Dumnezeu este dragoste Care ne și arată nouă zicând „nu puteți sluji și lui Dumnezeu și lui Mamona” (*Matei, 6:24*), numind Mamona tot ceea ce ne este nouă în exces: fie aur, fie argint, fie orice altceva. Și arată că este cu neputință ca cel ce deține averi să se roage, „fiindcă, zice, acolo unde este comoara ta, acolo și inima ta.” (*Mat. 6:21*) iar nu la rugăciune. Încât despre unele ca acestea astfel a grăit Domnul, că „acest popor mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine, și zadarnic Mă cinstesc ei pe Mine” (*Mat. 15:8*).

Pentru aceea și tunetul cel iubit lui Dumnezeu strigă: „cel ce are bogăția lumii acesteia, și nu dă fraților cele de trebuință, nu este dragostea lui Dumnezeu în acela” (*I Ioan. 3:17*) Căci nu poate dragostea lumii și dragostea lui Dumnezeu să fie într-unul și-același om, iar dragostea față de lume este dușmană lui Dumnezeu. De aceea iarăși zice tot el: „nu iubiți

lumea, nici cele ce sunt în lume" (*1 Ioan, 2:15*). Care sunt cele din lume, la care se referă, dacă nu agonișirile bogățiilor care nu aduc nici un câștig pentru suflet, poftele trupului, înălțarea minții, voire plecătă spre cele pământești? Acestea toate nu sunt de la Dumnezeu, ci îi desparte de El pe cei care le au pe acestea și omoară sufletul biruit de ele și îl îngroapă în lutul aurului și argintului, care sunt cu atât mai rele decât lutul simplu, în care îngropăm de obicei lutul nostru, încât, aruncându-l pe acesta peste trupurile noastre moarte, astupăm duhoarea ce vine de la ele și o împiedicăm astfel să iasă la suprafață. Iar cât privește lutul aurului și argintului, pfeu! cu cât ne punem în minte să dobândim mai mult, cu atât mai duhnitor îl face pe acesta, încât chiar până la cer strică văzduhul cu duhoarea și întoarce milele lui Dumnezeu de la noi și purtarea de grijă ce vin de acolo.

10. De aceea și ucenicul iubit a fost trimis din partea preaiubitului Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca să ne învețe pe noi tot adevărul și să ne învieze din moartea faptelor noastre, să ne întoarcă la faptele luminii, al cărora început și pricinuitor al vieții veșnice este dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele, ne-a arătat limpede că acestea sunt faptele virtuții cele mai strălucitoare.

Cum să îl iubim și să-l cinstim pe el? Oare nu ca pe unul care ne-a descoperit nouă adevărul întreg? Așadar să nu săvârșim, fraților, ceva contrar cuvintelor aceluia, și nici cumva, arătând dragoste și credință de formă și numai cu buzele, să ne facem necredincioși lui prin faptele noastre, ceea ce el însuși ne oprește: „să nu iubim cu vorbe numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul.” (*1 Ioan, 3:18*)

11. Dacă aşadar şi noi, iubind, îl cinstim pe cel iubit de Dumnezeu mai presus de toţi şi ne arătăm dragostea noastră faţă de el cu fapta şi cu adevărul, nu făcându-ne doar ascultători ai cuvintelor lui, ci şi făptuitori: căci astfel va fi ca şi noi să dobândim viaţa veşnică binevestită de el şi Împărăţia, împreună cu Însuşi Hristos, Împăratul veacurilor, căruia I Se cuvine slava veşnică în cer şi pe pământ, împreună cu Cel fără de început Tatăl şi cu Cel împreună veşnic Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Omilia 45

La Evanghelia celei de-a doua duminici
după sfântul Apostol și Evanghelist Luca
unde se zice:

„precum voiți să vă faceă vouă oamenii
faceți-le și voi asemenea” ...
Întru care și cuvânt împotriva
cămătarilor

1. „Cel Ce a zidit ca una inimile noastre și Cel Ce pricepe toate faptele noastre” (Ps. 32:15), ni S-a revelat nouă prin trup și socotind de cuviință să devină Învățătorul nostru, pe acelea ale noastre care s-au făcut stricăcioase prin cădere, caută acum să le restaureze, pe aceleași pe care, dintru început zidindu-le, le-a pus în sufletele noastre. Căci dintru început a zidit totul potrivit învățăturii ce avea să vină mai târziu, iar mai pe urmă a dat învățătura, potrivit zidirii celei dintâi, nefăcând nimic altceva decât să curețe frumusețea celei dintâi creații, întunecată prin zămisirea în noi a păcatului, prin cădere. Și aceasta se arată mai cu seamă în cuvântul mai înainte înfățișat nouă pentru a-l lămurii, din Evanghelia propovăduită astăzi: „Precum voiți să vă faceă oamenii, faceți și voi lor asemenea.” (Luca, 6:31). Căci precum profetul Isaia a binevestit „că va da Domnul cuvânt scurt pe pământ” (Is. 10 :23), și în acest singur „cuvânt scurt”, care este cuvântul Evangheliiei de azi, se cuprinde toată virtutea, toată porunca dumnezeiească, toată bunătatea, într-un cuvânt, toată fapta cea bună și cunoștința. Drept aceea și la

Sfântul evanghelist Matei, după ce a spus mai întâi acest cuvânt, Domnul a adăugat: „căci aceasta este legea și aceștia sunt profeții” (Mat. 7:12) Căci în altă parte, reunind cele două porunci: una era iubirea către Dumnezeu și cealaltă iubirea pentru aproapele, (Mat. 22:40) a zis că toate, atât Legea, cât și proorocii atârnă de acestea. Acum însă a concentrat totul într-o singură poruncă, și aceasta cu referire nu numai la dreptatea din lege și din profeți, ci a cuprins aici, simplu, toată fapta bună, săvârșită față de toți oamenii. Aceeași poruncă dându-ne, nu numai pentru un singur neam, ci față de toată creștinătatea, ba încă și față de toți care au venit la El din toate neamurile prin credință.

2. Dar nu a cuprins numai, ci a arătat că fiecare dintre poruncile cele date nouă de către El se află sădită în noi înșine. Căci aceasta înseamnă ceea ce și Iacob, ruda Domnului, ne vestește nouă zicând: „lepădând toată spurcăciunea și toată prisosința răutății, primiți cu blândețe cuvântul *sădit* în voi, care poate să mântuiască sufletele voastre” (Iac. 1:21) Aceasta iarăși, prin profetul Ieremia, Dumnezeu mai înainte a vestit zicând: „Și voi da lor Testament Nou, punând legile mele în cugetele lor”. Căci faptul *de a avea voie liberă* aparține puterii cugetătoare. Iar acum Domnul, arătând că toate propovăduirile evanghelice sunt scrise în însăși cugetul nostru, a rânduit și instituit și felul petrecerii potrivit acestora. Căci ca un bun și iubitor de oameni care este, a pus în însăși firea noastră cunoștința Ziditorului.

3. Dar Domnul a arătat că nu a sădit în noi numai toată porunca evanghelică ce se cuprinde prin această propovăduire când a zis: „precum voiți să vă faceți vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea”, ci în același

timp, a arătat-o dreaptă, simplă și ușor de purtat și de dobândit pentru toți și cunoscută ca de la sine. Cum altfel? Oare nu știi și singur că a te mânîia și a-l răni pe fratele tău, și aceasta fără pricină, este un rău? Și cum nu vrei tu însuți să rabzi mânîia de la acela și muștrarea, și nici nu cauți cu iscusință să ajungi la aceeași părere cu el, ci îndată te superi pentru mânîia pornită împotriva ta sau pentru muștrare, fiindcă nu primești ca în tot chipul să te ferești mai întâi tu însuți de acestea, ca fiind ceva cu totul rău, nelegiuit și vătămător? La fel, tu însuți nu suferi privirea prea iscoditoare și pățimașă a altuia asupra soției tale, la fel nu suferi nu numai ceea ce se spune împotriva ta, ci și ceea ce se spune în chip mincinos despre tine și, pe scurt, noi înșine astfel suntem afectați în însăși firea noastră de toate călcările poruncilor evanghelice. Ce să mai spunem despre săvârșirile păcatului neîngăduite de vechea lege? Despre ucidere, desfrânare, jurămîntul strâmb, nedreptatea și toate asemenea? Dar ia aminte încă și la virtuțile contrare acestora. Cât ne bucurăm de binefacerile lor asupra noastră? Vezi că și singur de la sine cunoști și judeci că fiecare dintre porunci este dreaptă și folositoare? Dar nu numai aceasta, ci și mai simplu decât atât. Căci dacă ar fi altminteri, nu ți s-ar părea deloc vrednic de ocară cel care se mânîie împotriva ta sau care minte, sau în vreun alt chip uneltește împotriva-ți, sau dacă ai admite că este greu sau chiar cu neputință ca acela să se înfrâneze de la fiecare din aceste rele.

4. Așadar atunci când tu pătimești cele rele din partea altuia, când deci ești disprețuit, batjocorit sau ești înșelat sau păgubit știi să judeci bine, dar când tu însuți ești cel care batjocorești, nedreptățești sau încerci să înșeli, atunci nu, nu mai judeci, și nu mai

arunci aceeași piatră peste aceleași fapte. Însă dacă ai fi un judecător cu dreaptă judecată, acelea pe care tu nu vrei să le suferi de la altul, recunoscute ca fiind cu totul rele, nici tu să nu le faci altuia, iar cele bune pe care dorești să ți se facă ție de altul, acelea fă-le și tu altuia. Vrei să obții ceva de la cineva spre ajutor sau vreo altă nevoie și vrei numai decît să o primești? Atunci îți pare bine? Cum să nu? Așadar atunci când altcineva cere ceva de la tine, străduiește-te ca și tu însuși să te arăți asemenea, și să-ți pară bine și să te străduiești cu fapta ca și acela să primească de la tine. Dar cere acela de la tine ceva mai mult decît ai? Arată-i dintre cele ce ai, și când vei dobândi mai mult, îi vei da mai mult: „Căci dacă este bunăvoință, bineprimut este darul, după cât are cineva, iar nu după cât nu are”, zice Sfântul Apostol Pavel (*II Cor. 8:12*) Vrei să fii iubit de toți, vrednic de cinste, și socotești judecata aspră și greu de purtat, dar în acestea tu însuși cazi cu mare ușurință? Iubește-i și tu pe toți, fii binevoitor, ferește-te de judecată, văzând în fiecare om pe tine însuși și lasă piatra, așa petrecând și așa făcând. „Căci aceasta este voia lui Dumnezeu” precum a zis Petru, corifeul Apostolilor, „ca voi prin faptele voaste cele bune, să închideți gura oamenilor fără minte și fără cunoștință” (*I Petru, 2:15*) adică a celor care ne dușmănesc pe noi în deșert și care nu vor să dea altora cele pe care ei înșiși vor să le primească.

5. Căci cum oare nu fără de minte este acela care, împotriva firii înseși, nu voiește a face același lucru, nici nu leapădă de la sine judecata, ca și cum și voia aceasta și judecata ar exista în noi înșine în chip natural? Căci a voi să fii iubit și să ți se facă bine de către toți, este la fel de natural precum creștem toți, ca de la sine. Așadar și a voi să faci bine și să te porți față

de toți cu bunăvoință, ca față de tine însuși, este tot în firea noastră: fiindcă toți și suntem după chipul bine-lui însă atunci când vine păcatul și când covârșește și se înmulțește, atunci nici dragostea fiecăruia dintre noi față de sine însuși nu moare, căci nefiind nimic care să-i stea împotrivă, adică dragostea unuia față de altul, ca fiind capul virtuților, se răcește și se înstrăinează și sărăcește. Atunci și Cel Ce înnoiește firea noastră, chemându-ne din nou la harul chipului nostru de mai înainte, dându-ne legile lui în inșeși inimile noastre, după cuvântul profeției lui Ieremia; „precum voiți, zice Domnul, să vă facă vouă oame-nii, faceți și voi lor asemenea” și „dacă îi iubiți pe cei ce vă iubesc, ce răsplată veți avea? Căci și păcătoșii fac aceasta. Și dacă dați împrumut celor de la care nădăjduiți să luați înapoi, ce mulțumire puteți avea, căci și păcătoșii dau cu împrumut ca să primească înapoi întocmai” (*Luca*, 6: 32-34).

6. Sunt numiți aici păcătoși cei care nu poartă numele Lui și care nu trăiesc potrivit Evangheliei Lui, cuprinzându-i pe ei într-o singură numire și arătând prin aceasta că nu ne este de nici un folos să fim numiți creștini, dacă nu ne deosebim și cu faptele de neamuri. Precum a spus și Marele Pavel către Iudei „Căci tăierea împrejur folosește dacă păzești legea, dacă însă ești călcător de lege, tăierea ta împrejur s-a făcut netăiere împrejur” (*Rom.* 2:25) Acum astfel zice și Hristos în Evanghelia Lui încredințată nouă, „că voi veți avea răsplată de la mine împreună cu cei ai mei, dacă țineți poruncile mele, dacă însă faceți faptele păcătoșilor și nimic mai mult, iubind pe cei ce vă iubesc și făcând bine celor ce vă fac bine, nimic nu veți avea la venirea Mea.” Căci nu spune unele ca acestea ca să-i întoarcă pe cei care iubesc, pe cei ce-i

iubesc pe dânșii și care fac bine celor care le fac bine, sau care împrumută celor de la care așteaptă să primească înapoi. Ci spune că fiecare dintre aceștia este fără de plată, ca unul care are plată aici, dar pentru suflet nu capătă nici una, fiindcă nici nu îl curățește de mînjirea întipărită adânc acolo de păcat. Căci nimic din cele prezente nu aduce vreun câștig sau vreo plată pentru suflet, care să dea în schimb plata veșnică, nici nu pot cele prezente să te cruțe de ocară și de pedeapsă. Iar cât privește pe aceia care nici măcar pe cei care-i iubesc și-i îngrijesc nu îi iubesc, aceia sunt mai răi decât vameșii și decât păcătoșii; dar cu atît mai mult cei care trec la cele potrivnice, prin vorbe sau fapte. Iar unii ca aceștia sunt peste tot și cei care se răzvrătesc împotriva dregătorilor cetății, care în fiecare zi sunt copleșiți de griji nu neînsemnate, ei care nu suferă bunul gând de a se armoniza cu cei care sunt conducători de la Dumnezeu, ei care nu se smeresc sub mîna stăpînitoare a lui Dumnezeu, ci fiind necredincioși Bisericii lui Hristos și chiar și împotriva ierarhilor Bisericii, se răzvrătesc în deșert, în vreme ce aceia se ostenesc pentru ei, dorindu-le tot binele și ceea ce le este de folos, rugându-se și lucrînd cu toată puterea.

7. Însă cei care nu vor să împrumute celor care făgăduiesc să le dea înapoi întocmai și la timp, și cer în schimb camătă, și aceasta grea, iar fără camătă nu se învoiesc nici măcar să îți arate banii și argintul, aceștia sfârșesc în fărădelege și sunt mai răi și decât păcătoșii, fiindcă nu cred nici în Noul, nici în Vechiul Testament. Căci cel Nou ne îndeamnă să împrumutăm aceluia de la care nu mai este nădejde să primim înapoi împrumutul (*Luca, 6 :34*), iar Vechea Lege spune „să nu pui camătă pe argintul tău” (*Levit. 25:37*;

Deuter. 23:19) și la Psalmi adaugă: „nu da argintul tău cu camătă (*Ps. 14:5*) și trebuie pedepsită cetatea în ale cărei ulițe sau piețe se îndeletnicesc cu camătă și vicleșugul” (*Ps. 54 :11*). Vedeți cum cămătarul nu numai sufletul său, ci și bunul nume al cetății îl primejduiește, aducându-i acesteia ocară neome-niei și o face pe ea nedreaptă prin părtășie? Căci fiind cetățean al ei, nu se folosește de cele pe care le-a dobândit de la ea, în folosul cetății: căci celor care nu au, nu voiește să le împrumute, iar celor care au, sau au foarte puțin și pe acela îl dau camătă și astfel, cu meșteșug, ia de la acela puținul care să-i ușureze lui traiul. Pentru aceasta și proorocul zice că s-a unit vicleșugul cu camătă „Iată m-aș îndepărta fugind și m-aș sălășlui în pustie... că am văzut fărădelege și dezbinare în cetate, în ulițele ei camătă și vicleșug” (*Ps. 54:7,9, 11*)

8. Așadar cămătarul se ostenește să se îmbogățească nu atât în bani, cât în păcate, pierzând viața celui căruia îi dă, și propriul suflet. Căci cămătarii vor sfârși ca niște pui de vipere colcăind în sânul iubitorilor de arginți și arătându-li-se mai dinainte că nu vor scăpa în veacul ce va să vină de viermii cei neadormiți. Dacă vreunul dintre ei ar spune că, dacă nu îmi dai camătă, voi reține pentru mine din banii de împrumut camătă și nu voi da celor ce împrumută suma de care au nevoie, unii ca aceștia să fie ca mamele puilor de viperă încălziți la sân și vor fi mame și aceluia și neadormiților viermilor acelora.

9. Pentru aceea așadar și Domnul, ca să ne țină pe noi departe de cei care iubesc câștiguri atât de necinstite, ne poruncește nouă să-i iubim pe vrăjmașii noștri și să le facem bine și să dăm cu împrumut celor care nu au, neașteptând să vă dea înapoi nimic

„căci zice: plata voastră multă va fi și veți fi fii ai celui Preaînalt, fiindcă el însuși este bun și cu cei răi și nerecunoscători”. Căci zice faceți bine celor ce fac rău și când dați celor care nu mai dau înapoi, socotiți-le pe ale voastre ca pierdute, căci sămânța este facerea de bine, adică timpul de acum, iar vremea secerișului este veacul ce va să vie. Așadar nu așteptați vremea plății între semănat și secerat, ci sârguiți ca să adunați multe feluri de fapte bune, așa cum aici adună răufăcătorii averile lor rele. Căci precum seamănă cineva aici, așa va secera acolo, dar cu mare adaos.

10. Așadar dacă aici, prin fapte, vei dobândi asemănarea cu Fiul lui Dumnezeu și te vei arăta bun față de toți, precum și acela este bun față de toți, acolo vei primi toate înmulțit și vei primi asemănarea cu El și strălucind cu lumina slavei celui Preaînalt și împreună-înveșnicit cu cei în mijlocul cărora va sta Hristos -Dumnezeu în mijlocul dumnezeilor, (Ps.81 :1) împărțind cele vrednice de fericierea cea veșnică, căci aceasta o arată clar, „și veți fi fii ai celui Preaînalt, fiindcă El însuși este bun și față de cei nerecunoscători și răi” (Luca, 6:35-36) De aceea a și venit Fiul lui Dumnezeu pe pământ, plecând cerul și s-a făcut fiul omului și a spus acestea și le-a plinit și pătimind până la sfârșit a murit pentru noi și a înviat și iarăși va veni din cer, ca să ne facă pe noi cerești, nemuritori și fii ai lui Dumnezeu. Astfel încât cele pe care le cere de la noi, adică a iubi pe dușmanii noștri, a le face bine, a da cu împrumut celor care nu au să dea îndărăt, nu numai că se cuvine nouă să le facem și sunt folositoare, precum am arătat mai înainte, ci sunt și puține în comparație cu cele dăruite nouă de El. Căci El însuși S-a dat pe Sine pentru noi, care nu numai că nu aveam ce să dăm

înapoi, dar ne-am arătat cu mult mai nerecunoscători și răi decât mai înainte. (*Luca 6 :36*) Ne poruncește deci să dăm cu împrumut din ceea ce ne prisosește și să facem bine din cele ce avem noi. Cum și cât? Și pentru aceste atât de mici, să ni se dea în schimb asemănarea cea către El și cea mai înaltă înfiere și răsplățile cele cerești: „fiți, zice, milostivi precum și Tatăl vostru cel din ceruri milostiv este”

11. Căruia i Se cuvine slava împreună, cu Duhul Sfânt în vecii vecilor Amin.

Omilia 46

La Evanghelia după Luca din cea de-a treia Duminică Având ca subiect fiul văduvei cel înviat de Domnul

Întru care și despre faptul că trebuie să fim iertători și compătimitori unii față de alții.

1. Marele Pavel, arătând ceea ce era dumnezeiesc și de folos tuturor în credință și făcând cunoscute faptele și nevoințele acesteia, precum și puterea ei, o face începătoare a veacurilor, zicând că nici unul dintre acelea nu este mai vechi decât ea: „Prin credință înțelegem că s-au întemeiat veacurile, prin cuvântul lui Dumnezeu, de s-au făcut din nimic cele ce se văd.” (Evr. 11:3), dar că se vor desăvârși la Învierea universală ce va să vie și la desăvârșirea sfinților prin ea, căci decât ea nimic nu este mai desăvârșit. Printre cei cărora li s-au făcut minuni pentru credința lor, și prin ele alcătuind un răboj al celor care mărturisesc împreună despre ea, spun aceasta, că prin credință „unele femei au luat pe morții lor înviați” (Evr. 11:35). Iar acestea sunt una Sarepta (*III Regi, 17 :23*) și una Sunamiteanca (*IV Regi, 4 :30-36*) aceea între care una având fiul mort, l-a luat de la profetul Ilie iarăși viu, iar Sunamiteanca l-a luat pe al ei de la Elisei.

2. Fiecare dintr-acestea și-au arătat prin fapte marea lor credință. Pe de o parte, Sarepta, a ajuns prin credință la sporirea hranei după făgăduința profetului, hrănindu-l pe el mai înainte copiilor ei dintr-o măsură de făină și din puțin untdelemn,

singurele bucate pe care le avea, și aceasta după moartea copiilor. Dar când și fiul ei, care după venirea lui Ilie a slăbit și a murit – căci zice „era slăbiciunea aceluia mare foarte, până ce nu a mai rămas în el duh de viață” (*III Regi, 17:17*) – aceasta nu l-a izgonit pe profet, nici nu l-a învinuit și nici nu s-a întors din evlavie învățată de el, ci învinuindu-se doar pe sine, se socotea că numai păcatul ei este singura pricină pentru pătimirea ei. Iar pe Ilie îl numea, chiar în vremea nenorocirii ei, om al lui Dumnezeu, în vreme ce pe ea însăși mai vârtos se învinuia și zicea către el mai mult prevenitor decât arțăgos: „ce ai avut cu mine, omule al lui Dumnezeu, ai venit la mine ca să-mi pomenești păcatele mele și să-l omori pe fiul meu?” (*III Regi, 17 :18*). „Lumină ești, zice, prin părtășie, și ca slujitor al luminii soarelui dreptății, și ai făcut arătate păcatele mele cele pe care le-am lucrat în ascuns. Fiindcă acestea mi-au omorât fiul. „Ați văzut credința femeii celei de alt neam? Ați văzut smerenia ei? De aceea, pe drept cuvânt, a primit mai întâi semnul alegerii de la Dumnezeu și a fost învrednicită să devină prototip al chemării adresate neamurilor și al credinței, iar mai apoi a primit și pe fiul ei înviat.

3. Pe de altă parte, Sunamiteanca și-a arătat credința ei din cele grăite către bărbatul ei despre Elisei și din toate câte a pregătit spre primirea profetului și de la înțelepciunea de care a dat dovadă la moartea pruncului; căci tăinuindu-și durerea și liniștitându-se, a alergat la profet și aducându-l acasă la ea a grăit către el astfel: „Viu este Domnul, și viu este și sufletul tău, dacă te voi lăsa” și prin credința ei l-a primit pe fiul ei de la profet înviat astfel, încât această minune mai presus de fire este fapta nu atât

a profeților acelora, cât a credinței maicelor acelora care și-au primit pe fiii lor înviați, precum a descoperit și sfântul Pavel, zicând: „prin credință au primit femeile, prin înviere, pe morții lor” (*Evr. 11:35*)

4. Și totuși profeții, având împreună-lucrătoare credința mamelor și calea bineplăcută înaintea Domnului, iar Ilie a făcut la rândul-i pe celelalte și a strigat cu plângere către Domnul zicând „vai mie, Doamne, oare și văduvei la care locuiesc îi faci rău, omorând pe fiul ei?” Și a chemat numele Domnului și a zis: „Doamne Dumnezeu meu să se întoarcă sufletul acestui copil în el. Și a fost așa!”. Elisei apoi, nu numai că s-a culcat peste copil plimbându-se în jurul lui și iarăși întinzându-se lângă el, până la șapte ori, ci a adăugat la acestea și rugăciuni către Domnul, precum este scris, și astfel a înviat pe fiul Sunamiten-
cei.

5. Însă Domnului nostru Iisus Hristos, după cuvântul Evangheliei propovăduite astăzi, I S-a făcut milă de văduva care își petrecea la groapă fiul mort, și fără să se îngrijească de nimic, sau fără să facă nimic altceva și fără să se roage, ci numai prin poruncă, l-a dat maicii care jelea pe singurul ei fiu, pe care l-a înviat din morți. Prin aceasta a arătat că numai El este Domnul vieții și al morții. „Și a fost” zice Evanghelistul, „după aceea că S-a dus Iisus într-o cetate numită Nain” (*Luca, 7 :11*). Mișcat de la Sine Însuși spre această minune a învierii, Domnul a plecat acolo din propriul Lui îndemn, ca să arate nu numai puterea Lui cea dătătoare de viață, ci și neasemuita bunătate și milă fără de seamăn pe care le avea. Căci la Ilie, Sarepta care îi și purta de grijă, ea însăși s-a mișcat pentru învierea copilului; iar pe Elisei mai întâi i-a dat de veste, fiindcă acela nu a cunoscut mai dinainte

necazul ei, și apoi l-a silit Sunamiteanca zicând: „Viu este Domnul, ca și sufletul tău, dacă te voi lăsa pe tine”. Dar Domnul mai dinainte cunoștea de la Sine și, nefiind chemat de nimeni, a mers în cetate unde se ducea la îngropăciune tânărul mort.

6. „S-a dus” zice, după aceea. Și aceasta Evanghelistul a notat-o în chip atotînțelept. Căci învierea fiului văduvei însemnează înnoirea minții noastre. Căci și sufletul nostru era văduv, din pricina păcatului, de mirele ceresc având și el, precum aceea, drept fiu unic, propria noastră minte care, fiind moartă, se afla în inima păcatului, pierzând viața cea adevărată; deci s-a înmormântat și aceasta, fiind poate mai departe de Dumnezeu și fiind purtată de patimi în iad și în adâncul pierzaniei. Însă venind la noi Domnul și stând lângă noi aproape, prin venirea Lui în trup a și înnoit-o, a și înviat-o. Însă aceasta nu de la început a fost la noi, ci după aceea se va întâmpla, la sfârșitul veacurilor. Pentru aceasta, nici Evanghelistul nu l-a lăsat la o parte ci a subliniat : „S-a dus după aceea, Iisus înviindu-l pe fiul mort al văduvei, preschimband jalea ei în bucurie. Încercați să cuprindeți duhul celor grăite, fraților, vă rog. Căci și fiecare dintre voi, dacă a simțit în sine însuși moartea fiului – mintea și propriile păcate, și plânge, tânguindu-se și mâhnindu-se pentru acestea în pocăință, atunci va pogori și către acela Mângâietorul, dăruind viață și mângâiere pururea. „Căci, zice, Fericiți cei ce plâng, căci aceia se vor mângâia” (Mat. 5 :4).

7. Dar, urmează, „S-a dus Iisus și cu El împreună mergeau ucenicii Lui și mulțime multă”. (Luca, 7:11) Căci pe de o parte Ilie a cerut să rămână singur pentru a-l învia pe fiul Sarepteii, iar Elisei tot singur s-a retras în foișorul de sus, înlăuntru unde zăcea mortul,

a închis în urma lui ușa, precum se istorisește, lăsându-i afară pe cei doi” adică pe Sunamiteancă și pe însuși ucenicul său Ghiezi. (*III Regi :17-19, IV Regi, 4 :36*). Căci după aceea a fost de trebuință acestora doi, Ilie și Elisei, să înalțe rugăciuni către Dumnezeu, căci oamenii sunt astfel zidiți că, atunci când se în-singurează într-un chip mai desăvârșit, țin mintea preocupată și către Dumnezeu o au întreagă ațintită, pentru aceasta se și leapădă ei de toate lucrurile lor. Însă Domnul, ca unul care are cu adevărat viața și putere asupra morții, desăvârșit și neavând nevoie cu nici un chip de nici o rugăciune ca să-l învieze pe tânăr, nu numai că a avut cu sine proprii ucenici, ci încă și mulțime multă pe care, pe de o parte, a adus-o cu sine, iar pe de altă parte, a aflat-o în jurul celui dus la îngropăciune. Și toți au văzut cu ochii și au auzit cu urechile lor cum numai la poruncă a înviat pe cel mort, făcând aceasta numai din iubire de oameni, prin venirea Lui, pentru ca să-i tragă pe toți la credința cea mântuitoare în El. „Iar când S-a apropiat de poarta cetății, iată scoteau un mort”, mai dinainte cunoscând însuși ceasul purtării la groapă, a ajuns acolo la timp. „Scoteau un mort, singurul fiu al mamei sale, și ea era văduvă” (*Luca 7:12*)

8. Acestea toate, cu plângerea ei sporeau și mai mult jalea, dar care au și adus izbăvirea cea mai presus de fire. Căci văzând Domnul o maică și încă o maică văduvă, luându-și nădejdea de la singurul ei fiu, fiindu-i smuls acesta de o moarte timpurie, venind în urma sicriului fiului ei, și tânguindu-se jalnic, I S-a făcut milă, zice, – și cum să nu I se facă milă, „Celui Ce este părintele orfanilor și judecătorul văduvelor” – „și a grăit către ea”: mângâindu-o dar și cunoscând ceea ce avea să urmeze îndată, „nu

plânge". (*Luca 7 :13*). Știa așadar Acela ce avea să facă, însă femeia nu-L cunoștea nici pe El, darmite încă și cele ce aveau să fie, fiindcă nici credință nu avea, nici nu a cerut ceva de la El. Dar nici El însuși nu a cerut în schimb de la ea credință, toate fiindu-i Lui cu putință și neavând întru nimic nevoie de împreună-lucrarea credincioșilor, ci apropiindu-Se, S-a atins de sicriu ca să arate că Însuși trupul cel de viață făcător avea și el aceeași putere dumnezeiască „și a zis, tinere, ție îți zic, scoală-te, și s-a ridicat mortul” (*Luca, 7:14*) căci a ascultat țărâna cea surdă de Cel Ce cheamă pe cele din neființă întru ființă, a ascultat de Cel Ce poartă toate prin cuvântul puterii Lui, a ascultat nu de cuvântul unui om purtător de Dumnezeu, ci de Însuși Dumnezeu făcut om și nu numai că „s-a ridicat în picioare mortul” ci a și „început să vorbească”. Cu adevărat, și la fiul văduvei Sarepta când s-a întors sufletul în el, a strigat tare copilașul, potrivit istorisirii. Iar aceasta este o dovadă că învierea din morți nu este o închipuire. (*IV Regi, 4:35*)

9. Așadar Ilie, unul, și Elisei, tot unul, amândoi au înviat prin rugăciune, primul, Ilie, viu fiind, iar al doilea, Elisei, după ce a murit, crezând, și mai înainte aducând dovadă pentru energia divino-umano, de viață făcătoare. Însă Domnul, trei a ridicat din morți prin poruncă, mai înainte de răstignirea Lui, pe acest fiu al văduvei, pe fiica arhiereului sinagogii, (*Luca, 8:54*), și pe Lazăr cel mort și îngropat de patru zile. (*Ioan, 11:17*) Și pe cruce fiind, a înviat pe mulți (*Mat. 27:53*), mai mult decât pe aceștia, apoi după moartea Lui pe cruce pentru noi, a înviat El Însuși, și încă a treia zi, fiindcă numai El este Începătorul vieții veșnice. Căci ceilalți toți, deși au înviat, iarăși murind, s-au săvârșit din viața aceasta pieritoare a noastră. De

vreme ce Hristos a înviat din morți, „moartea nu mai are stăpânire asupra Lui” (Rom. 6: 9). „Pentru aceasta, Domnul s-a făcut începătură a învierii celor adormiți” (I Cor. 15:20) adică celor credincioși, spre nădejdea învierii și vieții veșnice, a celor care au înviat încă de aici, din această viață, așadar s-a făcut început al învierii pentru cei adormiți și „celor întâi născuți din morți” (Colos.1:18, *Fapte*, 26:23) și ne-a făcut nouă cunoscut și ne-a binevestit, nu viața noastră de acum – cea pieritoare și stricăcioasă, care ni s-au dat din suflarea de viață – ci aceea întru nădejdea restaurării ființei noastre ca ființă îndumnezeită, nemuritoare și veșnică. Căci acesta este darul Lui către noi, darul cu adevărat cel mai vrednic de El. Prin urmare, așa cum nu dăruiește viața de acum celor înviați de El, ci pe cea întreruptă de moarte, la fel, nu o dă lor pe cea veșnică în dar, ci face aceasta prin alții, conducându-i pe ei la credință, care și este dăruitoarea vieții veșnice. Căci și aici, nu tânărul prin el însuși, ci prin maica lui, „căci I S-a făcut milă de ea”, a fost înviat, precum istorisește cu înțelepciune Evanghelistul. De aceea și înviindu-l, l-a dat pe el maicii sale.

10. Dar vedeți cum Domnul, fiindu-I milă de văduvă care-și plângea fiul, nu numai prin vorbe mângâietoare a ajutat-o pe ea, ci și cu fapta S-a îngrijit de dânsa. Astfel și noi să facem după putere, și să nu fim compătimitori numai cu cuvântul celor care pătimesc răul, ci și prin fapte să ne arătăm compătimirea noastră față de aceștia. Căci dacă noi vom arăta cu toată puterea noastră facerea de bine aproapelui și Dumnezeu neîmpuținat ne va răsplăti nouă cu toată puterea Lui facerea Lui de bine către noi. Astfel încât, luați aminte cât de covârșitor și cu cât mai nemăsurat este un astfel de schimb. Căci cu cât

covârșește Dumnezeu pe om, cu atât și puterea Ace-luia covârșește puțința omenească și harul săvârșitor care vine din puterea aceea covârșind harul care este dat de la noi; iar dacă cineva ar căuta niște oboli de aramă și i s-ar da în loc statire de aur, oare cine nu ar primi un astfel de schimb? Acum însă nu este vorba despre a schimba arama cu aurul, fiindcă ambele metale sunt după natură, aproape de aceeași cinste, ci este vorba de a da cele omenești, pentru a primi în schimb pe cele dumnezeiești, sau mai curând cele omenești pentru oameni, lucru care este după fire folositor. Căci a avea compătimire unii față de alții și milă unii către alții, aceasta deplin o datorăm în chip firesc. Dacă însă voim să vedem milele lui Dumnezeu cele de multe chipuri către noi, pentru care nimic altceva nu cere de la noi decât numai să fim unii față de alții iertători, binevoitori, trăind în unire unii cu alții, și iubitori de aproapele nostru, zicându-ne nouă „iertăți și vi se va ierta vouă, dați și vi se va da vouă”, cum atunci nu va fi absolut necesar ca din cele pe care le avem prin fapte bune, să dăruim aceloră dintre frații noștri care au nevoie, iertare și milă?

11. Fiindcă altminteri nu numai că vom fi miluiți de către Dumnezeu și vom primi atâtea binefaceri de la Dumnezeu, încât nici nu este cu puțință a le număra, dar încă și arvună primim de la El și ca să primim răsplata într-o bună măsură și pe potrivea faptei noastre celei bune, lucrute către aproapele nostru, oare cu ce putere vom grăbi către aceasta? Și oare nu vom pune însăși viața noastră, dacă trebuie, după chipul Stăpânului nostru, unul pentru altul, ca să luăm în schimb viață veșnică de la El? Și de asemenea ne este de folos nouă aceasta, și dacă nu unii pentru alții, atunci măcar pentru Cel care S-a dat pe Sine Însuși

pentru noi la moarte, nu numai pentru izbăvire, ci și ca exemplu de învățătură practică cu totul neasemuit mai înaltă decât orice faptă, cuvânt și minte. „Pentru aceasta ați fost chemați, că și Hristos a pătimit pentru voi, lăsându-vă pildă ca să pășiți pe urmele Lui” (*I Petru*, 2 :21) și „să fim gata dacă trebuie și sufletul nostru să-l punem spre împlinirea poruncilor Lui” (*Ioan*, 13 :37). Astfel ne vom împărtăși de viața veșnică întru El și de împărăția Lui, însoțindu-ne cu El pururea și vom fi de împreună-slavă cu El. Vedeti pe Sfântul Dimitrie, Izvorătorul de Mir, a cărui sfântă mărturie o pomenim în continuare ca început al înainte prăznuirii sale? Sângele trupului său s-a vărsat pentru Hristos, pururea același și neîmpuținat, pentru aceasta s-a făcut izvorul a multor chipuri de minuni, sfințitor sufletului și trupului, izvorul mirului celui mai înmiresmat și mai sfânt, iar acum sufletul Marelui Mucenic, luând neschimbată slava cea de-a pururi, împreună cu îngerii o are în ceruri; iar trupul nicidecum nu este slăvit cu slava aceluia, ci cele prezente sunt ca un model, chip și simbol pentru slava dumnezeiască și cerească ce se va descoperi de la sine atunci. Iar dacă numai modelul și chipul acelei slave sunt astfel, cum va fi desăvârșirea aceea? Cu totul negrăită și mai presus de cuget, cu totul negândită.

12. Fie ca prin rugăciunile celui între sfinții Mucenici Izvorătorul de Mir, ca precum ne împărtășim aici de dumnezeiescul mir care izvorăște de la el, la fel să ne învrednicească și pe noi a vedea slava aceea și să ne facem părtași cu harul și iubirea de oameni a Celui Ce S-a preaslăvit întru sfinții Săi Mucenici, Iisus Hristos Dumnezeu cel mai presus de toți, Amin.

Omilia 47

În cea de-a patra Duminică la Sfânta
Evangelhie după Luca, unde se zice:
„Ieșit-a Semănătorul ca să arunce
sămânța lui”...

Întru care și despre fapta bună pe care suntem datori a o împlini pentru sămânța aceasta

1. Domnul nostru Iisus Hristos, și-a ales ucenicii nu dintre înțelepții veacului acestuia, nici dintre cei de neam nobil, nici dintre bogătași sau dintre cei cu bun renume, ci dintre pescari, tâmplari și săraci și dintre oameni necultivați, ca să arate tuturor că nici lipsurile, nici ignoranța, nici simplitatea sau strâmtorarea și nimic altceva dintre unele ca acestea nu sunt piedică pentru zidirea virtuților și pentru cunoașterea dumnezeieștilor cuvinte și ale tainelor duhului, ba chiar și cel mai lipsit, mai sărac și mai simplu om, dacă arată râvnă pentru întoarcerea firească spre bunătate, poate nu numai să cunoască învățătura dumnezeiască, ba chiar să devină el însuși învățător pentru alții prin darul lui Dumnezeu. Dar cele care cu adevărat ne împiedică de la cunoașterea și de la însușirea învățăturilor duhovnicești este numai trândăvia și nepăsarea noastră, precum și grija exagerată pentru lucrurile vieții de aici și pentru cele trecătoare, de unde vine și faptul că nu aflăm nici timp, nici loc pentru ascultarea, cugetarea și rememorarea celor auzite, și nici nu ne facem griji pentru cele viitoare și veșnice.

2. Se arată acest lucru mai vârtos tuturor și din cuvântul Evangheliei propovăduită astăzi. În vreme ce Domnul grăia poporului prin pildă, și apropiindu-se ucenicii și căutând să priceapă de la ei înșiși cele grăite în pildă, țelul și tâlcul ei, L-au întrebat pentru ce grăiește în pilde poporului care nu poate cuprinde și înțelesul ei. Dar Domnul zise către aceștia „Vouă vă este dat să cunoașteți tainele Împărăției lui Dumnezeu iar celorlalți, în pilde, ca, văzând, să nu vadă și auzind să nu priceapă (*Luca, 8:10*).

3. Dacă ar avea cineva îndrăzneală să zică Lui: Dar ce este aceasta, o, Stăpâne, Tu, Care singur ești Dăruitorul tuturor, singur Stăpân a toate, și Purtător de grijă, singur Părinte comun tuturor și Mântuitor, lumina tuturor celor ce zac în întunericul necunoștinței, lumina care luminează pe tot omul ce vine în lume, acum îi luminezi numai pe cei care sunt aleși drept ucenici ai tăi, iar celorlalți le vorbești acoperit, ca să nu priceapă și să nu fie luminați?! Da, zice, fiindcă a voit să zidească în această lume numai pe om, o ființă cu voie liberă, dar a venit în lume nu ca să nimicească, distrugând, ci ca să mântuiască făptura mâinilor Sale; „pentru aceasta nu voi atrage la Mine pe nimeni dintre aceștia toți cu forța, ci socotesc că este drept ca numai pe cei vrednici, care voiesc din liberă alegere să fie luminați, și pe cei care însetează și caută să și lucreze cu fapta cunoștința cea mântuitoare”, „căci oricine cere va lua, și cel ce caută, va afla, iar celui ce bate, i se va deschide (*Luca, 11:10*). Dar tocmai din nemăsurată iubire de oameni îi aleg, pentru ca și pe cei care nu urmează cuvintelor mele grăite, chiar dacă nu limpede, să-i mișc și să-i întorc la cucernicie și să învețe să caute și ei. În acest chip, va fi dat și lor să cunoască tainele Împărăției lui Dumnezeu. Așadar

vouă vi s-a dat să cunoașteți care căutați printr-o mai mare strădanie, astfel încât cunoștința vine din faptă". Adevărata cunoștință nu este ușoară, ci cunoștința cea lucrată cu fapta, precum și fapta după cuvântul Apostolului „nu cei care aud, ci cei care plinesc cuvântul legii, vor fi îndreptați”

4. Dar vedeți că din nepăsarea și lenevirea noastră, fraților, se face că nu pricepem, nici nu primim cum se cuvine, predania cea sfântă? Aceasta vă spun și eu acum din dragoste pentru voi, cu judecățile pe care Domnul le-a știut când m-a rânduit învățător vouă, dacă cineva nu a putut să înțeleagă tâlcul a ceva din toate cele de mine povățuite în biserică, să vină aici în față și să întrebe el însuși, *să audă cât mai clar, și să se întoarcă prin faptă către cele auzite*, iar Dumnezeu, împreună-lucrând cu el și dându-mi și mie cuvânt de răspuns, „va deschide gura mea” pentru stăruința căutării lui.

5. Acum însă să cercetăm pilda de la început. „Ieșit-a Semănătorul să semene sămânța Sa.” (Luca 8:5). Harul Duhului Sfânt din Biserică bine a rânduit, spre ascultarea tuturor, să fie făcută cunoscută desăvârșit această pildă. Fiincă tocmai acum este timpul pentru însămânțarea roadelor și pentru mulți a început deja osteneala de a pune în pământ semințele. Dar cel ce seamănă în pământ roadele anuale, fiindcă seamănă roade stricăcioase care dacă nu sunt astfel, nici nu cresc, atunci tot stricăcioase va și secera, iar roadele, la fel, tot stricăcioase, fiindcă având o constituție a materiei lor vremelnică, peste puțină vreme de la recoltă, se strică. Vom învăța însă acum, din această pildă, care sunt semințele cele duhovnicești și nestricăcioase și care este sămânța vremii acesteia și cine este semănătorul și care sunt

ogoarele primitoare ale acestor semințe, ca să ne ostenim nu numai în nădejdea unui seceriș care ne hrănește numai aici, ci să facem totul în nădejdea secerișului care ne dăruiește nouă viața cea veșnică. „Ieșit-a, așadar, semănătorul ca să semene sămânța lui” Cine este Acesta? Însuși Domnul, Cel despre care Psalmistul mai înainte a grăit despre El că „va deschide gura mea” (Ps. 77:2). Dar de unde a ieșit Cel care este pretutindeni? Și unde a venit Cel Care nu este nicăieri? El însuși spune iarăși în altă parte că „am ieșit de la Tatăl și am venit în lume” (Ioan, 16: 28). A ieșit de la Tatăl, dar nu S-a despărțit de sânul părintesc, și a venit în lume Cel care fiind în lume, și prin care lumea a venit întru ființă, (Ioan, 1:9) și S-a pogorât din cer pe pământ, (Ioan, 3:13) Cel Ce umple cerul și pământul astfel că ieșirea, nașterea unică din Tatăl, și pogorârea din ceruri nu înseamnă nimic altceva decât arătarea Lui în trup și deșertarea Lui din negrăita înălțime a dumnezeirii până la mărginirea firii omenești.

6. Așadar „Ieșit-a Acela să semene sămânța Sa”. Care este această sămânță? Cuvântul învățaturii, graiurile vieții celei veșnice, poruncile nemuririi, vestirea învierii, Evanghelia Împărăției cerurilor. Iar acestea sunt ale Lui. Căci Însuși spune despre Evanghelie: „cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh și sunt viață” (Ioan, 6, 63). Și Petru spune despre El „Tu ai cuvintele vieții veșnice” (Ioan, 6:68). Așadar o sămânță precum aceasta este numai a Lui și numai El este Cel Ce seamănă această sămânță fără încetare, prin care se arată că El este Dumnezeu cel mai presus de toate. Orice învățător și Evanghelist și propovăduitor al evlaviei precum și al unei petreceri evlavioase seamănă și el cuvintele vieții – Cuvântul

învățăturii cereștii Evanghelii – ci supunându-se în neamul lui voii lui Dumnezeu ajunge și el la dumnezeiescul liman, deși nu a fost cel dintâi. Însă cuvântul mântuirii pe care, învățându-i pe alții, Îl și seamănă întru ei, nu este al lui, ci Întreg al lui Dumnezeu, Care și împreună lucrează cu el și „Care dă cuvânt când voi deschide gura mea” (*Efesenii*, 6:19)

7. Iar Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat fiind, are această sămânță proprie a vieții veșnice de la Sine Însuși și El Însuși este pururea Semănătorul și prin legea firii celei întru zidire, și prin Legea scrisă dată poporului Israel și prin cuvântul profetic, iar mai apoi prin Legea Harului Evangheliei. Iar vremea potrivită unei astfel de semănături este viața fiecărui om în parte până la sfârșit, și mai mult decât atât, după venirea în lume a Mântuitorului până la sfârșitul a tot veacul. Iar vremea secerișului acestei semințe va fi la cea de-a doua venire așteptată a Domnului și arătarea Lui; pentru aceasta și sfântul Apostol zice: „Cel ce ară trebuie să are cu nădejde” (*I Cor.9 :10*) și „cel ce seamănă în Duhul, din Duhul va lua viață veșnică. (*Gal. 6:8*) iar profetul Psalmist „cei ce seamănă acum cu lacrimi, cu bucurie vor secera atunci” (*Ps. 125, 5*).

8. Ieșit-a Domnul să semene sămânța Lui. Unde? În inimile oamenilor. Acestea sunt țarinile, acestea sunt primitoarele semințelor celor duhovnicești. Dintre acestea sunt unele care cad pe cale; acestea sunt călcate în picioare și bătătorite de gândurile cele rele, și de patimi și de eforii diavolilor celor vicleni. Altele cad în loc pietros; unele ca acestea din pricina micimii sufletești și împietririi inimii nu pot să ajungă la maturitatea desăvârșirii lor, a semințelor învățăturii și nici nu pot să rodească rod spre viața

cea veșnică. Iar altele, în sfârșit cad în pământ mărăcinos, din pricină că au drept roadă câștiguri și bogății și desfătări vremelnice și toate cele care odrăslesc din acestea.

9. Așadar după diferite chipuri de a privi în inimile oamenilor, a ieșit, zice, Semănătorul ca să semene sămânța Lui; și în această semănare o parte a căzut pe lângă cale și a fost călcată în picioare și păsările cerului au mâncat-o. Faptul că a căzut, zice, pe lângă cale, adică în inima care, fiind în afară de calea Domnului cea dreaptă, și este călcată în picioare de cei care umblă pe căile care nu sunt căi, ale viclenilor diavoli, sau care umblă pe calea lor cea rea, și pentru aceea și păsările cerului, adică duhurile răutății care sunt în văzduhuri, o mănâncă și o acoperă și astfel oamenii aceia sunt ca unii care nu aud deloc Cuvântul lui Dumnezeu. „Iar cea de lângă drum sunt cei care aud cuvântul Lui Dumnezeu, dar apoi vine diavolul și ia cuvântul din inima lor, ca nu cumva, crezând, să se mântuiască.” (*Luca 8:12*). O altă parte, zice „a căzut pe piatră”, (*Mat.13:5*) zice Matei, adică într-o inimă împietrită și slabă care nu este adâncă pentru a cuprinde cuvântul și când este smulsă se dezrădăcinează, de aceea se și veștejește fiindcă nu are umezeală, adică aceasta durează puțin și aduc slavă lui Dumnezeu o vreme, dar apoi este distrusă când vine vreme de ispită, neputând să rabde până la sfârșit, din pricina slăbiciunii voinței libere. Căci cele care cad pe piatră, zice, sunt cei care atunci când aud cuvântul lui Dumnezeu îl primesc cu bucurie, dar aceștia rădăcină nu au, cei care cred până la o vreme, iar la vreme de ispită îndată se leapădă” (*Luca, 8:13*). Iar alta a căzut în mijlocul spinilor și mărăcinilor, adică în inimile care zac în întregime în cele trupești și

vremelnice ale vieții, fiind cufundați cu totul în grijile acestui veac și în plăcerile de la acestea. Drept aceea și cresc împreună cu spinii și măcăcinii și aceștia îi sufocă și înăbușă: „Cea căzută între spini sunt cei ce aud cuvântul lui Dumnezeu, dar umblând cu grijile și cu bogăția și cu plăcerile vieții se înăbușă și nu rodesc „ (*Luca 8:14*).

10. Astfel, Domnul îi aruncă și îi leapădă de la Sine, pe cei care nu se întăresc în învățătura dumnezeiescului Duh, care sunt cei care au căzut alături de cale, și pe cei care s-au înfipt în pământ puțin, aceștia sunt cei care s-au sălășluit în pământ pietros, la fel și pe cei care l-au primit îndată întru cunoștință, ținându-l, dar din pricina bogățiilor a slavei și a hranei s-au pierdut. Aceștia sunt cei dintre măcăcini. Apoi prin pildă, continuă și adaugă la acestea pe unii care au bineplăcut Domnului „iar cealaltă, a căzut în pământ bun” (*Luca 8:15*), adică având sufletul bun și voința le este bună, primesc cu râvnă și păstrează în ei cuvântul învățăturii, fără să se abată din cale pe alături, săvârșind prin aceasta cele potrivnice propriei mântuirii, ci în răbdare îl păzește, rămânând statorniciți întru cele auzite pentru a răbda cu curaj ispitele și pentru a se desăvârși, lepădând averile și plăcerile și viața aceasta trecătoare și aducând roadă, precum spune dumnezeiescul Marcu „și înălțându-se și crescând au dat roade și au adus: una treizeci, alta șaiszeci, alta o sută.” (*Marcu, 4:8*)

11. Pe acestea le-am putea numi, slujire, slujire cu simbrie, și înfiere. Căci cel care vine către Dumnezeu, mai întâi este ca un rob care dă socoteală lui Dumnezeu pentru neorânduiala și necredința lui de mai înainte, apoi supunându-se i se dă și plată, dar înaintând în viața duhovnicească este deja,

din dragoste, ca un fiu, fiind în dorirea virtuții, supunându-se în chip firesc, iar nu de silă, Tatălui ceresc. Să ne străduim, fraților, să dobândim și noi, prin lucrarea dumnezeieștii înfieri, pentru dragostea lui Dumnezeu Tatăl, desprinderea de toate cele pământești și printr-o rugăciune neîncetată, psalmodie, și prin stăruitoare supraveghere de sine, nerisipită sau să fim măcar socotiți împreună cu simbriașii plătiți, care s-au îndreptat prin înfrânarea de la toate prin asceză, ducând lupta cea bună, sau cel puțin, să fim numărați împreună cu robii care-și plâng păcatele lor de mai înainte. Fiindcă cel ce se află în afara acestor trei stări este și în afara celor mântuiți.

12. Însă acestea zicând, Domnul a strigat zicând: „cel ce are urechi de auzit să audă” (*Luca 8 :8*). Această nu fiindcă nu toți oamenii au urechi, ci fiindcă nu toți le au pe acestea ca să audă cuvântul mântuirii. Și fiindcă și după spusa „mintea vede și mintea aude” cei care aud cu mintea și cu conștiință aceia au ochi de auzit. Și dacă „începutul înțelepciunii este frica de Domnul și înțelegere bună celor ce o fac pe ea” (*Ps. 110:10*) iar cuvântul prin faptă se face cunoscut, acela are urechi de auzit, nu cel ce le aude pur și simplu, ci și cel ce le ascultă și cu fapta duce la împlinire ceea ce a auzit.

13. Să auzim așadar și noi cu toată conștiința, fraților, vă rog, înaintea tuturor, fiindcă Domnul nu a zis că a ieșit ca să are El țarinile cele raționale, nici să taie de două sau trei ori și să scoată din pământ din rădăcină buruienile și să afâneze pământul să destelenească țarina, adică să destelenească mai întâi inimile noastre și cugetul, ci a zis că a ieșit de-a dreptul ca să semene? Pentru ce? Mai cu seamă, fiindcă, mai înainte de minunat semănatul

acesta, desțelenirea sufletului se cuvine să fie făcută de către noi. De aceea și Înaintemergătorul Evangheliei harului mai dinainte pricepând aceasta cu glas mare a îndemnat zicând: „gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui” și iarăși „pocăiți-vă, căci s-a apropiat Împărăția cerurilor” (*Mat. 3:2,3*). Pregătirea și pocăința au drept început defăimarea de sine, mărturisirea păcatelor, depărtarea de rele. Însă îi și amenință totodată pe cei care se pregătesc, astfel încât aceștia să aducă roadă vrednică de pocăință, deoarece „orice copac care nu aduce roadă bună se taie și se aruncă în foc.” (*Mat. 3:10*). Iar tăierea se referă la lepădarea de către Dumnezeu a celor care păcătuiesc fără să se întoarcă la pocăință, prin care, la viitoarea venire a Domnului vor fi despărțiți de viață și vor fi trimiși, vai, în gheena focului nestins.

14. Să ne pocăim, așadar, fraților, și să arătăm în toată fapta roade vrednice de pocăință, fiecare dintre noi să se întoarcă de la cele rele ale lui, să învățăm să vorbim și să facem toate după buna cuviință; să fim gata a primi sămânța cerească a cuvântului vieții; să oprim limba noastră de la rele, – care sunt aceste „rele ale limbii”? contrazicerea în cuvânt, vorbirea cu reproșuri, vorbirea deșartă – și să păzim limba noastră de la jurăminte strâmbe, de la minciuni și de la pomenirea lucrurilor josnice. Căci acestea sunt păsările cele rele ale cerului, de care era vorba în pildă, care coboară și mănâncă și ascund sămânța cea bună. Pentru că orice cuvânt rostit în văzduh este înaripat. De aceea se și numesc cuvintele înaripate. Iar cuvântul cel rău din vistieria cea rea a inimii, ieșind din bârlogul inimii prin gură, desparte sufletul de sfințenie. De aceea și Domnul în altă parte zice „cele ce ies din gura omului, acelea spurcă pe om”. (*Mat.*

15 :11). Așadar cuvânt spurcat să nu iasă din gurile voastre, ci numai cel care cu adevărat este ziditor, pe acela numai să-l dați celor ce vă ascultă.

15. Astfel, nici unul dintre voi să nu fie ținut de grijile vieții încât să se împietrească cu totul, nepuțându-vă deschide urechile și inima pentru a primi roua cuvintelor învățaturii Duhului. Căci pentru ce pământul care primește ploaia se îmbibă și se înmoaie și se îngrașă ?Și, dimpotrivă, pentru ce vasul de ceramică rămâne tare în contact cu apa, iar terenul nisipos rămâne cu totul uscat? Oare nu fiindcă pământul se încălzește de la razele soarelui, fără a-l arde însă complet, dar și fiindcă nu are porii deschiși îndestul pentru a primi ploaia, pe când vasul de lut, ars fiind la un foc puternic, are porii închiși și încheștați cu putere în profunzime, astfel încât să nu poată să primească umezeala, chiar dacă ar fi cel mai subțire vas. La fel și orice om care este ținut de cele trupești, pământești și cele ale vieții își împietrește inima mai tare și neîncetat mai mult și, din pricină că se întoarce către cele pământești, fiind mort cu cugetul, nu poate percepe învățăturile și predaniile lui Dumnezeu. Iar cel ce se folosește de lumea aceasta ca și cum nu s-ar folosi de ea (*1 Cor. 7 :31*), după cuvântul Apostolului, va fi gata pregătit să caute și să asculte într-o cunoștință și să lucreze cu trudă și cu râvnă și pe cele cerești. Și nu numai să asculte astfel, ci să le și păstreze în el însuși și să treacă la fapte, pentru ca să fie fericit de către Domnul, asemuit robului credincios și înțelept: „căci cel ce aude aceste cuvinte ale mele și le face pe ele se va semăna cu bărbatul înțelept” (*Mat. 7 :24*).

16. Iar cel care se risipește pe sine prin lăcomia pântecelui și prin exces de băutură, cu prisos

de mâncăruri și băuturi, să nu le mai facă pe acestea cu nici un chip, iar dacă nu, va primi în deșert sămânța cea cerească, adică cuvântul învățăturii, fiindcă nici nu se va sili să se arate țarină roditoare lui Dumnezeu. Voi toți cunoașteți că atunci când ploaia se varsă prea mult peste câmpurile semănate, acestea nu pot să aducă rod. Cum atunci o inimă îmbuibată de mâncăruri și râuri de vinuri va putea să se arate roditoare? Cel ce a căzut în necurăția curviei să se întoarcă de la aceasta și să o lepede pe ea și să se curețe pe sine prin pocăință: „Oare cel ce cade nu se mai scoală, și cel ce rătăcește nu se mai întoarce?” (*Ier. 8:4*). Căci dacă se rostogolește în noroiul acesta, cum să primească și să păstreze nealterat dumnezeiescul mir, mărgăritarul cel de mult preț, cuvântul, zic, cel mântuitor? Căci mărgăritarul nu este aruncat porcului (*Mat. 7:6*) iar mirul nu se amestecă de către cei cu minte întreagă cu noroiul, căci dacă cineva ar deșerta mir curat și de-l va închide într-un vas necurat, prin amestec cu necurăția, la fel și mirul se face nefolositor și se strică. Așadar cu-adevărat, dumnezeiescul mir este nepătimitor, însă dacă ceea ce a pățimit s-a făcut pătimitor, atunci este și nefolositor, iar vasul care îl poartă pe acesta va cădea mereu și de păcat nu se va depărta. Așa încât cel ce întrece măsura să nu o mai întreacă, ci din cele pe care le are să dea și celor care nu au. Căci dacă nu va face astfel nu va scăpa de dumnezeiasca mânie și, dacă de dumnezeiasca mânie nu va scăpa, cum atunci va primi dumnezeiască sămânță? Iar către cei ce l-au întrebat, cum vom scăpa de dumnezeiasca mânie, Ioan, Înainte mergătorul Domnului a zis: „cel ce are două haine, una să o dea celui ce nu are, iar cel ce are bucate să facă asemenea.” (*Luca, 3:11*)

17. Și pe scurt, fiecare dintre voi să smulgă din rădăcină și să arunce prin pocăință spinii și mărăcinii păcatelor pe care i-a hrănit printr-o viață plină de patimi și aplecată spre plăceri. Căci astfel se va desțeleni pe sine însuși și va fi pregătit pentru primirea sămânței mântuitoare, și primind-o pe ea, se va desăvârși și va aduce rod viața veșnică. Pentru care nu numai prin cuvintele gurii, ci dacă va fi nevoie și însuși sufletul trebuie să și-l pună. Astfel vom merge pe urmele stăpânești și vom fi părtași în Hristos ai Împărăției și slavei Lui, fiind pururea trăitori cu El și împreună cu El slăviți.

18. Și martor nouă pentru aceasta este înălțimea mucenicilor, sfântul tămăduitor și Izvorător de mir, Sfântul Dimitrie, la a cărui icoană se închină și Împărații și preoții, stând de față și bucurându-se, fiindcă prin cuvânt și prin pătimire a luat stăpâneștile urme. Căruia fie bineprimit și acest panegiric și părtași la desăvârșirea aceea propovăduită de noi mai înainte, nu doar simplu pe toți, ci doar pe cel care prin pocăință a fost desăvârșit mai înainte. Cel ce s-a despărțit de toată materia patimii, de toată atârănarea de cele materialnice și care s-a adus pe sine întreg, după cuvântul Apostolului, miros de bună mireasmă a lui Hristos (*II Cor. 2 :15*), într-atât încât și racla pentru luptele lui s-a arătat izvor al celor mai înmiresmate miruri, cum va îngădui pe cel care saltă și îl va proslăvi împreună cu el pe cel care răsuflă mirosul greu al unei naturi împătimate și care duhnește de pe urma păcatelor lui de neiertat. „Nu este frumoasă lauda mucenicilor din gurile păcătoșilor” precum este scris. (*Înțelepciunea lui Iisus Sirah, 15:9*) Așadar noi, care acum înaintepăznuim, să ne curățim pe noi înșine înainte pentru duminica viitoare a proslăvirii

Marelui Mucenic Dimitrie, astfel încât, la pomenirea luptelor lui întru Hristos, și mai înainte de lupte, la pomenirea vieții lui celei după Hristos și după lupte, să ne bucurăm duhovnicește de încununarea lui de către Hristos, și împreună cu el să ne bucurăm, să primim arvuna aceasta și a încununării noastre din ceruri, celei acum nădăduite, împreună cu cei care se bucură de ea veșnic.

19. Pe care fie să o dobândim și noi toți cu mijloacile celui de o țară cu noi, protectorul orașului nostru, și Mărturisitor al lui Hristos spre slava Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 48

A Evangheliei după Luca a celei de a cincea duminici care zice „era un om bogat care se îmbrăca în porfiră”

Întru care și despre bogați și săraci și care din ei se mântuiește.

1. Cele necesare trupului, fiecare le avem prin propriile osteneli, însă pe celelalte le primim unii de la alții, dând în schimb și altora cele ale noastre, căci nu același lucru este profesorul, cu țăranul, și cu croitorul, sau țesătorul, zidarul, și ciubotarul, doctorul și toți ceilalți. Așadar, fiindcă nimeni nu are toate cele de trebuință prin el însuși, de la sine, și fiindcă are trebuință de toate cele necesare traiului, a fost găsit ca mijloc comun de a le obține banul, prin care dobândim ceea ce este strict necesar vieții ca și prisosul, și prin care cheltuim ceea ce este prisositor și agonisim ceea ce lipsește. Așa fel încât țăranul își împarte cele ce-i prisosesc celor care nu cultivă pământul și, luând preț pe acestea, cumpără cele de trebuință casei sau îmbrăcăminte; iar cizmarul își vinde încălțările și, primind preț potrivit, din ce-i rămâne își potrivește sieși cele necesare. Și astfel în comuniune unii cu alții petrecem întreaga noastră viață și pentru aceasta există sate și cetăți și se numește omul o ființă sociabilă.

2. Dar în privința celor duhovnicești și celor trebuitoare pentru virtute nu este la fel. Nu poate cel care este înțelept, cumpătat, nici dreptul să dea ceva din darul cumpătării și nici nu poate cineva să cumpere

sau să agonisească dreptatea de la acela., nici cel ce este în suferință nu ar putea vreodată să-și schimbe suferința cu altul, sau celui ce nu a dobândit adevărul nu i-ar putea încredința ceva iubitorul de adevăr din adevărul celor ce el însuși le-a grăit. Și nici nu este un mijloc în acestea de mai sus, precum banul, care să lucreze, astfel încât să măsoare schimburile și prețurile între ele. Pentru aceea se cuvine, sau chiar trebuie cu necesitate, fraților, ca fiecare dintre noi să ne îndreptăm prin toată lucrarea virtuții. Căci nu este cu puțință ca cel care nu s-a îndreptat în vreunele dintre acestea să primească aceleași de la un altul, nici nu poate scăpa de osândă și de pedeapsă pentru lipsa acestora. Pentru aceasta zice și David „fratele nu izbăvește; izbăvi-va, oare, omul?” (Ps. 48:7) adică nimeni.

3. Însă, o, neasemuită iubire de oameni a Stăpânului Hristos! Ceea ce nu este a lua în schimb de la virtuțile cele de aceeași cinste și cu adevărat vrednice de cinste, altminteri le-a făcut ieftine. Căci este cu puțință ca cineva, prin nevoile cele pământești și de jos ale trupului, vreau să zic, mâncarea, băutura, îmbrăcămintea, prisosul de argint și de aur – căci lut sunt unele ca acestea toate și tină și decât acestea nu este nimic mai de necinste – așadar, dacă prin acestea care sunt de necinste și prisosesc le-ar da după făgăduința stăpânească și îndemnul Lui, celor care au dobândit virtuțile – căci aceia pururea sunt săraci, aflându-se mereu în nevoile cele după trup – și dacă prin milosteniile către aceia și-ar împlini scăderile în cele ale virtuții, prin îndreptarea ce o primește de la aceia este cu puțință să scape de lipsurile lui „duhovnicești”. Iar aceasta o arată Marele Pavel în *Epistola Către Corinteni* și o numește comuniune cu

sfinții și continuă adăugând: „prisosința voastră să împlinească lipsa aceloră, pentru ca și prisosul lor să împlinească lipsa voastră” (*II Cor. 8:14*). Iar Domnul zice „faceți-vă prieteni cu bogăția nedreptății, ca atunci când veți părăsi viața să fiți primiți în corturile cele veșnice”, bogăție nedreaptă numind ceea ce prisosește peste nevoile voastre, iar nu să dați din cele pe care nu le aveți, sau de care aveți voi înșivă nevoie.

4. Prin urmare, trebuie, precum a zis, ca fiecare dintre noi, fraților, să se îndrepteze în toată fapta virtuții, iar dacă suntem lipsiți de vreuna dintre ele, prin milostenia din cele pe care le avem noi, să împlinim și restul. Acesta este al doilea înțeles al cuvântului și mai curând pentru aceia dintre noi care sunt întorși către ele, adică lumea aceasta în care toți suntem călători spre mântuirea sufletelor noastre. Iar dacă suntem nepăsători cu aceasta este mare teamă ca nu cumva să ne primească pe noi focul acela nestins și veșnica lipsă. Și aceasta arătând-o Domnul ne-a făcut-o cunoscută prin pilda pe care am citit-o mai înainte în biserică: „Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră și vison veselindu-se în toate zilele în chip strălucit.” (*Luca 16:19*). Toată strădania bogatului era pentru veșminte și pentru frumusețea și luxul hainelor și pentru ospete, băuturi și mâncăruri. „Iar un sărac, anume Lazăr, zăcea înaintea porții lui plin de bube, poftind să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului; dar și câinii venind îi lungeau bubele lui” (*Luca, 16:20*)

5. Vedeți lipsa de comuniune a bogatului, în toate privințele, cu săracul Lazăr? Pentru că unul își umplea stomacul peste măsură în fiecare zi cu mâncăruri felurite și gustoase scumpe, iar Lazăr poftea să

se sature cu resturi fiindcă niciodată nu era îndeștulat. Unul strălucea îmbrăcat în porfiră și vison și în desfătarea trupului de dragul frumuseții, iar Lazăr a dobândit zdrențe și petice pline de tină și de rău miros, izvorând din răni și curgând din puroi; unul stătea sus înconjurat de mulțime de supuși, iar Lazăr, aruncat afară, zăcea jos pe pământ în fața porților, neavând nimic altceva decât câinii care să-l încolțească.

6. Dar pentru ce pe sărac îl cheamă pe nume, iar pe bogat îl lasă anonim? Este a spune despre aceasta că numele săracului acestuia, după cuvântul Evangheliei, este scris sus în ceruri, iar pomenirea bogatului pe nume acolo este lăsată la o parte și nimicită. Iar Psalmistul despre unul ca acesta zice: „ca să nu fie pomenit numele lor pe buzele mele” (*Psalm, 15:4*), dar și pentru ca fiecare dintre bogați să cugete parabola cu referire la sine însuși și, socotindu-se pe sine că el însuși este acela, să ia de aici prilej de pocăință, fiindcă bogatul este ținut anonim precum și cuvântul are în vedere astfel pe fiecare dintre bogați. Iar fiecare dintre săraci să nu aibă a se socoti pe sine ca Lazăr, măcar de-ar fi ca și acela. Trebuie să rămână în smerenie, ca semn de recunoaștere pentru stăpânul, pentru aceasta așadar săracul este chemat pe nume.

7. „Și s-a întâmplat, zice, că a murit săracul și a fost purtat de îngeri în sânul lui Avraam”. (*Luca 16 :22*) Cu o cinste mai presus de lume ca un atlet a fost adus spre încununare. Arătând așadar Domnul pe bogatul care nu s-a mântuit, ne amintește nouă îndată și de bogatul mântuit : căci un astfel de bogat este Avraam. Or Avraam nu este numit niciodată *bogat*, fiindcă acesta a avut o mai bună bogăție – virtutea, deoarece a arătat dragoste de tată și purtare de grijă față de toți; fiindcă el își are numele de la ceea ce

avea el mai bun, adică virtutea cea mai proprie lui. Avraam se tâlcuiește tată a mulțime de popoare (*Fac.* 17: 5). Iar bogatul acela în bogății pământești și trecătoare nu avea nimic altceva mai bun decât pe acelea. Pentru aceea își are numele de la ele. Fiindcă pentru bogăție, pentru lăcomie și nemilostivire și pentru ura față de străini nu a dobândit mântuire. Dar și Avraam era bogat, însă prin iubirea de Dumnezeu și prin milă și iubirea de străini nu numai că s-a mântuit, ci a devenit un chip al celor mântuiți. Pentru aceea și Lazăr, murind, luat fiind de îngeri – căci aceștia sunt slujitori după Pavel „pentru cei ce vor fi moștenitorii mântuirii?” (*Evr.* 1:14) – fiind deci luat de ei în sânul lui Avraam, iar sânul lui Avraam este tărâmul celor vii, sălașul celor ce se bucură veșnic, cuprinsul bunătăților veșnice.

8. „A murit, zice, și bogatul, și a fost îngropat.” Poate că Lazăr murind nici nu a dobândit un mormânt, neavând nimic de înmormântare; deoarece cu privire la Lazăr nu se pomenește nimic despre îngroparea lui, în schimb aici se subliniază că, murind bogatul a fost înmormântat, arătând că până și la groapă a rămas cu înșelarea bogățiilor și a luxului. Însă un asemenea mormânt, al unor astfel de bogății se face poartă pentru aceștia, vai, a iadului și a chinurilor celor de sub pământ! Căci s-a înmormântat zice, „și în iad i s-au deschis ochii lui, și în chinuri fiind, îl vede pe Avraam de departe și pe Lazăr în sânul lui”. (*Luca*, 16:23) Și dintr-odată l-a văzut bogatul pe Lazăr, aruncat dinaintea porților plin de răni și de foame și zăcând jos în țărână pe pământul gol, neputându-se nici mișca, și iarăși a văzut: acum el însuși zăcea jos, și chinuindu-se și neputând scăpa de chinuri, și privind sus, vede pe Lazăr sus în corturile

odihnei petrecând cu pace și în sânul lui Avraam desfătându-se, și nu era vrednic să-l vadă sau, mai curând, era vrednic să fie trecut cu vederea de cel pe care el mai întâi îl trecuse cu vederea; căci în viața de aici, unde era loc pentru milă, nu a căutat-o pe aceea, nici nu a pus-o în lucrare, iar în viața de dincolo, unde neiertătoare este judecata, în deșert caută milă. Căci strigând a zis: „părinte Avraame, fie-ți milă de mine și trimite pe Lazăr să-și ude vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, căci mă chinuiesc în această văpaie” (*Luca, 16:24*) Și-a mărginit rugăciunea la puțin, neavând îndrăzneală să ceară ceva mai mult, fiindcă avea conștiința care-l osândeă.

9. A strigat deci, fiindcă era mare distanță între ei; iar părintele Avraam a răspuns, zicând ca să aflăm noi că era din neamul celor ce cinsteau pe Dumnezeu și să nu socotim noi că ardea pe bogatul acela ca pe un păgân, pentru necredință. Căci fiind nemilostiv și iubitor de plăceri a fost aruncat în flăcările focului nestins, deși după sânge se trăgea din Avraam. „Fie-ți milă de mine, căci mă chinuiesc și trimite pe Lazăr” tocmai pe cel pe care el nu-l miluise, pe cel care se chinuise dinaintea porților lui; drept aceea nici față de dânsul nu s-a făcut milă. Avea nevoie dar de o picătură care să-i răcorească limba dar nu a dobândit-o. Fiindcă și săracul Lazăr, atunci când aștepta din firimiturile ce cădeau de la masa lui, nu s-a putut sătura, iar acum acesta nu numai că este întărit cu îndestulare, dar le-a dobândit și pe cele desăvârșite, iar celălalt nici de o mică picătură nu s-a învrednicit. A zis atunci către el Avraam: „fiule, adu-ți aminte că ai primit cele bune ale tale în viața ta, iar Lazăr asemenea, pe cele rele, iar acum aici, el se mângâie, iar tu te chinuiești.” (*Luca, 16:25*)

10. A miluit deci Avraam pe bogatul cel din flăcări, fiindcă l-a numit fiu pe el cu compătimire, L-a miluit nu atât, socotesc, de pedeapsă, cât de răul care încă mai lucra în el. Căci a venit la cunoștința păcatelor sale, pentru că a devenit conștient că pe drept se arde. Nu mă milui pe mine zice, căci eu însumi mi-am aprins focul acesta și eu însumi mi-am adunat chinurile acestea pentru muzici și cântece spurcate și, pentru bățiile din palme, am acum strigăte și vaiete înfricoșate, și zgomotul înfricoșat al focului clocotitor; pentru mirosurile cele desfătate, am aburii urât mirositori ai focului, în locul întrecutelor băuturi și mâncăruri și în loc de bogată hrană am limba complet secătuită din pricina focului aceluia, până la însetarea de-o picătură, iar în locul aprinderilor celor desfrânate, întregul trup mi-este cuprins de flăcări. Nu a zis acestea, ci numai că arde în chinuri. Dar ce zice Avraam către el? Vino-ți măcar acum întru sine și mărturisește că pe drept cuvânt ai fost dat focului, amintindu-ți că ai luat cele bune ale tale în viața ta, tocmai pe acelea pe care le-ai socotit bune le-ai dobândit, chiar cele pe care ți le-ai ales, le-ai agonisit, strângându-le cu toată puterea ta, cele pentru care te-ai străduit, le-ai primit, adică cele vremelnice pe care singur le-ai ales în locul celor veșnice. Iar Lazăr, zice, a avut relele potrivnice, adică relele cele ale trupului, pentru aceea dar acesta acum se mângâie, ca unul care rău a pățimit vremelnice atunci, iar tu pururea te chinuiești, ca unul care vremelnic bine ai petrecut și ai huzurit în desfătări.

11. Pentru ce nu a zis simplu *ai primit*, ci spune că *ai sfârșit a primi*? Vrând să arate că cel ce în viața aceasta zace în plăceri și înfruptându-se de bucate desfătătoare și care a strâns avuții care se cheltuiesc

ușor și care se bucură de averi, chiar dacă ar fi drept cu privire la celelalte, plată nu va primi; căci în loc de plată are acum averi pământești și trai dezmiardat, așa cum și cel care se ofilește în sărăcie și boală, răbdând de bună voie, are ca plată pentru păcatele sale reaua pătimire cea după trup.

12. Însă „peste toate acestea, între noi și voi s-a săpat o prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi.” (*Luca, 16: 26*) Vedeți că însuși Avraam nu poate, chiar și de ar voi, să-i ajute pe cei osândiți? „Căci este săpată, zice, între ei o prăpastie astfel încât cei ce ar vrea să treacă dincolo să nu poată, nici cei de acolo, zice, să vină către noi” Se arată aici că alți osândiți sunt și mai adânc în flacăra, cei despre care Avraam zice că se află acolo cei care sunt încă și mai mult osândiți a fi chinuiți de focul cel de osândă, care nici nu pot să vorbească deloc. Căci aceștia ar fi cei care cu mijloace necinstite și prin răpiri s-au făcut bogați ai veacului de acum, după cum și bogatul acesta nu este împricinat: nu ca răpitor și nedrept, ci ca nemilostiv și iubitor de plăceri este judecat numai. Către care zice Avraam că, „fiindcă ai preferat o viață desfătăată și trai odihnit și trecător unei vieți pline de înfrânare, acum ai agonisit după dreptate chin și întristare și strâmtorare și fiindcă cu cei săraci nu ai nici o comuniune prin milostenie, nici nu ți-ai făcut în chip înțelept prieteni din mamona nedreptății, nici nu ai dat din prisosul tău spre plinirea lipsei lor, ci ai rămas cu totul departe de împărtășirea cu sfinții, depărtându-te de ei, așa cum faptele rele se despart de virtuți. Pentru aceasta acum s-a și săpat între noi o prăpastie mare și fără fund, între noi care am trăit după virtute și voi care ați trăit în fapte rele, în așa fel

încât nicidecum să poată trece unii către alții. Căci stă departe prin acestea ceea ce este stricăcios, de ceea ce este nestricăcios și osânda celor păcătoși, de odihna celor drepți.

13. Însă bogatul fiind neînțelegător nici acum nu s-a înțelepțit, nici n-a pus capăt răutății, nici nu s-a osândit pe sine, ci încerca să se îndreptățească pe sine însuși anume, că nimeni nu l-a prevenit despre locul acesta de chin, „Rogu-te dar, părinte, să-l trimiți în casa tatălui meu, căci am cinci frați să le spună lor acestea ca să nu vină și ei în acest loc de chin” (*Luca*, 16:27, 28). Căci arată că dacă și el însuși ar fi avut o mărturie, nu ar fi făcut acele lucruri prin care a fost osândit la gheena focului. Însă Avraam i-a răspuns „îl au pe Moise și pe prooroci, să asculte de ei.” Fiindcă Moise ca dinaintea lui Dumnezeu spune în cântarea lui Moise, „că foc s-a aprins din pricina mâniei Mele: va arde până în fundul locuinței morților” (*Deuter.* 32:22). Iar Isaia împreună cu alți profeți cântă laolaltă cu ceilalți prooroci „se vor arde laolaltă cei fărădelege și păcătoșii și nu va fi cel ce va putea să-i stingă” (*Isaia*, 1:31) Când Avraam a grăit unele ca acestea, acela iarăși împotrivindu-se a zis: „nu, părinte Avraame, ci dacă se va scula cineva din morți și va merge la ei, se vor întoarce”. Ce a răspuns Avraam iarăși? „Dacă nu ascultă pe Moise și pe profeți, nici dacă ar învia cineva dintre morți nu vor crede” (*Luca*, 16:29:31) aceasta zicându-i împotriva, anume că, de vreme ce încetând încă din viață, să făptuiască vreunul dintre cuvintele lui Moise sau profetice, chiar dacă ar vedea un mort înviind, de traiul îmbelșugat și de nemilostivire nu se va despărți crezând aceluia. Pentru aceasta acum fiind înconjurat cu dreptate de focul gheenei până la brâu,

fără de milă și fără de încetare, greu se chinuiește.

14. Dar bogatul acela, fraților, avându-i pe Moise și pe profeți, dintre care nici unul nu a înviat din morți, păreau să aibă un motiv, ce motiv mai avem noi care, împreună cu Moise și Profeții, Îl auzim pe Cel Ce a înviat pentru noi din morți, zicând: „nu vă adunați comori pe pământ, ci adunați-vă comoară în ceruri” (*Mat. 6:19*), „celui ce cere dă-i și de la cel ce voiește să se împrumute de la tine, nu întoarce fața ta” (*Mat. 5:42*) „Dați mai întâi milostenie cele ce sunt înlăuntrul vostru și, iată, toate vă vor fi curate.” (*Luca, 11:41*) Dacă cineva va mânca și va bea cu bețivii, iar față de săraci s-ar arăta împietrit și fără dare de mână, „veni-va stăpânul slugii aceleia în ziua când nu se așteaptă și în ceasul pe care nu-l cunoaște și o va tăia din dregătorie și partea ei cu cei necredincioși o va pune” (*Matei, 24:50,51; Luca, 12:46*)

15. Așadar nu ne rămâne nouă nici o urmă de îndreptățire, fiindcă „viața nimănui nu stă în prisosul avuțiilor sale” (*Luca, 12:15*), iar cel ce are ceva de prisos să dea celor ce nu au, pentru aceasta făcându-l moștenitor al lui Avraam, părintele celor mântuiți, iar cei lipsiți să fie următori ai înfrânării lui Lazăr, dobândindu-și sufletele lor și cu smerenia agonisind acele sânuri ale lui Avraam pentru ei înșiși de unde „a fugit toată durerea și toată întristarea și suspinul”, (*Is. 35 :10 ; 51 :11*) ci petrec în veselie și în îndestulare și bucuria inimii, îndumnezeiți și necontenit. Pentru aceasta Hristos ne-a și arătat nouă cele de acolo prin această pildă, pentru ca îmbunătățiți prin pocăință să ne învrednicească pe noi de bunătățile cele veșnice, depărtându-ne de cei ce zac în chinuri. Iar dacă nu ne facem mai buni prin pocăință, să fim cu mare frică,

să nu cumva să ne înmulțim chinurile noastre: „căci sluga aceea, care a știut voia stăpânului și nu s-a pregătit, nici n-a făcut după voia Lui, va fi bătută mult.” (Luca, 12:47)

16. Aceste și altele asemenea zicându-le către noi și propovăduindu-le nouă Cel Care, după ce a pățit pentru noi și s-a îngropat și a înviat din morți, s-a înălțat la ceruri. Căci mărturisesc despre venirea Lui și despre adevărul celor făgăduite de către El nenumărate cete de martiri, între care se cuvine pomenit în chipul cel mai clar, dacă este cineva mai renumit, cel ce este închinat în Biserica noastră, prilejul sărbătorii noastre de acum, cel întru toate mare Sfânt Mucenic Dimitrie, care nu numai prin cuvinte și-a propovăduit mărturia, ci stând împotriva necredincioșilor până la sânge, iar trupul l-a arătat piatră neclintită înscriind pe ea și înfățișând prin ea patimile Mântuitorului, iar prin izvorul de miruri și minuni al trupului se mărturisește și învierea Răstignitului, precum și puterea Celui Înviat. Căci cum oare s-ar fi învrednicit de o asemenea slavă cel ce s-a făcut următor al pătimirii Aceluia și murind pentru El, dacă nu l-ar învia Cea Ce a înviat după cuvântul psalmistului „fiindcă Domnul a împărățit” și ca Unul Născut de la Tatăl „întru podoabă S-a îmbrăcat, îmbrăcatu-s-a Domnul întru putere și S-a încins.” (Ps. 92:1)

17. Având așadar chiar sub ochii noștrii pe martorul adevărului, să ascultăm Adevărului-în-sine trăind în chip bineplăcut lui Dumnezeu și astfel să ajungem să prăznuim și cu sufletul și cu trupul pe cel mai bun dintre cei buni îndumnezeiți, pe Sfântul Dimitrie și ca întăriți de el și cu sufletul și cu trupul, cu mintea și simțirea să ne înălțăm cugetul și să însetăm și până în sfârșit prin fapte să căutăm fericirea care

este gătită în ceruri celor care în viața de aici au trăit cu iubire de Dumnezeu.

18. Pe care fie să o și dobândim toți cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, puterea, cinstea și închinăciunea, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte și de viață făcătorului Său Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 49

La cel între sfinți Mare Mucenic Dimitrie și Mare făcător de minuni și Izvorător de mir

1. „Iar eu am cinstit foarte pe prietenii tăi, Dumnezeu, și foarte s-a întărit stăpânirea lor” (Ps. 138:17) zice acel David care este cel mai insuflat de Dumnezeu dintre toți psalmiștii din veac, între care corifeii sunt Apostolii, urmați de ceata proorocilor, cei care sunt numiți cu numele vederii dumnezeiești, iar apoi urmează ceata învățătorilor credinței și preoților și toată adunarea cuvioșilor și toți cei mari chemați după făgăduința Mântuitorului nostru al tuturor, precum și ceata mucenicilor lui Hristos și a marilor mucenici cărora se cuvine să li se aducă rugăciuni. Și, mai presus decât toată mulțimea acestora, este cel pe care astăzi mai cu osârdie îl cântăm și cinstim, cel care este de același neam cu noi și născut din același pământ cu noi, patronul orașului nostru, minunea cea mare a pământului grec, înfrumusețată podoabă a Bisericii, cel bogat în toate virtuțile, și de minuni făcătorul și de mir Izvorătorul, Sfântul Dimitrie. Căci între mucenici este ca luceafărul între stele, iar dacă ține cu putere întru sine Cuvântul Vieții Veșnice (Filip. 2:16) și dacă răspândește în jur lumina Lui, prin raze strălucite, și strălumează pe cei mulți, oare nu s-a făcut părtaș și harului profeției? Ci oare nu fiind atras în chip preaminunat tocmai de puterea profeției s-a învrednicit de slujirea și de autoritatea apostolească și propovăduitoare?

Sau fiind împodobit cu lucrarea acestora două, nu cumva a fost lipsit de luptele ascetice ale cuvioșilor și de strălucirea pildei vieții lor? Cu siguranță, nu. Ci unora urmându-le, pe alții egalându-i, iar altora încă stându-le înaintea, pe unii i-a întrecut, și nu cu puțin, singur sau cu foarte puțini desăvârșindu-se întru toate și singur reunind în sine însuși virtuțile tuturor, astfel încât Cuvântul care era la început cu Dumnezeu să-l inspire și singur să aducă roadă prin bunele grăiri spre folosul tuturor și totodată să-i îndrepteze pe toți.

2. Așadar noi care nu plinim nici măcar una, nu spun cununa sau lanțul virtuților, ci spun nici măcar una din șir, ce laudă vom aduce, și aceasta cu ce frumusețe a cuvântului, către cel care în chip dumnezeiesc a încununat, într-o singură viață, virtuțile cele dumnezeiești ale tuturor care, pentru toți ceilalți, rămân îndeobște neapropiate și de neatins? Dar dorul ne stârnește să vorbim, după putință, prilejul îi caută cuvânt pe potrivă, iar folosul, obligându-ne nu ne îngăduie să nu ne minunăm prin cuvânt de măreția care este mai presus de cuvânt a mucenicului. Căci a râvnit să se arate de la început până la sfârșit statornic în cele fără de schimbare făgăduite de la Dumnezeu, mai presus de cuvânt și printr-o petrecere corespunzătoare atât cât poate firea cuprinde, adică să fie biruitor întru toate.

3. Și întru toate era astfel, încă din copilărie, precum un stâlp de susținere neclătit a toată bunătatea, columnă însuflețită și de la sine tinzând spre toată virtutea, altar și colonade al harurilor dumnezeiești și omenești, carte însuflețită și grăitoare a celor spre slava și călăuzirea către Cel Preabun, veselitoare și străină unire a tuturor bunătăților, iubire comună și

de comun folos a tot binele, și ca să vorbesc prin cuvintele Scripturii, precum finicul acela care înflorește (Ps. 91:12) fiind drept, și „măslin roditor în casa lui Dumnezeu” (Ps. 51:8) și precum pomul „de la izvoarele apelor” răsădit de Duhul Sfânt (Ps. 1:13) pe lângă faptul că, potrivit psalmistului, pe de o parte, „rodul său va da la vremea sa”, iar pe de altă parte, în toată vremea a avut și are atât vremea înfloririi, cât și vremea rodirii. Și precum frunzișul copacului acelaia nu va cădea, precum este scris, (Ps. 1:3) la fel, odată cu frunzișul acestuia, și floarea și rodul lui se vor da fără încetare celor ce se apropie.

4. Și pentru a aduce toată lauda, după cuvântul lui Solomon, în puțină vreme plinind mult, Sfântul Dimitrie este toiagul lui Aaron, vlăstar preaales care a înflorit evlavia, floarea cea preaiubită, rodul cel râvnit și de un chip cu Dumnezeu, sau mai curând al lui Hristos, al arhiereului celui veșnic, mlădiță și toiag dumnezeiesc, sau dacă vrei, vlăstar pururea înverzit, după chipul lui Dumnezeu, sfântul Dimitrie al căruia chip după asemănarea lui Hristos, a fost numai Aaron. Acesta era un chip al lui Hristos, iar Sfântul Dimitrie, săvârșind toate, era un chip al toiagului celui bun al lui Hristos, acea mlădiță care odrăslea și înflorește și aducea roade și în chip dumnezeiesc se desăvârșea. Dar Sfântul Dimitrie este diferit și de acea mlădiță Aaron, pe cât diferă un chip cu mult mai frumos de unul doar frumos, sau ceva mic față de tot, Sfântul Dimitrie lăsând în urma lui orice dintre cele frumoase prin noblețea și măreția purtărilor, a faptelor și minunilor. Căci neschimbat și neconținut se dăruiește către cei care vin la el, izvorârea aceea a harurilor, părând că se aseamănă unui pom purtător de lumină, împărțind nestăpânit roadele sale ca niște

raze și dăruind până la îndeostulare celor ce se apropie desăvârșite și dumnezeiești daruri, el însuși fiind plin pururea de unele ca acestea, neîmpuținat, precum un soare pururea izvorând razele sale sau precum un izvor veșnic curgător al harurilor, sau o mare de minuni neîmpuținată, sau un adânc de negrăit al bunătăților celor văzute și celor nevăzute.

5. Iar, dacă încercând cineva să alcătuiască cuiva un mare encomion pentru lucruri exterioare și ar zice, aducând aceasta că provine din Tessalonic care este ca un corifeu al întregii Thessalii și că numele orașului este de la aceste lucruri, având numele stăpânirii, la care ar adăuga încă și renumele strămoșilor și faima părinților, atunci, deși o mare cinstire ar veni din belșug din unele ca acestea, pentru el însă îi va fi totodată și de prisos. Căci, pentru ei, unele ca acestea sunt spre mare laudă. Însă pentru sfântul Dimitrie cum ar putea veni vreo înfrumusețare de la niște lucruri ca acestea, când el însuși a înfrumusețat întreaga țară, ba încă și lumea cea de sus? Dar care este înfrumusețarea de la el? Credința cea nestrămutată, harul cel fără de sfârșit izvorător, dumnezeiasca neîmpuținată bogăție a virtuților dumnezeiești care acum sunt strânse în vistieria cerească la care sunt adăugate și comorile celor mai mari bunătăți de acolo. Sau mai curând, ajungând de la pământ la cer, pe când era încă în viață și om fiind, Sfântul Dimitrie a fost spre mare adăugire și sporire frumuseților celor veșnice, el însuși frumusețe a toată lumea și mai presus de lume.

6. Pe acesta David, mai înainte văzându-l, l-a fericit și l-a cântat, zicând, „fericit bărbatul care n-a mers în sfatul necredincioșilor și în calea păcătoșilor n-a umblat” (Ps. 1:3). Căci nici cu mintea nu a primit

vreodată ceva din cele necucernice, nici cu fapta nu a umblat în chip neplăcut lui Dumnezeu, ci păzind întru sine neîntinat dumnezeiescul har de la botezul nostru întru Hristos, a avut voința în acord cu legea Domnului, ca o carte a lui Dumnezeu și scrisă de Dumnezeu, fiind ca un pergament sau ca o tăbliță de ceară sau ca o tablă scrisă de degetul lui Dumnezeu și deschisă tuturor spre folosul comun. Căci după Isaia „mai înainte de a ști să arunce răul, va alege binele”, (Is.7:15) și fiind în însăși floarea vârstei a îmbrățișat frumusețea fecioriei. Și era întreg dăruit săvârșirii acesteia, și făcea toate astfel ca să fie feciorelnic și la trup și la suflet și să aibă prin aceasta petrecerea în ceruri și la cei fără trupuri să vină egalându-i, în trup fiind. Și pentru aceasta a avut pe celelalte virtuți împreună -luptând cu el și mai înaintea altora osteneala înțelepciunii având-o, pentru ca fiind desăvârșit în înțelepciune și în curăție, să poarte la puținii ani ai tinereții mult lăudata căruntețe. Căci „Înțelepciunea este la om adevărata căruntețe și vârsta bătrâneților înseamnă o viață neîntinată.” (*Înțelepciunea lui Solomon*, 4:9)

7. Așadar era un tânăr blând, plăcut la chip, nu numai la omul cel din afară ce se prezintă simțurilor, dar mai ales la omul cel dinlăuntru, cel nevăzut, pe care îl vede numai Hristos, Cel ce caută la inima omului, Care într-atât a prețuit cugetul lui și tănuita frumusețe, încât a binevoit să se sălășluiască în el și să îl desăvârșească în duhul și de la acela pe toate să le aducă la desăvârșire în chip dumnezeiesc. Căci pe David l-a aflat bărbat înaintea Sa (*Ps. 88:20*), iar pe Dimitrie, care încă nu a ajuns la vârsta bărbăției, fiind încă tânăr, l-a aflat după inima sa, iar în faptă, nu a aflat nici o pricină de rușine, de vreme ce a plinit

toate poruncile Lui. L-a aflat vas ales, după cuvântul lui Pavel, ca să se preamărească numele Lui în fața neamurilor și împăraților pământului (*Fapte*, 9:15). L-a aflat, cum zice Solomon, „oglină fără pată” primind și reflectând negrăita frumusețe cea sălășluită mai presus de ceruri. Iar eu încă aud în chip tainic și cuvântul acela că despre el este grăit: „Iată Sluga Mea pe Care o sprijin, Alesul Meu, întru Care binevoiește sufletul Meu. Pus-am peste El Duhul Meu și El va propovădui popoarelor legea Mea.” (*Is.* 42:1). Și îi va preschimba și zidi drepti din nedrepti, ca să fie el însuși ca și „gura mea” (*Ier.* 15:19), iar pe ceilalți îi va rușina și îi va lepăda și îi va arăta ca fiind gata pentru pierzanie. Și chiar dacă acestea au fost scrise cu privire la Hristos, la fel și noi vom fi învredniciți împreună cu toți cei care au trăit prin El și după El, păzind cu amănunțime poruncile Lui.

8. Așadar a fost și învățător și Apostol, înțeleptul și feciorelnicul și cuviosul și ca să spunem așa, pe de-a-ntregul frumos și cu totul fără de prihană și cu firea și cu osteneala străluminat de har. Și Sfântul Dimitrie, atunci după cum s-a spus despre Iov Ausitul că „nu era altul ca el pe pământ” (*Iov*, 1:8) adică întru toate cele dumnezeiești nimeni nu era asemenea lui Iov, în care se înțelege că „nimeni nu era asemenea lui între oameni.”

9. Căci și Iov mai întâi, a fost cu totul nehulitor, drept, evlavios, precum s-a arătat și sfântul Dimitrie mai apoi. Însă acela de mai înainte lauda fecioriei nu a avut-o, iar cununa fecioriei care este îmbunătățirea firii l-a arătat pe sfântul Dimitrie asemenea îngerilor din jurul lui Dumnezeu. Căci acela din vechime, Iov, a avut trupul acoperit de răni grele care să stea împotriva răutății din vechime, iar acesta până la sânge

și până la moarte a stat împotriva răutății luptând ca un atlet. (*Iov, 2:8-13*)

10. Însă mărturia lui Iov n-a fost nicidecum pentru cuvintele învățăturii pe care Sfântul Dimitrie, unind-o cu harul Duhului Sfânt, a avut-o drept armă de apărare și scut nebiruit și unealtă de zidire, plug și hârleț pentru arătură, sau dacă vreți, și condei de scris, undiță de pescuit, sau orice altceva de acest soi, acum însă lucrând via Domnului și aruncând pe pământ semințele cele cerești, sau scriind cuvintele vieții veșnice, „nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimilor” (*2 Cor. 3:3*) mai precis, acele inimi vrednice de o astfel de înscriere. Iar în năvodul cuvântului a cuprins Tessalonicul, întreaga Attica și Ahaia, sau mai curând, atât cât poate cuprinde acum, și până unde poate ajunge prin izvorările de mir și prin mulțimea minunilor, anume întru toată cuprinderea cea fără cuprins a îmbelșugării harului. Încă de pe atunci Sfântul Dimitrie era o minune a lumii prin cuvintele cele dumnezeiești, fiind, după spusa sfântului Pavel, „miros de bună mireasmă al lui Hristos între cei ce se mântuiesc, și între cei ce pier; unora, adică, mireasmă a morții spre moarte, iar altora mireasmă a vieții spre viață” (*II Cor. 2:15*). Nu vorbesc aici despre buna mireasmă cea fără de schimbare, ci e de ajuns să vorbesc despre mirurile și despre minunile dăruite de la Dumnezeu care izvorăsc de la racla Marelui mucenic. Ce sunt cele de acum oricât ar fi de mari și de minunate, față de cele din ceruri dăruite lui de la Dumnezeu, care sunt departe de privirea noastră. Și cu ce slavă preamărită, cum ar spune Sfântul Apostol Pavel, nu se va slăvi ceea ce este slăvit? (*II Cor. 3:10*). Strălucită dovadă sunt acestea pentru toți, că acela, încă din timpul vieții lui pământești, a fost

miros de bună mireasmă a lui Hristos și înmiresmarea Vieții pentru cei mai dinainte aleși să asculte.

11. Acum, prin urmare, ca să are sufletele oamenilor sau să le învieze pe acestea, după făgăduința lui Hristos către Sfântul Petru, a avut și el ca instrument pentru arătura sa, și ca ușă a mântuirii, Cuvântul lui Dumnezeu. (*Luca 5:10*). Acum însă construind lui Dumnezeu altar din pietre vii și cu adevărat de mult preț, (*1 Petru, 2:6. 1 Cor. 3:12*) a avut Cuvântul drept unealtă de lucru potrivită. Și ori de câte ori pornea război împotriva vrăjmașilor lui Hristos sau și mai mult decât atât, împotriva celor care duceau războaie văzute împotriva lui Dumnezeu iscate de puteri nevăzute, întru toate îl urma îndeaproape Cuvântul însuși al Duhului Sfânt și acesta îl conducea, acesta îl purta, îl întărea și îl învăța, pregătindu-l pentru ceea ce era de folos. Și la fel cu ce s-a scris și despre cel întâi luptător dintre mucenici, Ștefan, că nimeni nu a putut să stea împotriva înțelepciunii lui și nici a Duhului cu care el grăia" (*Fapte, 6:10*).

12. Iar eu cuget că veșmântul ostășesc și inelul de pe deget și efodul purtat pe umăr pe care și l-a prins mucenicul când a primit dregătoria de la Împăratul din vremea sa, acestea toate sunt simboluri ale vredniciei și darului preaiñalt al învățăturii celei de taină, dăruite mucenicului de la Cel cu adevărat Împărat. Pentru această pricină se și spune că harul dumnezeiesc a lucrat prin ele nu puține minuni mai apoi. Căci trebuia cu orice preț să-l înșele în chip înțelept pe înșelătorul cel de la început, ca nu cumva să gătească moarte mai înainte de vreme mucenicului și ca astfel rodul grânarului veșnic, fiind doborât, să fie tras la moarte și căzând cu trupul la pământ să nu mai

aducă rod mult, din pricina morții lui fără de vreme. Însă pentru a pune capăt acestor semne, ucigașul cel adevărat nicidecum nu a putut răbda un astfel de lucru și a dezlănțuit împotriva celui ce se împotriva înșelării pe slujitorii înșelării care punând mâna pe el l-au adus înaintea Împăratului înșelării – căci aceasta era Maximian – pe cel ce a nimicit înșelăciunea și astfel în arena martiriului a fost dezbrăcat Sfântul Dimitrie, cel încă din copilărie plin de negrăite haruri și întru toate înțelept și drept și cuvios, apostol și fecior și preacurat și ca să nu vorbesc prea mult, într-un cuvânt, ucenic iubit al lui Hristos, prietenul Lui cel mai apropiat, slujitor al Lui și casnic, mai mult decât toți care din veac au venit la Dumnezeu, iubindu-L cu cugetul, cuvântul și fapta.

13. Știi bine că însetați să aflați cum și unde a fost prins cel căutat de slujbașii împăratului. Există și azi în biserica Născătoarei de Dumnezeu un adăpost sub pământ care se numește și până astăzi Refugiul. Și este un obicei vechi ca, an de an, începutul prăznuirii Marelui Mucenic Dimitrie să se săvârșească acolo; și de acolo, trecând în stradă cu cântări în procesiune, mulțimea se îndreaptă către Biserica sfântului cu cântări și acolo la sfintele lui moaște săvârșesc și duc la bun sfârșit sărbătoarea. Așadar sub stăpânitorii necredinței, fiindcă încă nu venise ceasul pentru cele ale credinței, sfântul martir, adăpostindu-se în catacombele acelea, împărtășea celor care veneau cu el acolo învățătura cea cerească și cei de la necredință, ca dintr-o mare involburată de valuri, aflau scăpare la el, la limanul cel cu adevărat lin al credinței, și împreună cu ei, neînfricat, săvârșea și ținea slujba creștinilor și astfel a fost pentru acea vreme Marele Mucenic Dimitrie, adăpostul, refugiul și scăparea

pentru toți credincioșii cei aleși și plini de evlavie. Iar locul acela de aici își trage numele de Refugiu.

14. Aceasta aflând-o cei pe care Maximian îi rânduse spre vânarea celor adunați întru evlavie, știind că acolo mucenicul învăța poporul și mâniindu-se și mai mult încă, văzând că mulțimea adunată asculta cuvintele lui Dimitrie ca fiind însăși cuvintele lui Dumnezeu, îl prind ca pe un hulitor, împrăștie mulțimea și cu puterea stăpânirii o duc în stradă și l-au adus înaintea lui Maximian care stătea pe locul acesta unde suntem noi acum și aștepta cu mare bucurie uciderea de oameni a lui Lie. Iar acesta fiind cu nerăbdare a plini bucuria împăratului, a poruncit ca aici să fie închis sfântul, adică pe locul unde a și fost săvârșit martiriul. Iar aceasta și noi o închipuim în fiecare an neabătut în același fel, acolo săvârșind începutul procesiunii, iar aici săvârșirea ei. Fiindcă și Mucenicul astfel a fost tras la ucidere atunci pentru Hristos, fiind chemat la prăznuirea și la jertfa cea mare.

15. Iar intenția diavolului celui începător al răutății era să-l scoată pe Sfântul Dimitrie dintre cei vii cât mai repede, căci nu îl răbda pe el pe pământ să fie văzut de oameni și vorbindu-le lor despre Dumnezeu și să fie ascultat întru totul. Dar Dumnezeu a vrut să rânduiască astfel ca și profet să fie cel care avea să fie peste puțină vreme pentru toți ceilalți mare mucenic, și nu numai că a avut sălășluit în el însuși harul muceniei, dar le-a dăruit și altora să aibă martirul de la o astfel de înaltă și mai presus de fire unire cu el, fiind ca un izvor mai presus de fire a harului. Și ce trebuie să spunem ca să nu zăbovim prea mult? Căutați la viclenia tiranului și cercetați întemnițarea lui Dimitrie, și pe Nestor împotriva lor și profeția de la înger cu privire la marea lui mucenie, precum și

propria lui profeție despre victoria lui Nestor împotriva lui Lie și martiriul.

16. Însă cum a văzut șarpele cel începător al răutății amânarea tiranului, nu a suferit încă să-l mai vadă mai mult pe pământ pe marele Dimitrie chiar mai înainte de săvârșirea martiriului său. Și aducând un scorpion, i l-a strecurat mucenicului, însă nu spre a-l înșela sau ispitii, precum a înșelat oarecând prin șarpe primul cuplu al protopărinților noștri, ci pe acesta, pe sfântul Dimitrie, l-a ispitit cu acest fel de moarte. Căci știa din experiență că sfântul Dimitrie nu se lasă înșelat, având cuget nobil, și fiind, în chip convenit, încercat în discernerea binelui de rău. Așadar nu a strecurat scorpionul înăuntru ca să-l înșele, ci ca să-l rănească mortal și să-l dea unei morți grabnice, ca să aibă și el odihnă din partea unui așa de mare vrăjmaș al său, cum îl avea așa de slăvit în tăria virtuții. Însă iuțimii aceluia și osteneții lui a pus capăt și hotar, însuși harul cel sălășluit în sfântul Dimitrie și puterea chemării numelui lui Hristos și pecetea dumnezeiască și folosindu-se doar de mâna lui a omorât unealta morții. Și așa l-a rușinat pe cel care a strecurat scorpionul, slăbind puterea aceluia. Se arată de aici, că, dacă nu ar fi voit a veni singur de bunăvoie la patimă, nici ar fi pățimit deloc, fiind păzit și întărit de puterea lui Hristos. Însă el voind a pătimi a fost dat spre a fi întemnițat și dat în mâinile călăilor și a pățimit de la lucrătorii răutăților cele rele, urmând astfel pe cel care a pățimit pentru noi.

17. Pentru aceasta, când au venit sulițașii puși să-l ucidă, trimiși de tiran, cu armele gata pregătite, pentru ca reunindu-se la vremea stabilită, sfântul a primit cu bucurie rana mortală, sau mai curând răniile provocate la toate măduarele, în piept, la oase și

în carne, precum și la fiecare dintre coaste, primind pe de o parte, rănila cea din afară, prin străpungerile sulitelor, dar și dinlăuntru; și astfel s-a îndoit sau mai bine zis s-a înmiit patima coastei celei mântuitoare, împlinind în trupul său, după cuvântul sfântului Apostol Pavel „lipsurile necazurilor lui Hristos” (*Colos. 1:24*). Astfel a iubit pătimirea până la moarte și așa a iubit a-și vărsa sângele pentru slava lui Hristos de mai multe ori și fără de răgaz, astfel încât să poată, prisosind dincolo de măsura cunoscută și covârșind atâta măsură a dragostei, să primească în însuși trupul său izvor de miruri. Pentru ca prin această vărsare de sânge, în veacul următor, în locul sângelui, să verse mir din trupul său, spre slava lui Hristos, pe Care el și prin viața lui și prin moarte și după moarte nu numai că L-a preamărit, ci Îl preamărește neîncetat, și de către care și pe pământ și în cer a fost preamărit, și înainte se preamărește și se va preamări în chip dumnezeiesc.

18. Îmi vine acum să spun despre el, precum și dumnezeiescul Pavel a grăit cu privire la Hristos căci împreună cu El stă sfântul Dimitrie pentru dragostea noastră, „fiindcă Hristos, încă fiind noi neputincioși, la timpul hotărât a murit pentru cei necredincioși” (*Rom. 5:6*), vreau să spun, prin harul și prin imitarea Stăpânului. Și însuși orașul întreg s-a împăcat cu Dumnezeu prin moartea sfântului. Căci unde mai era o necredință mai deplină și mai de necrezut decât cea în care erau părinții noștri? Unde este frica din dreapta credință și unde sunt acum ascunderile în catacombe cele din toată inima pentru ea? Unde sunt cei care au fost predați sălbăticiilor fiarelor prin ura cea nebunească împotriva celor binecredincioși? Toate înfricoșatele chinuri s-au dezlegat, toate au

devenit mai bune după ce sfântul Dimitrie și-a primejduit viața pentru dreapta credință. Căci acum biserici mărețe și preafrumoase la a căror singură vedere toți se întorc la credință, stau astăzi deasupra Catacombelor acelorora, iar împărații – înfrumusețați mai curând prin evlavie, decât prin împărăție –, stau alături cu noi și aplaudă, lăudând faptele cele bune ale mucenicului. Și astfel întregul oraș își vestește cu tărie evlavia, lăudându-se cu martiriul Marelui Mucenic Dimitrie. Căci se revarsă dragostea lui nu numai peste inimile noastre, ci și peste tot trupul prin mirurile a căror putere iradiază din trupul lui. Și oare buna mireasmă a mirurilor, răspândită pretutindeni în oraș, risipind necredința, a arătat orașul cetate a lui Dumnezeu, sau mai curând un alt paradis dacă nu chiar și mai mult decât un paradis, fiind udată și adăpată, nu de ape, ci de râuri de miruri. Și aceste miruri întru care și de la care se află pururi harul din Duhul Sfânt al tămăduirilor, energiile puterilor. Astfel încât putem spune despre Sfântul Dimitrie ceea ce s-a scris în Cântarea Cântărilor despre sufletul cel nuntit cu Dumnezeu întru nestricăciune „mirosul îmbrăcămintei tale este mir mai presus de toate mirurile” (*Cântarea Cântărilor*, 4:10)

19. Iar veșmântul, îl vei socoti trupul sufletului celui mucenicesc ai cărui obraji iarăși se zice în Cântarea Cântărilor „sunt ca vase de miruri” iar degetele „la fel cu crinii roșii, în mir mirositor sunt scăldate” (*Cântarea Cântărilor*, 5:13) Atunci cu cât mai mult coasta cea însulițată, care a fost căscată ca o gură de mulțime de sulițe, nu cuprinde înlăuntrul ei miruri de bună mireasmă, nici precum crinii roșii nu lasă numai să picure mir, ci se face izvor veșnic și neferecat de mi-resme? Astfel încât este pentru noi nu precum spune

psalmistul „râul lui Dumnezeu care s-a umplut de ape” (Ps. 64:10), ci matca lui Dumnezeu, aceasta este trupul mucenicesc care este umplut de miruri și de minuni și de vindecări și ceea ce este încă și mai de minunare decât acestea e faptul că oricât ar curge din izvoare nu ajung niciodată să o umple. Și precum pare, acelea sunt cuvintele pe care le grăiește sufletul cel mucenicesc și dumnezeiesc, răspândindu-le din trup, sufletul cel nuntit cu Dumnezeu adică, în acele Cântări: „Scoală vânt de miazănoapte, vino vânt de miazăzi, suflați prin grădina mea și miresmele-i stârniți.” (*Cântarea Cântărilor*, 4:16).

20. Și astfel, la suflarea vântului înțeleghător de primăvară s-a izgonit și risipit iarna necredinței care bântuia cetatea în vremea aceea, aducându-ne înapoi căldura simțirii înțeleghătoare a dreptei credințe pe care a adus-o suflarea vântului aceluia care a scos în larg, precum cârmaciul la pupă, pe cei aleși să plutească spre răsăritul Soarelui Dreptății. Iar în grădina virtuților și a harurilor – aceasta este trupul cel mucenicesc – a dat ca să izvorască miruri și tămăduiri, unele ca acestea fiind închipuite de pârâurile-izvoare care s-au format din străpungerile trupului cu sulițe. Căci gurile lupilor în mijlocul cărora, după cuvântul Evangheliei, Domnul l-a trimis pe propriul lui ucenic Dimitrie, (*Mat. 10:16, Luca, 10:3*) au căscat, cu mușcăturile lor, izvoare, iar în turma lui Hristos făcând mare și multă bucurie, adunând fapte bune, încă și pe mulți dintre lupii lor, puțin câte puțin pe toți, i-a preschimbat în mieluși. Și în acest chip porțile iadului – care sunt gurile tiranilor care au dat poruncile aducătoare de moarte – nu numai că nu au putut birui Biserica lui Hristos, (*Mat. 16:18*) care a stat înaintea mușcăturilor, nu numai că nu i-au

rușinat, ci i-au adus pe cei ce au pățimit la slavă, atât pe pământ, cât și la slava cerească și veșnică.

21. Voiți fiecare dintre voi să aflați ce înseamnă porunca vestită azi în Evanghelia Domnului către cei trimiși de El în mijlocul lupilor, „fiți înțelepți ca șerpii, și curați ca porumbeii?” (*Mat. 10:16*) Șarpele este foarte prudent pentru sine însuși, dar ucigător pentru alții, gata de apărare, dar și de atac, având agerime și putere; în vreme ce porumbelul este fără de răutate și neprevăzător. Așadar se dă îndemn slujitorilor Domnului, nici să fie răufăcători precum șerpii și nici fără de pază precum porumbeii, ci împreunând prudența neîncetată cu nerăutatea, să fie pururi gata în apărarea slujirii, a dreptei credințe și a virtuții, iar față de cei care sunt nepăsători față de unele ca acestea să se arate fără de răutate, încât să se și roage pentru ei. Numai așa se vor face tămăduire spre viață și pentru cei care sunt omorâți de șarpele cel înțeleghător. Căci precum medicii prind șerpii și extrag veninul și, apoi amestecându-l în alimente, vindecă prin el mușcăturile de șarpe la fel cel ce, în vreme de ispită, amestecă înțelepciunea și prevederea șarpelui cu nerăutatea porumbelului, nu numai că se face pe sine imun la orice vătămare de la șarpe, adică din înșelarea diavolului, ci și pe cei care mușcați de el, adică pe cei înșelați îi tămăduiește, oprind lucrarea veninului șarpelui, care este păcatul și necredința.

22. La fel este și mucenicul nostru acesta, Marele Mucenic Dimitrie. Săvârșind drumul și păzind credința și fiind gata pentru apărarea dreptei credințe, până la sânge, într-atât s-a ferit să se împotrivească hulitorilor, încât s-a și rugat pentru ei către Domnul, atât pentru cei care stăruiau în răutate, cât și

pentru cei care s-au schimbat, astfel încât să nu rămână nici o urmă în această cetate a necredinței aceleia, ci prin purtările lui de grijă de multe feluri și binefacerile de multe chipuri și prin mijlocirile cele fără încetare către Dumnezeu, să întemeieze și să păstreze cetatea împreună în unire cetate în care și de la care dumnezeiescul martir a răbdut moarte năprasnică.

23. Această unire și noi mai curând o arătăm, decât o dăm în schimb – căci cine dintre noi ar putea da ceva în schimb? – atunci când înmulțim lauda noastră către el, cerându-i ca să fim învredniciți prin rugăciunile lui către Dumnezeu, prin slava lui cea scrisă în ceruri, de care fie să ne învrednicim noi toți a o dobândi cu harul și cu iubirea de oameni a unuia născut Domnul nostru Iisus Hristos, căruia se cuvine toată slava, puterea, cinstea și închinăciunea, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 50

La Evanghelia celei de-a șasea
duminici, care zice:

„Și ieșind pe uscat Iisus, L-a
întâmpinat un bărbat din cetate care
avea demon de multă vreme”

1. „Cel care este de la Dumnezeu, ascultă cuvintele Lui” (*Ioan, 8:47*), adică, cel care ascultă de poruncile lui Dumnezeu, punând cuvintele în faptă și trăind după Hristos, petrecând asemenea Lui, dar și plinind voia Tatălui ceresc, acela se va face moștenitor al lui Dumnezeu și împreună-moștenitor cu Hristos. (*Rom. 8:17*) Iar cel care ascultă, dar nu face voia lui Dumnezeu și lucrează păcatul, petrecând în acesta fără să se întoarcă, acela rob este păcatului și nu este de la Dumnezeu, ci este de la cel rău și prin alegerea răului și-a preschimbat firea care era de la Dumnezeu, asemănător făcându-se tatălui pierzaniei. Pentru aceea a și grăit Domnul către Iudei „voi sunteți de la Tatăl vostru diavolul și voia Lui voiți să o faceți” (*Ioan, 8:44*)

2. Iar unii ca aceștia sunt mai nenorociți și decât îndrăciții, deși trec neobservați pentru percepția multora, căci cei care se îndrăcesc își distrug doar trupurile lor, ori de câte ori li se întâmplă să fie vătămați trupește, dar aceștia prin poftele lor și prin faptele lor se aseamănă cu vrăjmașul cel începător al răutății și își strică și sufletele lor și sufletele celor care cu nepăsare împreună cu ei îi fac să păcătuiască. Unii dintre aceștia, în ceasul morții, sunt pierduți cu trupul

și sunt lăsați spre batjocură demonilor, iar ceilalți care păcătuiesc fără de pocăință până în clipa morții, neostoit și fără de moarte au chinul. Căci celui care în chip vădit este chinuit de diavol cu trupul, văzându-l, toți îi arătăm milă, dar pe cel ucigaș, iubitor de argint sau pe cel îngâmfat, și nerușinat, nesupus și pe toți care sunt ca unii dintre aceștia, nu numai că nu ne milostivim, dar îi și urâm. Căci unul fără voia lui cade în patimă, însă celălalt, care este iubitor de patimă, este tras spre rău prin propria lui alegere, și de multe ori se pedepsește și suferă vătămarea și stricarea vreunei boli.

3. Fiindcă cei mai mulți dintre oameni nu pot vedea ura diavolului îndreptată împotriva noastră din atacurile aceluia asupra inimilor noastre și din împreună-lucrarea spre păcat, Dumnezeu a îngăduit să existe și oameni demonizați și după trup, ca să învățăm toți de la aceștia cât de înfricoșată este starea sufletului care, prin lucrarea faptelor rele, s-a făcut pe sine, sălaș acestuia. Însă când pentru nesfârșita revărsare a iubirii Lui de oameni, plecând cerurile, (Ps. 143:5) s-a pogorât pe pământ, Fiul cel Unul Născut al lui Dumnezeu, pentru ca să ne slobozească pe noi de tirania diavolului asupra sufletului, și să izgonească cele drăcești din cei demonizați vădit în trup, prin lucrarea la vedere a unei astfel de sloboziri și vindecări, a dăruit și a întărit, în același timp, slobozirea și izbăvirea pentru cele drăcești ascunse în suflet. Dar atunci când i-a dat vindecare sufletului și slăbănogului, Iudeii nu numai că nu L-au binecuvântat pentru cele văzute cu ochii, ci L-au și hulit. De aceea a și vindecat slăbănogirea trupului, ca să arate celor de față precum Însuși a grăit, că „putere are Fiul Omului pe pământ să ierte păcatele”. (Mat. 9:2-6)

4. Pentru aceasta, aşadar, mai curând a izgonit demonii din cei demonizaţi, ca să cunoaştem că El este Cel Care îi izgoneşte pe aceştia şi din sufletele noastre, dăruindu-ne nouă şi slobozirea cea veşnică. Căci „ieşind pe uscat”, potrivit Cuvântului Evangheliei propovăduite astăzi, „l-a întâmpinat un bărbat din cetate care avea demon şi care de multă vreme nu mai punea haină pe el şi în casă nu mai locuia, ci prin morminte.” (*Luca, 8:27*) Căci foloseşte cuvântul „a ieşi” iar nu simplu „a veni” pe pământ ca să arate că a venit după ce a străbătut marea, după ce între timp şi furtuna de vânt a potolit-o şi marea a găsit de cuviinţă să o liniştească, fiindcă, intrând în corabie din Galileea împreună cu ucenicii săi a zis către ei, precum mai sus a spus Evanghelistul, „şi au ajuns cu corabia în ţinutul Gherghesenilor” ca să arate că mai dinainte a cunoscut şi din propriul îndemn, pentru adâncul milelor, a venit în ajutor celui mânat de demoni în pustie în chip înfricoşat şi aceasta de mulţi ani. Aşadar Luca zice că un singur om, dar care avea mulţi demoni, iar Marcu şi el zice tot unul, „cu duh necurat” (*Marcu, 5:2*). Matei însă zice că erau doi demonizaţi împreună şi că amândoi erau chinuiţi de mulţi demoni. (*Mat. 8:28*).

5. Dar pricina pentru care cei doi Evanghelişti spun că era un singur om, dar mulţi erau demonii care îl chinuiau, Luca şi Marcu au arătat-o limpede: Căci unul se referă tocmai la ceea ce numeşte Marcu duh necurat, iar în cele ce urmează, fiind cercetat de Domnul, a răspuns: „Legiune este numele meu, căci suntem mulţi” Căci Legiunea este o ceată şi o mulţime unită şi nenumărată de îngeri sau oameni care stau împreună uniţi sau schimbându-se unii cu alţii şi care privesc şi sunt purtaţi spre unul şi acelaşi

lucru sau țel. Pentru aceasta și demonizații aceia care erau purtați și munciți ca de o astfel de mulțime încât și în morminte și în munți erau împreună cu ei fără încetare și împreună fiind izgoșiți. Și astfel, erau numiți când ca unul, când ca mulțime multă, ori cu privire la ei înșiși, ori la duhurile cele necurate care îi mânau pe ei.

6. Așadar nu numai că i-a ieșit înainte prin omul acela lui Iisus legiunea aceea de duhuri necurate, ci „a și căzut la picioare și a strigat cu glas mare „Ce ai cu mine, Iisuse, Fiule al Dumnezeului celui Preaînalt? Mă rog ție, nu mă chinui. Căci porunceă Domnul duhului celui necurat să iasă din om” (*Luca, 8:28,29*) Și din purtarea Lui de grijă, blestemând la țărniș pe acela chiar acolo unde petrecea demonizatul acela, a poruncit legiunii de demoni să iasă din om însă unde să se ducă nu i-a poruncit. Pentru aceasta cumplit roiul acela de duhuri rele fiind lăsat fără sălaș, s-a temut să nu fie dat de către Domnul, pedepsei care-i așteaptă încă de pe acum, gheenei focului gătită lor, în care se vor da unei desăvârșite captivități de vreme ce atunci va înceta toată lucrarea acelora. Acum însă au fost constrânși să se apropie și să cadă la picioarele Lui și folosindu-se de cuvintele cele mai smerite și mai directe către Domnul, că și Fiu al Dumnezeului celui Preaînalt îl mărturiseau deslușit pe El, dar în același timp, rău se chibzuiau, cum, printr-o astfel de mărturie lingușitoare, L-ar putea cumva schimba sau întoarce pe Domnul tuturor.

7. Dar Domnul a răbdat mărturia de la aceștia, spre răspuns celor de pe corabie. Căci aceia văzând minunile Lui de pe mare, petrecute cu puțin mai înainte, întrebându-se unii pe alții ziceau „cine este acesta că și vânturile și marea I Se supun?” (*Luca,*

8:25). Iar acum au aflat cine este acesta, anume „că este Fiul lui Dumnezeu cel Preaînalt.” Căci pururi și diavolul este împreună lucrător cu voia lui Dumnezeu, însă nu de voie și nici căutând aceasta cu dinadinsul, pentru aceasta și spune unul dintre de Dumnezeu purtătorii Părinți că „nu prin buna lui alegere conlucrează răul la săvârșirea binelui” Iar Domnul voind să arate celor de față cât de înfricoșat este diavolul acesta și că nu era unul singur, ci mulțime multă l-a întrebat pe acela : „Care este numele tău?” Iar acela răspunse: Legiune este numele meu, căci suntem mulți demoni. Căci adunarea unei legiuni cam șase mii o împlinesc.

8. „Și Îl rugau pe El ca să nu le poruncească să meargă în adânc” (*Luca, 8:31*) Vezi că este înfricoșat, precum am spus mai sus, Căla Ce i-a constrâns să se apropie, să-l cadă înainte ca și cum l-ar ruga, să se folosească de expresii și cuvinte adevărate, care să pară dintre cele mai smerite? Vezi puterea atotputernică a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos? Căci fără de voie demonul L-a mărturisit pe El și Domn al celor din adânc. Și cine este Cel Ce cercetează adâncurile? Cel Ce pururi șade pe înălțimi și pe toate le cuprinde și pe toate le are în mână.

9. Vezi că toată mulțimea demonilor nici o putere nu ar fi avut asupra aceluia de nu ar îngădui și nu i-ar permite aceasta Domnul? Pentru aceea și când i s-a poruncit de către Domnul să iasă dar nu i s-a spus și unde să meargă, se țineau cu mare putere și căutau să se salveze într-o turmă de porci care păștea pe munte, pentru ca prin aceia să afle scăpare. Dar nici în aceia nu avură putere să intre de la ei înșiși. Cu atât mai puțin au putere să intre în om sau în oricare

altă ființă. „Și era acolo o turmă mare de porci care pășteau pe munte. Și l-au rugat să le îngăduie să intre în ei și le-a îngăduit. Și ieșind demonii din om au intrat în porci, iar turma s-a aruncat de pe țarm în lac și s-a înecat” (*Luca, 8:32-33*). Așadar demonii, căutând prilej de scăpare și care aveau dorință de a face rău, au cerut îngăduința de a intra în porci, fiindcă din oameni erau izgoniți de Mântuitorul și fiindcă au văzut că nu erau izgoniți numai dintr-un singur om sau din doi, ci erau izgoniți din orice om. Iar Domnul le-a îngăduit lor, ca să cunoaștem noi din cele pe care porcii le-au pățimit că puțin a lipsit ca și pe bărbatul acesta să-l dea unei desăvârșite pierzaniei, de nu ar fi fost îngrađiți mai dinainte în chip nevăzut de puterea Aceluia.

10. „Iar păzitorii văzând ce s-a întâmplat, au fugit și au vestit în cetate și prin sate”. Primiți acum în cugetele voastre pe fiul cel risipitor care a scăpat prin fugă de porci, ca să cunoașteți cine erau cei ce pășteau pe acei porci sau mai curând cine sălășluiau în aceștia. Căci orice patimă rea închipuie, din pricina necurăției, o viață porcească, iar porcii sunt mai curând cei care se încing cu veșmântul pătat cu cele trupești, iar în fruntea acestora stau ca niște păstori, cei care i-au întrecut pe aceștia în plăceri și care au avut grijă față de trup și pentru traiul cel desfătat spre împlinirea poftelor.

11. Să nu ni se dea nouă nici prilej, nici tulburarea mulțimii, care s-au petrecut în cele ce au urmat. Căci ce înseamnă goliciunea care vine de la păcatele sufletești, pe care o închipuie demonizatul acela și petrecerea lui izolată în munți – căci zice „mantie nu îmbrăca, și în casă nu rămânea, ci în morminte” – și ce înseamnă mai departe legăturile și înfășurăturile

și lanțurile pe care acela le sfărâma, fugind?

12. Să fugim și noi, mai ales monahi fiind, de întoarcerea și viețuirea laolaltă cu porcii. După spusa lui Solomon „vorbele rele, strică obiceiurile bune” (*I Cor. 15:33*), după cum fiecare în multe privințe, fie este asemenea cu cei dimpreună cu dânsul, fie devine asemenea lor. Ce folos este să fugi de toată lumea și să cauți scăpare în mănăstirile cele afierosite lui Dumnezeu, iar apoi în fiecare zi să ieși din acestea și iarăși să te amesteci cu lumea? Cum, spune-mi, petrecând prin piețe, vei scăpa de aprinderile patimilor, prin care se aduce moartea sufletului care îl desparte pe om de Dumnezeu? Aceasta este moartea cea care intră prin porțile din noi, care sunt simțurile, întorcându-se împotriva noastră și prin care și protopărinții noștri au căzut din nemurire.

13. Să fugim cu toții, unii de întâietatea în cele rele, chiar dacă ni s-ar părea că suntem mai presus decât mulți prin neam, prin sănătatea trupului și prin mijloacele de trai, iar alții să ne ferim de asemenea cu porcii, având în cugetele noastre prăpastia viitoare a focului nestins în care cad, vai! toți cei care s-au supus sfătuirilor diavolilor, fără de pocăință și care, văzând prăpastia în care se afundau când mureau toți cei care până în sfârșit se asemănau porcilor cu viața, au fugit la sfârșit de viața cu adevărat rău mirositoare a păcatului. Să ne apropiem așadar frumos și drept de izvorul mirurilor pe care Dumnezeu ni l-a dăruit nouă prin racla care ne izvorăște, precum vedeți, de la sicriul Marelui Mucenic și mărturisitor al lui Hristos. Și cu acest folos fiind sfințiți de acestea și întăriți, să propovăduim și noi prin sate sau prin cetăți, și oriunde am fi, puterea și energia cea dumnezeiască a acestui mir dumnezeiesc. Fiindcă nu cu

limba grăiesc și prin cuvinte – cine oare nu a auzit cu urechile lui despre minunile înfricoșate care izvorăsc de aici? – ci vorbesc prin mărturia unei vieți schimbate spre bine, pentru ca toți să vadă că „aceasta este schimbarea dreptei Celui Preaînalt”, cu care Marele Dimitrie a fost zugrăvit și prin care îi schimbă pe cei ce se apropie de el, spre cele mai dumnezeiești, astfel încât să aibă și în cer împreună-petrecere cu el, cei care și pe pământ au avut parte de împreună-sălășluirea cu el.

14. Care fie ca prin mijlocirile lui să dobândim și noi toți numai cele făgăduite în cer și unirea prin ele cu sfinții, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Omilia 51

Anume că mijlocirea cea neîncetată
către Dumnezeu prin rugăciune și
psalmodie este locașul și tăria a toată
frumusețea și întoarcerea și izbăvirea
de toată răutatea și scârba/necazul

1. Mai presus de minte primind în sine mulțimea și mărimea darurilor lui Dumnezeu către noi, David a socotit că nimeni nu are nimic vrednic de a da în schimbul celor dăruite, căci zice „ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie?” (Ps. 115:12). Pentru cei care cunosc doar puțin încă și mai mult este limpede, că aici profetul nu a amintit despre darurile dăruite nouă de la Dumnezeu mai înainte de nașterea omului, ci numai de cele de după facerea omului. Deci care sunt darurile de la Dumnezeu, cele de dinainte de nașterea omului, adică mai înainte de a fi omul? Acestea sunt cerul și pământul și întreg universul acesta sensibil și toate cele mai presus de lume dăruite nouă. Căci toate acestea, fiind mai înainte de-a fi omul, au fost gătite nouă mai dinainte din iubire de oameni, fiind aduse la ființă din neființă. Pentru aceasta, toate sunt date în dar fiecărui om de către Dumnezeu, de îndată ce se naște în această lume pentru conviețuire și spre bucurie. Și în schimbul a toate nimic nu ne cere, nici o răsplată. Ci este pe de-a-ntregul darul lui Dumnezeu cu adevărat, măiestru artist și mare împărțitor de daruri tuturor. și marele Pavel zice „Ce ai pe care să nu-l fi primit?” „căci cine mai înainte a dat lui Dumnezeu” și aceasta

încă înainte de a veni pe lume și va lua înapoi de la El?" (*I Cor. 4:7; Rom. 11:36*). Așadar pe acestea toate, – cât sunt de mari și de minunate – profetul le lasă la o parte, adică vreau să spun lumea și cele din lume, și toate câte sunt supralumești – fiindcă pentru unele ca acestea nu există ceva care poate fi dat în schimb – ci le ia în considerare numai pe cele de după nașterea noastră. Dar chiar și astfel este încă departe de a putea da ceva în schimb.

2. Dar care sunt cele dăruite nouă de la Dumnezeu după nașterea noastră, adică cele pe care profetul le socotește cu neputință de răsplătit lui Dumnezeu? Omul a primit simțire de la Cel Care l-a adus la existență și care le-a făcut pe toate cele ce sunt pentru el, ca să dea slavă lui Dumnezeu și să fie ridicat la El prin credință și prin fapte, ca și cum aceasta ar fi un fel de returnare și răsplată. Dar fiindcă Dumnezeu este izvor veșnic și inepuizabil și pe cei care Îl preamăresc pe El, îi preamărește însutit și adaugă încă la binefacerile de la început, iar cei care se apropie de El cu mulțumirea cuvenită, astfel de răsplătire află, faptul că iarăși dau celor ce primesc, prin fapte și prin cuvinte, o mulțumire pe potrivă – aceasta întâmplându-se în multe rânduri – înmulțește și răsplățile lui Dumnezeu și ale celor bineplăcuți Lui, a unora către alții. Precum Avraam, care de la făpturile cele create își ridică mintea spre Creatorul și Ziditorul, dând în schimbul acestora cinste și slavă lui Dumnezeu, a fost învrednicit de Cuvânt și de dumnezeiasca făgăduință „Ieși din pământul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta Eu. Și Eu voi ridica din tine un popor mare, te voi binecuvânta, voi mări numele tău și vei fi izvor de binecuvântare. Binecuvânta-voi pe cei ce te vor

binecuvânta, iar pe cei ce te vor blestema îi voi blestema; și se vor binecuvânta întru tine toate neamurile pământului". (*Fac. 12:1,3*)

3. Dar o răsplată este însuși Cuvântul și prin acesta este și făgăduința dată lui de la Dumnezeu, în schimbul slavei celei închinată de către Avraam lui Dumnezeu. Iar acesta iarăși I-a dat prin fapte ascultare, așa încât iarăși a auzit de la Dumnezeu „fă ce-i plăcut înaintea Mea și fii fără prihană; și voi încheia legământ cu tine și te voi înmulți foarte tare.” (*Fac. 17: 1-8*). Iar schimburile ce au urmat între ei, pe de o parte, ale lui Avraam către Dumnezeu prin credință, prin fapte și prin cuvinte, și pe de altă parte, descoperirile și făgăduințele și binefacerile, ce cuvânt le va putea cuprinde și numai pe scurt? Căci acele mari faceri de minuni cuprind în acestea și Legea și profeții și neamul regilor și Hristos Însuși, Împăratul Împăraților și Domnul Domnilor. Toate acestea nu numai cu privire la Avraam, ci și cu privire la fiecare dintre cei plăcuți Domnului le-ar afla cineva, dacă ar cerceta mai îndeaproape și prin alte fapte săvârșite de Domnul, corespunzătoare vremii și vieții celor bineplăcuți Lui.

4. Fiindcă deci David cercetându-le pe ale sale a văzut și pe cele de mai înaintea lui – care erau și mai presus de el – a văzut binefacerile de la Dumnezeu mărite foarte către noi, binefacerile lui Dumnezeu lucrate către noi împărătește, în vreme ce faptele oamenilor către Dumnezeu fiind nimic în comparație cu acelea, atunci a strigat cuvintele acelea „Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie?” Apoi negăsind nimic altceva să îi aducă Domnului, în afară de mărturisirea darurilor primite mai înainte și cererea celor viitoare, a adus-o zicând: „Paharul

mântuirii voi lua și numele Domnului voi chema” (Ps. 115:4), iar aceasta nu înseamnă o răsplătire fiindcă mai curând înseamnă a primi și a cere să primească, iar nu să dea. Deoarece cel care primește dar de la Împăratul închinându-se, și apoi cerându-i alt dar, nu săvârșește nicidecum prin aceasta nici o răsplătire a darului. Căci numește paharul mântuirii prinoasele de mulțumire către Dumnezeu pentru mântuire. Dar fiind și profet și vorbind în Duhul și văzând mai dinainte pe cele viitoare sălășluindu-se întru el cele ale harului și socotindu-le întru sine pe cele ale noastre ca un părinte al nostru, strămoș după credință, zice : „paharul mântuirii voi lua și numele Domnului voi chema”, descoperind mai dinainte împărtășirea cu sfintele și dumnezeieștile taine și comuniunea cu noi și venirea noastră la Dumnezeu prin ea și mântuirea noastră prin aceasta.

5. Așadar, dacă pentru binefacerile lui Dumnezeu către noi nimic altceva nu avem să dăm în schimb drept plată decât iarăși să chemăm numele Domnului darmite atunci când păcătuim și ne facem pe ne înșine vinovați, ce vom găsi pentru a răscumpăra Absolut nimic. Căci și dacă am face ceva bun, mai înainte de a păcătui, suntem datori să facem binele, și deci nici atunci nu vom avea ceva potrivit pentru a plăti în schimbul datoriei, încât pentru vindecarea greșalelor noastre nu putem găsi nimic altceva decât faptul de a aduce slavă neasemuitei sale mărinimii față de noi și de a invoca iarăși dumnezeieștile Sale milostiviri.

6. Dar pentru ce spun acestea acum către voi? Fiindcă nu avem nimic a aduce lui Dumnezeu, nici pentru cele pe care le-am primit bune de la El, nici pentru cele prin care l-am întristat și ne lenevim până

și a-I aduce slavă și rugăciune. Căci văd acum plină Biserica de cei adunați și eu însumi plinind cele ce se cuvin după rânduială, dar îmi amintesc și de vremea care a trecut, – și vă spun aceasta acum nu pentru a vă reproșa, ci pentru a vă face să înțelegeți – căci era vremea culesului la vii în anotimpul trecut și Biserica lui Dumnezeu, a celor adunați în biserică și a celor care plineau slujba și rugăciunile tinse către Dumnezeu, era împutinată. Oare câți rămân la privegherile cele de toată noaptea pe toată durata slujbei și în zilele acelea de duminică, care și sunt numite astfel după numele Domnului, pentru ca prin aceasta, stăpânindu-ne patimile noastre, rupți de la ostenele zilnice, să învățăm din înseși ostenele vieții, să stăruim în rugăciunile cele către Dumnezeu și slavoslovii? De unde dar avem strânse pentru noi roadele de fiecare an? Nu de la Dumnezeu?

7. Când așadar vine timpul de a ne bucura de acestea și al recoltei, atunci mai cu seamă trebuie să sporim și slavoslovia către El. Iar noi care niciodată nu facem bine sau drept, tocmai atunci suntem prinși dinăuntru și nu mai acordăm nici o atenție acestora. Dar pentru ce spun acum aceasta? Fiindcă mulți dintre voi nici înainte, nici după cules, nici pentru slavosloviile de dimineață din toate Duminicile nu s-au trezit, așa cum sunt și unii dintre cei adunați aici care socotesc că dobândesc mai mult decât din rugăciunile și slavosloviile către Dumnezeu, și mulți alții care se ațin mai curând de câștigurile lor decât de cuvinte și de neguțătoria lor și de târguieli decât de învățătura Scripturilor celor inspirate de Dumnezeu, și astfel fac locașul de rugăciune al Domnului piață de neguțătorie și locașul de rugăciune, care este însăși casa lui Dumnezeu, o fac casă de negustorie

și ne zumzăie pe noi, precum vedeți, ca niște albine; ei înșiși nu aud și îi opresc și pe cei ce vor să intre să audă.

8. De unde dar pățimesc aceasta? De la faptul că socotesc că nu au nici un câștig din rugăciunile și slavosloviile către Domnul și din ascultarea Dumnezeieștilor Evanghelii și a muștrărilor. Așadar unii socotesc că fără de lucrare sunt – și acest cuvânt nu este împotriva tuturor, căci nu ar fi drept aceasta – deci unii se socotesc fără de lucrare și cred că pierd timpul, pe când sunt și unii care, stăruiți fiind, rămân în slavoslovii și rugăciuni către Dumnezeu. Și semn că într-adevăr socotesc fără lucrare ceasul acestora, este faptul că leapădă biserica pentru orice altă lucrare care le pare urgentă, după cum se întâmplă să fie secerișul, sau culesul viilor sau orice altceva li se pare lor necesar.

9. Dar cât de mult vatămă și afectează însăși evlavia și petrecerea cea după Hristos acela care îndreaptă viața voastră spre cele trupești, nu este a spune. Căci cel ce socotește fără de câștig vremea de rugăciune către Dumnezeu și o disprețuiește pe ea și se dă pe sine cu totul ostenelilor trupești și nu crede celui care a zis că „fără de mine nu puteți face nimic” (*Ioan, 15:5*), acela nici nu știe că Domnul vieții și al morții are putere și asupra bolii și asupra sănătății și precum ne-a făcut pe noi prin Acela, la fel tot Acela ne ține pe noi în viață și poate să ne facă lucrători și să ne rezidească în întregime. Iar cel ce nu crede cele de acum, cum le va crede pe cele viitoare? Iar dacă despre cele viitoare și despre cele de după moarte făgăduite și vestite nu are o credință tare, cum se va putea osteni pentru virtute? Căci orice virtute nu este virtute, dacă nu este săvârșită întru Dumnezeu și întru

făgăduința sau blestemul de după moarte. Vedeți dar că nici credință tare, nici adevărată virtute nu este cu putință să le avem dacă nu stăruim din suflet în cântări și rugăciuni către Dumnezeu? Dar de ce vorbesc despre credință și virtute? Căci nici lucrările cele ale vieții zilnice nu le putem săvârși bine dacă nu participăm la împreună-lucrarea de la Dumnezeu prin rugăciune încordată.

10. Dar mulți, zice, în afară de faptul că vin des la Biserică, rămân în ea cu statornicie împreună cu cei desăvârșiți în ea și în rugăciuni și nu lucrează numai cele trupești, ci se și îmbogățesc și se împărtășesc de slavă și se însănătoșesc și cu trupul. Dar să purtăm de grijă ca nu cumva din această lipsă viața noastră să devină încă și mai nenorocită și să nu punem multă neorânduială în viața noastră și necaz dacă nu chemăm numele lui Dumnezeu la fiecare lucrare, și, neavând împreună-lucrare cu El, să nu cumva să croim drum liber celui rău. Și o asemenea porțiță deschisă diavolului nu numai că zădărnicește cele ale noastre, dar și duce la un sfârșit înfricoșat. Unii se mânia pe alții pentru niște pricini atât de mărunte, încât cad doborâți sub cuțitul fratricid, iar alții ajung să trăiască o viață nenorocită, după ce s-au mânjit cu sânge frățesc, fie în cuget, fie în suflet sau pe mâinile ucigașe. Căci mintea care s-a despărțit de Dumnezeu se face fie dobitocească, fie drăcească și călcând hotarele firii, poștește cele străine și nu află sațiu pentru iubirea lui de câștig, și dedându-se pe sine, plinește toate poftele trupești și nu cunoaște măsură plăcerii. Voiește să fie cinstit de toți, iar el, cu faptele lui, este cu totul de necinste și râvnește ca toți să îl lingusească și să-l slăvească și să intre în voile aceluia, iar dacă nu se întâmplă aceasta atunci

acela se umple de o nepotolită mânie și furia dintr-însul și indignarea împotriva semenilor lui îl fac după asemănarea șarpelui. Și se face omul ucigaș de om, el care a fost zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, se asemuiește lui satan care de la început a fost ucigaș de oameni.

11. Și una singură este pricina tuturor acestor răutăți, faptul de a ne fi despărțit mintea de frica de Dumnezeu și de pomenirea numelui Lui spre a croi drum apoi conlucrării cu potrivnicul cel începător al răutății. Dacă însă vom întări mai înainte de oricare lucrare sufletele noastre prin psalmodii către Dumnezeu și prin rugăciuni, cel potrivnic nu va avea nicicând sălaş în noi, ci se va da uitării și odată cu el întregul noian de răutăți. Iar armonia înfrânarea și dreptatea blândețea și smerenia vor înfrumuseța sufletele noastre și uniți unii cu alții prin dragoste vom căuta pacca și viața fără de tulburare, având în mijlocul nostru printr-o neîncetată convorbire cu El, pe Împăratul păcii, Hristos.

12. Pentru aceasta în fiecare dimineață mai înainte de orice altă lucrare, Biserica lui Dumnezeu ne cheamă la ea prin sfintele clopote. Căci zilnica noastră convorbire cu Dumnezeu prin rugăciune și prin psalmodie liniștește toate asalturile împotriva noastră și transformă și îndepărtează poftele cele trupesti, și cunoștința cea nefolositoare a lumii acesteia o face nebună, curăță înfumurarea și uciderea o nimicește și dăruiește păzirea legii și protecție cetăților și caselor, sufletelor și trupurilor și celor care trăiesc în căsătorie și celor care sunt chemați la viața în singurătate, într-un cuvânt, aceasta este locul și siguranța tuturor bunătăților, păzirea și izbăvirea de tot răul și necazul.

13. Cine l-a scos pe Iona care înseta după viață, din adâncul mării, din pântecul chitului, aducându-l la țărm? Oare nu rugăciunea de acolo? Auzi-l pe el care singur mărturisește: „Am strigat în întristarea mea către Domnul Dumnezeuul meu și a auzit strigătul meu din pântecul iadului, auzind glasul meu”. Iar pe Ezekia l-a întors iarăși la viață din porțile morții oare nu însăși aceasta. Și martor este Isaia zicând către El „acesta zice Domnul: Ascultat-am rugăciunea ta, văzut-am lacrimile tale, iată voi adăuga la viața ta încă cincisprezece ani.” (Is. 38:5) Iar pe Daniel, cine l-a mântuit din groapa cu lei? Oare nu pentru faptul că nu s-a despărțit de rugăciunea neîncetată către Dumnezeu a fost condamnat să fie aruncat în groapa cu lei? Ce anume i-a ținut vii pe cei trei tineri în mijlocul cuptorului? Ascultă-i pe ei zicând acolo: „Fă cu noi după îndurarea ta, și după mulțimea milei Tale și ne scoate pe noi și dă mărire numelui tău.” (*Cântarea celor trei tineri*, 18,19).

14. Dar să-i lăsăm pe cei vechi, și să vedem pe cei care, după Evanghelia harului, au fost sloboziți din chinuri înrobitoare. Ce a întors-o iarăși la viață pe fiica lui Iair, mai-marele sinagogii, care muri-se precum am auzit acum la Evanghelia lui Luca? Oare nu rugăciunea către Dumnezeu? Ce anume le-a dăruit lumina îndoitei perechi de orbi? Oare nu doi dintre ei, deși mulțimea le poruncea să tacă, iar ei cu atât mai tare strigau până ce rugăciunea lor a fost auzită? Iar Femeii canaaneience, care era lepădată după lege, ce i-a dăruit însănătoșire fiicei? Oare nu rugăciunea cu stăruință către Domnul? Și ca să lăsăm la o parte pe restul, să pomenim pe cei care sunt din țara noastră care s-au încununat cu nestricăcioasă cunună și cărora ne închinăm noi

acum. Cine pe Nestor, în minunata sa mărturie și mai înainte de martiriul său, l-a arătat un al doilea David stând împotriva noului Goliat, Lie, și prin îndrăzneală a dobândit biruința, deși după trup, era mai mic decât Lie și apucându-l pe acesta cu putere a plecat astfel sprâncenele tiranului Iraclie? Oare nu prin rugăciunea la care se adaugă fapta bună, către cel mai mare-ntre sfinți și mai înainte de săvârșirea martiriului, către Sfântul Dimitrie și prin el către Dumnezeu?

15. Dacă așadar rugăciunea către Dumnezeu pe bolnavi îi dezleagă și pe leproși îi curăță și orbilor le dăruiește lumina, și dacă din gura leilor celor din groapă sau din mare îi scoate și în mijlocul focului dă viață și din porțile morții îi întoarce la viață și pe cei morți desăvârșit îi înviază și îi arată purtători de cunună cerească, biruitori asupra vrăjmașilor celor văzuți și celor nevăzuți, dăruiesc nemăsurată biruință celor care se folosesc de ea din suflet, de aici rezultă clar din pricina neprivegherii noastre și a nepăsării noastre ni se întâmplă toate necazurile. Căci zice Domnul. „Cereți și vi se va da, căutați și veți afla, bateți și vi se va deschide, căci oricine cere ia, cel care caută, află și celui care bate i se va deschide” (Matei, 7, 7) și iarăși zice: „dacă voi știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care îi cer de la El?” (Mat. 7,11) Dar „nu este cel ce înțelege, nu este cel ce caută pe Dumnezeu” (Ps. 13, 2) Căci dacă am fi conștienți cine este cel ce a zidit, sau mai curând cine este cel ce ne-a cinstit zidindu-ne după propriul chip, cine s-a sălășluit în locașul desfătărilor celei fără de prihană și cine este cel ce a îmbătrânit și s-a făcut de ocară din pricina păcatului, căzând din locașul desfătărilor și iarăși se înnoiește

prin El și se rezidește și la slava veche și la bucuria cea veche chemându-ne pe noi – deci dacă nu ne vom ocupa mintea în întregime cu cele materiale și vremelnice, atunci vom căuta mai cu seamă pe acelea care nu sunt pieritoare și nici stricăcioase, și atunci pentru acelea să ne ostenim.

16. Iar acum, ca și cum am încerca să umplem un ulcior fără fund, adunăm comori într-un sac găurit. Dar nu ai bogăție? Nu ai comori? Însă nutrești pofta de a le avea. Este de ajuns doar atât pentru a fi cuprins de întreg răul. „Căci cei ce doresc să se îmbogățească cad în ispita și în cursa diavolului” precum spune și Marele Pavel. Așadar, fraților, să însetăm, să căutăm cele înalte pentru a le dobândi și a ne bucura și de cele de aici ale vieții prezente fără de vătămare și în același timp să nu le pierdem nici pe cele viitoare și cerești, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos.

17. Căruia I Se cuvine toată slava cinstea și închinăciunea, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte și cu Preasfântul și Bunul și de viață făcătorul Lui Duh, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 52

Predică la Intrarea în Sfânta Sfintelor a Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu

1. Dacă pomul cel bun după roadă se cunoaște, iar pomul cel bun și poame bune face, (*Mat. 7:16; Luca 6:44*) Maica a toată bunătatea, Născătoarea Binelui celui veșnic, cum nu va covârși prin bunătate și frumusețe tot binele, atât cel din lume cât și cel mai presus de lume? Căci puterea care a preaînfrumusețat toate, veșnica și fără de schimbare icoană a bunătății, Cuvântul cel mai presus de toată bunătatea și mai presus de ființă, mai dinainte de veci, fiul Tatălui Celui Preaînalt, fiindu-i voia să-și asume chipul nostru din negrăită iubirea Lui de oameni și din milă față de noi, ca să cheme firea noastră din adâncurile iadului în care a fost trasă și să o înnoiască fiindcă îmbătrânise și să o ridice la înălțimea cea supracerească a Împărăției și Dumnezeirii Sale, fiind unit cu ea după ipostas, a trebuit să-și asume trupul, trup nou dar în același timp și asemenea cu al nostru. Pentru ca să ne înnoiască pe noi dintr-ale noastre, printr-o zămislire și naștere după chipul nașterii noastre, și mai apoi, după naștere, prin hrănirea și purtarea în brațe, făcându-se întru toate ca noi pentru noi, a aflat roabă potrivită întru toate și călăuză neîntinată cu firea, tocmai pe această Pururea Fecioară pe care și noi o cântăm astăzi, a cărei intrare de neînțeles în Sfânta Sfintelor o prăznuim acum. Pe aceasta a rânduit-o mai dinainte Dumnezeu cel mai înainte de veci spre

mântuirea și chemarea neamului nostru omenesc și a ales-o între toate cele din veac, nu doar dintre mai multe, ci dintre cele minunate din toate veacurile și renumite pentru evlavie lor și priceperea și pentru folosul tuturor precum și iubirea de Dumnezeu, pentru purtarea atât în vorbe cât și în fapte.

2. Căci șarpele cel înțeleghător și începător al răutății s-a ridicat la început împotriva noastră și ne-a tras pe noi în străfundurile iadului. Și multe sunt cele prin care s-a ridicat împotriva noastră și prin care a robitor firea noastră: uciderea, pizma și ura, nedreptatea și viclenia, uneltiri și comploturi și pentru acestea și altele ca acestea, are de la sine însuși o putere aducătoare de moarte, el însuși de la sine însuși născând-o pe aceasta, ca unul care cel dintâi s-a despărțit de viața cea adevărată. Căci la început l-a pizmuit pe Adam văzându-l pe acesta petrecând în locașul bucuriei celei neprihănite și străluminat de slava dumnezeiască și înălțat de pe pământ la cer, în vreme ce el însuși a fost aruncat cu dreptate. Atunci l-a pizmuit cu o furie și mai întărită, încât a voit și la moarte să îl aducă. Întrucât era pizmaș, șarpele cel înșelător și cu adevărat urător de oameni nu numai urătorul Binelui a fost, ci și născătorul uciderii s-a făcut pe care ne-a adus-o nouă, legându-ne prin ea cu vicleșug. Căci a tras prin tirania lui, în cel mai înalt punct și în chip nedrept, spre batjocură, pe cel zidit de Dumnezeu după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, dar, fiindcă nu a îndrăznit să-l împresoare pe față, s-a folosit de vicleșug și de răutate și prin șarpele cel sensibil, s-a apropiat, ca și când i-ar da un sfat bun și prietenesc, înfricoșatul și cu adevărat potrivnicul și răuvoitorul șarpe, ca să-i ia locul, făcându-l să uite porunca dumnezeiască și prin sfatul cel

potrivnic lui Dumnezeu, să verse în om ca un venin puterea lui aducătoare de moarte.

3. Așadar, dacă Adam s-ar fi ținut strâns de dumnezeiasca poruncă și s-ar fi scuturat pe dată de sfatul cel rău și potrivit, atunci s-ar fi arătat biruitor asupra vrăjmașului și ar fi rămas mai presus de batjocura cea aducătoare de moarte, rușinând după putere pe cel care îl lovea în chip pizmaș și viclean. Apoi de bună voie acela, făcându-i loc, cum n-ar fi trebuit niciodată, a fost slăbănogit și s-a făcut nefolositor și rădăcina neamului nostru a odrăslit în chip corespunzător vlăstarele noastre muritoare. Deși trebuia pururea ca noi, să luăm viața și viața cea înveșnicită și fără durere, s-ar fi convenit să dăm de o parte batjocura și să chemăm izbânda și să aruncăm de la noi veninul cel aducător de moarte din suflet și din trup deîndată. Era așadar de trebuință neamului nostru o rădăcină nouă, adică un nou Adam, nu numai fără de păcat, dar și cu neputință de abătut și întru totul nebiruit, care să poată ierta și păcatele și care să-i facă fără de prihană pe cei vinovați, și nu numai fiind viu, ci și de viață făcător, pentru ca celor ce s-au lipit de El și care vin la El după neamul lor, să le dea în schimb viață și dezlegare de păcate, înviindu-i nu numai pe cei care au urmat după El, ci dăruind viață și celor care au murit înainte de El.

4. Pentru aceasta, sfântul Apostol Pavel, marea trâmbiță a Duhului, strigă zicând: „Făcutu-s-a omul cel dintâi Adam cu suflet viu, iar Adam cel de pe urmă cu duh dătător de viață” (I Cor. 15:45) Dar fără de păcat și dătător de viață care să poată ierta păcatele, nimeni nu este afară numai de Dumnezeu. Așa încât era necesar ca nu numai om, ci și Dumnezeu să

fie noul Adam, mai mult chiar, să fie însăși viața, și înțelepciunea, și dreptatea, și iubirea, și mila, și orice alt bine, fiindcă întru milă, întru înțelepciune și dreptate urma să lucreze din nou înnoirea vechiului Adam și învierea, de ale căror contrarii folosindu-se șarpele cel înțeleghător și începător al răutății a pus la cale izgonirea noastră și moartea.

5. Așadar, precum cel ce de la început a fost ucigaș de oameni, fiind stârnit cu pizmă și ură împotriva noastră, la fel și Începătorul vieții a fost mișcat, prin nemăsurata iubire de oameni, spre noi. Căci dorind, în chip drept, mântuirea propriei făpturi, ceea ce însemna să o rezidească și să o mântuiască așa cum și Începătorul răutății acela a râvnit în chip nedrept pierderea zidirii lui Dumnezeu care era robită de el, și care zăcea sub tirania lui. Dar precum acesta, prin nedreptate și vicleșug și înșelare, prin șiretenie a lucrat biruința lui și căderea omului, la fel Izbăvitorul, prin dreptate, prin adevăr a lucrat micșorarea până în sfârșit a Începătorului răutății și înnoirea propriei Lui făpturi. Dar despre înțelepciunea cu privire la această iconomie dumnezeiască nu este momentul să vorbim acum.

6. Căci ținea mai cu seamă de dreptate faptul de a ridica firea aceasta robită și înjosită și de a aduce și izbăvi izbânda din robie. Pentru aceasta a binevoit Dumnezeu să ia de la noi firea noastră prin această neînțeleasă unire după ipostas. Or, a uni în chip preaînalt acea curăție mai presus de cuget cu firea noastră cea întinată era din rândul celor cu neputință. Căci numai un singur lucru era cu neputință lui Dumnezeu: să se unească pe Sine cu ceea ce era necurat; era nevoie deci, ca mai înainte să fie curățită firea noastră pentru unire. Pentru aceasta a și fost

nevoie de o fecioară cu desăvârşire neîntinată şi, în chip necesar, fără de prihană pentru zămislirea şi naşterea celui iubit şi dăătorului curăţiei, care a fost mai dinainte vestită, desăvârşită şi descoperită. Şi taina acesteia s-a lucrat prin multe fapte, neînţelese la vremea lor, dar toate s-au redus la una.

7. Pentru aceasta şi noi azi prăznuim pe cele care s-au săvârşit atunci ca început pentru aceasta, de vreme ce din săvârşirea aceloră sunt cunoscute mai bine cele care au dus la săvârşirea unei atât de mari minuni. Căci Cuvântul şi Fiul lui Dumnezeu împreună fără de început şi împreună veşnic cu Tatăl cel Preaînalt, fiind de la Dumnezeu, Dumnezeu şi fiind El Însuşi Dumnezeu, fiu al omului se face, al acestei Pururea Fecioare. „Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci este acelaşi”, (*Evr. 13:8*) necuprins cu firea neprihănit cu omenitatea „care singur este, precum mai dinainte a mărturisit Isaia, care păcat nu a făcut, nici nu s-a aflat în gura lui vicleşug” (*Is. 53:9*) dar nu numai aceasta, ci şi singurul care nu a fost zămislit în fără-delegi, nici nu s-a născut în păcate, precum David mărturiseşte în Psalmi despre sine şi despre orice om (*Ps. 50:6*) ca Unul Care, şi după aplecarea voii, este desăvârşit curat şi neîntinat, neavând nicidecum nevoie de a fi curăţit de ceva, fiind curat prin Sine Însuşi, pentru ca astfel pentru noi venind la noi cu dreptate şi totodată în chip preaînţelept să primească patima, moartea şi învierea. Căci impulsul către naşterea cea după trup fiind un act involuntar şi de neconceput pentru legea minţii, deşi de către unii este supus prin constrângere şi deşi există şi unii care sunt devotaţi naşterii de prunci în chip înţelept, totuşi de la bun început aceasta poartă semnele osândei, fiind stricăciune care spre stricăciune pururea naşte, fiindcă nu

a păzit cinstea cea dintâi pe care firea noastră o avea de la Dumnezeu, ci asemănatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte, impulsul de a naște devenind pătimăș.

8. Pentru aceasta nu numai că a venit Dumnezeu între oameni, ci a venit întrupându-Se din Fecioară curată și sfântă sau, mai curând, Preacurată și Preasfântă, fiindcă a fost mai presus de orice întinăciune nu numai cu trupul, ci a fost fecioară mai presus și de cugetele cele întinate care vin de la pofta trupului. Iar la această Fecioară, luarea în pânțece zămislire, umbrită de Preasfântul Duh, nu a adus-o pofta trupului, ci bunăvestirea și credința în întruparea lui Dumnezeu, care a biruit orice minte și cuvânt, ca fiind mai presus de rânduiala firii și mai presus de cuvânt, fiindcă nu a stăpânit-o mai înainte vreo învoire pătimășă sau vreo ispitire a poftei trupesti.

Căci aceasta era mereu sălaș Domnului prin rugăciune și prin râvna duhovnicească – „iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău” (*Luca, 1:38*) a grăit Fecioara către Îngerul Bunevestiri și luând în pânțece a zămislit.

Fiindcă tocmai această fecioară a fost găsită vrednică, cea care este cântată și de noi astăzi, pe această pururi fecioară mai înainte de veacuri a rânduit-o Dumnezeu și a ales-o dintre toate fecioarele din veac care au bineplăcut Lui.

9. Și vedeți de unde își are obârșia această alegere! Dintre copiii lui Adam, minunatul Set a fost cel ales de Dumnezeu (*Fac. 4:26*) pentru frumusețea purtărilor lui și pentru buna pază a simțurilor și pentru buna cuviință a virtuților, arătându-l pe el ca pe un cer însuflețit, și dobândind pentru acestea alegerea, din care Fecioara aceasta avea să odrăslească, potrivita căruță a lui Dumnezeu celui mai presus

de ceruri, care a chemat pe toți oamenii la cereasca înfiere.

10. Pentru aceasta se și numesc fii ai lui Dumnezeu tot neamul lui Set, pentru că din neamul acestuia a binevoit a naște fiul omului pe Fiul lui, fiindcă și Set se tâlcuiește Înviere, sau mai degrabă reînviere cea care este, în primul rând, Domnul care a făgăduit și dăruit viață fără de moarte celor care cred întru El. Dar cât de mare este chipul corespunzător! „Căci Set s-a născut din Eva”, precum ea însăși zice „în locul lui Abel” (*Fac. 4:25*) pe care l-a ucis Cain pizmuindu-l, iar Hristos S-a născut din Fecioara cu firea, în locul firii lui Adam, pe care pizmuindu-l, l-a ucis începătorul și întâistătorul răutății. Dar Set nu l-a înviat pe Adam – căci chip al învierii s-a socotit – însă Domnul nostru Iisus Hristos pe Adam l-a înviat căci El este adevărata viață a oamenilor și Înviere prin care și cei de la Set, după nădejde, au fost învredniciți de dumnezeiasca înfiere, fiind numiți fii ai lui Dumnezeu, fiindcă este limpede că întru această nădejde sunt numiți fii ai lui Dumnezeu, adică de la cel dintâi care a chemat numele Domnului care a și primit alegerea. Iar acesta unul și întâiul era Set însuși care, după cum este scris de Moise, „cel dintâi a nădărdit să cheme numele Domnului Dumnezeu” (*Fac. 4:25*) Vedeți că după nădejde a dobândit dumnezeiasca numire?

11. Așadar avându-și obârșia de la acești fii ai lui Adam, alegerea a celei ce avea să fie Maica lui Dumnezeu, după cunoașterea Lui cea de mai înainte, și desăvârșită între neamurile vremii, a coborât până la regele și profetul David și la urmașii tronului și neamului lui. Și fiindcă era deja timpul pentru plinirea acestei alegeri, au fost aleși Ioachim și Ana

din casa și din seminția lui David, căci erau fără de copii, fiindcă au trăit în înfrânare și fiindcă erau cei mai buni în ceea ce privește virtutea, dintre cei care își aveau obârșia din David, după neam și după petrecere. Acestora – care prin nevoință ascetică și prin rugăciune, cereau de la Dumnezeu dezlegarea nerodirii lor, și făgăduiau că rodul cel născut se va aduce înainte între copiii făgăduiți lui Dumnezeu –, de la Însuși Dumnezeu s-a făgăduit și s-a dăruit Maica Domnului de azi, astfel ca fiind născută din mulțime de virtuți cea Atotvirtuoasă și din felurite chipuri de înfrânări, Preacurata să ia rod în pântece, și unind înfrânarea cu rugăciunea și nevoința, să devină născătoare în feciorie, născându-L cu trupul întru nestricăciune pe Cel născut cu dumnezeirea din feciorelnic Tată mai înainte de toți vecii. O întraripare unei asemenea rugăciuni! O neîmpiedicare pe care a aflat-o la Domnul!

12. Însă fiindcă aceia astfel au dobândit prin rugăciune unele ca acestea și au văzut pogorându-se în faptă dumnezeiasca făgăduință către ei, s-au străduit și ei să-și împlinească făgăduința făcută către Dumnezeu ca niște iubitori de adevăr, iubitori de Dumnezeu și iubiți de El, de îndată ce a fost înțărcată au adus-o înaintea sfântului altar al lui Dumnezeu și înaintea sfântului Lui Ierarh, pe cea cu adevărat sfântă și fiica Domnului și acum Fecioară și Maică a lui Dumnezeu. Și deși era încă la o astfel de vârstă, fiind plină de harurile cele dumnezeiești și desăvârșit împlinită cu mintea și cunoștința, totuși mai mult decât celelalte care se desăvârșiseră mai înainte de ea, s-a arătat că nu a avut nevoie să fie adusă, ci ea însăși din propriul ei imbold către Dumnezeu printr-o cunoștință nemijlocită, ca și cum i-ar fi crescut aripi

de la sine fiind purtată spre sfânta și dumnezeiasca sete și dragoste și având o asemenea vrednicie, prin ea însăși, a aflat calea și sălășluirea în Sfânta Sfintelor.

13. Iar când a cunoscut arhiereul Domnului că de la sine copila avea harul cunoștinței lui Dumnezeu, mai mult decât toate celelalte, se cuvenea să o și învrednicească mai mult decât pe toate celelalte, de sălășluirea în Sfânta Sfintelor și să-i încredințeze pe toți de aici prin cele petrecute, de dragostea ei și de conlucrarea și alegerea lui Dumnezeu, care a trimis acolo de sus prin îngerii săi negrăită hrană Fecioarei, prin care a întărit-o cu firea în lucrarea celor mai bune, pe cea care era și cu trupul mai curată și mai presus și decât cele netrupești, păzind-o și desăvârșind-o. Având cugetele cerești și supuse, nu numai că a intrat simplu în Sfânta Sfintelor, ci și sălaş a aflat acolo, ca una care a fost închinată lui Dumnezeu, nu pentru o perioadă de puțini ani, deoarece prin ea cerurile se vor deschide la vremea potrivită pentru a fi date spre sălaş veșnic celor care cred nașterii ei minunate.

14. Așadar pentru aceasta cea aleasă între cei aleși din veac, arătându-se ea însăși Sfânta Sfintelor, ca cea care a avut trupul mai curat și mai dumnezeiesc decât cele mai curate duhuri, încât să se arate nu numai primitoare a dumnezeieștilor cuvinte, ci și primitoare a Însuși Cuvântului celui Unul născut și ipostatic al Tatălui celui fără de început -, a fost astăzi în chip preadrept așezată în cel mai de taină altar, ca o comoară a lui Dumnezeu folosită la vreme, așa cum s-a și întâmplat, pentru îmbogățirea și înfrumusețarea mai presus de frumusețe și decât toată frumusețea. Pentru aceasta se slăvește ca Maică și Fecioară, în toată puterea cuvântului și înainte de naștere și după naștere. Iar noi, cugetând adânc la mântuirea noastră

ce s-a lucrat nouă prin ea, să aducem ei mulțumire și cântare din toată puterea. Căci femeia cea plină de recunoștință despre care se pomenește în Sfânta Evanghelie că, auzind și numai puțin din cuvintele mântuitoare ale Domnului, i-a dat în schimb slavă maicii Lui, fericiind-o, cu glas mare din mulțime, a strigat către Hristos zicând: „fericit pântecul care te-a născut și sânii la care ai supt” (*Luca, 11:27*). Iar noi toate cuvintele vieții veșnice avându-le scrise de la aceasta și nu doar câteva cuvinte, ci și minunile, și patimile și prin ele, învierea din morți a firii noastre, și înălțarea la ceruri, și viața cea fără de moarte făgăduită nouă și, mântuirea cea fără de schimbare, cum nu vom preamări cu laude și nu vom ferici fără încetare pe maica celui ce ne-a adus nouă mântuirea, maica Dătătorului de viață, prăznuind și zămislirea și nașterea și mutarea sălășluirii ei în Sfânta Sfintelor?

15. Dar acum să ne mutăm și noi înșine cu mintea de la pământ la cele înalte și să ne schimbăm de la trup la duhul. Să ne întoarcem dorul de la cele vremelnice către cele dăinuitoare. Să ne înțeleptăm plăcerile cele trupești care se nasc ca o atracție în suflet și care după puțină vreme se trec, să râvnim la darurile cele duhovnicești. Astfel încât să rămânem fără de prihană. Să smulgem din vârtejul cel de jos obișnuința trupului nostru și cugetul să îl ridicăm la sălașurile cele cerești, în Sfânta Sfintelor de acolo, în-lăuntrul căreia și Fecioara locuiește acum.

16. Căci astfel ajung la ea în chip folositor pentru noi, cu o îndrăznire bineplăcută lui Dumnezeu și cântările noastre de laudă și rugăciunile noastre către ea și, dobândind-o mijlocitoare pentru bunătățile cele prezente și cele viitoare și dăinuitoare, să fim fii

moștenitori, cu harul și iubirea de oameni al Celui născut dintr-însa pentru noi, al Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Cel fără de început Părinte al Lui și cu Cel împreună veșnic și de viață făcătorul lui Duh, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 53

La intrarea în Sfânta Sfintelor și despre viața după chipul lui Dumnezeu petrecută acolo a Preacuratei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioarei Maria

1. În lucrurile care depășesc puterea omenească, fie că trebuie să ridice greutatea, fie să se întreacă în discursuri cu cei care sunt cu totul neputincioși în fiecare din cele două domenii, cei care sunt superiori, fie prin puterea trupului, fie prin iscusința cuvintelor, ajung la un rezultat egal cu cei întru totul neputincioși, fiindcă nici unii, nici alții nu ar duce la bun sfârșit lucrul, nici nu ar atinge vreodată scopul propus. Ar fi cu neputință cuiva a atinge cu mâna stelele, chiar de ar fi uriaș și ar putea să își întindă mâna mai mult decât toți ceilalți, precum ar fi cu neputință aceasta și celor mici de statură, fiindcă și unii și alții, deopotrivă, sunt egal depărtați de acele înălțimi eterice, tot așa cei vestiți prin elocința lor – când este vorba de lucruri mai presus de cuvânt, cu nimic nu sunt mai buni decât cei cu totul neiscușiți în arta de a vorbi. Căci cine oare, încercând să se ocupe de acele lucruri în fața cărora orice cuvânt pălește, nu se va arăta doborât de mărimea lor adioma acelor care sunt cântați în mituri că pot ei singuri să susțină greutatea universului întreg, sau în chipul acelor alcătuitori de mituri, potrivit cărora ar fi cu puțință oamenilor a încerca singuri prin ei înșiși să deschidă drum către cer, până într-atât sunt rătăciți de adevăr, pe

câtă este neputința cugetelor și cuvintelor omenești a atinge Cuvântul dintâi, fiind un lucru mai presus de lume și de cele pământești și din jurul pământului, fiind una cu cele dumnezeiești și fiind socotit de un chip cu Dumnezeu.

2. Dar mai presus de cea mai înaltă culme a tuturor sfinților, este Maica lui Dumnezeu care trece – pentru a grăi ca în Psalmi –, „spre locașul cortului celui minunat” și care a intrat în Sfânta Sfintelor „în glas de bucurie și de laudă” (Ps. 41:4,5) și în răsunetul cântărilor dumnezeiești pe de o parte, al celor care o însoțeau atunci și, pe de altă parte, al nostru al celor care acum o sărbătorim. Deci este mai presus și de această înălțime a sfinților din ceruri, nu numai fiindcă nici unul dintre toți nu ar putea vreodată să ajungă la vrednicia de a cânta cum se cuvine – dar nici toți laolaltă, chiar de s-ar întâmpla să fie reușiți într-unul, fiind toți o singură gură – pe toți câți au fost mântuiți prin Fiul ei. Și chiar dacă toată zidirea ar fi lăsată să îi aducă slava corespunzătoare celei care este Maica Ziditorului a toate, cum ar putea fi de vreun folos laudele noastre, față de măririle aduse de Fiul ei, încât chiar de vei socoti pe toți la un loc, și nu va fi totuși decât puținul unei picături de ploaie față de oceanul negrait al slavei? Astfel, cât de mult depășește puterea mea și cât de mult mă abțin să socotesc că voi găsi cuvântul de laudă care să fie pe potrivă desăvârșirii Maicii Domnului după virtute și celei care este cu adevărat mai fericită și mai bună decât toate sau decât întreaga zidire.

3. Cum dar altfel aş putea să împlinesc dorul și cum îmi voi face datoria, sau cum voi mărturisi harul atâtor nesfârșite daruri care vin de la ea peste mine decât înălțând cântare ei din toate puterile? Căci

dorul înalță iar datoria constrânge, atât pentru voi cât mai ales pentru mine. Iar harul primit făgăduiește și, în cele ce urmează, iertarea care vine de acolo iar iubirea de oameni a acestei Mirese pururea fecioare este neîncetată, precum o inimă care străbate pe toți supușii, ca și cum le-ar cuprinde pe toate și le-ar păstra pe toate întru sine, fiind aproape mereu prezentă pentru cei care o cheamă, prin neobosita ei mijlocire lucrătoare și atotfolositoare, către Cel Ce S-a născut dintr-însa Dumnezeu, mijlocire care în chip proniator le împlinește pe toate, atâtea câte putem cunoaște din bunătățile cele revărsate peste noi de către ea și pe care noi le vom zări cunoscându-le, și din cunoștință având mai întărită credința.

4. Pe aceasta și eu o chem cu toată puterea credinței, nădăjduind ca până în sfârșit să o am drept ajutor, cufundându-mă în noianul minunilor sale. Iar pentru voi toți câți sunteți adunați în jurul nostru acum precum și pentru cele ce vor urma pe parcursul acestui cuvânt, nu este nevoie să mă justific. Dar vă veți arăta cu ușurință îngăduitori dacă veți ține seama și de vorbitor, de pricini și de măreția subiectului. Dar mai ales fiindcă fiecare dintre voi aveți nevoie de la toți de îngăduință ori de câte ori aduceți Maicii Domnului felurite cântări – și ar trebui să îi aduceți cât mai multe, cu toții fiind îndatorați să îi aducem prinos Maicii Domnului, laolaltă și fiecare în parte, prin noi înșine și în conlucrare unii cu alții – aducându-i deci datorata laudă dar cunoscând totodată că nu suntem vrednici să o cântăm. Prin urmare, însoțindu-ne în cântările închinare ei din orice veac, cele din fiecare ceas și din fiecare zi, împlinim fără încetare dumnezeiescul și melodiosul cor în jurul celei ce s-a făcut cămară de nuntă cerească.

5. Vino, aşadar, dumnezeiască oştire, teatru sfânt, ceată în unimea Duhului ceresc, lucraţi împreună cu mine cuvântul şi însuşiţi-l nu numai deschizându-vă urechile şi tinzând şi mintea odată cu ele, ci aducând în ajutor şi rugăciunea curată. Astfel încât Cuvântul Dumnezeului celui de sus să-mi dea ajutor să grăiesc cuvintele pentru maica Sa, ca nu cumva cel ce cântă să cânte fals, ci să-mi dea să execut cântarea ca ceva armonios pentru urechile iubitoare de cuvântări dumnezeieşti. Este deci trebuinţă de îmbelşugatul ajutor al lui Dumnezeu, atât pentru cei ce se înhamă la acestea, care sunt lucrarea numai şi numai a inspiraţiei de acolo, cât şi pentru aceia care din veac au adus cele mai potrivite şi mai desăvârşite cuvântări. Căci orice percepţie a simţurilor, precum şi a celor simţitoare, Dumnezeu le-a sădit la început în pământ, şi fiindcă nicidecum nu exista ceva dintre cele aflate în puterea simţirii care să poată cuprinde mintea, l-a zidit pe om cuprinzător al minţii. Fiir că iarăşi – deşi a dat neamul omenesc, a descoperi Apostolului că nu se găseşte nici unul dintre aceş care să-L poată cuprinde pe Dumnezeu „prin Ca. toate şi din pricina Căruia toate s-au făcut” – a făcut pe această pururi fecioară, acum după cum a binevoit mai apoi, ca să zică aşa, Împărăţie a Lui spre plinirea în trup a dumnezeirii, dumnezeire arătată printr-o mare şi cuprinzătoare curăţie dar nu numai cuprinzătoare, o! preaslăvită minune! ci şi născătoare şi săvârşitoare a dumnezeieştii înrudiri a tuturor oamenilor, a celor de dinainte de ea şi a celor de după ea.

6. Căci fiind alese de Dumnezeu două neamuri din tot veacul, Născătoarea de Dumnezeu a stătut la mijlocul acestora apărând în chip descoperit, ca o podoabă însufleţită a toată frumuseţea, icoană

însuflețită a toată virtutea, sălașul și încununarea harurilor omenești și dumnezeiești și, ca să spunem așa împreună-folositoare cerului și pământului și tuturor celor mai presus de ele. Căci aceasta este cea mai dumnezeiască întâistătătoare a Israelului celui duhovnicesc, – care este același lucru cu a spune desăvârșirea neamului creștinesc – fiind pricina Celui mai presus de toată pricina, prin Care a răsărit tot neamul pământesc și care i-a făcut pe toți cerești, arătându-i duh în loc de trup, și făcându-i fii ai lui Dumnezeu. Iar cât privește Israelul cel după trup, din care s-a născut după trup, la atâta slavă i-a adus pe strămoși, încât pentru ea au fost făcuți și părinți ai lui Dumnezeu. Dar mai ales, ca să spun ceva mai cuvenit despre cât de mare este vrednicia acestei Fecioare Mireasă, nu numai că a mijlocit pentru neamurile cele alese, dar a stat între Dumnezeu și tot neamul omenesc, pe Dumnezeu făcându-L Fiu al Omului, iar pe oameni făcându-i fii ai lui Dumnezeu. Singură această maică prin fire, dar biruind rânduiala firii, L-a născut pe Dumnezeu și prin negrăita ei naștere s-a făcut Împărăteasă a toată zidirea din lume și mai presus de lume „căci toate prin El s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut.” (*Ioan, 1:3*)

7. Iar însemnele acestei Împărății nu sunt gă-tirea cu coroane, pentru mulți neatinse, pietrele prețioase sau purpura și veșmintele alese și podoabele împărătești cele schimbătoare, pe care le caută cei care vin din pământ și care nu pot să se desprindă de cele pământești și al căror suflet este mai degrabă stăpânit de mantia împărătească, decât sunt ei purtători de mantie împărătească. Iar acele semne ale Împărăției cerești care este Maica Domnului sunt negrăitele și nebănuitele haruri, puterile și

energiile cele mai presus de fire care se îndreaptă sus și mai presus de cerurile acestea ordonate. Apoi sunt profețiile și dumnezeieștile așezăminte care au îndreptat spre mai bine legile firii, venirea Duhului Sfânt și umbrirea dumnezeiescului Duh, luarea în pânțec și zămislirea cea mai presus de fire în feciorie, deșertarea Cuvântului lui Dumnezeu, nașterea în feciorie a pururea Fecioarei și, minunea minunilor! deschiderea pântecelui prin nașterea fără sămânță bărbătească a pruncului, ci păzind neatinse și fără a rupe pecetea fecioriei.

8. Cine ar putea, nu spun să se cufunde în adânc, ci măcar să privească în altarul cel cu adevărat și cu totul nepătruns și să ajungă dinaintea ușilor sălașului întru care s-a pogorât să locuiască Cel Care își are sălașul mai presus de toată firea, Împăratul cerurilor, Domnul Domniilor, Cel Care prin fire are asupra tuturor nesurpată putere? Ce cuvânt s-ar putea apropia cât de puțin de această vrednicie și dacă i s-ar îngădui aceasta, să istorisească cele ale ei și cele despre ea, cele mai dinainte și de după negrăita ei naștere? Cine deci ar putea exprima în chip vrednic aducerea de sus a negrăitei hrane, solia cea din cer a magilor care ajungeau spre închinare de departe, slavoslovie făcută de îngeri unind pe cele cerești cu pământul și împreună adunându-se, ca supuși ai Împărătesei a toată lumea. Căci și mai înainte de toate acestea încă, și pentru acestea, profeții ale profeților celor primitori de Dumnezeu, au vestit mai dinainte faceri de minuni și prin cuvinte învăluite însuși marea minune care avea să vie. Așezăminte ale Duhului în multe feluri au preînchipuit adevărul care avea să fie. Schimbări ale neamurilor și lucrurilor au deschis cale săvârșirii acestei noi taine, însemnând

făgăduința lui Dumnezeu către Ioachim și Ana că vor naște la bătrânețe, ei care din tinerețe au fost fără copii și făgăduința acestui minunat cuplu, către Dumnezeu, că vor dăruia înapoi Dăruitorului pe cea dăruită. După această cu adevărat datorată și dreaptă făgăduință este și drumul la dumnezeiescul templu cu cea închinată lui Dumnezeu, ca și neobișnuita intrare a Împărătesei acesteia în însăși Sfânta Sfințelor, care era locașul consacrat lui Dumnezeu și de unde le vorbea arhierilor care, la timpul convenit intrau acolo o singură dată, în vreme ce fecioara măică în vârstă de trei ani a intrat și a rămas acolo pentru noi.

9. Pentru aceasta și noi prăznuim azi, privind răsplata de folos comun pentru înfrânarea cea neînfruntată – pogorârea cea mai presus de fire a lui Dumnezeu pe pământ prin ea și preaslăvită urcarea noastră la ceruri prin El, căci acolo dumnezeiasca pruncă sălășluită în Sfintele Sfințelor în care nu se putea intra, înalte „suișuri în inima sa a pus” (Ps. 83:6) și ajungând până la ceruri, cu adevărat, de acolo pe Stăpânul cel mai presus de ceruri l-a atras către noi. Acolo „toată slava fiicei Împăratului este înlăuntru” (Ps. 44:15) după cum este scris, fiindcă a întrecut pe toți oamenii, prin negrăita frumusețe a curăției cunvinate ei, întocmai cum din strălucirea aurului, Ziditorul a ales-o să-și gătească un chip de împreună-fire cu El Însuși, acela al făpturii Sale, făcându-Se după asemănarea oamenilor – o, negrăită iubirea Ta de oameni, Stăpâne! – pentru ca să armonizeze zidirea Lui cu vrednicia Ziditorului.

10. Vedeți împletirea cununilor fecioriei? Vedeți de cât comun folos este această porfiră împărătească? Fiindcă Fecioara nu prin vreo întâmplare a fost

făcută Împărăteasă a toate, având stăpânire asupra celor care după fire erau de o cinste cu ea, și nici nu și-a adăugat sieși nimic din ceea ce este mai bun după nume și nici nu și-a făcut supuși din cei de un neam cu ea după rânduilele pământești, care fac să se deosebească cei de jos după înălțimea rangului, iar nu după dreptate. Ci pe toți cei inferiori ei îi ridică prin ea, arătându-l, pe cel ce ascultă, ceresc în loc de pământesc, ea însăși – având parte de cea mai înaltă cinste și putere și de cea mai aleasă vrednicie din ceruri – a fost rânduită Împărăteasa cea mai înaltă peste cele înalte și preafericită a fericitului neam, strălucind pretutindeni cu trupul și sufletul, dumnezeieștile și preacuratele mărgăritare. Căci precum Dumnezeu a voit să plăsmuiască un chip a toată frumusețea, și să arate în el, în chip preacurat, și oamenilor și îngerilor, puterea Lui cu privire la acestea, pentru care a zidit lumea tuturor celor văzute și nevăzute comună oamenilor și îngerilor sau mai degrabă împletind cununa tuturor harurilor dumnezeiești și omenești, tot astfel frumusețea cea preainaltă care cu adevărat împodobește atât de frumos cele două lumi, le-a împodobit împreunându-le pe toate, dar și deosebindu-le pe toate, arătându-ne nouă, prin Maica luminii, un chip extraordinar al puterii creatoare, care vine numai de la El.

11. Adică, așa precum la început, când a pus luminătorul cel mare ca stăpânitor al zilei, mai întâi a creat o lumină fără izvor, răspândită pretutindeni și abia după aceea a făcut să apară ca sursă discul soarelui, la fel și pe această pururi fecioară și dumnezeiască maică, a arătat-o far al negrăitei lumini a toată virtutea, fiindcă mai întâi binele a fost revărsat tuturor, și numai apoi s-a reunit mai presus de minte

și de cuvânt întru ea care întrecuse deja chipul a toată virtutea. Așadar cele care sunt de ajuns celor mai buni din veac, au fost împărțite ca să fie cei mai buni, dar toate cele cu care sunt dăruiți, fie că e vorba de îngeri, fie de oameni, sunt totuși în parte. Numai ea pe acestea le primește în întregime, pe toate avându-le desăvârșit și îmbelșugat cât nu se poate spune. Și astfel din prisosința darurilor sale izvorăște și către cei care o cinstesc pe ea harul cel îmbelșugat, dăruind însuși faptul de a fi înălțați până la ea, care este însuși discul atâtor mulțimi de haruri și împărțind cu dărnicie, din bunătate, cele mai bune daruri. Așadar niciodată nu va înceta să arate milă față de toți oamenii și să ne dăruiască nouă toate binefacerile ei și desăvârșita bogăție.

12. Dar dacă va cerceta cineva obârșia și călăuzirea către toată bunătatea, va mărturisi că această Fecioară este în virtute, pentru cei ce trăiesc după virtute, ceea ce este soarele în lumina sensibilă pentru cei care trăiesc sub lumina lui și că tot ceea ce s-a petrecut la început, este o prefigurare și un chip al celor săvârșite mai apoi în chip negrăit în aceasta. Iar dacă vom privi către soarele care a răsărit oamenilor din ea neînchipuit, Care are și supra-are prin fire toate cele dobândite de ea prin har, așadar, dacă vom ridica ochii minții noastre către acest soare, îndată cer ni se arată Fecioara, atât pentru cei de sub ceruri, cât și de deasupra, dobândind moștenirea tuturor bunătăților, fiind cu atât mai strălucitoare în chip dumnezeiesc decât cei dăruiți cu haruri de El, precum mai mare decât soarele este cerul, dar decât cerul mai strălucitor este soarele.

13. Care cuvânt oare va putea descrie frumusețea strălucirii tale, Maică a lui Dumnezeu, Preacurată

Fecioară? Căci nu este cu putință a exprima darurile tale prin cuvinte sau cugetări. Toate covârșesc și min-te și cuvânt. Și totuși ne este îngăduit să te cântăm pe tine, fiindcă ne primești cu iubire de oameni. Căci tu ești binecuvântat sălaș al tuturor harurilor și plinirea a toată frumusețea și bunătatea, boltă însuflețită a virtuții și a bunătății, ca una care singură între toți te-ai învrednicit de toate harurile Duhului Sfânt și mai mult decât atât, singură, în chip de neînțeles, ai avut în pân-tece sălășluit pe Cel întru Care se află comorile tuturor acestor haruri și fiind pentru El cort neînțeles și atâta grijă arătându-i de copil, încât să fii primită să locuiești în același cort cu El din vârsta copilăriei, arătând încă de atunci, prin atâtea lucruri neînțelese, că ești chivot nestrămutat al tuturor harurilor.

14. Astfel s-a arătat mai mare decât toți oamenii din toate timpurile, învrednicindu-se de mari daruri, încât și părinții care au născut-o i-a avut mai presus de înțelegere după cum mai de neînțeles a fost și petrecerea în Sfânta Sfintelor și mai presus de înțelegere decât toate și covârșind toate, a fost nașterea cea fără de bărbat. Căci fiind înzestrată cu acele făgăduințe de la Dumnezeu și de la oameni – adică a celor ce au născut-o pe ea – căci aceștia, bine făcând, au împlinit la rândul-le făgăduința lor către Cel de la Care au primit făgăduința, iarăși dăruind-o Acestuia pe cea închinată – iar tu, fiind înfrumusețată, la rândul-ți ai înfrumusețat, la vreme toată lumea cu făgăduințele cele mai presus de lume. Căci într-adevăr, după puțină vreme ție ți-a fost făgăduit Însuși Acela, prin Care și pentru Care a fost făcută o așa de mare făgăduință, ca întru tine să se îplinească făgăduințele făcute din veac prietenilor lui Dumnezeu și minunile și descoperirile din

vederile și tainicele arătări care sunt ca niște negrăite chipuri. Căci singură între toți ai atins desăvârșita contemplare, covârșind firea noastră comună tuturor prin unirea cu Dumnezeu, nu numai prin negrăita naștere, ci și prin comuniunea în bine cu El, după ce ai ajuns la înălțimea curăției.

15. Trebuia așadar ca cea care va naște „pe cel împodobit cu frumusețea mai mult decât fiii oamenilor” (Ps.44:3) să fie și ea tuturor întru toate neîntrecută și să fie gătită încă din copilărie cu minunata frumusețe, potrivită ei întru totul, încât, din asemănarea arătată întru ea cu El, să fie recunoscut Fiu al Fiicei pururea Fecioare și orice ochi ar fi văzut-o să o mărturisească pe ea începutul după trup al Celui fără de tată. Căci cum și ce rațiune ar avea ca Cel Ce ține universul întreg numai prin cuvânt și Care îl împodobește cu multe chipuri de frumuseți, să nu transmită, dintotdeauna și deplin, această putere creatoare de frumusețe și aceleia prin care Însuși urma să o aibă după firea pe care a asumat-o și de la care știa că iarăși o va primi în schimb mai târziu? Așadar, pentru aceasta, Cel Care îmbracă crinii câmpului mai frumos decât mantia împărătească a lui Solomon, însuși pe Fecioara din care avea să îmbrace veșmânt trupul omenesc, în chip mai presus de fire, astfel a împodobit-o, făcând-o vrednică de admirație tuturor, dumnezeiesc sălaș a toate bunătățile și frumusețile, laolaltă și a fiecăreia în parte. Singură între toți oamenii din veac nu s-a arătat întru nimic lipsită de ceva, ci pe toți întru toate i-a întrecut cu mult peste măsură, pe cât cerul față de pământ, astfel încât să ni se arate și nouă ca unii care stăm departe, – precum astronomii care pot vedea de departe stelele – să primim întins către cele ale ei.

16. Așadar dacă cineva ar spune că din această pricină a fost adus neamul oamenilor la ființă de către Dumnezeu, pentru ca, văzând cerul și pământul cu toate cele ce sunt într-însele ca lume a celor văzute, prin aceasta, să-și ridice mintea la frumusețea celor nevăzute și să cânte pe Dumnezeu, creatorul a toată făptura celor văzute și nevăzute, nu cumva cu atât mai mult ar spune cineva că cea cântată de noi astăzi și mai mult a fost născută anume pentru aceasta: ca printr-o minune să îi aducă să creadă în Creatorul pe cei care privesc către ea, minunea minunilor, pe care a strălucit-o cu multe feluri de frumuseți, luminând mai mult decât luminătorii și decât mințile cerești? De bună seamă: căci dacă „toată slava fiicei Împăratului este înlăuntru” (Ps. 44:15), cele din afară ale ei nu sunt în discordanță, ci se armonizează și sunt prietene cu cele dinlăuntru în chip minunat.

17. Or, știind acest lucru, vei cunoaște că tot către aceasta tinde și mintea profetului. Căci nu spune înlăuntru, ci că dinlăuntru este toată slava fiicei Împăratului, adică a luminii dinlăuntru revărsată spre cele dinafară, arătând tuturor celor ce văd de la înălțimile cuvenite ale nepătimirii buna întocmire zăvorâtă înlăuntru și astfel, fiind cu adevărat plină de toată frumusețea, a arătat feciorelnic suflet. Căci dacă dreptul Iosif pe bună dreptate este numit preafrumos, cum nu va fi vrednică de această numire cea atotcurată? Cum dar nu va fi diferită în frumusețe de acela precum se și deosebește fecioria de înfrânare și încă o fecorie care întrece și pe cei netrupești, pe atât diferă înfrânarea de orice har și orice virtute sălășluite într-un suflet împreună cu desăvârșit curata fecorie. Așa încât Iosif nu s-a conformat pururi numelui, căci era preafrumos numai cu trupul, dar

ea are cu adevărat potrivit numele de frumos și la tot binele din suflet și cu privire la frumusețea sălășluită într-un trup preacurat, arătându-se celor, care o văd pe ea ca și noi, în cele din afară, iar celui ce vede în duhul profeției făcându-i-se cunoscută în cele lăuntrice.

18. Așadar, având dumnezeieștile haruri și toate câte sunt daruri de la sine ale firii, ca să zic așa, adică din pântecele maicii sale, nu ca și când ar fi trebuit să i se adauge ei ceva de la o altă fire – fiindcă socotesc că astfel trebuie să numim pe cele pe care le deprindem prin învățătură – a știut că este adusă ca la niște dascăli spre a învăța, dar fiind condusă de minte s-a arătat mereu ascultătoare lui Dumnezeu, iar îndrumările cele de la oameni le-a lăsat cu desăvârșire și astfel a primit înțelepciunea cea nestricăcioasă de sus, la o vârstă la care părinții de obicei îi încredințează educatorilor și retorilor pe copiii lor – care nu vor aceasta din pricina vârstei fragede – în vreme ce ea însăși a fost închinată lui Dumnezeu în Sfânta Sfintelor nepătrunsă, ca în niște minunate palate împărătești, unde petrecea ca un tron însuflețit împărătesc, mai înalt decât orice postament, un tron potrivit prin virtuți cuvenite unui astfel de Împărat care șade pe el.

19. Dar fiindcă nu trebuia expusă tuturor privirilor această cămară împărătească, precum mărturisesc și Scripturile care spun că Dumnezeu „locuiește întru lumină neapropiată” (*Tim. 6:16*), adică nevăzută, – fiindcă, așadar, nu trebuia să aibă întreaga petrecere a vieții cunoscută de toți, cortul în care s-a sălășluit pe pământ Cel Preaînalt, Sfânta Sfintelor, cortul Nume-lui dumnezeiesc, cum o numește David, încă din copilărie a fost adus să fie sălaș, Maicii Domnului. Căci unde era mai potrivit cu adevărat să sălășluiască

decât în Sfânta Sfintelor? Căci unde în altă parte ar fi fost mai bine ca să fie pus adevăratul cort al lui Dumnezeu? Și cum nu s-ar fi pus cortul cel adevărat în cortul care a preînchipuit-o? Cort într-unde care a sălășluit Cel ce pe toate cu adevărat le-a întemeiat, adevăratul Împărat, Stăpânul stăpânitorilor, Cel care se încinge cu minunata și felurita mantie care se descoperă prin firea cea zidită și nezidită; cort luminat nu de strălucirea metalelor, ci plin de strălucirea harurilor celor raționale; cort cuprinzând în el nu doar chipuri ale celor netrupești sau trupești de la început, ci un cort care poartă în sine însuși negrăitele fulgerări suprafirești ale curăției inteligibile, cunoștința cea de un chip cu Dumnezeu, strălucirea fecioriei celei bineplăcute lui Dumnezeu, precum și strălucirile tuturor bunătăților vrednice de Dumnezeu și, ca să spun pe scurt, cu adevărat locașul Lui Dumnezeu Cel Care pe toate le ține?

20. Pentru ea, așadar, Moise, mai dinainte văzând că va fi locașul lui Dumnezeu cel însuflețit, a ridicat cortul acela, și pentru ea mai dinainte a pregătit pe cele inaccesibile – Sfânta Sfintelor – și învățând de la Dumnezeu cele viitoare cu privire la ea, a fost învrednicit de cuvintele acelea grăite mai presus de fire, arătând mai dinainte tuturor vrednicia ei cu fapta și cuvântul, și felul în care le-a covârșit și le-a mutat pe toate încă din fragedă pruncie. Căci nu numai prin felul de viață a avut fiica lui Dumnezeu, Fecioara, locașul cel mai vrednic de sus pentru ea, datorat dobândirii unei vrednicii mai înalte decât aceea de a sălășlui în cort mai presus de toți, fiindcă prin vrednicia petrecerii sale depășise pe toți – și prin felul în care a adus mai dinainte și o mărturie vie cu privire la marea taină ce avea să fie pentru ea. Căci

a primit locul afierosit numai lui Dumnezeu, numai Lui spre petrecere, și de unde Domnul împărtășea dumnezeieștile Sale voiri prin Moise și Aaron, pentru cei care se apropiau de la mare distanță, împreună cu ei și după ei, după vrednicie, și unde aceia credeau că locuiesc neîncetat acele mijlociri. Tocmai acest locuiesc, care era numai spre propria Lui petrecere, l-a primit, în chip de neînțeles, și pentru puțini ani, copila lui Dumnezeu, arătând astfel, celor ce au mințte și mai dinainte propovăduind, că ea însăși avea să fie cu totul adevăratul altar și locaș de petrecere a lui Dumnezeu și jertfelnic al Aceluia, locaș de taină, fără de asemănare mai bun, al celei mai de sus înălțimi a tainelor Duhului Sfânt.

21. Pe lângă cele spuse, a dat o însemnată și tăcută mărturie celor ce înțeleg că nu întâmplător a ales o viață în liniște și desprinsă de toți. Căci dacă Sfânta Sfintelor este nevăzută privirilor tuturor și desăvârșit închisă tuturor oamenilor și separată printr-un perete de toți și de toate și înconjurată de catapetesme iar la porțile din față acoperită cu vâl și cu acoperămințe, nimănui deschise, afară numai arhiereului după rânduială, dar și acestuia o dată pe an, când el se punea înaintea lui Dumnezeu făcându-l milostiv pentru sine însuși și pentru toți cei de afară, cum oare cea care este masa purtătoare a hranei celei îngerești și țarina cea pururea roditoare și, mai mult decât atât, țarina pomului veșnic, jertfelnicul comun al întregului neam omenesc, la care o singură dată în toți vecii a intrat cel mai dumnezeiesc arhiereu și „singurul pe care se cuvenea să-l avem” – după cuvântul Apostolului (*Evr. 6:20; 7:26*) – și prin care S-a făcut Mijlocitor și în chip nedespărțit a unit pe Dumnezeu cu oamenii, cum oare această comoară feciorelnică nu ar fi

fost ținută în cele mai ascunse, ca să petrecă o viață nevăzută tuturor oamenilor?

22. Și dacă de sfinții cei din vechime „lumea nu era vrednică” (Evr. 11:38) cum oare ar fi putut fi vrednică de ea care este mai înaltă și decât sfinții îngeri din ceruri? Înțelege și din aceasta cât de mare este înălțimea acestei Fecioare; căci aceia au fugit de petrecerea împreună cu oamenii, precum Însuși spune: „în munți și în pustietăți și în crăpăturile pământului”, iar acesteia i-a fost dată spre sălășuire Sfânta Sfintelor întru care a fost îngăduită să locuiască această preacurată fecioară când încă nici nu trecuse de vârsta primei pruncii, deși s-a arătat că este mai înțeleaptă decât cei care au ajuns la vârsta deplinei înțelepciuni, precum va arăta și urmarea acestui cuvânt.

23. Căci fiind dăruită de la Dumnezeu și lui Dumnezeu și asta mai înainte de nașterea ei – și cum ar fi putut să nu fie astfel cea care din veac a fost rânduită să fie sălaș Ziditorului veacurilor? – așadar dăruită fiind lui Dumnezeu și rod al rugăciunii și cererii dreptilor – o! ce aripi ale rugăciunii aceleia, o! câtă trecere pe care a aflat-o la Domnul! o! ce inimi ale acelora atâta de nepătate încât au adus lui Dumnezeu o astfel de rugăciune, care la atâta har a ajuns și la atâta dăruire de la Domnul! – așadar rodul unei astfel de rugăciuni fiind Fecioara, a fost adusă de părinții ei Dătătorului iarăși ca o ofrandă iubită, prin rugăciune – o! minunată pereche! o jug binecuvântat împreună arând și dar aducând sălaș mai râvnit decât cerurile –, așadar s-a adus ca dintr-o sfântă rădăcină care a odrăslit mlădiță preasfântă, vlăstar care prin mărima vredniciei a ajuns până la cer, mlădiță care a odrăslit floarea cea mai dinainte de veci și neveștejită, mlădiță care a odrăslit pe Cel Care

numai prin Cuvânt a odrăslit toată firea. A fost adusă deci mlădița aceasta altoită – vino, David, strălucind ca să spui prin armonioasă cântare în alăută – „ca un măslin roditor în casa lui Dumnezeu” „ca un pom” al tainelor lui Dumnezeu care „rodul său își va da la vremea sa” și care va rodi negrăit „lângă izvoarele apelor” Duhului (*Ps. 1:3*).

24. S-a adus închinată lui Dumnezeu de către cei care au născut-o, Maica lui Dumnezeu, nu o copilă, nu o tânără, sau fiind doar cu puțin mai mică, ci abia de trei ani și până mai ieri sau alaltăieri, încă mai era alăptată la sânul maicii sale. Dar încă de la această vârstă, Fecioara a arătat cele de cuviință celor care știu să judece drept. Căci cu negrăită veselie s-a arătat această înaintare. Și fiind deja aproape de ușile din fața Templului, tinere de bun neam, îmbrăcate potrivit neamului, au întâmpinat-o cu făclii, și, astfel, cu mult alai fiind cinstită, după cuviință, au însoțit-o cu osârdie către cele dinlăuntru și, prin aceasta, Fecioara a arătat limpede că simțea mai bine decât toți cele săvârșite pentru ea și cele ce rămâneau să fie plinite. Preacinstită atunci și plină de haruri și admirată de toți pentru frumusețea și purtarea cuvenite și pentru maturitatea cea plină de înțelepciune, amestecându-se printre celelalte în bună rânduială, cum n-ai spune, iar apoi, adăugând la rânduială și rîvna, și înlocuind zăbava cu graba, iuțind pasul, a înaintat, depășind corul fecioarelor care făceau cerc în jurul ei, lăsând în urmă pe cei care o aduceau, așa ca să se împlinească limpede cuvântul Psalmului aceluia „Aduce-se-vor Împăratului fecioare în urma ei, prietenele ei se vor aduce ție, aduce-se-vor într-o bucurie și veselie, aduce-se-vor în palatul Împăratului” (*Ps. 44:18*)

25. Dar încă și Arhiereul a arătat la întâmpinare cuvântul acela profetic grăit întru totul despre ea: „ascultă, fiică, și vezi, și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părinților tăi, și va dori Împăratul frumusețea ta.” (Ps. 44:12,13) a stat puțin cu bunăcuviință, Fecioara, luând seama la cele auzite, și de îndată a lepădat în urmă toate, părinți, doici, jocurile copilăriei, despărțindu-se ea însăși de cei dimpreună cu ea, singură între toate în chip strălucit și strălucitoare, s-a apropiat de ierarh, privind către acesta cu încântare, cu blândețe, și așa, cu graiul peltic și cu purtările stângace pe care le avea potrivit vârstei, s-a încredințat desăvârșit pe sine lui Dumnezeu, prin aplecarea firească către El.

26. Dar oare nu de mirare sunt unele ca acestea? Cum oare cea care era numai de trei ani, s-a încredințat cu totul Celui Care printr-o mai mare promnie a îndreptat căile ei, și, întru cunoștință, a distins între fire și ziditorul firii și a acordat cea mai mare cinstită cuvenită celui mai Mare peste toată făptura. Cum oare a preferat pe Dumnezeu în locul brațelor mamei și ale tatălui, și între toate cele ale casei, a aflat mai de cinste altarul lui Dumnezeu și pe ierarhul Lui, nefiind atrasă înspre nimic altceva, și a ales mai presus de toate pe Dumnezeu și pe cele dumnezeiești, alergând la acestea cu bucurie? Căci oare nu cu privire la ea spune David profetul către Dumnezeu: „Dreptatea și judecata sunt temelia scaunului Tău” (Ps. 88:14). Și apoi ea însăși este numită tron însuflețit al lui Dumnezeu sau mai degrabă numai vrednicia acesteia – căci nu se spune că este singura mai presus de cetele cele nematerialnice de sus? – și de aceea mai mult decât acele tronuri, ea aduce la împlinire și se arată a fi temelia negrăitei dreptăți și a mării judecăți.

Astfel și mai înainte de nașterea ei negrăită, Fecioara a fost preaslăvită cu cea mai plină de discernământ cunoștință, naștere văzută duhovnicește mai dinainte, dar care acum s-a arătat tuturor în cea mai mare certitudine.

27. Așadar și Moise, încă de la vârsta lipsei de discernământ, deși limba îi era anevoioasă, a propovăduit, în chip cu totul preaminunat, păstrând urmele flăcării dumnezeiești pe care a preferat-o strălucirii aurului, și pe care, precum spune cuvântul, a pus-o alături, ca dovadă a maturității judecății. Iar celelalte ale lui privitoare la bunătățile din suflet, sunt ca niște simboluri ale bărbăției viitoare, dar, în comparație cu acestea de acum, nu este aproape nici o pricină de uimire. Căci oare ce vrednicie poate avea, pentru dispoziția copilărească, o cunună împărătească împodobită cu petale de aur și cu pietre strălucitoare, față de dragostea brațelor părintești, duiosia maternă și purtarea de grijă părintească, cărora numai Fecioara între toți le-a rezistat de bunăvoie la vârsta ei? Căci faptul că a alergat la Dumnezeu cu atâta nețărmită dragoste și că a rămas singura păstrată în Sfânta Sfințelor pentru a sluji la toată vremea tainei celei negrăite, când unele ca acestea se întâmplaseră lui Moise, căruia, când avea să devină bărbat, frica, iar nu dumnezeiasca dragoste, îl îndemnase să se depărteze de slujirea lui Faraon, deși, multă vreme după aceea, pentru deprinderea virtuții a luptelor ei și a tinderii către Dumnezeu în munte, a fost învrednicit să fie inițiat mai dinainte în tainele preînchipuite ale acestei Fecioare și să săvârșească ca un slujitor pregătirile încă de pe atunci rânduite pentru ea.

28. Dar să lăsăm pe acesta care s-a arătat, pe cât se pare, una cu robii și să aducem vorba noastră iarăși

la cei care au venit la cunoașterea de Dumnezeu de bună voia lor. Ne minunăm de Avraam și de faimosul Melchisedec care au alergat la Dumnezeu de la ei înșiși, dar care erau deja la vârsta maturiei cugetări și care au văzut această mare mărturie a lui Dumnezeu care este lumea aceasta mare -, pământul și cele de pe pământ, amestecul elementelor, armonia desăvârșită a contrariilor, cerul, acest mare hotar care a cuprins toate câte cad sub simțuri, mulțimea stelelor din el, diversă și minunată lor dispunere și mișcarea corpurilor cerești nu simplă, nici imediat contrară, ci armonioasă și ritmică și muzicală și perioadele lor, conjuncțiile și combinațiile lor, opozițiile lor și de aici configurările cele cu multe înțelesuri, cum obișnuiesc să le numească cei care le cunosc pe acestea, și toate celelalte ale firii câte s-au săvârșit prin cuvânt – că toate mărturisesc și îl propovăduiesc din veac pe Dumnezeu, care este mai presus de toate.

29. Iar Fecioara care nu putea să-și arunce ochii asupra nici uneia dintre acestea – căci nici vârsta nu o îngăduia -, îl avea deja pe Dumnezeu în cuget, iar când a fost adusă Lui, s-a bucurat. Mai mult, ea însăși a înaintat către El din propriul îndemn, ca de la sine prinzând aripi către sfânta și dumnezeiasca dragoste, ceea ce, înțelegând bine arhiereul lui Dumnezeu – cum că cele ce se petrec în alte suflete abia când, după mulți ani, ajung la vârsta desăvârșirii, chiar și în sufletele celor aleși, acestea Fecioara le are în suflet sălășluite încă din copilărie și că în tot cuprinsul vieții va fi în acestea mai presus de toți ca înălțime -, pe ea mai presus de toți cei mai buni a învrednicit-o să intre în Sfânta Sfințelor și i-a convins pe toți cei de atunci să accepte faptul petrecut prin

conlucrarea lui Dumnezeu și prin dreapta lui judecată. Căci Ea avea să fie vasul alegerii, nu doar precum un chivot al celor umbrite și plin de chipuri, ci al adevărului însuși. Și aceasta nu pentru a purta înaintea Împăraților și popoarelor dumnezeiescul nume, precum l-a purtat mai târziu Sfântul Pavel, ci pentru a purta în pânțele pe Însuși Acela al Căruia „nume este minunat”. Astfel, Saul a primit în loc numele de Paul, nefiind mai mic decât nici unul dintre toți care au fost numiți din veac cu nume nou, și a fost învrednicit să-l poarte cu îndrăznire.

30. Pentru aceea, în chip potrivit, dacă ar privi cineva nu numai începutul bărbaților minunați renumiți pentru virtute, ci ar căuta la însăși calea luptătoare a virtuții acelora și la însăși răsplățile desăvârșite și cununile de sus, va afla că aceia de la început sunt cu mult inferiori față de această copilă a lui Dumnezeu pe care întregul popor o sărbătorește acum, pomenind cu negrăită bucurie mutarea celei dintre oameni în însăși Sfânta Sfintelor. Căci și Enoh a fost mutat, dar nu a fost cinstit pentru aceasta cu atâta prăznuire publică. După acesta a fost răpit într-un car de foc Ilie, dar nu a fost subiectul unei sărbători așa de mari, care nu a cuprins vreo dumnezeiască desfătare și nici nu le-a dat prilej celor de pe pământ să urce la cer. După aceștia a fost adusă să sălășluiască aici un copil de trei ani și lumea întreagă s-a bucurat și tot universul s-a umplut de veselie, plin fiind de dumnezeiescul avânt. O! Doamne! Ce este această minune, care este puterea acestei copile, înălțime a virtuții, măreție a slavei? Cine este cea care „a biruit lumea”, care a înnoit neamul, cine este cea care a făcut să dispară întristarea, rodul blestemului părintesc, și care a odrăslit dumnezeiasca, neprihănită strălucire. Cine

este veselia comună și privată, cea fără de vârstă, pururi matură care a covârșit curgerea timpului care pe toate le nimicește? Dar să revenim la cuvântul nostru!

31. Deci a fost mutat Enoh pentru că era bineplăcut Domnului, și voi lăsa la o parte faptul că acela era în vârstă de 365 de ani când a încetat din viață, iar cea care astăzi este de față, era abia o copilă de trei ani când a fost luată spre săvârșirea faptelor celor mai presus de fire, de a împărți de aici haruri pe pământ, fapt pentru care îndată, toate de la pământ la cer s-au înveșmântat în slavă. Dar l-a mutat și pe acela Dumnezeu. Dar oare la ceruri? Nicidecum. „Căci nimeni nu poate urca la ceruri decât numai Cel Ce S-a pogorât din cer”, făcându-Se al nostru pentru noi din această sfântă Fecioară, „Cel Ce este din cer”. Așadar dacă este scris că Enoh de pe pământ a fost mutat de Dumnezeu, cu siguranță i-a fost rezervat un loc cu totul inferior față de cel acordat acum Fecioarei. Căci nu este pe pământ un loc mai curat decât cel din Sfânta Sfințelor. Dar fiindcă neamul acela nimic nu a folosit, nici nu a nimicit păcatul, nici nu a plinit toată dreptatea, astfel încât la al treilea neam după el a fost potopul a toată lumea, prin fecioară și pentru ea se arată acum înnoirea lumii și prin aceasta ne-au fost deschise nouă acum porțile cerului, nu trimițând ploaie violentă și înfricoșătoare și nimicitoare pentru toată suflarea, ci roua Duhului, dulceața sufletelor noastre, lumina cea neapropiată, mare și mai presus de minte (*I Tim. 6:16*) „care luminează pe tot omul ce vine în lume”. (*Ioan, 1:9*)

32. Iar dacă cineva ar vrea să vorbească despre venirea Fecioarei la oameni, să știe că mai are de

adăugat multe la superioritatea ei. Căci precum Fiul Cel Unul Născut din Tatăl a venit pentru, noi din cerurile sfinte, astfel și ea însăși a venit la noi din Sfintele Templului. Drept aceea, mireasa nenunțită a Tatălui Celui Nemuritor a devenit logodnica unui muritor, neavând ea însăși nevoie de aceste lucruri, ci ca să se arate spre mărturie nouă marea minune a nașterii celei negrăite și pentru a fi mântuiți crezând în ea. Și precum soarele ne răsare nouă la intervale și neconținut își urmează cursul în cerc și nu este cine să se ascundă de căldura lui, după cum este scris „de la marginea cerului ieșirea lui și oprirea lui până la marginea cerului” (*Ps. 18:7*), adică de unde mai întâi a venit, la fel și atotcurata, avându-și ieșirea din neamul omenesc și intrând în cele de nepătruns ale Sfintei Sfintelor iarăși se întoarce către oameni pentru ca, pregătind ca o masă a sfințirii, să dea tuturor nestricăcios darul sfințirii, fără ca cineva să fie lăsat la o parte, nici înseși cele ascunse ale casei, adică cele nepătrunse.

33. Dar toate câte sunt pentru noi, de la soare se produc și fiindcă ele se trec cu repeziciune și noi avem nevoie de multe și neconținut de rodirile prin el. Însă de darurile cele nestricăcioase ale Pururea Fecioarei e nevoie numai într-o singură perioadă și ea strălumează toate fără încetare, răsărindu-ne nouă în chip de negrăit soarele acela întru Care nu este mutare, nici urmă de schimbare (*Iacob, 1:7*). Așadar lăsând la o parte mutarea lui Enoh de către Dumnezeu, să ne mutăm ochiul minții la răpirea lui Ilie, care i-a lăsat mantia de lână ca un mare dar ucenicului său, pentru ca prin ea să lucreze mai mult și îndoit să devină darul facerii de minuni într-însul. Dar cu cât mai mult întrec minunile Maicii Fecioare pe acestea ale lui

Elisei, când ea însăși a fost statornicită minunea minunilor pe pământ și minunea multfolositoare, cea mai mare din tot veacul, acestea pentru că a dăruit Însuși Fiului lui Dumnezeu veșmântul adamic din pânțele, veșmânt vrednic de închinare, care a lucrat pentru noi atâtea minuni încât, „dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris”, după cum spune cel mai teologhisitor Evanghelist.

34. Dar pentru ce nu împletesc în cununa fecioriei strălucirea supralumească, ci rămân încă la cei ce au strălucit pe pământ? Deoarece fecioară fiind, avea să-l nască pe Cel prin fire mai presus de toate, după vrednicie, a fost încă din copilărie și fără de asemănare mai înaltă încă și decât mințile cele supracerești. Căci despre care dintre îngeri s-a spus vreodată ceea ce s-a spus despre ea, care era încă un copil, că „va pofti Împăratul frumusețea ta” (*Ps. 44:11*) Căci oare nu mai curând îngerii doreau, precum este scris (*I Petru, 1:12*), să privească la cele la care ne-a fost dat nouă să privim prin ea? Și despre preaînalta ierarhie a acestora, Isaia scrie că „și Serafimii stăteau în cerc în jurul Lui” (*Is. 6:2*), în vreme ce David despre ea anume scrie „și a stătut împărăteasa de-a dreapta Ta” (*Ps. 44:11*). Vezi deosebirea de stări? Din acestea învață și deosebirea ierarhiei lor; căci Serafimii stau în jurul lui Dumnezeu, dar aproape de Însuși acela stă numai Împărăteasa a toate, cea care aproape de Dumnezeu Însuși fiind, este preamărită și lăudată de El și Care o mărturisește pe ea ca în fața unor puteri din jurul Său, zicând precum este spus în Cântarea Cântărilor „ce frumoasă ești cea aproape de Mine”? mai strălucitoare decât lumina soarelui, mai înfloritoare decât raiul și mai preaînfrumusețată decât toată

zidirea cea văzută și nevăzută. Dar nu numai aproape de El, ci și de-a dreapta Lui, după cuviință; căci acolo unde și Hristos Însuși a șezut în ceruri, „de-a dreapta, adică de-a dreapta mării”, acolo șade și ea însăși: nu numai fiindcă dorește și este dorită la rându-i mai mult decât toți, prin însăși rânduiala firii, ci și fiindcă cu adevărat este și Tron al Lui. Iar unde stă Împăratul acolo se află și tronul.

35. Pe acest tron și Isaia l-a văzut în mijlocul Heruvimilor și l-a descris ca „preînălțat și ridicat” (Is. 6:1), arătând prin aceasta că Maica Domnului s-a preaînălțat mai presus de puterile cele cerești. Căci dacă, îndată după ea, rânduiala cea preaînaltă a ierarhiilor celor mai presus de lume a primit starea a doua, Maica Domnului, în virtutea vredniciei ei, nu are nicidecum al doilea rang. Căci dacă mințile îngerești erau prin comparație inferioare ei și ea era într-o mică măsură mai mare în rang, acum le-a întrecut în chip covârșitor. Așadar precum după discul soarelui nu avem nici un alt luminător care să se arate al doilea ca belșug de lumină, afară numai de lună, deși strălucirea ei este cu mult mai neînsemnată, în același mod, socotesc că nu este nimic altceva, după Maica Domnului care să fie socotit al doilea, în dumnezeieștile străluciri, afară numai de Serafimi. Dar celor care cercetează cu amănunțime, rangurile mult inferioare vredniciei ei se arată precum lumina unei candelă față de a unei torțe. Fiindcă și până și pe îngerii profetul îi arată slăvind pe Dumnezeu, prin ea, și zicând „binecuvântată fie slava Domnului de la tronul”. Iar David, în altă parte adunând la sine mulțimea cetelor izbăvite și armonizate prin ea ca niște sunete diferite din neamuri diferite, face să răsună o cântare atotarmonioasă și melodioasă, zicând

„pomeni-voi numele tău, într-un tot neamul și neamul, pentru aceasta neamurile toate se vor mărturisi ție în veac și în veacul veacului” (Ps. 44:20-21)

36. Vezi cum toată zidirea laudă pe această Maică Pururea Fecioară și aceasta nu în ani numărați, ci în veac și în veacul veacului? Este de aici de înțeles că aceea nu va înceta în tot veacul să facă bine la toată făptura și nu mă refer numai la făptura noastră, ci și la înseși ordinele cele nematerialnice și mai presus de fire. Fiindcă împreună cu noi și acelea numai prin ea se împărtășesc și se ating de Dumnezeu, de însăși ființa cea neatinsă –, aceasta Isaia o arată în chip prealuminos. Căci l-a văzut pe Serafimul acela luând cărbunele aprins de pe jertfelnic nu în chip nemijlocit, ci l-a luat cu ajutorul unui clește prin care a atins buzele profetului dăruind curățire. Iar acest chip al cleștelui era același lucru cu aceea privește mareață, vedere pe care a văzut-o și Moise în rugul aprins și nemistuit. Cine nu vede că acea Fecioară Maică este și rugul acela și cleștele, cea care a primit în pânțele dumnezeiescul foc fără de ardere și la această zămislire slujind și arhanghelul, unind cu neamul omenesc pe Cel Care a ridicat păcatul lumii prin ea? Și prin negrăita unire ne-a curățit pe noi.

37. Așadar numai ea este hotarul între firea cea zidită și cea nezidită și nimeni nu poate veni la Dumnezeu afară numai prin ea și prin mijlocirea Celui Ce S-a născut din ea. Și nimic din darurile cele de la Dumnezeu nu se poate dobândi decât numai prin ea, fie că este vorba despre îngeri, fie că este vorba de oameni. Căci precum prin geamul felinarelor de pe pământ, sau prin orice altceva transparent lucrat, nu este cu puțință cuiva să privească lumina însăși, nici să se împărtășească măcar și de o rază de acolo, afară

numai prin mijlocirea lămpii înseși, la fel tinderea noastră către Dumnezeu, precum și purcederea de la El a vreunuia dintre toate darurile Sale, este tuturor neapropiată și neajunsă, afară numai prin această purtătoare de Dumnezeu și de Dumnezeu strălucită, ca un adevărat sfeșnic luminos, care este Pururi Fecioara. „căci Dumnezeu este în mijlocul ei și nu se va clinti”.

38. Iar dacă darurile sunt reciproc împărțite după măsura iubirii de Dumnezeu, și Cel Ce iubește pe Fiul este iubit la rândul-i de Fiul și de Însuși Tatăl și se face pe sine sălaș de taină pentru Amândoi Care vin să locuiască și să petreacă în suflet, după stăpâneasca făgăduință, cine l-ar putea iubi mai mult pe Acesta decât maica Lui și nu numai fiindcă Acesta este Fiul Unul născut, ci și fiindcă a fost născut fără de soț, încât să fie, prin însuși acest fapt și prin fire, îndoit mai iubitoare, fiindcă dragostea ei nu este împărțită cu nici un soț? Și iarăși cine ar fi mai mult iubită decât Maica Lui de către Unul Născut Fiul ei, care a venit în chip de negrăit din ea la plinirea veacului, precum la începutul veacului a ieșit din Singur Tatăl? Căci cum să nu se înmulțească, alături de rangul cuvenit ei, și fireasca cinstire către ea de la Cel Ce a venit ca să plinească Legea? Iar dacă una este iubirea Tatălui și a Fiului și cinstirea de la amândoi dimpreună și de la Duhul, dar și împreună-lucrarea lor – o! haruri mai presus de minte ale Fecioarei! –, atunci Maica Domnului poartă înlăuntrul sufletului ei, întreagă și nedespărțită, Treimea cea nezidită, dintre ale Cărei ipostasuri pe Unul l-a primit în pânțe fără de sămânță și, rămânând fecioară, a născut fără durere.

39. Prin urmare, așa cum precum numai prin ea apropiindu-Se de noi, „S-a arătat pe pământ și cu

oamenii împreună a locuit" (*Baruh*, 3:38), mai înainte de ea fiind nevăzut tuturor, la fel și în veacurile următoare nesfârșite, orice dumnezeiască purcedere a luminii revelate, orice descoperire a tainelor celor mai dumnezeiești și orice vedere duhovnicească a tuturor harurilor sunt de necuprins în afara ei. Căci ea însăși fiind cea dintâi care primește plinătatea Celui Ce pe toate le plinește, îl face cu puțință de cuprins tuturor, împărtășindu-L, după puterea fiecăruia, după asemănarea și măsura curăției fiecăruia. Căci ea însăși este vistiernicul și împărțitoarea bogăției dumnezeirii și către ea privesc și de ea ascultă și ei i se supun ierarhiile cele preaînalte ale Heruvimilor, și, mai presus de toate, într-atât însetează de ea fără încetare, pe cât de mult tind către izvorările de lumină care vin prin ea și către transmiterea negrăitelor și dumnezeieștilor obârșii ale harurilor. Și după acestea, toate puterile cele inteligibile inferioare lor se adapă, în mod corespunzător stării lor, din dumnezeiasca dragoste și din strălucirea izvorului dumnezeirii. Și după acestea, și pe noi, – și nu numai pe noi ci, simplu, pe toți și pe toate – pe măsura dorului dumnezeiesc, în chip nepătimitor, cu această Fecioară cu adevărat dumnezeiască și cu nematerialnica și nesfârșita dragoste și, prin tinderea neabătută către înălțimea cea neclătită, ne unește cu starea cea fericită și cu limpezimea dumnezeieștii iluminări.

40. Dar fiindcă această rânduială veșnică din ceruri statornicește ca ordinele inferioare să se împărtășească prin cele superioare de Cel ce le-a zidit pe acelea întru ființă, mai mare fără de asemănare decât toate este Fecioara Maică, prin care se împărtășesc toți cei care la rându-le împărtășesc pe alții de Dumnezeu și intră în însuși locașul cel

necuprins, adică toți câți Îl cunosc pe Dumnezeu și toți câți Îl preamăresc pe El și pe ea o preamăresc după Dumnezeu. Căci ea însăși este pricina celor de mai înaintea ei și Apărătoarea celor dimpreună cu ea și dăruitoarea celor veșnice. Ea însăși este subiectul atâtor profeții, temeiul Apostolilor, întărirea mucenicilor, temelia povățuitorilor. Ea însăși este slava celor de pe pământ, bucuria celor din ceruri, podoaba a toată zidirea. Ea este începutul, izvorul și rădăcina negrăitelor bunătăți, ea este culmea și desăvârșirea a toată sfințenia.

41. O! Fecioară dumnezeiască! Cum voi grăi toate câte le ai? Cum voi potoli dorul? Cum te voi preamări pe tine care ești comoara slavei? Când numai și pomenirea numelui tău sfințește, numai și simpla tindere a minții către tine face mintea mai limpede, ridicând-o către dumnezeiasca înălțime, întru tine se lămurește ochiul minții, întru tine este străluminată la venirea Duhului Sfânt, căci te-ai făcut vistiernică și cuprindere a harurilor nu pentru a le păstra pentru sine însuși, ci ca pe toate să le umpli de har. Căci vistiernicul comorilor celor nedeșertate le are în păstrare spre a le împărți, căci la ce ar folosi să fereci o comoară care nu se împruținează? Așadar dă-ne nouă bogățiile tale, o stăpână, și deși nu le putem cuprinde, fă-le cuprinse și astfel să le împărți după măsura fiecăruia. Căci numai tu singură nu le-ai primit cu măsură și toate au fost date în întregime în mâinile tale.

42. Aș putea astfel urma la nesfârșit. Însă trebuie, cred, să scurtez cuvântul pentru ca apoi să mă îndemn iarăși a-l duce mai departe dacă aș putea, privind și numai de la distanță, să întrezăresc ceva din cele lăuntrice nepătrunse și să le exprim în cuvinte și

să le cânt și să le grăiesc. Dumnezeu să ne fie ajutor. Căci noi ne sprijinim pe neputința firii și suntem lipsiți de tăria cuvântului; căci multe și mari sunt dificultățile și cu neputință de trecut, dacă nu ar veni ajutor dumnezeiesc de sus. Haideți toți câți ne-am adunat acum să sărbătorim pe Mireasa pururi Fecioara care este acum în cerurile cele mai nepătrunse, rugându-ne să ne sprijine ea cuvântul ca să putem intra în cămara de nuntă, împreună să petrecem în iatacul de nuntă, să contemplăm cele nepătrunse. Căci prin Ea toate ni se deschid nouă, toate câte sunt în cer sus și toate câte sunt jos pe pământ.

43. Așadar să vedem cum peste acele preînchipuiri ale Vechiului Testament s-a suprapus plinirea lor, cum din acea scriptură umbrită s-a adus la săvârșire forma însăși a adevărului. A intrat în Sfânta Sfintelor vremelnică, cea care era însăși Sfânta Sfintelor cea veșnică. A intrat cortul cel nefăcut de mână omenească al Cuvântului, chivotul cel cuvântător și însuflețit al pâinii vieții care ne-a fost cu adevărat trimisă nouă din cer – întruchipare vie a chivotului aceluia făcut de mână omenească, ducând vasul care ținea mana, vas care adună roua de dimineață, preschimbându-o în chip al hranei prin dumnezeiasca și creatoarea prefacere, care pentru cei nedesăvârșiți și neinițiați în tainele cu adevărat dumnezeiești, fiindcă era adusă de sus, a fost numită pâine îngerească, dar pentru cei obișnuiți cu cele dumnezeiești și pentru cei care cunosc în dumnezeiescul duh, este ca un chip al adevărului ce avea să vie întrupat din această Fecioară. A intrat în Sfânta Sfintelor cartea vieții, primind negrăit întru sine, nu doar un chip al cuvântului, ci Înсуși Cuvântul Tatălui, ale Cărui table ale Legii aveau înțipărite în ele doar un chip neînsuflețit al cuvântului.

A intrat pomul cel pururi înfloritor din care a răsărit floarea cea fără de prihană care ne-a dăruit nouă viața cea nestricăcioasă, – pom al cărui chip este toiașul lui Aaron, care, prin cei ce aveau să se odrăslească din el, în pământ fără de apă, mai dinainte a vestit nașterea din Fecioară fără de sămânță.

44. Dar în aur a fost îmbrăcat aproape tot templul (*III Regi*, 6:20-22) și tot în aur curat a fost ferecat și sfântul chivot și cu aur a fost mult strălucit. Dar oare, într-un chip diferit, nu este mai strălucitoare ca aurul frumusețea feciorelnică, de care Dumnezeu Însuși este iubitor? Sau voiți mai curând să vedeți un semn din cer al celor grăite? Chipuri de îngeri îmbrăcați în aur stăteau împrejurul chivotului, umbrindu-l. Dar în jurul adevăratului chivot, care e Maica Domnului, nu stau chipuri de îngeri, ci înșiși îngerii și ceea ce este încă mai mult, e faptul că nu doar umbresc, ci slujesc, pregătind cele rânduite pentru hrană, hrană care nu se poate grăi în ce fel era, într-atât era de minunată, încât covârșea vestita mană și hrana adusă lui Ilie. Și mărturie pentru aceasta stă însuși faptul că mana pe care a purtat-o văzduhul când a fost ninsă din cer, venind prin poruncă dumnezeiască, – „pâine cerească a mâncat omul” – este pomenită în Psalmi de David care o spune, cântând dumnezeiască cântare, dar și prin faptul că prin aceasta a văzut mai dinainte hrana cu adevărat cerească a Fecioarei acesteia. Pe de o parte, avem mana care pogora din cer prin văzduh în fiecare dimineață, pe de altă parte, cea adusă de înger în fiecare zi, ca una mai tainică și mai desăvârșitoare și proprie lui și de o fire cu el, și de o fire mai bună ca mana, pe cât este îngerul mai bun ca văzduhul. Iar lui Ilie i-a slujit un corb care este o zburătoare ce-și urăște puii, de aceea se și spune

despre ea că este un simbol al celor lipsiți de dragoste pentru cei de același neam cu dâșii.

45. Așadar, îngerul binevestitor este fără îndoială un simbol limpede al petrecerii îngeresti în Sfânta Sfințelor a Fecioarei încă la această vârstă, înger care a slujit-o, rânduind pentru ea minunea care avea să fie, dar care, după cum era și cuvenit, nu a umbrit-o. Căci pe aceasta avea să o umbrească nu înger, nu arhanghel, nici chiar cete de Heruvimi sau de Serafimi, ci însăși puterea enipostaziată a Celui Preaînalt. Dar ceea ce este și mai minunat, e că nu prin furtună sau în vreun nor, nici prin întuneric sau prin foc, nici vorbindu-i în adiere de vânt lin, precum altădată și în vreun alt chip li S-a arătat celor ce s-au învrednicit la vremea lor, ci în chip cu totul nemijlocit și în afara oricărui vâl, puterea Celui Preaînalt a umbrit pânțele cel feciorelnic, nefiind nimic între Cel Ce umbrea și cea umbrită, nici văzduh, nici eter, nici orice altceva din cele sensibile sau mai presus de acestea. Iar aceasta nu este simplu umbrire, ci desăvârșită unire. Dar fiindcă este firesc ca ceea ce umbrește să-și impri-me propria formă și chip în cel umbrit, a fost nu doar simplă unire, ci și plămădire în pânțele. Iar ceea ce s-a plămădit în pânțele din ambele, adică din puterea Celui Preaînalt și din preasfântul și feciorelnicul pânțele, era Cuvântul lui Dumnezeu făcut trup. O! dar la ce adâncă taină am pogorât cuvântul nostru!

46. Dar ieșind de acolo – căci nu este cu putință ca ceva muritor sau vreun cuget cu totul limitat să ajungă la o atât de mare adâncime – să revenim la subiectul nostru de dinainte. A intrat așadar Fecioara în Sfânta Sfințelor. Și privind în jur cu atenție, de îndată ce a văzut, s-a răpit de încântare, socotindu-o un locaș potrivit pentru ea, și îndată, prin frumusețea celor

văzute, ochiul minții i s-a deschis spre frumusețile cele nevăzute, încât nu a mai socotit nicidecum plăcut nimic dintre frumusețile cele pământești. Așadar, ridicându-se mai presus decât nevoile firii și decât plăcerile simțurilor și, socotind pe cele plăcute ochilor la vedere nevrednice de a fi privite și pe cele bune de mâncat vrednice a fi trecute cu vederea, cea dintâi și singură s-a arătat desăvârșit neabătută întru toate de tirania pusă asupra noastră prin ele și de atunci a stat ca un trofeu de biruință împotriva aceluia. Și aceasta, luptând nu doar o dată de dimineața până seara, nici pentru rodul vreunui pom, ci vreme de mulți de ani, și împotriva conceperii înseși în minte a feluritelor, sau mai curând, nenumăratelor patimi care sunt întinse în suflet ca o momeală de începătoriile întunericului cărora numai această fiică a lui Dumnezeu le-a pus capăt, disprețuindu-le până în sfârșit, și aceasta de la o vârstă fragedă, câștigând drept răsplată din ceruri, pe drept cuvânt, faptul de a primi hrana prin înger, prin care s-a întărit cu firea, fapt care mărturisește vrednicia petrecerii cerești a acesteia. Mai mult decât atât, ca să spun iarăși în chip și mai potrivit, ceva care să corespundă vredniciei Miresei pururea Fecioarei, ea s-a arătat de la început Împărăteasă a cerurilor având toate mințile cerești slujitoare ei.

47. Prin urmare, trăia ca în rai într-un locaș re-smuls din lume, sau mai curând ca în curțile cerești, fiindcă Sfânta Sfințelor nepătrunsă este un tip al acestora. A trăit așadar nevoindu-se și ducând o viață lipsită de griji și în lepădare de toate lucrurile, lipsită de întristare, nepărtașă nici uneia dintre patimile firii, mai presus decât orice plăcere care nu este fără de chin, trăind numai pentru Dumnezeu, numai de

Dumnezeu cercetată, numai cu Dumnezeu hrănindu-se, și numai de Dumnezeu păzită, care avea să Se sălășluiască întru cele ale noastre prin ea, pururea numai către El privind și ea, făcându-L pe Dumnezeu propria ei hrană, și numai de Dumnezeu lipindu-se fără de încetare.

48. Căci a ascultat cu atenție și cu cea mai adâncă înțelegere scrierile lui Moise și descoperirile celorlalți profeți, o dată cu tot poporul din afară care se aduna în fiecare sâmbătă precum era rânduit prin Lege și a auzit despre Adam și Eva și de toate ale lor, despre creația din nimic, sălășluirea în rai, porunca dată lor, sfatul cel aducător de moarte de la cel viclean, furtul săvârșit prin el, izgonirea din rai din pricina lui, și lepădarea din viața cea nestricăcioasă și trecerea la viața aceasta cu multe chinuri și a văzut viața aceasta nenorocită întinzându-se de-a lungul timpului și făcându-se din ce în ce mai rea, iar pe om, care a fost zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și făptura mâinilor Lui, l-a văzut înstrăinându-se de Făcătorul lui și asemuindu-se tot mai mult uneltitorului răutății care l-a zdrobit, – vai ce nebulie nesățioasă și putere plină de răutate împotriva noastră! Vai de împietrirea inimilor noastre, vai de aplecarea noastră către cele pământești fără de pocăință! – nefiind nimănui cu putință a stăvili această împreună putere ucigătoare de oameni și nestăpânită înclinare a neamului omenesc către iad. Și fiindcă această Fecioară, Copila lui Dumnezeu, auzind și văzând totodată toate acestea, i-a fost milă de neamul omenesc și voind să afle un antidot leucitor pentru atâtea patimi, a știut să se întoarcă cu tot cugetul către Dumnezeu, primind a mijloci pentru noi, și să Îl constrângă pe Cel Neconstrâns și neîntârziat

să Îl tragă către noi, pentru ca Însuși să se facă Mijlocitor pentru blestemul nostru și să pună stavilă focului care arde sufletele și să-i facă neputincioși pe cei potrivnici și să întoarcă înapoi binecuvântarea și să strălucească lumina cea nepătrunsă și să lege de Sine Însuși făptura Sa și să o vindece de boală.

49. Căci Fecioara cea plină de daruri, cugetând astfel întru sine, cu cea mai mare cuviință, s-a pus în chip minunat pe sine chezășie pentru toată făptura, chezășie mai bună decât orice cuvânt. Căci căutând cum ar vorbi cu Dumnezeu mai convingător și mai adevărat, la Care a venit chezașă din proprie investitură sau mai curând, prohirisită de Dumnezeu, și arătându-se iubitoare a tot chipul virtuții și a cuvintelor legii, și a celor aflate prin rațiune și a celor ce țin de fiecare dintre acestea, și întorcându-se apoi iarăși de la oricare dintre cele cunoscute prin cea mai înaltă știință omenească, ca și cum le-ar pecetlui, pentru a căuta ce anume este cel mai propriu lui Dumnezeu și care având însuși caracterul de acolo al Lui, a știut să le întipărească în minte pe cele folositoare pentru acest scop, înlăturând orice scriptură materială. Și fiindcă nimic de acest fel nu a văzut dintre cele descoperite oamenilor mai înainte de ea, care să tindă spre această cunoaștere, se arată începătoare a celor mai mari și mai desăvârșite, caută, experiază și transmite celor de după ea o practică mai înaltă decât cunoașterea și o cunoștință pe atât de diferită de cea îndeobște bâiguită, bâjbăită mai înainte, pe cât este închipuirea diferită de adevăr.

50. Dar să asculte toți cu atenție măreția tainei, căci voi grăi cuvântul cel de folos pentru tot cuprinsul creștinătății, sau mai degrabă pentru cei care s-au lepădat de lume, cuvânt prin care, oricine va gusta

din bunătățile acelea viitoare, va sta împreună cu îngerii și va avea cetățenia în ceruri, dacă va voi să se nevoiască, după putere, după pilda celei dintâi și singura, Mireasa Pururea Fecioara care a fost rânduită din pruncie să se lepede de lume în chip mai presus de lume. Căci tot chipul exterior al virtuții, atât cât se afla mai dinainte de ea, a fost predat laolaltă oamenilor celor aleși și numai la suprafață, iar bunele moravuri împodobeau, casele și cetățile, în vreme ce lucrarea lăuntrică a virtuții, rămânând închisă pentru aceștia, îi facea ușor să se abată. Însă în partea lăuntrică a acesteia, care este mai înaltă decât toate cele enumerate, stă toată cunoașterea prin care scrutăm rațiunile firii și contemplăm, atât cât este cu putință, analogiile, formele și cantitățile sufletului însuși și a celor nedespărțit delimitate de materie.

51. Și chiar dacă teologhisim și chiar dacă filosofăm despre cele desăvârșit desparte de materie, care este și prima filozofie a învățăceilor Elinilor sau, mai curând, a părinților și întâistătorilor acestei arte, voi spune că nu cunosc nici o formă mai veche a ei, decât contemplarea; dar și contemplarea, chiar de ar avea ceva din adevăr, este lipsită de dumnezeiasca vedere și sunt tot atât de desparte de grăirea cu Dumnezeu, pe cât de mult diferă faptul de a-L avea pe Dumnezeu de faptul de a-L cunoaște. Fiindcă a spune ceva despre Dumnezeu nu este același lucru cu a-L avea; căci, pe de o parte, faptul de a vorbi despre Dumnezeu are trebuință de cuvânt, adică de puțința de a fi comunicat, iar pe de altă parte, de asemenea și tot potrivit acestei arte de a cugeta, nu este de ajuns numai să Îl aibă cineva, ci, avându-L, trebuie să și împărtășească cunoștința Lui. Dar contemplația filosofică are încă nevoie și de silogisme de materie

diversă și de constrângerile demonstrațiilor și de exemplele din lumea creată, pe care le adună toate, sau cea mai mare parte a lor, prin văz și prin auz, are nevoie de aproape toată cunoștința frământată în lumea aceasta, câtă ar fi, de înțelepții veacului acestuia, chiar dacă aceștia nu ar fi desăvârșit curățiți cu sufletul și cu viața. Iar cât privește faptul de a ne înrudi cu Dumnezeu, în adevăr, aceasta este din rândul celor cu neputință, dacă mai înainte nu devenim și noi, prin curățire, în afara noastră sau, mai curând, mai presus de noi înșine, și lepădând, pe de o parte, tot ceea ce ține de simțuri, să fim dincolo de simțirea sensibilă, iar pe de altă parte, ridicându-ne deasupra raționamentelor, silogismelor și toată cunoștința și deasupra gândirii înseși, să devenim cu totul ai energiei dumnezeiești printr-o percepție inteligibilă, pe care Solomon mai dinainte a numit-o dumnezeiască simțire, să dobândim astfel necunoașterea mai presus de cunoaștere, adică mai presus de orice formă și închipuire a faimoasei filosofii, dacă într-adevăr scopul acelei părți deosebite a ei, care este contemplarea, ar fi într-adevăr cunoașterea.

52. Așadar tocmai acest lucru căutându-l Fecioara – căci era de ultimă necesitate să se întâlnească cu solii aceia către care aducea chezășia – a aflat călăuză care duce la sfânta isihie care este oprirea minții și retragerea din lume, uitarea celor de jos, inițierea în tainele cele de sus, lepădarea cugetării pentru aflarea a ceea ce este mai bun; această practică drept singură adevărată, temeiul însăși al adevăratei contemplări, al adevăratei vederi dumnezeiești, și ca să spunem mai propriu, singurul chip al adevăratei bune rânduiei din suflet. Căci, pe de o parte, virtutea este ca un leac atotmăduitor pentru bolile sufletești și

pentru patimile cele rele înrădăcinate în suflet din ușurătate, iar pe de altă parte, contemplarea este rodul însănătoșirii sufletului, fiind ca un sfârșit și un chip îndumnezeitor, căci prin aceasta s-a lucrat îndumnezeirea omului, iar nu prin vreo analogie întâmplătoare de rațiuni sau viziuni – căci aceasta este pământesc și omenesc –, ci prin petrecerea în isihie. Fiindcă, prin aceasta, nimicim pe cele de jos și tindem către Dumnezeu, până la sfârșitul vieții, perseverând zi și noapte în rugăciuni și cereri, în catul de sus al minții ne apropiem de fericita și neapropiată firea aceea.

53. Și astfel, cei care și-au curățit inima prin sfânta isihie, Îl contemplă în ei înșiși pe Dumnezeu ca într-o oglindă, prin lumina cea mai presus de minte și de simțire care este unită cu aceștia în chip de negrăit. Și mărturia concentrată a acestei isihii, care este cea mai folositoare și care îi sălășluiește împreună cu Dumnezeu pe cei care se folosesc de ea mai presus de orice, este Fecioara aceasta care a petrecut în aceasta, ca să spunem așa, încă din fragedă pruncie. Și numai ea între toți și încă pe când era doar un copil s-a retras la liniște în chip mai presus de fire, ea singură între toți l-a purtat în pânțece fără de sămânță pe Cuvântul și Dumnezeu-Omul.

54. Dar să insistăm acum puțin asupra cuvântului ca să fie mai ușor de înțeles această mare taină pentru cei care au urechi. Eu preaslăvesc cu laude modul acela de viață care îi ajută pe cei ce ascultă să descopere calea mântuirii. Și chiar dacă s-ar întâmpla ca ceva din cele spuse să fie greu de înțeles și nu ușor de cuprins din pricina împrăstierii minții, socotesc că nu trebuie să îl aruncăm afară pe unul ca acela din curțile sfinte. Fiindcă nici noi nu ne abatem

din calea care duce la viață, doar fiindcă este strâmtă și îngustă (*Mat. 7:13*) Veniți așadar o! oameni cu suflet nobil, toți câți nu puneți înaintea aurului greu de procurat țărâna cea ușor de aflat, adunându-vă mai curând fiecare mintea în voi înșivă precum își strâng veșmintele în jurul lor cei care merg printr-o trecătoare strâmtă și ridicăți-vă totodată la înălțimea gândirii. Fiindcă celor care se târăsc pe pământ nu le sunt accesibile nici măcar treptele de jos ale acestei înălțimi ametoitoare. Dar pentru cei care și-au depărtat mintea de cele materiale și care, crezând cu tărie, cugetă în sine la viața Maicii Domnului după chipul și asemănarea lui Dumnezeu petrecută de ea în Sfânta Sfințelor nepătrunsă și râvnind ceva dintre cele de acolo și sârguindu-ne după putere să mergem împreună acolo, îndată vom avea, și nu de departe, preafecit darul acela, al celor curați cu inima, de a vedea, în chip nevăzut, răsplătirile firii celei nemuritoare.

55. Căci omul este lumea aceasta mare concentrată într-una mică, răscrucea universului întreg, încununarea a toată zidirea lui Dumnezeu, fiindcă a fost adus întru ființă cel mai de pe urmă, așa cum și noi, atunci când alcătuim cuvântări, facem epiloguri. Căci oricine poate să vadă întregul univers ca o carte a Cuvântului autoipostatic. Așadar acest om care reunește întru sine mintea și simțirea într-una, pentru a amesteca cele fără de amestec cu cea mai bună înțelepciune, S-a folosit, ca de niște mijlocitori, de cele mai subtile legături ale celor înalte, adică de imaginație, voință, dorință și intelect. Și precum la tetrada simțurilor noastre corespunde tetrada elementelor lumii acesteia, aerul, focul, și apa, și apoi pământul, tot astfel a unit pe cele contrare și le-a împăcat pe cele potrivnice, fără să lase la o parte nici

puterile, cele care se atrag reciproc. Și astfel pe cât este de mare cantitativ universul acesta, tot atât de mare calitativ este omul. Iar cât privește relația, sunt în comuniune unul cu altul, unul covârșind prin mărime, iar celălalt, prin inteligență. Și se împreună unul teaurizându-l pe celălalt precum într-o casă mare s-ar afla un lucru cu mult mai de preț decât casa care îl conține și precum într-un palat împărătesc – nu un împărat, căci aceasta ar fi ceva muritor – s-ar afla un potir împărătesc, palatul fiind construit din pietre mari, ieftine și ușor de găsit, iar celălalt, vasul acela împărătesc, din pietre mici, dar scumpe, nestemate și rare.

56. Dar cu cât este mai bună mintea decât cerul, care este icoana lui Dumnezeu și care vede pe Dumnezeu și numai ea dintre toate cele din lume dacă voiește, poate să fie Dumnezeu, ridicând după sine și neputința trupului? Dar cu cât depășește simțirea pământul, căci nu numai că percepe măsurile, felurile cantități și calități ale acestuia, ci și pe cele cerești le atinge prin cunoaștere, percepând diferitele mișcări ale planetelor și cunoscând periodicitatea polimorfă, conjuncțiile și opozițiile astrelor cele de multe înțelesuri, și de aici, s-a pus început, ca să zic așa, pentru întreaga cunoștință a eterului? Și cele dintre cer și pământ sunt inferioare ca vrednicie față de limita dintre minte și simțire, deși potrivit analogiei rațiunilor lor sunt același lucru, dar, din punctul de vedere al celor care le cuprind, diferă foarte mult. Căci simțirea este o putere irațională, cunoscătoare și perceptivă prin simțuri, când obiectele sunt prezente, iar imaginația sau puterea imaginativă își are începutul de la aceasta, lucrează cele ale simțirii și ale simțurilor atunci când obiectele lipsesc. Iar

intelectul, cum s-ar spune, lucrează în afara acestora, dar este totodată pasiv, ca unul care nu este în afara celor împărțite. Iar voința, una – care își are obârșia în imaginație –, este irațională, dar cealaltă, – care vine din intelect –, dimpotrivă, căci această facultate se poate naște din ambele. Iar gândirea intelectului este totdeauna rațională, dar procedează cu amănunțime, sfârșind în voința cea după rațiune. Toate acestea țin împreună și lucrează prin cel dintâi organ sufletească care este sufletul psihic și care se află în creier. Și nu există nimic care să fie organ al minții, ci mintea este o substanță de-sine-stătătoare și subzistentă-prin-sine, care este activă prin sine chiar dacă se coboară pe sine însăși la viața intelectuală desfășurată în suflet.

57. Dar pentru ce am luat în discuție acestea și am făcut aceste distincții acum? Și pentru care pricină mai întâi am alcătuit această clasificare a felurilor virtuților, iar apoi a puterilor sufletești? Fiindcă semințele aceloră sunt de aici și de aici își au ele existența. Așadar, de Dumnezeu înțeleptită, Fecioara nu a avut a rodi doar de la acelea cea mai înaltă asemănare cu Dumnezeu, și-a cercetat puterile sufletești dacă nu cumva ar putea afla vreo cale prin care ar dobândi unirea cu Dumnezeu. Și fiindcă aplecările spre cele sensibile le-a aflat cu totul nepotrivite, ca unele care erau iraționale întru totul, iar voința și gândirea, deși puteri raționale, totuși nu întru totul desprinse de jugul simțurilor, adică de imaginație –, ba încă lucrând prin sufletul psihic ca printr-un organ –, a înțeles în chip înțelept, ceea ce și Apostolul a spus după aceea, „că omul sufletească nu primește cele ale duhului” (*I Cor. 2:14*) și a căutat o viețuire mai presus de acestea și cu adevărat după minte și cu totul neamestecată cu cele de jos, însetând după Dumnezeu

în chip mai presus de fire și după unirea supralumească cu El. Fiindcă precum nu este cu puțință cuiva să înseteze doar după lumina sensibilă fără a înseta și de soare, la fel stau lucrurile și aici.

58. Astfel, în chip potrivit și firesc, a găsit drept cel mai înalt lucru numai sfânta și dumnezeiasca dragoste ca fiind unica substanță desăvârșită și cu totul neîmpărțită dintre cele ale firii noastre. Aceasta culegând pe cele după intelect, în care își au fundamentul cele ale științei care procedează, cam în chipul animalelor șerpuitoare, când prin sinteză, când prin analiză sau diferență, prin care unifică și discerne, precum genul în raport cu speciile. Căci dacă pentru acestea și prin acestea, mintea coboară la viața cea multiplă, având de mai înainte energiile necesare pentru toate acestea, atunci are fără îndoială și o altă energie superioară care lucrează de la sine, căreia îi stă în puțință a subzista prin sine. Însă mintea, fiindcă și ea este o parte a trupului și a toate câte sunt ale trupului, este unită și cu el, dar, prin purtarea de grijă a dumnezeiescului har care o susține, ea poate să se ridice deasupra regimului acestuia – al multiplicității și diversității – care o face să se târască pe pământ. Căci precum, desigur, și un călăreț, are, în chip diferențiat, o energie mai bună decât cea de a ține frâiele – nu numai când descalecă de pe cal, ci și când este călare sau în car -, are această energie de la sine însuși, afară numai dacă el însuși, voind aceasta, s-ar dăruie cu totul grijii frâielor. Așadar și mintea, dacă nu s-ar întoarce în întregime și pururi la cele de jos, ar avea cea mai bună și mai înaltă energie, și anume, de la sine însăși, prin care, și numai prin ea, s-ar uni cu Dumnezeu, deși ar fi cu mult mai greu pentru ea, prin legătura pe care o are prin fire de trup și fiind

împiedicată de cunoștințele trupești și de relațiile felurite și greu de ignorat, cu cele pământești, care vin din grijile vieții.

59. Așadar de acestea, depărtându-se preacurata Fecioară încă de la începutul vieții, a ieșit dintre oameni și fugind de viața aceasta plină de pricini, a ales o viață nevăzută tuturor și fără de căsătorie, petrecând în cele nepătrunse, unde, dezlegându-se de orice legătură materială, scuturându-se de orice relație și înălțându-se mai presus de însăși orice grijă față de propriul trup, și-a unit mintea cu întoarcerea către sine, cu paza minții și cu dumnezeiasca rugăciune neîncetată. Și prin aceasta a devenit în întregime ea însăși, stând mai presus de felurimea gândurilor prăhănite și, în chip simplu, mai presus de orice formă, a deschis o nouă cale comună și negrăită către cer, ca să spunem așa, tăcerea minții. Și, consacrându-și mintea acesteia, a depășit toate făpturile zidite și a văzut o mai mare slavă a lui Dumnezeu decât cea arătată lui Moise, și harul dumnezeiesc, care nu cade deloc sub puterea simțurilor, care este vederea contemplativă sfântă și plină de bucurie a sufletelor și minților nepătate. Și împărtășindu-se de această sfântă priveliște, Fecioara, potrivit sfinților imnografi, devine nor prealuminat al ploii celei cu adevărat vii, strălucirea Zilei celei de taină și car de foc al Cuvântului dumnezeiesc.

60. Căci în afara venirii harului, nu ar fi nici o minte care să afle dumnezeiasca simțire, nici nu ar putea vedea sau nici nu ar putea deveni cu adevărat subzistentă prin propria energie, după cum nici ochiul – având în sine însuși puțința de a vedea, în afara luminii – nu ar putea avea percepția luminii. Căci și pentru cele veșnice, adică pentru cele de un

chip cu Dumnezeu, El este lumină și nimic altceva decât lumină, și precum este soarele pentru cele sensibile, la fel este Dumnezeu pentru cele inteligibile. Și iarăși precum vederea, când este în lucrare, devine însăși lumina și se unește cu lumina și cu lumina vede și vede mai întâi de toate lumina care izvorăște tuturor celor care au capacitatea de a vedea, în același chip, și cel ce se împărtășește de energia dumnezeiească, fiind el însuși prefăcut prin dumnezeiasca prefacere, se face întreg el însuși cum este lumina și este împreună cu lumina și vede, în chip cunoscător, împreună cu lumina pe cele care, în afara unui asemenea har inefabil, ar fi tuturor cu neputință de văzut, devenind nu numai mai presus de simțirile trupești, ci și mai presus de tot ceea ce poate fi cunoscut de noi și de cei care sunt mai presus de noi prin puterea naturii. Căci cei care și-au curățit inima, pe Dumnezeu Însuși Îl văd după fericirea nemincinoasă a Domnului „Fericiți cei curați cu inima că aceia vor vedea pe Dumnezeu,” Mat.5:8). Iar Cel Care este lumină, după cuvântul cel mai grăitor de Dumnezeu al lui Ioan, fiul tunetului, se sălășluiește și luminează El însuși pe cei care Îl iubesc pe El și sunt iubiți de El, potrivit făgăduinței Lui. Se arată, ca într-o oglindă, minții curățite, El fiind în Sine nevăzut, căci o astfel de formă nu se poate vedea în oglindă, precum este cu totul cu neputință a vedea oglinda și, totodată, și pe cel care a făcut oglinda. Căci acum, Dumnezeu este văzut de cei care s-au curățit prin dumnezeieasca dragoste, iar atunci, zice Apostolul, va fi văzut „față către față” (I Cor. 13:12).

61. Dar cine L-a iubit mai mult pe Dumnezeu decât cea pe care noi azi o cântăm cu sârguință? Și cine a fost mai iubită de Dumnezeu decât ea? Și oare care

altă făptură este mai curată decât ea sau care a mai fost de aceeași curăție sau aproape de ea, în curăție? Pentru aceasta și fiind desăvârșită prin cele mai înalte contemplații, lucrând pe cele înalte și fiind unită cu Dumnezeu în acest chip, și fiind singura între cei din veac care s-a asemuit cu El, și-a adus cheazășia aceasta în chip mai presus de fire pentru noi și, prin aceasta, a dus la împlinire nu numai faptul că a dobândit această înălțare a minții mai presus de cuvânt, ci, folosindu-se de aceasta pentru noi toți, prin îndrăzniea către Dumnezeu, a lucrat ceva mare și mai presus de toată măreția. Și nu numai că a devenit după asemănarea lui Dumnezeu, ci și pe Dumnezeu l-a făcut după asemănarea oamenilor și nu numai convingându-L, ci și zămislindu-L fără de sămânță, L-a născut, în chip negrăit fiind formată prin har de Dumnezeu – de aceea a și fost numită „plină de har” de arhanghel – dar L-a și format cu fire omenească pe Dumnezeu, fapt pentru care i s-a binevestit „bucură-te”.

62. Cine va grăi minunile tale, Fecioară? „Și cine va face auzite toate laudele tale?” (Ps. 105:2), Copila lui Dumnezeu? Căci ai devenit Maică a lui Dumnezeu, ai unit mintea cu Dumnezeu, ai unit pe Dumnezeu cu trupul și L-ai făcut pe Dumnezeu, Fiul Omului și pe om, fiul lui Dumnezeu, ai împăcat lumea cu Cel Ce a făcut lumea, iar cu fapta, ne-ai învățat pe noi că se cuvine oamenilor cu adevărat a-L contempla pe Dumnezeu, nu doar prin simțire sau prin cuget, – căci aceasta ar fi cu puțin mai bun decât cele necuvântătoare – ci, dimpotrivă, că este cu mult mai bine să Îl contemplăm prin curăția minții și prin participarea dumnezeiescului har prin care să ne hrănim de frumusețea cea dumnezeiască nu prin cugete, ci prin nematerialnice atingeri.

63. Dar ne-ai dăruit nouă și aceasta, de a-L vedea pe cel Nevăzut în chipul și asemănarea noastră, să ne apropiem în materie de Cel Nematerial și Inefabil. L-ai hrănit cu hrana noastră pe Cel Ce este hrana îngerilor; ne-ai hrănit și pe noi prin Cel ce îi hrănește pe îngeri cu hrana cea adevărată cerească și nestricăcioasă și pe oameni i-ai făcut de împreună-petrecere cu îngerii sau, mai degrabă, i-ai învrednicit de cinstiri încă mai mari, luând în pânțece de la Duhul Sfânt, ai născut, în chip străin, o formă divino-umană și de-o-ființă cu dumnezeiasca fire, și ca să spunem așa, ai făcut, negrăit, firea cea omenească co-părtașă dumnezeirii.

64. Căci se spune că împăratul Eusebie, – fiindcă se pare că acesta își are numele din fapte –, așadar se spune că acesta, când cei din jurul lui au fost odată biruiți de sete, ridicându-și dreapta către Dumnezeu a zis: „cu această mână cu care nu am luat viață îl rog pe Dătătorul de viață”, și îndată nori grei s-au adunat din senin și o ploaie repede a început să cadă de sus. Iar pentru cei care o cinstesc în adevăr, Împărăteasa Fecioară, care și-a ridicat mintea în Sfânta Sfintelor nepătrunsă, lepădându-se de toate cele de jos, în chip desăvârșit, sau, mai curând, nefiind unită cu acelea nici o clipă, zice: „cu mintea aceasta te rog, la care nimic din cele pământești nu s-a urcat”, a făcut pământul cer, nu chemând norii care au ascultat de mulți alții, în multe rânduri, prin rugăciune, ci pe Însuși Acela Care adună norii de la marginile pământului. Și nici nu a călăuzit sufletele la ceea ce este vremelnice, prin ploaie, ci ne-a născut nouă însăși Comoara tuturor bunătăților, Izvorul cel veșnic care ne izvorăște nouă nedespărțit din sânurile Tatălui, Cuvântul cel Veșnic care șade mai presus de bolțile cele

cerești, Care ne dăruiește nouă de acolo apa vieții și hrana care înveșnicește și fii ai lui Dumnezeu îi face pe toți cei care se împărtășesc de ea, dar nu simplu cu numele, ci îi face astfel prin comuniunea cu dumnezeiescul Duh – o, negrăită dăruire! – celor care prin împărtășirea cu trupul și sângele lui Dumnezeu se unesc cu El și unii cu alții.

65. Așadar să păzim unirea cu Dumnezeu și unii cu alții, lucrată în noi în chip sfânt prin legăturile dragostei. Să privim pururi către Părintele nostru ceresc. Să lepădăm de la noi pământul, ca să nu fim din pământ pământești, ca omul cel dintâi, ci precum omul de-al doilea, Domnul din ceruri. „Sus să avem inimile” către El. Să contemplăm această mare vedere duhovnicească: firea noastră cea creată înveșnicită împreună cu El prin nematerialnicul foc al dumnezeirii și să lepădăm hainele cele din piele pe care le-am îmbrăcat prin cădere, să stăm în Sfânta Sfințelor arătându-ne noi înșine pământ sfânt prin virtute și prin tinderea neabătută către Dumnezeu, astfel încât să avem îndrăznire la Dumnezeu care vine în foc și să alergăm la El ca să fim luminați, și să ne înveșnicim împreună cu El, luminați fiind spre slava Luminii celei Preaînalte, a celei mai Înalte Stăpânii-de-o-strălucire în trei sori.

66. Căreia se cuvine toată slava, stăpânia, cîntecul și închinăciunea, acum și în vecii fără de sfârșit. Amin.

Omilia 54

Anume ce va fi la venirea Domnului
Și schimbarea în mai bine a celor drepti
Iar pentru cei necredincioși
mai mare osânda
Și despre diferitele patimi și virtuți
Predică la Evanghelia după Luca
a celei de-a 10-a Duminici

1. Legea cea veche propovăduiește pe Dumnezeu ca fiind făcătorul și Stăpânul cerului și le statornicește cele bineplăcute Lui aici pe pământ celor de sub Lege, dar făgăduința bunătăților celor cerești nu o dăruiește celor de sub Lege, nici comuniunea cu Dumnezeu și moștenirea veșnică și cerească nu este făgăduită în Lege celor credincioși. Dar când Împăratul tuturor, Hristos, a îmbrăcat trupul nostru pentru noi, astfel „încât să cheme pe cei păcătoși la pocăință” (*Mat. 9:13*), a adus schimbarea în mai bine celor care ascultă și se pocăiesc și prin fapte vrednice de pocăință și care petrec după Evanghelia lui Hristos și țin dumnezeieștile porunci din aceasta. Dar nu numai prin faptul de a deveni mai buni dobândesc superioritatea față de cei de sub Lege. Căci li se făgăduiește, mai mult decât acelora, Împărăția cerurilor și lumina cea neapusă și înfierea cerească și sălășluirea în corturile cele supralumești, viață îndumnezeită și veșnică și încă și mai mult decât acestea, „căci vom fi moștenitori ai lui Dumnezeu, Împreună-moștenitori cu Hristos” (*Rom. 8:17*) și „Eu am venit, zice Domnul, ca să aveți viață și mai multă

viață să aveți" (*Ioan, 10:10*). Iar acestea nu sunt ecoul deșert al unor vorbe, nici o simplă înșirare de numiri, ci sunt lucruri care nu se pot schimba într-adevăr, ci rămân adevărate ca o răsplată pentru cei credincioși și pentru cei care trăiesc după Hristos.

2. Așadar, este necesar ca bunătățile viitoare să fie dobândite prin lupte adevărate și reale și să săvârșească mai întâi nevoințele și să se facă vrednici pe ei înșiși numai de cele cerești, pentru ca nu cumva să fie ispitiți de cele mai de jos, căzând astfel din cele cu adevărat mai bune. Astfel, în chip potrivit și ca o consecință, mai înainte de venirea lui Hristos cei care păcătuiau erau mai slobozi, fiindcă păzirea poruncilor era și ea inferioară. Dar acum înfricoșată judecată și veșnică osândă îi așteaptă pe păcătoșii care nu se pocăiesc: foc nestins, întunericul cel mai dinafară, viermele cel neadormit, scrâșnirea cea vrednică de milă a dinților, chinul și întristarea, strâmtorarea și plânsul cel fără de încetare și fără de mângâiere și, adăugat la acestea, sau mai curând, mai presus de toate acestea, despărțirea cea veșnică de Dumnezeu, care este înstrăinarea de tot binele, singura care cu adevărat aduce bucurie.

3. Fiindcă mai înainte de învățătura evanghelică, cei care călcau Legea erau mai liberi, dar după lege păzirea poruncilor evanghelice este cerută cu o mai mare strășnicie de la cei care au primit făgăduința bunătăților viitoare. Să ne învețe pe noi marele Pavel despre acestea: „Căci dacă s-a adeverit cuvântul grăit prin îngeri și orice călcare de poruncă și orice neascultare și-a primit dreapta răsplătire, cum vom scăpa noi, dacă vom fi nepăsători la astfel de mântuire care, având obârșia în propovăduirea Domnului, ne-a fost adeverită de cei ce au ascultat-o,

„împreună-mărturisind cu ei și Dumnezeu Însuși prin semne și prin minuni și cu multe feluri de puteri și cu darurile Duhului Sfânt, împărțite după a sa voință?” (*Evr. 2:2-4*); iar mai departe, iarăși zice: „căci dacă păcătuim de voia noastră, după ce am luat cunoștință despre adevăr, nu mai rămâne pentru păcate nici o jertfă, ci o înfricoșată așteptare a judecății și iuțimea focului care va mistui pe cei potrivnici.” (*Evr. 10:26,27*)

4. Dar credeți încă și în cuvântul cu care Însuși Domnul a certat cetățile în care a făcut cele mai mari minuni, fiindcă nu se pocăiau: „vai ție Horazine, Vai ție Bethsaida” (*Mat. 11:21; Luca 10:13*) și adaugă „pământului Sodomei îi va fi mai ușor în ziua judecății decât ție” (*Mat. 10:15; 11:24*), iar către noi ce zice? „De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a fariseilor și a cărturarilor, nu veți intra în Împărăția cerurilor”. (*Mat. 5:20*) Căci înainte de stăpâneasca venire nu s-a pus osândă pentru jurămintele noastre către Dumnezeu, nici nu am avut scrise îndreptările pentru ura și mânia dintre noi, nici nu ni se socotea nouă desfrânare privirea pătimasă către femeia altuia, și nici nu s-a arătat nouă că nu trebuie să adunăm mai multe decât avem nevoie și să nu dăm celor ce au trebuință, singuri voind a ne supune lui mamona. Acum însă vom suferi osândă pentru toate aceste lucruri, cerându-ni-se curăție și pază nu numai a faptelor, ci și a cuvintelor, nu numai a cuvintelor, ci și a cugetelor. „Căci dacă va fi ochiul tău rău,” – adică acesta este cugetul cel dinăuntru – „tot trupul tău va fi întunecat.” (*Mat. 6:23; Luca 11:34*). Căci numește un singur ochi tocmai pentru a desemna prin cuvântul ochi cugetul, căci ochiul cel trupesc nu este unul singur.

5. Aceasta o arată limpede și prin cele ce urmează zicând: „întreg trupul tău va fi rău”, fiindcă ochii trupului sunt doi, iar dacă unul este nevăzător atunci nu înseamnă că tot trupul are nevederea. Însă și din faptul că nu spune că are ceva rău ci că este rău, se arată lămurit că acest cuvânt este spus despre rea-ua dispoziție a patimilor din suflet spre săvârșirea păcatului cel cu lucrare. Din această pricină se și adaugă zicând „dacă lumina care este în tine” – care este adică mintea și gândirea – „este întuneric, dar întunericul,” – anume trupul și simțirea – „cu cât mai mult?” (*Mat. 6:23*)

6. Arătând chipul vindecării de această rea dispoziție ascunsă a sufletului, ne îndeamnă să ne rugăm Tatălui Celui Care vede în ascuns (*Mat. 6:1-6*) și să facem milostenie în ascuns și să ne curățim mai degrabă partea ascunsă, cea dinlăuntru a paharului, (*Mat. 23:26*), adică pe omul cel lăuntric, căci astfel și cele ce ies din gura noastră nu vor spurca, nici nu-l va face părtaș spurcăciunii pe om, (*Mat 15:11, 18*) ci orice cuvânt care-i va ieși din gură va fi spre sfîntirea lui și spre zidirea celor ce îl ascultă. Dar nu numai aceasta, ci și pentru întărirea în credință a celor ce îl înconjoară să aibă, prin propria lui petrecere, potrivirea cuvintelor cu faptele, ceea ce Domnul o arată în altă parte zicând: „să fie cuvântul vostru ceea ce este da, da și nu, nu. Ce este mai mult decât acestea de la cel rău este.” (*Mat. 5:37*).

7. Nici unul dintre voi dar, fraților, să nu hrănească cugetele cele rele, așezându-se pe sine mai aproape de lipsa de discernământ, de ură, de ținerea de minte a răului și de osândirea aproapelui, decât de dreapta socoteală și de dragostea și adevărul. Nimeni să nu pună în candela inimii sale în loc de

ulei curat, întinăciunea gândurilor celor de rușine. Nimeni să nu-și agonisească comori pe pământ, îngropând și ferecându-și mintea în acestea. Nimeni să nu rostească cu gura cele ce sunt de la cel rău, fiind gata a mărturisi cu jurământ. Căci cel ce poartă acestea în sufletul său și care rostește cu buzele cele dinlăuntru se face pe sine sălaș și unealtă și slujitor celui rău, iar dacă nici rob al lui Dumnezeu nu poate să fie, cu cât mai puțin va putea fi fiu și moștenitor al acelei făgăduite Împărății veșnice a cerului? Cum o va dobândi pe aceasta cel care cugetă, spune și face nu voile stăpânului celui Bun, ci voile lepădatului celui rău?

8. Așadar cel care fuge de jurăminte nu doar simplu zicând cu gura nu, ci, umblând întru tot adevărul, faptele lui să corespundă cuvintelor lui, căci numai astfel va fi da, da și nu, nu, după sfătuirea Evangheliei. Iar dacă vorbele lui nu sunt adevărate, ci sunt dezmințite de fapte, atunci da va fi nu și nu da și astfel iarăși va fi minciună, care este de la diavolul, fiindcă minciuna de la diavolul este, căci acesta este tatăl ei, iar cel care grăiește minciuna este locuit de el și este fiu al lui și nu are părtășie cu Duhul adevărului și nu poate fi mădular al trupului lui Hristos.

Drept aceea, zice Apostolul, scriind către Efeseni „să vă înnoiți în duhul minții voastre și să vă îmbrăcați în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și în sfințenia adevărului. Pentru aceea, lepădând minciuna, grăiți adevărul fiecare cu aproapele său căci unul altuia suntem mădulare.” (Efes. 4:24,25).

9. Dar ce înseamnă „să vă înnoiți în duhul minții voastre și să vă îmbrăcați în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și în sfințenia

adevărului"? Dumnezeu, zidindu-l pe Adam, protopărintele nostru, după chipul și asemănarea Lui nu a pus în el nici un rău, dar împreună cu sufletul a suflat asupra lui și harul Duhului Sfânt care-l păstra întru noutate și care-i păzea asemănarea. Dar fiindcă acela a îndrăznit cea mai josnică nedreptate, necrezând Ziditorului său și încrezându-se pizmașului, urmând minciunii și primindu-l pe cel care a falsificat dumnezeiasca poruncă, a căzut astfel din dumnezeiescul har și în loc de nou s-a învechit în chip stricăcios, nemaifiind după Dumnezeu, adică după asemănarea Celui Ce l-a zidit, neputând da naștere nici unor prunci după asemănarea lui Dumnezeu, ci după asemănarea cu el, adică învechiți și stricăcioși, căci a fost împreună cu cei care erau gătiți spre stricăciune și învechire.

10. Pentru aceasta ni s-a născut nouă Adam cel nou, care nu se învechește și Care „păcat nu a făcut, nici nu se află vicleșug în gura Lui” (*1 Petru*, 2:22) cu care noi ne-am îmbogățit, avându-L pe El drept Părinte și protopărinte, ca Unul Ce este Părinte al veacului viitor și începător al vieții veșnice. El a ridicat păcatele noastre și a redus la jumătate îmbătrânirea noastră. Acesta este Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu care a îmbrăcat trup pentru noi din Pururea Fecioara Maria, a Căruia naștere am început a o prăznui încă de astăzi și făcând pomenire părinților noștri celor de dinainte de Lege, precum și celor de sub Lege, fiindcă au fost luminați atunci de virtute și de evlavie față de Dumnezeu, ale căroră sunt proorociile și către care au fost date făgăduințele și din al căror neam se trage Hristos după trup, Care pentru noi și de la noi S-a născut din Fecioară, ca dintru ale noastre să rezidească și să reînnoiască prin

dumnezeiescul botez și din nou să îl facă sălaș al harului Duhului Sfânt, „îmbrăcându-l în omul cel nou zidit după Dumnezeu întru dreptatea și sfințenia adevărului.” (*Efes: 4: 24*) Pe acestea El însuși prin Sine însuși le-a lucrat, ca să-l rușineze până în sfârșit pe cel rău pe care l-a biruit în multe chipuri, ascultând și supunându-Se cu dreptate până la capăt Tatălui și arătând ascultare către El, S-a vădit dăruitor al Învierii și al adevăratei vieți.

11. Pe acestea toate plinindu-le, prin El ne-a dăruit nouă pază. Căci zice „Legea prin Moise s-a dat, iar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos”. (*Ioan, 1:17*) Pe acestea păzindu-le și noi vom fi înălțați în veacul viitor la un trup nou și mai presus de stricăciune, iar acum, prin unimea cugetului cu El și prin unirea cu Duhul Sfânt, ne înnoim cugetul nostru, sporind întru El în fiecare zi spre ceea ce este mai bun. Căci prin El ne-am născut din nou și nu ne-a despărțit pe noi de El. Deoarece ne-a născut pe noi după Duhul, iar nu după trup, precum El Însuși, fiind născut mai înainte de veci din Tatăl și rămânând nedespărțit de Tatăl și Duhul Sfânt, la fel voiește ca și noi care suntem născuți din harul Lui, să rămânem până în veacul ce va să vie nedespărțiți atât între noi, cât și de El Însuși. Și arătând acest lucru despre proprii Săi ucenici, a zis Domnul către Tatăl „dă acestora, ca toți să fie una după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu m-ai trimis.” (*Ioan, 17:19-21*)

12. Pentru aceasta și Sfântul Pavel în altă parte, „cap este nouă Domnul, și noi suntem mădulare unui altora” (*Rom. 12:5; I Cor. 12:27*) Și aici zicând, „îmbrăcați-vă în omul cel nou” adaugă „și vorbiți adevărul fiecare către aproapele său fiindcă suntem

unul altuia mădulare.” (*Efes. 4:24,25*) Spunând aceasta dimpotrivă, că precum ochiul fiind mădularul nostru nu ne transmite nouă lumina ca întuneric, și nici întunericul ca lumină, și precum chiar și limba noastră, fiind mădular al nostru, nu percepe dulcele ca amar și amarul drept dulce, ci cum este fiecare dintre acestea în adevăr, la fel ni se arată nouă prin organele cele care pot discerne aceasta. Tot astfel și fiecare dintre noi, care purtăm numele lui Hristos, fiind mădular al întregii Biserici, nimic altceva să nu transmită de la sine însuși decât ceea ce este cu adevărat și ceea ce este cunoscut în adevăr de către el; altminteri, acela este înșelător și potrivnic iar nu mădular al Bisericii și casnic al ei.

13. Astfel despre mânie l-am auzit pe Domnul care zice: „că oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă; și cine va zice fratelui său: netrebnicule, vrednic va fi de judecata sinedriului; iar cine va zice nebunule, vrednic va fi de gheena focului” (*Mat. 5:22*) Căci chiar dacă acestea par mărunte, ele zdruncină și distrug marea bunătate a dragostei și dau loc diavolului, căci zice „să nu apună soarele peste mânia voastră, nici nu dați loc diavolului” (*Efes. 4:24-26*). Așadar, cel care prin creșterea și sporirea mâniei până la furie despărțindu-se de fratele său, și care neavând nici o dorință de a se întoarce către el, căzând astfel din lumina dragostei și devenind plin de întunericul celui potrivnic, dă loc începătorului întunericului și avându-și pe unul ca acesta drept locaș al său, ca unul care acum, în această viață împreună cu acela a petrecut, pururi va cădea împreună cu el în gheena gătită aceluia, vrednic fiind și cu dreptate de unele ca acestea, dacă nu va scoate afară prin pocăință ura împotriva aproapelui și odată cu ura și

pe începătorul și întâistătorul urii.

14. Așadar, fraților, să smulgeți dintre voi orice oțărâre și orice mânie, furie sau strigăt și grăire de rău, împreună cu toată răutatea, căci dacă a-l numi pe cineva netrebnic, numindu-l așa cu mânie, este judecat vrednic de o astfel de osândă, ce vom afla pentru altele care pornesc din furie și pentru alte defăimări și sudalme pe care le adăugăm la aceasta lăsându-ne biruiți de mânie? Drept aceea, ca să dezrădăcinăm, fraților, înfricoșată fiara aceasta, să ne înfrânăm limba, fiindcă le rostim pe acestea mai curând împotriva propriului suflet decât împotriva celor pe care îi urâm. Dacă așadar este interzis ca să zică cineva o astfel de vorbă, făcând „netrebnicule” pe cel care este prin cinste asemenea cu el legat prin frățietate, să se teamă de stăpâneasca judecată și să nu adauge la unele ca acestea și mânia. Dar și așa, chiar de nu sunt rostite din mânie, tot nu sunt fără vină asemenea vorbe. Căci zice „Din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău, ci numai ce este bun, spre zidirea cea de trebuință, ca să dea har celor ce ascultă” (Efes. 4:29) și „desfrâul și orice necurăție și lăcomie de avere să nu se pomenească între voi, așa cum se cuvine sfinților. Nici vorbe de rușine, nici vorbe nebunești, nici glume care nu se cuvin, ci mai degrabă mulțumire” (Efes. 5:3,4).

15. Ce înseamnă adică „nici să fie pomenite între voi?” Oare nu se afirmă ca o vină faptul de a se fi pomenit acestea de către alții? Căci nu este de la noi să nu suferim acestea, nici nu este vinovat vreodată cel ce aude răul. Și aceasta arătând-o în altă parte zice că spurcat nu este faptul de a fi numit astfel, ci faptul de a fi desfrânat, căci „dacă unul dintre aceștia care, numindu-se frate, va fi desfrânat, cu unul ca acesta

nici să nu ședeți la masă.” (*I Cor. 5:11*). Așadar nu spune aici să vă străduiți să nu fiți numiți astfel, ci nici cu graiul să nu roștiți ceva dintre numirile celor ce săvârșesc vreo necurăție. Pentru aceea adaugă la cele spuse: „nici vorbe de rușine, nici vorbe nebunești, nici glume care nu se cuvin”. Cui nu se cuvin? Sfinților, precum s-a spus mai sus. Căci zicând: „Orice necurăție să nu fie nici măcar pomenită între voi” a vrut să spună nici să fie grăită de voi, adăugând la acesta și „precum se cuvine sfinților”. Or, aici nu numește sfinți pe aceia care, fiind născuți din oameni iar acum fiind împreună cu îngerii, preamăriți de noi ca unii care au bineplăcut lui Dumnezeu în chip desăvârșit, și încheindu-și viața cu cel mai vrednic și bineplăcut sfârșit, ci are în vedere pe toți cei care au fost aduși la Dumnezeu prin botezul lui Hristos. Căci dacă vasul care este afierosit Domnului este sfânt, și sfânt este orice este adus Lui înainte, sau mai curând cele aduse Lui spre sfințire, cu atât mai mult este sfânt omul care prin sfintele uniri este adus lui Dumnezeu și prin baia nașterii din nou este adus înainte, spre a fi sfințit cu harul sfințirii Duhului Sfânt de acolo.

16. Dar ce asigurări și ce făgăduințe am putea noi da, așa încât să fim înălțați de harul Duhului celui de sus? Pururi, ca să spun pe scurt, să ne despărțim de Satana și să ne așezăm și să ne supunem pe noi înșine lui Hristos care zice: siliți-vă ca să intrați prin porțile cele strâmte, „că largă este poarta și lată este calea ce duce la pieire și mulți sunt cei care o află, dar strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt cei care o află” (*Matei, 7:13*). Dar prin poarta cea strâmtă nu poate să intre cel ce s-a încins pe sine cu greutatea slavei deșarte și mândriei, nici cel

ce s-a îmbrăcat în lăcomia și iubirea de câștiguri, punând bir, nici cel ce, fiind cuprins de plăcerea și confortul unui trai ușuratic. Pentru aceea nici nu se cuvine creștinilor, nici gluma și nici luxul, fiindcă acestea aduc ușurătate și nepăsare în suflet, nici nebuneștiile cuvinte, ca fiind un exemplu de mândrie, nici cuvintele rușinoase, ca unele care întărită și apleacă sufletul spre curvie, ci mai curând, precum adaugă sfântul Pavel zicând: „cu mulțumire” (*Efes. 5:4*)

17. Și arată apoi – urmând cuvântului, că se cuvine sfinților ca nu prin vorbe de rușine, sau glume, ci mai curând prin mulțumire, – încă și mai mult: căci îi numește sfinți pe cei care au fost sfințiți prin harul botezului întru Hristos, aceasta zicând nouă că, primind un așa de mare har, nu ni se cuvine nouă a ne sârgui pentru nimic altceva, decât pentru a aduce mulțumire pentru a fi primit un atât de mare dar, și nu numai fiindcă l-am primit în dar, ci și pentru faptul de a ni se fi dat nouă ca arvună a făgăduinței veșnicei moșteniri, acesta numai dacă până la sfârșit, prin lucrarea faptei bune, vom păstra cu fermitate această arvună.

18. Pentru aceea zice Domnul în Evanghelia Sa: „luați seama la voi înșivă să nu se îngreueze inimile voastre de mâncare și băutură și de grijile vieții acesteia” (*Luca, 21:34*), „Iar dacă acea slugă, rea fiind, va zice în inima lui: Stăpânul meu întârzie, și va începe să bată pe cei ce slujesc împreună cu el și să mănânce și să bea cu bețivii, veni-va stăpânul slugii aceleia în ziua când nu se așteaptă și în ceasul pe care nu-l cunoaște și o va tăia din dregătorie” – adică o va tăia de la harul ce i s-a dăruit – „și partea ei o va pune cu fățarnicii” (*Mat. 24:48-51*), cu cei care în chip fățarnic sunt numiți creștini, nefiind cu adevărat. Aceasta

cunoscând-o marele Pavel continuă, o mărturisește și o arată, scriind: „Căci aceasta s-o știți bine, că nici un desfrânat, sau necurat, sau lacom de avere, care este un închinător la idoli nu are moștenire în Împărăția lui Hristos și a lui Dumnezeu. Nimeni să nu vă amăgească cu vorbe deșarte, căci pentru acestea vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării. Deci să nu vă faceți părtași cu ei.” (*Efes. 5:5*)

19. Și arată iarăși Sf. Pavel zicând și lămurind: căci aici l-a numit desfrânat și necurat pe cel ce spune glume și cuvinte rușinoase și pe acesta îl taie de la moștenirea cea dintru Hristos. Însă Domnul și această poruncă dându-ne nouă întrece și această interdicție și numește desfrânare pofta stârmită în suflet de privirea pătimasă, (*Mat. 5:28*), pentru ca să petrecem pe pământ, precum îngerii, curățindu-ne pe noi înșine de întinăciunea cea din cugetul nostru. Pentru aceasta, El Însuși a venit la noi, rămânând în ceruri ca Dumnezeu, pentru ca și noi, încă fiind pe pământ, să fim ridicați la ceruri prin petrecerea cea îngerească. Drept aceea iarăși marele Pavel zice că „cetățenia noastră este în ceruri, unde Iisus Hristos a intrat pentru noi ca Înainte-mergător” (*Filipeni, 3:20; Evrei, 6:20*)

20. Căruia fie ca și noi să-i urmăm acum printr-o viață iubitoare de Dumnezeu iar în veacul ce va să vie, spre vederea bunătăților veșnice și de negrăit făgăduite nouă, să fim împreună și împreună să ne înveșnicim cu îngerii și cu oamenii slăvindu-L pe El împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururi și în vecii nesfârșiți. Amin.

Predică la duminica protopărinților

Întru care și despre cei care se lenevesc a asculta învățătura din pricina necazurilor vremelnice și din pricina lipsurilor trupești

1. După ce Fiul lui Dumnezeu cel Unul născut S-a întrupat pentru noi din Fecioara și prin petrecerea Lui în trup a plinit legea dată prin Moise (*Mat. 5:17*) și a desăvârșit-o prin legea harului și a schimbat Legea veche pentru Biserica noastră, când neamul Evreilor a fost lepădat, iar noi am intrat în locul lor în Sfânta Biserică, alegerea celor dintre neamuri, ne-a așezat împreună cu El Însuși și cu Tatăl, Domnul făcându-ne pe noi fii și frați ai Lui prin naștere, ba încă și Părinte al nostru făcându-Se, – o! negrăită iubire de oameni. Și zice: „Cel ce face voia Tatălui Meu Cel din ceruri acela este fratele Meu și sora Mea și mama Mea” (*Mat. 12:50*).

2. Dar pentru care pricină sărbătorim astăzi în Biserică pe părinții noștri cei din vechime, între care cei mai mulți erau evrei de neam? Pentru ca toți să afle că nu în chip nedrept, nici irațional, nici nevrednic de Dumnezeu Care a făcut aceasta și a schimbat, Evreii au fost lepădați iar neamurile au devenit fii, ci precum la neamurile chemate numai cei care au ascultat au fost socotiți împreună vrednici de dumnezeiasca înrudire, la fel și neamul lui Israel și cei din Adam până la Însuși neamul Lui, și este mulțime mare, dar între toți aceștia numai cei care au trăit după voia lui Dumnezeu, numai aceștia au fost socotiți cu adevărat Israeliți, adică numai cei cărora s-au arătat mai

înainte vederile și mai dinainte s-au închipuit și către care s-au dat făgăduințele. Și doar aceștia sunt cu adevărat părinți și strămoși, mai întâi prin nașterea după trup a lui Hristos în feciorie, Dumnezeu mai presus de toate fiind, iar apoi și a noastră prin El. Iar acei părinți și strămoși nu au fost excluși din Biserica lui Hristos, căci sunt prăznuiți slobod de către noi astăzi ca făcând parte din cetele sfinților. Căci „în Iisus Hristos nu mai este nici vechi, nici nou, nici elin, nici Iudeu, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți, Iisus Hristos” (*Gal. 3:28; Colos. 3:10-11*;) și nu Iudeul cel din afară, nici tăierea împrejur la vedere, ci Iudeul cel din ascuns și tăierea împrejur a inimii în duhul, iar nu în literă. Pe care toți o au și prin care toți una sunt vechi și noi, câți au bineplăcut lui Dumnezeu – cei dinainte de Lege, cei de sub Lege și cei după Lege – cei care petrec în chip bineplăcut lui Dumnezeu după Evanghelia harului.

3. Astfel încât, dacă cineva ar lua aminte de la început și până la sfârșit la iconomia lui Dumnezeu cu privire la neamul omenesc, ar vedea deopotrivă și sfârșitul ei, din însăși desfășurarea ei: căci precum acum dintre cei aleși din toate neamurile, care numai poartă numele de creștin, se aruncă afară ceea ce este nefolositor, „căci mulți chemați, puțini aleși” precum și Domnul a zis, (*Mat. 20:16*) la fel și în vremurile celor vechi și după aceștia, ale poporului Iudeilor, alegerea era primită numai de la cei numiți de aceștia iudei, iar mulțimea nefolositoare care era la aceia a fost aruncată afară, căci cei din Set, care fuseseră numiți fii ai lui Dumnezeu, fiindcă înnebuniseră după fiicele oamenilor (*Fac. 6:2*), au fost lepădați precum este scris. Iar mulțimea cea fără de folos dintre Iudei, nu cea făcând parte dintre prozeliții

lor, (*Levitic, 24:16, Numeri 9:14*) ci chiar cineva dintre cei de baștină, chiar dacă ar fi din Iacob – cel dintâi numit Israel, (*Fac 32:28; 35:10*) fiind după trup, fiu drept după neam – este trecut cu vederea precum Esau (*Fac. 26:34*), aceasta chiar dacă ar fi fiul celui ce a domnit primul după Saul, profetul David, (*II Regi, 2:4; 16:8*), dar fiind ucigaș de tată, precum Abesalom, acela străin este de poporul cel sfânt.

4. Și iarăși, tot astfel și la noi, nu toți cei care-și trag numele de la Hristos, precum erau aceia care-și trag numele de de la Israel, vor fi socotiți din neamul lui Hristos, ci cei care trăiesc după voia Lui și care fac poruncile Lui, iar restul îl plinesc prin pocăință. Căci la fel și Iuda Iscarioteanul, nu numai că era dintre cei chemați, ci și dintre Apostoli, și nu doar simplu dintre Apostoli, ci încă din soborul celor doisprezece Apostoli, corifeii lor, a fost înstrăinat de înrudirea cu Hristos, încât dintre toți cei având numele de la această înrudire, el s-a făcut cel mai străin. Pentru ce? Fiindcă nu s-a străduit pentru Împărăția cerurilor cea propovăduită lui, nici nu a ținut seama de faptele minunate și învățătura Mântuitorului, căci semnele și minunile lui Dumnezeu percepute bine prin credință îi conduce pe cei ce însetează de ele la cunoașterea lor, iar auzirea sfintelor învățături împreună cu o viață bineplăcută lui Dumnezeu și cu adevărat trăită întru El, îi arată pe ei disprețuind atât cele pământești cât și cele trupești și ne fac să ne îndreptăm mintea la nădăjduirea celor ce sunt în ceruri.

5. Iar acela nu era râvnitor al acestora, ci a privit spre pământ și spre furt și spre cele pământești și spre câștig spurcat și spre folosul trupului pe care îl aștepta să vie de la acestea și era iubitor de cele neîngăduite de Tatăl și Stăpânul tuturor și Învățătorul

multora. Așadar a fost rudă nu al lui Hristos, nici împreună cu Apostolii de atunci către care Mântuitorul a zis: „Mă căutați nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat” (*Ioan*, 6:26). Căci precum aceia sunt cei care văzând minuni, și mâncând din pâini, și auzind cuvintele Celui Ce S-a întrupat, ale Cuvântului Celui enipostaziat, aceiași sunt cu cei care au strigat către Pilat: „Ia-L, ia-L, răstignește-L” (*Ioan*, 19:15), tot astfel și acesta văzând cu ochii și mai mult decât alții va fi fiind încercat măreția și dumnezeirea Domnului, mai apoi L-a dat în mâna ucigașilor. Iar acela a răbdat – O! neasemuită mărinimie! – „până la moarte și încă moarte pe cruce” (*Filip*, 2:8), conducându-ne și pe noi la izbânda împotriva începătorului răutății prin răbdare, arătându-ne nouă că ispitele și întristările ne sunt folositoare. „Către Tine am strigat în scârba noastră” (*Is*. 26:16) „Îndura-voi mânia Domnului” (*Mih*. 7:9) „Certarea Ta, Doamne, mă va îndrepta” (*Ps*. 17:39), adică pe cel plecat spre trup și spre cugetele trupului l-a ridicat și l-a convins să privească numai către El.

6. Iar tu, dacă în vreme de restriște nu te vei întoarce către Dumnezeu și dacă nu te vei îndrepta prin certarea Lui, ce vreme aștepti că va fi și ce anume dintre cele ce sunt sau au existat vor sluji pentru îndreptare? Însă are și trupul nevoie de hrană trupească și de alte nevoi, ar spune cineva. Desigur. Cum să nu! Dar dacă ai mers pentru acestea pururi de la Dumnezeu primind – căci ce ai pe care să nu-l fi primit? (*I Cor*. 4:7) – mulțumește-i Celui care îți dă și adu-I mulțumire cu fapta, astfel încât și El să te audă și, dacă-I va fi voia, să-ți împlinească cererea, la fel și tu apropie-te de El și ascultă-L și află voia Lui și ascultă-L și o plinește pe ea ca să primești lauda ca

înțelept, „căci oricine aude aceste cuvinte ale Mele și le îndeplinește asemenea-se-va bărbatului înțelept”. (Mat. 7:24) și va fi un bun lucrător nu numai spre dorul de cele prezente și pământești, ci și pentru cele viitoare și dăinuitoare și cerești, Îl vei avea pe El binefăcător darnic, căci zice: „bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune, intră întru bucuria Domnului tău!” (Mat. 25:21) Iar dacă acum nu ești capabil să înfrunți nevoile trupului sau te temi de lipsurile pe care le aștepti, iarăși apropie-te de El, iarăși roagă-L, iarăși supune-te Lui, căci se zice: „supune-te Domnului și roagă-L pe El” (Ps. 36:7) Și iarăși arată-te Lui slugă vrednică, fiindcă Însuși El este Cel Ce, cum spune psalmistul: „dă hrană la bună vreme; Cel Ce își deschide mâna lui și toate se vor umplea de bunătățile Lui” (Ps. 144:15) „El nu se va depărta de tine, nici nu te va părăsi” (Deut. 31:6; I Paralip. 28:20), Cel Ce zice „Iată slugile Mele vor mânca și vouă vă va fi foamă vor bea și voi veți fi însetați, se vor bucura, iar voi veți fi înfrunțați.” (Is. 65:13)

7. Căroră dintre caracterele animalelor cele necuvântătoare le vei urma: faptului de a te vătăma pe tine însuși, faptului de a te pleca la cele ale pântecelui, sau faptului de a nu te desprinde de cele pământești, deși ai fost alcătuit drept, astfel încât cele înalte să cugeți, spre cele înalte să cauți? Și pentru ce voiești ca și tu să fii legat cu acea gârbovire cu care Satana a legat-o pe femeia aceea vreme de optsprezece ani, (Luca, 13:11) deși Cuvântul Vieții din legătura aceea cu ușurință a și binevoit și a putut a te dezlega pe tine, numai de vei voi a te întoarce la El să-L asculți, să I te supui Lui, să nu-ți astupi urechile, să nu te întorci de la El, și să nu I te împotrivești.

8. Așadar pentru ce te vatămi pe tine însuși urmând animalelor celor fără de minte, iar ceea ce îți este ție de folos nu urmezi? Ascultă-l pe profetul care zice: că și puii leilor, când sunt lipsiți de hrană, strigă și cer de la Dumnezeu și iau pradă. „Puii leilor mugesc ca să apuce și să ceară de la Dumnezeu mâncarea lor” (Ps. 103:22); zicând pui de lei lasă să se înțeleagă că dintre acestea și mai mult decât toate animalele leii sunt cei mai raționali. Căci leul care este cel mai lacom dintre fiarele pământului și cel mai rapace și mai puternic, dacă Dumnezeu nu i-ar da dintre fiare, și-ar găsi prada cu ușurință, ce să mai spunem, despre celelalte animale? Aceasta și Hristos o arată drept pildă în Evanghelia Sa, arătând păsările cerului și zicând: „Priviți la păsările cerului că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitițe și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește.” (Mat. 6:26). Ce voi spune despre animalele de pe pământ și din ape, din văzduhuri și din amândouă? „Iar dacă iarba câmpului care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, crinii care nu țes, nici nu torc Dumnezeu astfel o hrănește și astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi puțin credincioșilor?” (Mat. 6:28-33; Luca, 12:28).

9. „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui” și nu numai că veți fi moștenitori ai Împărăției celei veșnice a lui Dumnezeu, fiind îndreptățiți prin harul Lui, „ci și cele prezente se vor adăuga vouă” (Mat. 6:33).

Iar dacă nu căutați în primul rând Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, ci vă îngrijiți numai de trupul acesta stricăcios să-l hrăniți și să-l încălziți, nici pe acestea de aici nu le veți primi, dacă nu cumva spre o mai mare răutate a trupului, cât și osânda și pedeapsă veșnică a sufletului.

10. Căci aceasta a arătat-o cel ce a auzit de la Avraam că „tu, fiule ai luat cele bune ale tale în viața ta” (*Luca 16:25*).

Căci oarecând a căutat neamul iudeilor să mănânce carne în pustie și le-a dat lor Dumnezeu mulțime nenumărată de păsări zburătoare „și au mâncat și s-au săturat foarte și pofta lor și-au împlinit-o” „și mâncarea lor era încă în gura lor când mânia lui Dumnezeu s-a ridicat peste ei și a ucis pe cei sătui ai lor și pe cei aleși ai lui Israel i-a doborât.” (*Num. 11:4-31-33; Ps. 77:27-30*). Dar pentru ce zice „peste cei sătui”, adică pe cei mai mulți din mulțime i-a ucis mânia lui Dumnezeu? Tocmai fiindcă fără nici o reținere murmurau și cârteau împotriva lui Dumnezeu și a lui Moise, a celui care era întâistătător al acestora înaintea lui Dumnezeu.

Dar pentru care pricină și cei aleși ai lui Israel erau robiți? Fiindcă mulțimea nu era slobozită de sub jugul relei plecări a sufletului. Aceștia sunt cei despărțiți de sfânta Biserică și de Împărăția lui Dumnezeu, fie că erau din vechiul popor Israel, fie că din cel nou, ceea ce și Domnul o arată în Evanghelia Lui, zicând „mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în Împărăția cerurilor, iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai dinafară.” (*Mat. 8:11,12*)

11. Care sunt fiii împărăției care vor fi aruncați în întunericul cel mai dinafară? Cei care, deși au mărturisirea de credință, cu faptele lor îl tăgăduiesc pe Dumnezeu, fiind plini de urăciuni și de necredință și delăsători a lucra toată fapta bună. Și care sunt cei care vor șede la masă împreună cu Avraam cu Isaac și Iacov? Cei care s-au întărit prin lege și prin învățătura Duhului Sfânt și cu fapta au arătat credință.

12. Împreună cu care, dacă cineva voiește să fie așezat împreună și să fie în același timp despărțit de întunericul cel mai dinafară, și să fie învrednicit de lumina cea neapusă, și să fie pururi împreună-înveșnicit cu sfinții cei din ceruri, să se dezbrace de omul cel vechi, cel stricat în poftele cele înșelătoare, care sunt beția, desfrânarea, întinăciunea, necurăția, lăcomia de avere, iubirea de arginți, ura, mânia, iubirea împotrivă și toată patima cea rea. Și să se îmbrace prin faptele cele bune în omul nou, cel înnoit după chipul ziditorului său (*Efes. 4:22-24; Col. 3:10-11*), întru care dragostea, iubirea de frați, curăția, înfrânarea și tot chipul virtuții prin care Hristos lucrează întru noi împăcarea cu El Însuși și între noi unii cu alții, spre slava Lui și a Celui fără de început al său Părinte și împreună veșnicului și de viață făcătorului Lui Duh, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin.

**Despre Sfintele și înfricoșătoarele
lui Hristos Taine, predică ținută
mai înainte cu 40 de zile
de Nașterea Domnului**

1. Cuvântul cel (de)săvârșitor al mântuirii sufletelor voastre este în chipul sămânței. Căci în ce chip țărani ară cu plugul mai întâi pământul și apoi aruncă sămânța, la fel și noi trebuie ca mai întâi să arăm țarina inimii noastre și să o pregătim mai dinainte pentru primirea sămânței celei cerești, vreau să zic, a cuvântului dumnezeieștii învățături. Căci noi oamenii nu suntem o țarină neînsuflețită și nesimțitoare, ca să primim arătura și sămânța de la alții, ci suntem un pământ însuflețit, purtător de duh și rațional. Din această pricină trebuie să ne pregătim pe noi înșine prin pocăință. Pentru a vă arăta vouă că începutul pocăinței și deștelenirea sufletului aceeași este cu pocăința pe care erau îndemnați să o facă cei care veneau la Ioan Botezătorul, căci zice: „mergeți și vă botezați în Iordan mărturisindu-vă păcatele voastre” (Mat. 3:5).

2. Așadar, mărturisirea păcatelor este începutul acestei arături, adică al pocăinței și al pregătirii pentru primirea întru sine însuși a sămânței celei mântuitoare care este cuvântul lui Dumnezeu Care poate să mântuiască sufletele noastre. Căci și pentru țărani din această pricină arătura pământului este rânduită, pentru ca să scoată din rădăcină buruienile din pământ și să-l facă apoi primitor al semințelor noastre

și al răsadurilor bune. Același lucru îl face și mărturisirea din țarina cea rațională, a inimii noastre: căci ea sapă și scoate afară patimile cele rele din ascuns și pregătește pentru primirea semințelor sfinte și pentru rodirea și răsădirea în loc a virtuților corespunzătoare. Precum pământul după căderea lui Adam a dat naștere spinilor și măcăcinilor și altor plante fără de folos (*Fac. 3:18*), la fel și inima omenească s-a făcut născătoare a patimilor celor rușinoase și a cugetelor celor viclene și a păcatelor ce purced din acestea.

3. Pentru aceasta, fraților, este de trebuință ca fiecare dintre noi, să aibă un părinte duhovnicesc și să meargă la el cu credință și să se smerească înaintea lui și să-i vestească lui patimile cele rele din inima sa și să primească tămăduirea duhovnicească. Astfel, scoțând din suflet rădăcinile spinilor și măcăcinilor păcatelor pe care fiecare dintre noi le-a hrănit printr-o viață pătimasă și iubitoare de plăceri, să-și deschidă urechile pentru învățătura Duhului și să creadă celor propovăduite și celor înfățișate de noi spre folosul nostru. Să fie împăcați prin iertarea noastră și prin lauda noastră cu marea cea nesfârșită a iubirii de oameni care a plecat cerurile și S-a pogorât pe Sine și Care a aruncat cuvintele vieții și semințele mântuitoare în inimile celor ce le ascultă. Așadar nimeni dintre voi să nu fie despărțit de acest început al pocăinței. Cum va putea trece mai departe la următoarea treaptă și cum va înainta spre mai bine, dacă nu va trece de începutul a toată virtutea care este pocăința?

4. Deci este necesar ca noi toți mai cu osârdie să ne străduim către ea, deoarece tocmai de aceea ni s-a dat nouă de către Sfinții Părinți de Dumnezeu purtători această perioadă de patruzeci de zile pentru curățirea

premergătoare sărbătorii de fiecare an a Nașterii celei după trup a Domnului și Dumnezeuului nostru Iisus Hristos, la care este obiceiul ca aproape toți creștinii să se împărtășească cu trupul și cu sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos și prin acestea să se unească cu El și cu duhul și cu trupul și să fie desăvârșiți prin El în chip dumnezeiesc. Căci dacă fără mărturisirea și pocăința care o însoțește – precum o arată cuvântul de mai sus și precum vom arăta și în continuare –, nici de primirea dumnezeieștilor cuvinte nu va fi vrednic cineva, cum atunci va putea cineva primi sângele lui Hristos și trupul Lui în el însuși dacă nu va fi asemenea cu cei care s-au curățit mai înainte de păcatele lor prin mărturisire și pocăință? Pentru aceasta și Marele Pavel mărturisește și sfătuiește: „Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind trupul Domnului.” (*I Cor. 11:28*). Adică, necunoscând că acest trup este în afară de păcat, nu binevoiește a locui într-un trup căzut în păcate.

5. Căci dacă va întinde mâinile către Hristos și se va ruga, dacă nu se va curăța de aceste păcate și nici nu va lepăda de la el orice ură și orice cuget care se naște în suflet de la aceasta și aceasta iarăși Pavel o arată: „Vreau ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără mânie și fără șovăire” (*I Tim. 2:8*) și dacă nu avem îndrăznire către Dumnezeu, dacă nu am dobândit încă o conștiință nemustrătoare – precum spune Teologul cel iubit de Hristos: „Iubiților dacă inima noastră nu ne osândește, atunci avem îndrăznire către Dumnezeu” (*I Ioan 3:21*) – cum atunci Îl vom putea avea în noi înșine pe Dumnezeu și să devenim un trup cu El, dacă nu vom lepăda

păcatele noastre prin mărturisire, nici de murdăria care ne vine de la acestea prin milostenia sufletească și prin curăție și înfrânare prin rugăciune, și prin plângere curățindu-ne prin toate celelalte fapte ale pocăinței? Dumnezeu nu dăruiește darul Său dacă nu vei fi curat tu însuși și toate ale tale. Și aceasta a arătat-o prin Cain la început necăutând la jertfele lui, ci a spus: „Oare când faci bine nu îți este fața senină?” (*Fac. 4:7*) fiindcă, pe de o parte, în vechea Lege era interzis a se aduce în casa Domnului câștigul din desfrânare (*Deut. 23:19*), și mai apoi prin Evanghelia zice: „mergi și te împacă cu fratele tău și apoi venind, adu darul tău” (*Mat. 5:24*) iar tu căruia ți se va da un așa de mare dar al Său, propriul Său trup, oare nu te vei curăța mai întâi prin mărturisire și pocăință? Ce spui? Căci nu voiește Dumnezeu nici să grăiască dreptățile Sale din buze necurate. „Iar păcătosului i-a zis Dumnezeu: pentru ce tu istorisești dreptățile Mele și iei Legământul Meu în gura ta?” (*Ps. 49:16*). Așadar, dacă nu este îngăduit să ia cineva cu buze necurate legământul Domnului, darul propriului Său trup în gură necurată, cu cât mai mult?

6. De aceea să ne curățim, fraților, mai întâi cu trupul, cu buzele și cugetul și să ne apropiem de Sfintele Taine cu o conștiință bună și curată. Căci dacă arămarii și făurarii și aurarii topesc în jurul aramei aurul sau altceva de acest fel, ca să ajungă la strălucirea culorii, mai întâi înlătură orice impuritate, cu cât mai mult pe noi, ca să ne lămurească precum aurul sau mai degrabă să ne îndumnezeiască, va fi necesar să ne curețe mai întâi de orice întinăciune a trupului și a sufletului? Căci noi nu ne lămurim numai la suprafață, precum arama aurită, ci și toate dinlăuntru ale noastre se lămuresc. Astfel încât să ne apropiem

dar și noi după ce mai înainte vom fi curățat petele din adâncul sufletului. Căci numai astfel vom putea ajunge la mântuire.

7. Dar dacă vom veni la potir cu o conștiință vicleană, nedobândind prin mărturisire iertarea păcatelor de la cel care a primit de la Domnul atâta putere de a lega și a dezlega păcatele, de nu ne întoarcem mai întâi la Dumnezeu, de nu ne vom îndrepta pe calea evlaviei, atunci la dreapta Judecată de obște vom ajunge la veșnica osândă și vom fi despărțiți de dumnezeieștile mile și de Legământul Lui față de noi: „cu cât mai aspră va fi pedeapsa cuvenită celui care a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu și a nesocotit sângerele testamentului cu care s-a sfințit, și a batjocorit duhul harului.” (Evr. 10:29). Cel ce sfâșie împărăteasca purpură și o terfelește în noroi, își face rău sieși și va suferi aceeași osândă cu cel ce varsă ceva din bunele miresme în tină și le închide într-un vas plin de întinăciune urât mirositoare. Nu pătimește nimic dumnezeiescul dar, căci este nepătimitor, dar acesta zboară în chip nevăzut de la noi, „căci mirul în vas spurcat nu este de bunăcredință”, căci dacă ar pătimi, ar fi pătimaș, și dacă este pătimaș, atunci este nefolositor, atunci este nevrednic și cel care-l aduce.

8. Să ne facem așadar pe noi înșine vrednici prin pocăință sau mai degrabă să ne aducem pe noi înșine prin fapte vrednice de pocăință Celui Care poate să ne facă pe noi vrednici din nevrednici. Astfel cu nădejde și cu credință neînfruntată să ne apropiem, luând aminte nu numai la ceea ce este văzut, ci mai ales la cele nevăzute. Căci pâinea aceasta este ca o catapeteasmă care ascunde înlăuntru dumnezeirea. Arătând aceasta, dumnezeiescul Pavel a zis că „pe calea cea nouă și vie, pe care pentru noi a înnoit-o,

prin catapeteasmă,adică prin trupul Său" (Evr. 10:20), viața noastră este ridicată la ceruri – căci de acolo este această pâine – și intrăm cu adevărat în Sfânta Sfințelor prin punerea înaintea întru curăție a trupului lui Hristos. „Să ne apropiem și noi, fraților cu inimă curată și întru plinătatea credinței." (Evr. 10:22)

9. Căci pentru această pricină se și numesc Taine, fiindcă nu privesc numai ceea ce se arată în chip văzut, ci este ceva dumnezeiesc și tainic în viața noastră, după cum a spus și Domnul: „duhul este cel ce dă viață, iar trupul nu folosește la nimic" (Ioan, 6:63) iar dacă vei privi numai spre ceea ce este arătat, nimic nu vei folosi, adică, dacă vezi duhovnicește pâinea pusă dinainte, te vei împărtăși de duhul cel de viață făcător, fiindcă acesta este hrana cea nestricăcioasă care duce la viața veșnică (Ioan 6:27), „este pâinea lui Dumnezeu cea care se coboară din cer și care dă viață lumii" (Ioan, 6:33). „Pâinea din care, de nu va mânca cineva, nu va trăi", iar de va mânca, va trăi în veac, nu numai că va învia, dar își va schimba și osânda, dobândind Împărăția cea veșnică.

Căci Domnul a vorbit despre această pâine nu numai la cina cea de taină, către ucenicii Lui, ci și în sinagogă, cu îndrăzneală învățând, în chip descoperit a grăit mai dinainte zicând: „pâinea pe care Eu vă voi da pentru viața lumii, este trupul meu" (Ioan, 6:51) și iarăși: „dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi înșivă.

Iar cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu are viață veșnică." (Ioan, 6:53,54) O! minune a minunilor, slavă mărimii iubirii pe care Dumnezeu o revarsă peste noi! Căci ne-a născut pe noi din nou de sus în Duhul Sfânt și suntem un duh cu El precum

zice și Sfântul Pavel „cel ce se lipește de Domnul un duh cu El este.” (I Cor. 5:17)

10. Dar pentru ca nu numai cu duhul, ci și cu trupul să fim una cu El, „trup din trupul Lui și os din oasele Lui” (Fac. 2:23), ne-a dăruit nouă unirea cu El prin această pâine. De aceea orice iubire în unire își are împlinirea, iar începutul – în asemănare, pentru aceea și cuvântul vechi a devenit un proverb, că „cei ce se aseamănă, se adună”. Iată de ce acela care face înțelegerea pentru nuntă pare să aibă ceva mai mult decât alții „căci de aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va alipi de femeia lui și vor fi amândoi un trup”. „Taina aceasta mare este” (Efes. 5:31,32) spune și dumnezeiescul Pavel „zic în Hristos și în Biserică.” Acolo, zice, se vor alipi și vor fi un singur trup, însă nu și un singur duh. Dar noi, prin primirea pâinii aceleia dumnezeiești, nu numai că ne lipim și devenim un singur trup cu Hristos, ci ne și amestecăm cu trupul lui Hristos. Și nu numai că devenim un trup cu El, ci și un singur duh. Vezi prin urmare mărimea cea covârșitoare a dragostei lui Dumnezeu față de noi că se arată și se îplinește prin împărtășirea pâinii și vinului? Drept aceea, „Jertfă și prinos n-ai voit, dar trup mi-ai întocmit.” (Ps. 39:7)

11. O! minunată și negrăită comuniune! Hristos s-a făcut nouă fratele nostru, unindu-se cu noi în chip apropiat nouă cu trupul și cu sângele și, prin aceasta, S-a făcut asemenea cu noi. Ne-a făcut pe noi slujitori ai Lui legiuți, răscumpărați prin Însuși sângele Lui; ne-a făcut pe noi prietenii săi, dăruindu-ne nouă descoperirea acestor Sfinte Taine. Ne-a unit pe noi cu El și ne-a cununat, precum mirele cu mireasa, prin împărtășirea cu sângele și cu trupul Lui, făcându-Se un singur trup cu noi. Dar și Tată al

nostru S-a făcut prin dumnezeiescul Lui botez și ne hrănește pe noi de la sânul Său ca o mamă iubitoare, alăptându-și pruncii, mai mult decât atât și în chip încă și mai de neînțeles, încât nu numai cu sângele Lui în loc de lapte, ci și cu Însuși trupul Său, și mai mult decât cu trupul, cu duhul. Și aceasta o face păstrând neîmpuținată taina, conducându-ne pe noi către o mai mare dorire dar dând și plinire dorului nu numai de a-L vedea pe El, ci de a ne uni și hrăni, de a-L forma înlăuntrul inimilor, ca să-L păstrăm în adâncul inimilor și în fiecare dintre măduarele noastre. Și zicând: „Luați, mâncați, acesta este trupul Meu, / Beți dintru acesta toți, acesta este sângele Meu”, cei care sunteți însetați de viață veșnică, astfel încât să nu fiți numai după chipul lui Dumnezeu, ci și dumnezei și împărați veșnici și cerești îmbrăcați întru Mine, Împăratul și Dumnezeuul cerului, înfricoșători demonilor, de mirare îngerilor și fii iubiți ai Tatălui ceresc, pururi trăind mai înfrumusețați între fiii oamenilor, – locașuri desfătate ale Sfintei Treimi Preaînalte.

12. Căci dacă prefigurarea acestui trup l-a îndreptat pe Avraam, și dacă prefigurarea acestui sânge i-a păzit pe cei întâinăscuți din Israel care trăiau în Egipt, și dacă chipul acestui sânge a sfințit cortul lui Dumnezeu, sau chipul acestui sânge a curățat însăși Sfânta Sfintelor și a sfințit și cortul dumnezeiescului Său nume pe pământ și i-a arătat și făcut preoți și arhieriei și unși ai Domnului, dacă numai chipul acestui sânge a putut săvârși acestea, ce oare nu va putea lucra adevăratul chip? Căci nu în afara acestui chip a pătruns Aaron în cele de nepătruns și nici nouă nu ne vor fi deschise cerurile, dacă nu ne vom împărtăși cu El nu în chip, ci în adevăr, nici nu vom avea sălaș în ceruri, nici nu vom fi noi înșine sălaș Dumnezeului

cerurilor, nici nu vom aduce jertfă vie, sfântă, plăcută lui Dumnezeu, căci numai prin acestea am avut punere înainte pe masa de jertfă: „Ce folos ai de sângele Meu de mă cobor în stricăciune?” întreabă David, regele și profetul (*Ps.* 29:9).

13. Pentru aceasta amestecăm cu sângele lui Dumnezeu propriul nostru sânge pentru ca să facem să dispară prin El toată stricăciunea. În Însuși sângele Lui mult și negrăit este folosul. Și în loc de vechi, ne face noi, și veșnici în loc de vremelnici. Acesta ne înveșnicește pe noi și ne face pururi înfloritori „ca un pom răsădit pe cale lângă izvoarele apelor” (*Ps.* 1:3) crescut de Duhul Sfânt, al cărui rod ne duce la viața veșnică. Căci din rai izvora un izvor, dar unul sensibil și fața pământului a udat-o revărsându-se în patru râuri sensibile. Dar de la Sfânta masă – aceasta pe care după cuvântul psalmistului: „gătit-ai masă înaintea mea împotriva celor ce mă necăjesc” (*Ps.* 22:6) împotriva, adică, a demonilor și a patimilor – izvorăște un izvor care se desparte în izvoare cugețătoare care adapă sufletele și conduce până la ceruri și întoarce vederile către frumusețea îngerilor în care se răsfrânge felurimea înțelepciunii lui Dumnezeu, și îi mișcă spre a le dori pe acestea și care ne conduc pe noi către cele dăruite nouă printr-un astfel de sânge. Și apropiindu-ne de Sfintele Taine, noi îmbrăcăm porfira cea împărătească sau mai curând îmbrăcăm trupul și sângele cel împărătesc și-o! minune a minunilor! – ne transformăm pentru dumnezeiasca înfieri când strălucirea lui Dumnezeu va ajunge tainic la noi, străluminând și mai presus de fire făcându-ne și unși ai lui Dumnezeu și dăruindu-ne putere și după făgăduința că la cea de-a doua venire a Sa vom străluci ca soarele, afară numai dacă nu îl va împiedica

vreo o pată care zace în adâncul sufletului celui ce se apropie.

14. Pentru aceea nu numai că se cuvine a ne curăța mai întâi și astfel să ne apropiem, ci să fim cu băgare de seamă cu noi înșine, ca și după ce am dobândit acest dumnezeiesc dar, să arătăm multă grijă, astfel încât să rămânem mai presus de patimi și să și propovăduim virtuțile Celui Ce a binevoit a sălășlui în noi din descoperirea în noi a asemănării noastre cu el după chipul virtuților. Să ne gândim numai cu cine anume ne unim și de ce lucruri suntem învredniciți și răniți de mărimea nemăsurată a darului și a iubirii Sale de oameni către noi, să ne îndreptăm cu fapta, cu cuvântul și cu gândirea, ca să deosebim binele și voia lui Dumnezeu cea binefăcătoare și desăvârșită (*Rom. 12:2*). Sângele Noului Testament, este cel care „face temeinic Noul Testament după moarte”, (*Evr. 9:17*) adică Evanghelia Domnului, dar oare prin faptele noastre neîntemeiate, împărtășinu-ne cu nevrednicie de sângele Noului Testament al lui Hristos, nu cumva vom face acest testament astfel ca să dobândim mai curând pedeapsă veșnică decât răsplată, nesocotind sângele Noului Testament în care am fost sfințiți? Precum mare este făgăduința – căci se făgăduiește Împărăția cerurilor – pentru cei care păzesc întregă sfințirea de la împărtășire, la fel este mare pedeapsa celor care se fac pe ei înșiși nevrednici după ce au primit darul. „Călcând cineva Legea lui Moise, e ucis fără milă, pe cuvântul a doi, trei martori; gândiți-vă: cu cât mai aspră fi-va pedeapsa cuvenită celui ce a nesocotit sângele Testamentului cu care s-a sfințit și a batjocorit duhul harului?” (*Evr. 10:28,29*)

15. Dar noi, fraților, vă rog, să păzim neîmpuținat în noi înșine harul lui Dumnezeu străduindu-ne din

răspuși în ascultare și în plinirea sfintelor porunci și prin faptele noastre să ne predăm Domnului, fiindcă și El S-a dat pe Sine Însuși pentru noi. Fiindcă însuși Tatăl L-a dat pe Unul Născut Fiul Său pentru noi și Însuși Fiul lui Dumnezeu fiind, Unul născut a primit a Se da pentru noi. Iar noi nu ne vom preda pe noi înșine nu pentru El, ci pentru noi înșine? Dar cum ne vom da pe noi înșine pentru noi Celui Ce S-a dat pe Sine pentru noi, lui Hristos adică? Dacă vom purta dragoste către El, dar și unii față de alții, dacă ne vom smeri sub atotputernica mână a lui Dumnezeu, față de El și față de noi înșine și față de alții „nu cugetați la cele înalte, ci lăsați-vă duși spre cele smerite” (*Rom. 12:16*), dacă ne vom răstigni trupul după cât putem „cu patimile și poftele lui” (*Gal:5:24*) „Drept aceea, omorâți mădulele voastre cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia care este închinare la idoli” (*Colos. 3:5*), dacă vom muri pentru păcat și vom trăi pentru virtute.

16. Căci unele ca acestea ne învață pe noi însuși trupul cel răstignit al lui Hristos, care Se dă nouă spre hrană. Așa cum suntem hrăniți de El și suntem învățați că ne împărtășim cu virtuțile și cu patimile Lui, așa veșnic vom fi însoțiți cu El și veșnic vom împărăți cu El. Și aceasta a fost făgăduit mai dinainte prin profetul David care zice: „jertfa de laudă mă va slăvi și acolo este calea în care voi arăta lui mântuirea Mea” (*Ps. 49:24*). Căci toate cele săvârșite de El pentru noi spre pomenire este jertfă de laudă către El, de mulțumire și slavă. Și precum în adevăr, însuși Trupul și sângele lui Hristos este întru noi sânge care vorbește către Dumnezeu Tatăl și mai bun decât sângele lui Abel – căci acela striga din pământ doar împotriva fratelui său, în vreme ce acesta strigă pentru

noi – al căror frate Hristos a binevoit să se facă, îmblânzindu-L pe El către noi și împăcându-ne cu Tatăl cel Preaînalt. Și vorbește acest sânge și nouă arătându-ne limpede calea iubirii: prin aceea că El Însuși, pentru iubirea Lui către noi, până la noi S-a deșertat pe sine și și-a pus sufletul pentru noi, arătându-ne nouă calea smereniei: „Întru smerenia Lui judecata Lui s-a ridicat și ca o oaie spre junghiere s-a adus” (*Isaia*, 53:7-8), și calea ascultării, prin aceea că și El s-a supus Tatălui, ascultând până la moarte și încă moarte pe cruce, calea prin care cineva, omorând patimile, ne-a dăruit nouă viață veșnică.

17. El însuși a murit și iată că trăiește în veci, făcându-i vii și pe cei care s-au lipit de El prin virtute și prin credință, preaslăvind-i pe ei și fiind preaslăvit de ei, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte și cu preasfântul și Bunul și de viață dătătorul Duhul Sfânt, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 57

Predică la Duminica tuturor sfinților Despre genealogia după trup a Domnului nostru Iisus Hristos Și despre nașterea Lui în feciorie de Născătoarea de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria

1. Că fără genealogie este Domnul nostru Iisus Hristos după dumnezeire (*Ps. 109:3*) o arată și David, Isaia o spune (*Isaia 53:8*) și după aceștia Apostolul (*Evr. 7:3*). Căci în ce chip ar putea avea obârșie de neam „Cel Ce la început era, și era la Dumnezeu, și era Dumnezeu, Cuvânt și Fiu al lui Dumnezeu, neavând un Tată mai înainte de El Însuși care să-L nască, și nume având împreună cu Tatăl „care este mai presus de tot numele” și de tot cuvântul? Ori genealogia înaintează prin domni, sau, mai curând, prin diferite nume; iar la Dumnezeu nu este cu putință să aflăm un nume de căpetenie, iar ceea ce spune cu privire la Tatăl la Fiul și la Sfântul Duh una este și nu diferă prin nimic.

2. Așadar este cu neputință a se descrie neamul lui Hristos după dumnezeire, dar după omenitate este cu putință a stabili genealogia, fiind născut/coborât din oameni Cel Care a binevoit fiu al omului a Se face pentru a-l mântui pe om. Și această genealogie a Lui, au scris-o doi dintre evangheliști: Sfântii evangheliști Matei și Luca. Iar Evanghelia după Matei care s-a făcut cunoscută astăzi ajunge să facă pomenire începând nu cu cei care s-au născut mai dinainte de

Avraam, din care după dumnezeiasca iconomie s-a născut Născătoarea de Dumnezeu Fecioara, fiindcă de la neamul ei și din seminția ei s-a făcut pomenire, fiindcă și de aici nu s-a arătat nicidecum de neam mai neînsemnat. Iar Luca, începându-și pomenirea, nu de la cei mai dinainte născuți, ci de la cei mai din urmă născuți și continuând pomenirea de la El, nu s-a oprit la Avraam, ci pogoară până la Adam, și numărându-L și pe Dumnezeu între strămoșii după firea omenească a lui Hristos, mie mi se pare că a vrut să arate că dintru început omul nu numai că era zidirea lui Dumnezeu, ci și fiul Lui în duhul, ceea ce atunci i-a fost dat lui odată cu sufletul, prin suflarea de viață. I-a fost dat ca arvună, astfel încât, dacă, fiind credincios Lui, ar fi păzit poruncile Lui, prin aceasta ar fi fost cu puțință și de a se împărtăși cu o unire mai desăvârșită cu Dumnezeu, prin care ar fi urmat a se îndumnezei împreună cu Dumnezeu, dobândind nemurirea.

3. Dar fiindcă a ascultat de reaua sfătuire a celui rău, a călcat dumnezeiasca poruncă și a fost arătat nevrednic, a pierdut arvuna, a făcut să înceteze și planul lui Dumnezeu cu privire la el; dar harul lui Dumnezeu este neschimbat și planul Lui nemincinos și ca atare a ales să se nască din odraslele aceluia, pentru ca mulți să afle acea dumnezeiască înfiere și să se facă primitor potrivit al harului, până la sfârșit, supunându-se voii lui Dumnezeu, și arătându-se vas vrednic pentru unirea cea după ipostas a firii dumnezeiești cu firea omenească, nu doar așezând la cele înalte firea noastră ci și îndreptând-o la felul ei de la început. Aceasta a arătat-o fiica lui Dumnezeu, Fecioara, drept care a și fost mărturisită de arhanghelul Gavriil „binecuvântată”, ca una

singură aleasă între cele alese și vasul cel fără de prihană și neîntinat și vrednic de unirea cea dumnezeiesc-omenească, care să-L cuprindă pe El și să conlucreze cu El.

Pe aceasta, prin urmare, mai dinainte de veci a orânduit-o pentru El și a ales-o între cele din veac și mai mult decât pe cele mai vrednice, pe ea a învrednicit-o de har, desăvârșind această sfântă a sfințelor de străină naștere, drept aceea a și binevoit a o sălăslui în Sfânta Sfințelor, arătând-o pe ea ca un cort al său și ca un sălaș al Lui încă de copilă. A fost aleasă această fecioară nu doar între mai multe fecioare, ci între cele mai alese dintre fecioarele cele din tot veacul și cele mai minunate și mai pline de faimă prin cucernicie sau curăție și asemenea cu iubitorii de Dumnezeu și deopotrivă folositoare cu virtuțile, atât cu fapta, cât și cu vorba.

4. Dar observați de când a început alegerea? Între fiii lui Adam aleși de Dumnezeu, minunatul Set, prin frumusețea virtuților și prin buna așezare a simțurilor, și prin bună cuviința purtărilor, s-a arătat pe sine cer însuflețit și prin aceasta a dobândit alegerea din al cărui neam avea să odrăslească Fecioara aceasta, rai de taină cu adevărat și căruță supracerească cuvenită lui Dumnezeu care i-a întors pe oameni înapoi la nemuritoarea chemare a înfierii dumnezeiești. Pentru această pricină sunt numiți întregul neam al lui Set, fii ai lui Dumnezeu, anume pentru ceea ce avea să fie, anume că din seminția acestuia Fiul Omului va naște pe Fiul lui Dumnezeu. Fiindcă și numele Set, *înviere* se tâlcuiește sau, mai curând, *reînviere*, care este mai întâi de toate viață fără de moarte pentru toți cei care cred în El, făgăduită și plinită.

5. Și care este temeiul corespunzător acestui tip? Set s-a născut din Eva, precum ea însăși mărturisește, „în locul lui Abel” pe care l-a ucis Cain din pizmă, iar fiul Fecioarei, Hristos, a fost cu firea în locul lui Adam pe care, începătorul și născătorul răutății pizmuindu-l, l-a ucis. Dar Set nu a înviat pe David căci era doar o prefigurare a învierii. Iar Domnul nostru Iisus Hristos l-a înviat pe Adam, deoarece El era în adevăr însuși viața și Învierea oamenilor, prin care au fost învredniciți și cei de la Set de dumnezeiasca înfiere după nădejde, fiind numiți fii ai lui Dumnezeu. Dar faptul că au fost numiți fii ai lui Dumnezeu pentru nădejdea învierii, reiese clar de la cel întâi numit astfel, și care a primit dumnezeiasca alegere. Acesta era Enoh, fiul lui Set care după cele scrise de Moise, „a fost cel dintâi care a nădăjduit să cheme numele Domnului” (*Fac. 4:26*)

6. Vedeți limpede că a dobândit chemarea dumnezeiască potrivit nădejdi? Căci dacă cei Șaptezeci de înțelepți spun „cel dintâi a nădăjduit spre a chema numele Domnului” nu diferă deloc de ceilalți. Căci Enoh a fost primul care a trăit în chip bineplăcut lui Dumnezeu mai mult decât oricine altcineva după Set și care a primit această nădejde de la Dumnezeu și a dorit-o pe aceasta și a fost dorit potrivit ei. Așadar dintre toți fiii lui Adam, Set a fost ales de Dumnezeu și din această pricină la el ridică Luca întregul neam al genealogiilor din care este și neamul lui Hristos după trup. Iar Enoh între cei născuți din Set a fost preferat mai înaintea tuturor, fiind ales precum s-a spus. Și între cei descinzând din acesta, Enoh este cel care a arătat prin el însuși, că nu fără de răsplată este lucrarea virtuții, nici nu este vrednică lumea aceasta trecătoare de a fi sălaș pentru cei ce au bineplăcut

lui Dumnezeu, deoarece au lepădat-o ca să-I placă Lui. Și iarăși dintre cei care s-au născut din acesta, a fost preferat Lameh spre alegere, și după aceasta fiul acestuia iar după potopul întregii lumi numai părințele Noe a dobândit alegerea, ca unul care în vremea aceea, singur a fost aflat trăind după înțelepciune împreună cu toată casa lui. Dar apoi, fiindcă fiii lui Dumnezeu și-au luat femei dintre fiicele oamenilor, după cele spuse de Moise, așadar strămoșii Maicii Domnului coborâtori din Set, dintre cei care au fost lepădați ca nevrednici, au fost stârpiți din neamul Maicii lui Dumnezeu și ei înșiși despărțindu-se cu totul de dumnezeiescul Duh, Care avea să vină mai târziu la Fecioara potrivit cu cele spuse ei: „Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea celui Preaînalt te va umbri”, rânduind mai dinainte spre a fi venirea ei, alegând și curățind iarăși spița neamului, poposind la cei vrednici sau cinstiți în neamul lor care urmau să-i fie părinți, iar pe cei nevrednici lepădându-i cu totul.

7. Drept aceea, despre acei lepădați a spus oarecând Domnul Dumnezeu că „nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia pentru că sunt numai trup” (*Fac. 6:3*), căci dacă Fecioara este din trupul și din sămânța lui Adam, din care s-a născut Hristos după trup, Acela era și din Duhul Sfânt care purcede de sus și curăță în felurite chipuri, potrivit cu nașterea după neam, lepădații dintre cei aleși. Pentru aceasta și Noe, „fiind bun și drept în neamul său”, după cele scrise despre el, s-a învrednicit și el de alegerea aceasta.

8. Dar vedeți cât de limpede le arată Duhul Sfânt celor ce au minte, că întreaga Scriptură de Dumnezeu inspirată a fost scrisă pentru a închipui venirea

Fecioarei Născătoare de Dumnezeu? Căci amintind cu precizie întreaga descendență a neamului ei începând cu Adam, prin neamul lui Set și al lui Noe și al lui Avraam, al lui David și Zorobabel și a celor dintre aceștia, în succesiunea lor până la venirea Fecioarei, de celelalte neamuri nici nu s-a apropiat, încât începând a enumera genealogiile, după puțină vreme renunță, lăsându-le adâncului uitării, și mai curând amintind strămoșii Născătoare de Dumnezeu, pe toți aceia care prin ei înșiși sau prin cei ai lor mai dinainte au închipuit pe Cel care din Fecioară avea să fie Hristosul.

9. Vedeți dar că și chipul lui Noe limpede arată pe cel ce se va naște din Fecioară, pentru care s-a și făcut alegerea: căci Noe s-a arătat mântuitor al neamului omenesc, nu a tot neamul, ci numai al casei lui întregi, care s-a mântuit prin el. La fel și Hristos mântuitor este al neamului omenesc, dar nu a tot neamul, ci numai al casei lui întregi, dar adică al Bisericii Lui, nu și al celor necredincioși. Dar și numele de Noe, odihnă se tâlcuiește, și cine este cu adevărat odihnă dacă nu Cel Ce S-a născut din Fecioară, care zice: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi” (*Mat. 11:28*), Cel Care vă dă vouă slobozire și iertare de păcate și viață veșnică.

10. Pentru aceea și Lameh care a dat nume lui Noe ca și cum l-ar fi văzut în el pe Cel Care avea să fie mai târziu din neamul lui Hristos, Care S-a făcut odihna celor ce din veac, au fost cinstitori de Dumnezeu, iar prin acest nume se profetește limpede despre Hristos. „Și i-a pus numele Noe zicând: «Acesta ne va mângâia în lucrul nostru și în munca mâinilor noastre la lucrarea pământului pe care l-a blestemat Domnul Dumnezeu»”. Oare nu este cuvântul acesta

spus despre potopul ce avea să fie? Căci Lameh a primit moartea mai înainte de potop, iar Lameh zice că „ne va odihni acesta” și astfel se face pe sine părtaș la odihna cea profețită de către el. Dar fiindcă atunci „fiecare om avea toate cugetele și toate dorințele îndreptate spre rău în toate zilele” (*Fac. 6:5*) vieții lui, pentru aceea a fost de la Dumnezeu nimicirea a tot neamul omenesc de pe pământ și a toate cele de pe pământ. Atunci pentru ce a fost cuvântul acela spus: „ne va odihni pe noi”? Dar a zis : ne va odihni pe noi la lucrarea pământului pe care Dumnezeu l-a blestemat. Dar cine oare ne va odihni pe noi pe pământul acesta dacă nu Cel Ce a deschis cerurile și a ridicat acolo firea noastră și ne-a arătat calea către cer cu fapta și cuvântul și ne-a chemat pe noi la aceasta. Iar potopul însuși era un chip al odihnei aceleia, însă ca o tăiere și o încetare a păcatului, iar nu ca iertarea și odihna păcătoșilor.

11. Așadar și pentru aceasta a dobândit Noe alegerea. Dar din copiii lui, pentru alegerea fericitului neam al Maicii lui Dumnezeu, a fost preferat Sim, fiindcă, deși bineplăcut tatălui său s-a arătat și Iafet, numai Sim a auzit „Binecuvântat este Domnul Dumnezeu lui Sim” (*Fac. 9:26*), ca unul care avea să fie din neamul cel dumnezeiesc. Căci și Avraam însuși, care a fost preferat, potrivit alegerii, între toți fiii lui Sim, a fost pomenit în spița neamului Maicii Domnului și i-a fost schimbat numele de către Dumnezeu și a luat acea mare făgăduință că se vor binecuvânta întru seminția lui toate neamurile pământului din a cărui sămânță este, după sfântul Apostol Pavel, Hristos, Dumnezeu cel născut din Pururi Fecioara Maria. Dar cine ar putea exprima în cuvinte vederile dumnezeiești ale lui Avraam, dumnezeieștile semne,

cele despre pururi fecioara Maica lui Dumnezeu și despre nașterea ei cea negrăită și preînchipuită și profețită? Dar ca să scurtăm înșirarea lor, fiindcă timpul nu ne îngăduie să le cuprindem, iar dintre cei născuți din Avraam, iarăși Isaac a fost ales, și dintre fiii acestuia, iarăși, Iacob, iar dintre cei din Iacob neamul lui Iuda, și din acesta rădăcina lui Iesei și dintre cei răsăriți din rădăcina aceasta David Psalmistul și profetul și regele, despre care Dumnezeu spune: „seminția ta va rămâne în veci și scaunul lui ca soarele înaintea mea și ca luna întocmită în veac și martor credincios în cer.” (Ps. 88:35,36)

12. Și cine este martorul acesta? Desăvârșit, Cel Ce șade pe scaunul cel ceresc despre care iarăși în altă parte spune: „cât va fi soarele, va fi pomenit numele Lui, se vor binecuvânta întru El toate semințiile pământului „ (Ps. 71:17,18) De aici se arată limpede că îndoita este spița fericitului neam al Maicii Domnului și cel pomenit al lui Iosif; căci ambele, neamul și seminția acesteia, erau după lege. Din acest moment se ramifică în două seminția neamului, dublându-se din doi fii, unul după fire și unul după lege, uneori, reunindu-se într-una iar alteori despărțindu-se în două, astfel încât aceeași odraslă, în chip paradoxal, pare să fie în același timp copilul a doi părinți frați: unul din lege, ca unul care nu s-a zămislit potrivit firii, iar celălalt din fire, ca unul care a ridicat prin el însuși seminția fratelui (Deut. 25:5, Gen. 38:8) așadar neamul porcede din ambii părinți urcând până la David. Dar cineva ar putea înțelege și într-un alt chip neamul acesta și îndoita lui spiță: căci neamul regesc s-a adăugat neamului preoțesc de multe ori și în felurite chipuri. Astfel și Zorobabel fiind din dumnezeiasca seminție a neamului Născătoarei de Dumnezeu,

și prin cei născuți din Nathan care a fost numărat în neamul preoțesc și prin cei care s-au născut din Solomon, care a primit împărăția, face să urce neamul până la David. Și din această pricină, în chip diferit, la cei doi evangheliști, Luca și Matei, se stabilește genealogia Domnului după trup, una socotindu-i pe cei după fire, iar cealaltă pe cei adăugați după lege, una amintindu-i numai pe cei din spița regească, iar cea după Luca adăugând laolaltă și pe cei din neamul preoțesc și pe cei din neamul regesc, unindu-i unii cu alții după sfințire sau după căsătorie.

13. Prin urmare Zorobabel, fiindcă este și el socotit ales printre strămoșii Maicii Domnului, este și el un chip al Mântuitorului mai înainte arătat și a fost învrednicit de cuvinte vrednice de amintire și de mari făptuiri, căci fiind născut în robie, l-a uimit pe împăratul Mezilor și Perșilor prin virtute și înțelepciune și i-a învățat pe Evrei și pe cei de alt neam care este puterea adevărului și a eliberat din robie neamul și a refăcut templul lui Dumnezeu, precum a făcut mai apoi și Hristos, refăcând nu un templu neînsuflețit, ci un templu însuflețit și duhovnicesc, firea noastră izbăvind-o din robia nu cea sensibilă și nouă, ci înțelegătoare și veche, nu strămutându-i pe următorii lui din loc în loc, ci urcându-i pe ei de la pământ la cer. Dar acest Zorobabel este strămoș vrednic de pomenire al Maicii Domnului din ambele seminții, însă al Fecioarei numai după fire, iar al lui Iosif și după fire și după lege. Este strămoș, căci Iosif a avut doi părinți, fiind, după Luca, fiul lui Eli, și al lui Iacob după Matei, Căci Eli și Iacob fiind frați și neamul urcând până la Zorobabel, Eli murind fără urmași, din casa aceuia a născut fiu pe Iosif Iacob, acesta care astfel a urmat lui Eli după lege.

14. Iar toate aceste chipuri și preînchipuiri sunt printre cele mai mari taine, fiindcă la neamul regesc trebuia să se adauge neamul preoțesc, în multe feluri, și astfel să odrăsească neamul cel după trup al lui Hristos, fiindcă în multe chipuri Hristos este Împărat și Arhiereu în veac. Dar dacă cei ce zămislesc pruncii au parte de fii, și dacă legea admite pe părinții adoptivi la fel ca pe cei dintâi, dacă nu chiar mai mult decât cei care urmează după fire, atunci înseamnă că și cealaltă înrudire este o preînchipuire și un tip al înfierii și înrudirii și alegerii de către Hristos întru Duhul Sfânt și potrivit legii harului. Căci El Însuși spune în Evanghelii „cel ce face voia Tatălui Meu Cel din ceruri, acela este fratele Meu și sora Mea și mama Mea.” (*Marcu*, 3:35).

15. Vedeți cum neamul lui Hristos și înrudirea cu El nu este după fire, ci după legea harului? Cu atât mai mult în bine diferă aceasta de Legea dată prin Moise, de vreme ce cei numiți fii ai aceluia nu se nașteau din Dumnezeu, nici nu biruiau firea, iar cei dobândiți fii prin legea harului, de la Dumnezeu se nașteau și mai presus de fire erau desăvârșiți și din fii ai lui Avraam erau făcuți fii ai lui Hristos și erau adoptați mai mult decât fiii cei de sânge. Căci toți cei botezați în Hristos, care după sfântul Apostol Pavel se îmbrăcau în Hristos, după fire fiind copiii altora, sunt făcuți de Hristos mai presus de fire, care astfel a biruit firea, precum El însuși fără de sămânță de la Duhul Sfânt și pururi Fecioara Maria s-a întrupat și a dăruit celor ce cred în numele Lui să aibă putere și tărie să devină fii ai lui Dumnezeu. Căci tuturor câți L-au primit pe El, spune Evanghelistul, le-a dăruit putere să se facă fii ai Dumnezeului celui Preaînalt, celor care cred în El „nu din sânge nici

din voia trupului, nici din poftă bărbătească, ci din Dumnezeu s-au născut". (*Ioan, 1:13*)

16. Dar cum de zice că „din Dumnezeu s-au născut” și nu spune că „au devenit fii ai lui Dumnezeu”, ci că „au primit putere să se facă fii ai Lui”? Văzând până la sfârșit și contemplând învierea aceea, desăvârșirea veacului viitor, căci însuși Evanghelistul spune în Epistolele sale „ce vom fi nu s-a arătat până acum. Știm că dacă El se va arăta, noi vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea precum este” (*I Ioan, 3:2*) Atunci așadar vom fi și fii ai lui Dumnezeu văzând și pătimind strălucirea lui Dumnezeu, fiind strălumiți de strălucirea slavei lui Hristos și împreună cu El iradiind lumina, precum ne-au arătat nouă Moise și Ilie în muntele Taborului când au fost văzuți împreună cu El în slavă, căci se zice: „vor străluci ca soarele dreptii în Împărăția Tatălui lor” (*Mat. 13:43*). Iar acum primim puterea pentru aceasta prin harul de la dumnezeiescul botez.

Căci precum odraslele noastre iau putere de la cei ce i-au odrăslit, ca să devină bărbat și moștenitor al casei lor și avutului lor și nicidecum nu are împuțernicirea de a avea moștenirea până ce nu plinește vârsta, și nici nu o primește pe ea dacă este răpit de moarte mai înainte de a o fi primit, la fel și cel ce s-a născut din Duhul Sfânt prin botezul în numele lui Hristos, primește puterea de a deveni fiu și moștenitor al lui Dumnezeu, împreună moștenitor cu Hristos și va primi dumnezeiasca și nemuritoarea înfiere în mod cert și inalienabil în veacul viitor, afară numai dacă nu este răpit de moartea cea inteligibilă, unde moartea cea înțelegătoare este păcatul, căci moartea sensibilă este nimicită pentru cel statornicit încă de acum în veacul viitor, iar cea inteligibilă, a

păcatului, este hotărâtă celor care sunt încă de aici mutați la ea.

17. Așadar oricine este botezat, dacă voiește să dobândească veșnica fericire cea râvnită și mântuirea, acela să trăiască în afara oricărui păcat. Și aceasta o arată clar Petru și Pavel, corifeul corifeilor soborului Apostolilor. Unul spune despre Hristos: „Căci ce a murit, a murit păcatului, iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu” (Rom. 6:10) și adaugă: „așa și voi socotiți-vă că sunteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu”. Iar Petru: „așadar, fiindcă Hristos a pătimit cu trupul, înarmați-vă și voi cu gândul acesta să nu mai trăiască timpul ce mai are de trăit în trup după poftele oamenilor, ci după voia lui Dumnezeu”. Și dacă viața pe care a trăit-o Domnul pe pământ, pentru noi a trăit-o, dându-ne nouă pildă ca precum acela fără de păcat a trăit, la fel și noi trebuie, urmând Lui, să trăim fără de păcat. Căci precum fiilor după trup ai lui Avraam le-a spus El Însuși: „dacă ați fi fii ai lui Avraam, ați face faptele lui Avraam”, cu atât mai mult va cere de la noi nu pe cei care au înrudit cu El numai după trup, zicând: „dacă ați fi copiii Mei, ați face faptele Mele”? Astfel deci, în chip drept și consecvent, cel care după dumnezeiescul botez, după unirile cu Dumnezeu întru acel botez, după dobândirea prin el a celui mai dumnezeiesc har, nu are, după putere, petrecerea lui Hristos, ci calcă porunci-le și înfruntă pe binefăcătorul lui, acela la sfârșit va fi lepădat din dumnezeiasca înfiere și din moștenirea cea veșnică.

18. Dar cine va cânta după vrednicie, Hristoase, Împărate și Doamne, mărimea iubirii tale de oameni? Căci nu are el trebuință de aceasta, precum El Însuși nu are nevoie de pocăință, – căci nu are trebuință de

pocăință Cel Ce este afară de păcat – pe aceasta ne-a dăruit-o nouă celor păcătoși ca mijlocitoare împreună cu harul. Aceasta este întoarcerea către El și aceasta este viața după voia Lui în pocăință. Așadar chiar dacă ar păcătui cineva cu păcat de moarte, dacă se va întoarce de la acesta din suflet și dacă se va despărți de el și se va întoarce către Domnul în faptă și în adevăr să aibă îndrăzneală și să fie desăvârșit cu bună nădejde. Unul ca acesta nu va fi despărțit de viața cea veșnică și de mântuire căci dacă fiul cel după trup care a căzut în moarte nu mai poate să fie înviat iarăși de cel ce l-a născut, cel care a fost născut în Hristos și de ar cădea în păcate de moarte, dacă se va întoarce și dacă va alergeră către Părintele cel care a înviat morții iarăși va fi înviat și va dobândi iar înfierea și din soborniceasca adunare a dreptilor nu va fi lepădat.

19. Pe care fie ca și noi toți să le dobândim spre slava Lui și a Celui fără de început al lui Părinte și de viață făcătorului Său Duh, acum și pururi în vecii cei fără de sfârșit. Amin.

La Mântuitoarea Naștere cu trupul a Domnului Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos

1. Nașterea din Fecioară este temeiul slujbei de astăzi. Și, în chip necesar, și cuvântul nostru se va înălța la mărimea sărbătorii și va încerca să cuprindă taina, atât cât este cu putință de atins și de contemplat și cât timpul o îngăduie, astfel încât să ni se descopere și nouă ceva din puterea care vine din aceasta. Luați aminte așadar și voi, fraților, atât cât este cu putință, și înălțați-vă mintea, astfel încât, ca și când ar fi aprinsă de strălucirea dumnezeiască, ar primi în schimb, mai puternic, lumina dumnezeieștii cunoștințe. Fiindcă astăzi cerul și pământul le văd de aceeași cinste, iar urcarea celor de jos către toate cele de dincolo, fiind deopotrivă cu pogorârea celor de sus. Oricare ar fi cerul al cerurilor și oricâte ar fi apele cele de sus care adapă cele cerești, și orice loc sau stare sau rânduială supracerească am socoti, nimic nu este mai minunat și mai vrednic de cinste decât peștera și ieslea, decât scutecele și scaldătoarea pruncului, căci nimic din veac dintre cele săvârșite de Dumnezeu, nimic nu a fost mai de obște folositor și mai dumnezeiesc decât cele ce țin de nașterea lui Hristos, pe care și noi le prăznuim astăzi.

2. Căci Cuvântul – cel care mai înainte de veci și necuprins și Atotțiitor ca unul care este fără casă, fără acoperiș, fără sălaș – se naște acum în peșteră cu trupul și ca un prunc se așază în iesle și se vede cu ochii

și se pipăie cu mâinile și se înfașă în scutece, și vine acum la făptura cea zidită, nu ca o ființă care să nu fi fost mai înainte, nici ca un trup, care, adus într-o ființă, peste puțină vreme moare, nici ca o minte îngerească, unindu-se cu un trup într-o alcătuire a unei ființe raționale. Ci Dumnezeu, contopind în chip neamestecat cele două firi în realitatea unui ipostas divino-uman, intrând în pântecul cel fecioresc într-o care și din care prin bunăvoința Tatălui cu împreună-lucrarea Duhului a fost adus la ființă Cuvântul cel mai presus de ființă, acum din pântec este slobozit și ca un prunc se naște fără să strice, ci nestrucate păzind pecetea fecioriei, fiind născut în nepătimire, precum s-a și zămislit nepătimaș, arătându-se mai presus de conceperea împătimită de plăcere, după cum, la naștere, s-a arătat mai presus de chinuri și dureri. „Mai înainte de a se zvârcoli în dureri de naștere, mai înainte de a simți chinul”, după cum spune Isaia, a născut cu trupul pe Cuvântul cel mai dinainte de veci a căruia dumnezeire nu este numai nescrutată, ci și chipul unirii cu trupul este de necuprins cu mintea, iar pogorârea de nepătruns și dumnezeiască și ne-grăita înălțime a neasemuitei podoabe a toată mintea și a tot cuvântul nu poate să primească nici o asemănare la toată făptura. Căci dacă privești și după trup, pe cel născut al fecioarei fără sămânță bărbătească, chiar și astfel orice asemănare este covârșită. Fiindcă se spune : „Împodobit ești cu frumusețea mai mult decât fiii oamenilor” (Ps. 44:3) pentru ca nu cumva să se asemuiească cele fără de asemănare, adică firea cea dumnezeiască, prin comparația cu oamenii simpli.

3. „Pentru aceasta Te-a uns pe Tine Domnul Dumnezeu Tău cu untdelemnul bucuriei, mai mult decât pe părtașii tăi” (Ps. 44:9). Iar acesta este

și Dumnezeu desăvârșit și om desăvârșit, fiindcă Același Dumnezeu este și care unge și care este uns. Căci este uns omul cel din Dumnezeu, Tatăl, Cuvântul. Și este uns cu cel împreună-veșnic și de o fire Duhul Sfânt: acesta este untdelemnul bucuriei fiindcă iarăși același este Dumnezeu și dumnezeiasca ungere și cel care unge. Așadar este uns ca om, dar ca Dumnezeu are în Sine Însuși izvorul ungerii. Pentru aceasta, și acela care vede, în chip dumnezeiesc cunoaște și mărturisește pentru ei mai dinainte, ca fiind părtașii Lui, pe toți care sunt unși de la Dumnezeu. Căci numai lui Dumnezeu îi aparține însușirea, nu de a fi părtaș, ci de a împărtăși și de a avea părtași pe toți cei care îi bucură în Duhul. Tot astfel este și acum Cel Ce S-a născut în peștera săracă și Cel Ce este cântat ca pruncul din iesle.

4. Căci aducându-le pe toate la ființă din neființă, cele pământești și cele cerești, văzând că făpturile cele raționale, prin poftirea celor mai mari, s-au făcut de nimic, se dă pe Sine Însuși lor, față de care nimeni nu este mai mare, nici egal, nici apropiat și Se pune dinainte spre împărtășire celor care vor, astfel încât să avem a ne folosi apoi neprimejduit de dorirea a ceea ce este mai bun, pentru care la început am înfruntat pericolul ultim și pentru ca Dumnezeu să facă pe fiecare dintre noi să înseteze, nu numai pentru a fi fără de vină, ci și de poftă să fim izbăviți. Dar se dezleagă în chip de neînțeleș și pricina căderilor de la început, care era faptul de a căuta la cele ce erau mai presus de el și în același timp, mai prejos de el, și de aici pizma și viclenia, de unde războiul atât cel văzut, cât și cel nevăzut. Începătorul răutății nu a voit cu nici un chip să fie micșorat față de îngeri, ci a voit să se asemene, prin putere, Însuși Ziditorului. El este cel

dintâi care a pus început înfricoșătoarei căderi, nefiind nimeni mai înainte de el care să o fi început, iar apoi și pe Adam prin pizmă și vicleșug l-a azvârlit în ea, aruncându-l în adâncul iadului, l-a smuls printr-o poftire asemănătoare, făcându-l prin aceasta greu de restaurat, fiind nevoie astfel de neobișnuita venire a lui Dumnezeu, cea care acum se săvârșește, pentru rechemarea lui, iar el însuși care a uneltit căderea, a rămas nevindecat în întregime, ca unul care nu a dobândit iertarea prin participare la bine, ci devenind răutate în sine și pleromă a răutății, ca întâistătător, prin părtășie la rău, celor ce se învoiesc la aceasta.

5. Așadar Dumnezeu, binevoind apoi să dezlege pricina mândriei care a abătut de la El făpturile cele raționale și să le facă pe toate asemenea Lui -, fiind El Însuși egal cu Sine după fire și de aceeași cinste, face ca și firea cea zidită să fie egală cu sine și de aceeași cinste. Și cum aceasta? Însuși Cel din Dumnezeu, Cuvântul, pogorându-Se în chip de negrăit și coborându-Se de sus în hotarul omenesc l-a legat pe acesta de el în chip nedespărțit, și smerindu-se pe Sine și sărăcindu-Se pe Sine, a făcut cele de jos ale noastre cele de sus. Sau mai curând le-a adunat pe ambele într-una, amestecând dumnezeirea cu omenitatea, arătând tuturor că smerenia este calea care duce la ceruri, punându-Se pe Sine astăzi pildă oamenilor și sfinților îngeri.

6. Acum îngerii au primit neclătirea lor cu fapta, învățând de la Domnul calea înălțării și asemănării cu El, că nu este cea a măririi, ci a smereniei. Acum și oamenii au aflat îndreptarea, cunoscând calea care ne cheamă la smerenie, iar începătorul răutății, fiind cu adevărat plin de mândrie, a fost rușinat și lepădat, părându-i-se lui cum că ar fi întâistătător, încât pe

unii să îi supună prin dorirea celor mai mari și astfel să îi smulgă pentru sine, iar pe alții prin nădăjduirea în exces, la lucruri necugetate. Iar acum, când s-a născut Hristos, este călcat în picioare de către aceia care erau sub picioarele lui, fără să mai cugete acum mai întâi spre cele înalte precum i-a îndemnat atunci surpătorul acela, ci să se lase purtați către cele smerite, precum a arătat Mântuitorul prin faptele Lui și prin smerenie să dobândească înălțimea cea mai presus de lume.

7. Dumnezeu Cel Ce șade pe Heruvimi, pe pământ vine azi ca un prunc, Cel la care serafimii cei cu șase aripi nu pot să privească și nu numai că nu pot vedea ființa Lui, dar nici strălucirea slavei Lui neputând-o privi neabătut sunt nevoiți cu aripile să-și acopere fețele. Este văzut în chip sensibil și este cuprins cu ochi trupești, trup făcându-se. Cel Ce pe toate le hotărniceste dar nu este hotărnicit de nimeni, este încăput acum de o simplă iesle mică. Cel Ce pe toate le ține, Cel care a legat pe diavolul, este înfășat în scutece mici și legat cu modeste legători și cingători. Cel care are bogăția comorii celei nedeșertate vine să rabde o atât de lucie sărăcie, încât nu are loc nici într-o casă de oaspeți, pentru aceea a intrat în peșteră și acolo s-a născut, Cel născut din Dumnezeu, fără de ani și fără de patimă și fără de început. Și – o! minune a minunilor! – Cel ce este de o ființă cu Tatăl cel Preaînalt, nu numai că prin naștere a îmbrăcat firea care zăcea jos, și nu numai că a răbdat cea mai aspră sărăcie, născându-se în peștera sărăcăcioasă, dar și-a însușit, născându-se, până și blestemul cel din urmă al firii noastre, cu care s-a blestemat la început cu dreptate, și se așază și se înscrie împreună cu robii, Cel Care prin fire este

stăpânul tuturor, făcând totodată robia deloc mai de necinste decât stăpânia și, mai mult încă, arătându-i și pe robii lor mai de cinste decât stăpânul celor de jos de atunci, dacă desigur vor primi și vor asculta măririi harului, căci nu este socotit în Împărăția cerurilor cel ce părea atunci a fi stăpânitorul pământului, ci numai toți cei de sub mâna lui, și nu a fost socotit împreună cu aceștia cel ce atunci stăpânea pământul, ci Cel ceresc.

8. Cântă atunci către Dumnezeu David despre cel din seminția lui născut din dumnezeiesc Părinte: „Măinile tale m-au făcut și m-au zidit, înțelepțește-mă și voi învăța poruncile Tale” (Ps. 118:73) Pentru ce zice aceasta? Fiindcă numai de Ziditorul ține a dăruii înțelepciune. Cel care a fost înțelept și a înțeles cinstea pe care a primit-o firea noastră de la Dumnezeu, pe care a plăsmuit-o cu mâinile Sale, după chipul Lui, va alerга acum către acesta și se va supune și va învăța poruncile Lui cu atât mai mult, cu cât va înțelege, după puterea lui, taina aceasta mare a zidirii noastre și a chemării noastre? Căci după ce a zidit cu mâinile după chipul și asemănarea Sa firea noastră din pământ și după ce a suflat de la El însuși duh de viață, Cel Ce pe toate celelalte numai prin cuvânt le-a adus la ființă, a lăsat-o pe aceasta care era zidită în chip rațional și care era stăpână peste judecata ei, să sălășluiască în propriile ei gânduri, după mișcarea ei proprie. Aceasta însă, lăsată singură, a fost înșelată de sfătuirea celui viclean și nu s-a putut împotrivi uneltirii lui, nu a păzit ceea ce era după fire, ci a alunecat în cele împotriva firii. Pentru aceasta, acum, nu numai că a rezidit-o cu mâinile în chip de neînțeles, ci a și cuprins-o pe aceasta în Sine Însuși, nu numai primind-o iarăși la Sine și smulgând-o din

cădere, ci în chip de negrăit îmbrăcat în firea ome-nească și unindu-Se nedespărțit cu ea și născându-Se ca Dumnezeu și om din Fecioară – pentru că aceeași fire pe care a zidit-o în strămoșii noștri a luat-o tot din această fecioară – pentru ca nou să îl refacă pe om.

9. Căci dacă ar fi fost sămânță bărbătească, nu ar fi fost om nou, nici nu ar fi putut, fiind din vechiul calapod și moștenitor al acelei căderi, să primească întru sine plinătatea dumnezeirii celei neprihănite și să se facă izvor nesecat de sfințire. Și astfel nu numai că nu ar fi putut curăța întinăciunea care venea din păcat cu putere mai presus de fire, nici nu ar fi fost suficient celor ce urmau pentru sfințire. Căci precum nu ar ajunge pentru multă vreme unei cetăți apa de băut păstrată în vase, ci este de trebuință să se sape fântână, și precum nu se dă nicicând apă de băut dușmanilor însetați, la fel nu ar fi fost de ajuns pentru sfințirea continuă a tuturor nici om nici înger sfânt care să dobândească prin împărtășirea harului puterea sfințitoare, ci trebuia o albie care să aibă în ea însăși izvorul și astfel cei care se apropie de ea și se satură din ea să rămână nebiruiți de cei care pun împotriva celor sădite de aceasta, slăbiciunea și nerodirea. Pentru aceasta nu înger, nu om ci Însuși Domnul a venit și ne-a mântuit pe noi, făcându-Se om ca noi, pentru noi și rămânând în același timp Dumnezeu fără de schimbare. Căci zidind noul Ierusalim și ridicând drept templu din pietre însuflețite și adunându-ne pe noi în Sfânta și Soborniceasca Biserică a zidit la temelia ei, care este Hristos, izvorul veșnic al harului. Căci viața cea plină și stăpânească și veșnică, firea cea atotînțeleaptă și atotputernică se unește cu firea cea înșelată din nebagare de seamă și din

slăbiciune, fiind robită celui viclean și zăcând, din lipsa vieții dumnezeiești în adâncurile nepătrunse ale iadului, pentru ca să aducă în această fire înțelepciune și putere și libertate și viață neclătită.

10. Și vedeți negrăita unire și folosul acesteia care își revarsă cu dreptate tainele peste cei mai de departe. Steaua împreună călătorește cu magii: când se opreau ei se oprea și ea și când mergeau, pleca împreună cu ei și mai mult decât atât călăuzindu-i pe aceia pe cale și chemându-i și conducându-le călătoria și aducându-i pe ei, dăruindu-se pe sine drept călăuză celor care mergeau. Iar din vreme în vreme, când făceau popasuri pentru odihnă, ea însăși ca o icoană pentru ei, rămânea și ea pe loc, pentru ca nu cumva lăsându-i pe ei în urmă să se întristeze de pierderea din vedere a slavei nesfârșite și să părăsească călătoria. Căci nu puțin i-a întristat pe ei când s-a ascuns, odată ajunși în Ierusalim.

11. Pentru ce dar li s-a ascuns când au ajuns acolo? Pentru ca prin întrebarea lor să facă slobodă de orice risc vestirea celui născut atunci Hristos. Apoi căutând să afle de la Iudei unde S-a născut după sfintele proorocii Hristos, li s-a arătat lor iarăși steaua, învățându-ne pe noi să nu căutăm la Iudei cele ale legii și cele făcute cunoscute nouă prin profeții, ci de la învățătura cea din ceruri, ca să nu cădem din harul de sus și din revărsarea luminii aceleia. Iar când au ajuns acolo, iarăși arătându-se steaua, s-au bucurat și au mers acolo alergând, „până ce au ajuns unde era pruncul născut”, și acolo s-au închinat până la pământ acestui prunc pământesc și ceresc. Și aceștia au fost cei dintâi care au adus daruri de naștere lui Dumnezeu Celui născut pe pământ și prin ei tot neamul Asirienilor după cele spuse de Isaia: „și Asirienii

vor fi în zilele acelea cel dintâi popor la Dumnezeu și după ei egiptenii și Israel va fi al treilea” (*Is. 19:23*) precum se vede acum că s-a întâmplat. Căci închinăciunea magilor a fost primită pe drept prin fuga Lui în Egipt prin care i-a și slobozit pe ei de închinarea la idoli și după ce au făcut cale întoarsă a fost ales drept popor al lui Dumnezeu vrednic pentru primirea Lui.

12. Și aceasta limpede a vestit-o mai dinainte Isaia. Iar magii înșiși se închină, aducând daruri aur, tămâie și smirnă Celui Care prin moarte – al cărei simbol este smirna – ne-a dăruit nouă viața îndumnezeită a cărei chip era tămâia, și dumnezeiasca lumină și Împărăție pe care le închipuie aurul adus Celui Care ne-a condus la slava veșnică. Pentru Care, Cel născut astăzi și păstorii într-un cor împreună cu îngerii au stătut și au cântat cântare de slavă și împreună cu glas mare au cântat, ci nu îngerii cu mâini de păstori au luat flautele păstorilor, ci îngerii au luminat pe păstori cu lumină și, în mijlocul oștirilor îngerești fiind, au fost învățați de îngeri cântarea cerească sau mai degrabă același ceresc și pământesc „Slavă întru cei de sus și pe pământ pace între oameni bunăvoie”. Căci acum are tron pe pământ Cel Ce sălășluiește întru cele de sus și, stăpânind înălțimile cerurilor și este slăvit cu aceeași mărire ca și acolo de către sfinții și îngerii Lui.

13. Dar care este pricina acestei doxologii a oamenilor și a îngerilor și pentru ce este renumită cântarea aceasta binevestită păstorilor și tuturor oamenilor cu atâta bucurie „căci zice, iată vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi la tot poporul” (*Luca, 2:10*). Care este așadar aceasta, și care este în întreaga lume această bucurie? Ascultă cântarea cea binevestitoare până la sfârșit și înțelege „pace, între oameni,

bunăvoire". Căci Cel Care se mâniase pe neamul omenesc, Dumnezeu, și cu înfricoșate blesteme lepădându-i pe ei, a venit acum prin trup, dăruindu-le lor pacea Lui și împăcându-i pe ei cu Tatăl cel Preaînalt. Și zice, „iată s-a născut nu nouă îngerilor", chiar dacă și acum, văzându-l pe El, pe pământ precum în ceruri Îl preamărim, ci vouă oamenilor, adică pentru voi și la voi s-a născut Mântuitorul, Domnul Hristos, în cetatea lui David.

14. Dar ce vrea să spună bunăvoirea lui Dumnezeu adăugată păcii? „Căci zice pace, întru oameni bunăvoire". De multe ori și mai înainte de nașterea Domnului au mai fost exemple de pace între oameni. Căci și lui Moise „i-a grăit precum ar grăi cineva prietenului său." (*Ieșirea*, 33:11) iar pe David l-a aflat rob „după inima Lui" și prin acesta a dăruit semnele împăcării la tot neamul Iudeilor, pogorându-Se la ei pe munte și grăindu-le lor în chip de foc și în stâlp de nor, dar nu după bunăvoința Lui, căci bunăvoirea este ceea ce este bineplăcut înaintea Lui și înaintea tuturor și desăvârșită voia Lui Dumnezeu. Așadar nu este înainte și desăvârșită voia lui Dumnezeu, fie cea către anumiți oameni, fie binefacerea către tot neamul, și nici acestea nu sunt desăvârșite. Pentru aceasta, la fel cum pe mulți i-a numit fii Dumnezeu, Unul este Cel „întru care a binevoit", la fel și de multe ori a dăruit pace lui, dar o singură dată este cea care are împreună cu ea și bunăvoirea Lui, – întruparea Domnului nostru Iisus Hristos – ca desăvârșită și neclătită și dăruită la tot neamul și tuturor oamenilor care o voiesc.

15. Pe aceasta, fraților să o păstrăm și noi între noi înșine atât cât ne stă în putință, căci pe aceasta am primit-o drept moștenire de la Cel născut

acum, Mântuitorul nostru și Care ne-a dăruit nouă Duhul înfierii, prin care devenim moștenitori ai lui Dumnezeu, împreună moștenitori cu Hristos. Să ne împăcăm cu Dumnezeu făcând cele bineplăcute Lui, înțelepțindu-ne, mărturisind adevărul, săvârșind toată fapta dreptății, înfrânându-ne „prin rugăciuni și cereri”, „cântând și înălțând psalmi în inimile noastre”, dar acestea nu numai cu buzele. Să ne împăcăm și întru noi înșine, trupul supunându-l duhului, alegând petrecerea cea cu pricepere și lumea gândurilor cea dinlăuntru nostru să o avem mișcându-se frumos și în bună cuviință. Căci astfel vom stârpi dintre noi cu adevărat discordia dintre semeni. Să facem pace unii către alții „îngăduindu-vă unii pe alții și iertând unii altora, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva; după cum și Hristos v-a iertat vouă, așa să iertați și voi.” (*Colos. 3:13*) și arătând milă unii față de alții din dragoste către aproapele, precum și Hristos numai din dragoste față de noi a avut milă și a pogorât printre noi pentru noi. Astfel, cu ajutorul și cu harul Lui chemându-ne din căderea păcatului să ne câștige pe noi prin virtuți, ridicându-ne mai presus de lume „să avem petrecere în ceruri” (*Filip, 3:20*) prin care și așteptăm nădejdea, izbăvirea completă din stricăciune și bucuria de bunătățile cerești și veșnice, ca fii ai Părintelui ceresc

16. Pe care fie ca noi toți să o dobândim la cea de-a doua venire și arătare care va să fie a Domnului și Mântuitorului și Dumnezeului nostru Iisus Hristos, căruia I Se cuvine slava și cinstea în vecii vecilor Amin.

Despre botezul dumnezeiesc al celor
desăvârșiți. Și despre pocăință și despre
cele spuse despre ea de
Sfântul Ioan Botezătorul
Predică la privegherea Luminilor

1. Pocăința este începutul, mijlocul și sfârșitul petrecerii creștinilor. Pentru aceasta este cerută și necesară mai înainte de sfântul Botez, în timpul Botezului și după sfântul Botez. Așadar este căutată prin cuvânt de către noi la dumnezeiescul Botez. Căci se pune această întrebare a conștiinței și a legământului și făgăduinței unei vieți plăcute lui Dumnezeu și a unei vieți iubitoare de Dumnezeu: crezând, ne-am așezat împreună cu Binele și cel mai presus de Bine, Hristos, și ne-am depărtat de cel viclean și atotvicleanul vrăjmaș și ne-am făgăduit să păzim poruncile binefăcătoare ale lui Dumnezeu și să înfruntăm cu toată puterea pe cel rău, despărțindu-ne de el cu cugetul și cu fapta? Așadar întrebați fiind, vom răspunde fie prin noi înșine, fie prin nași, că la cei botezați, toate se fac precum ale pruncilor întru care crezând, îi iubim lăuntric și de care ne legăm și după cuget. Și, în plus, fiindcă acestea sunt după cuvântul Apostolului : „cu inima se crede spre dreptate și cu gura se mărturisește spre mântuire.” (Rom.10:10), iar, făcând mărturia noastră bună cu gura, dobândim mântuirea, izbăviți fiind prin nașterea din nou.

2. Dar fiindcă despre această dumnezeiască izbăvire și despre toate privitoare la ea, cei mai mulți

fiind copii cu vârsta nu cunosc puterea acestei taine, se cuvine acum, fiind aceasta cerut și de sărbătoarea noastră de mâine, ca noi toți să descoperim această taină spre auzul tuturor pe scurt. Căci, precum socotesc, nu mic va fi câștigul – mai ales pentru cei care, în mod obișnuit, ascultă –, din reamintirea și explicarea sfintelor rânduieli de la dumnezeiescul botez. Căci cunoaștem prin această rememorare dacă mai apoi am neglijat ceva dintre cele adunate acolo, pentru ca nu cumva să nu punem în faptă ceva din cele de la început, și să le putem revedea întorcându-ne la ele.

3. Așadar aflând ierarhul că a venit cineva care caută să se boteze, mai întâi, bucurându-se în sine ca un următor al Stăpânului nostru cel iubitor de bine, aduce în chip rațional mulțumire lui Dumnezeu, singurul care voiește și dăruiește tot binele. Apoi este chemat la Biserica păstorită de el ca să prăznuiască împreună și să săvârșească împreună mântuirea celui venit, și stând împreună cu preoții lângă sfânta masă, după ce aduce mulțumire în chip descoperit, ieșind, îl întreabă pe cel venit pentru ce voiește să vină la Biserică. Iar acesta răspunde fie prin el însuși, fie prin nași, dacă este la vârsta prunciei, că dorește ca prin mijlocirea lui și împreună-lucrarea lui Dumnezeu să fie al lui Dumnezeu și să dobândească cele sfinte.

Ierarhul răspunde acestuia, pentru că vine la Dumnezeu cel adevărat și desăvârșit și fără de prihană, trebuie ca și el să aibă o apropiere corespunzătoare și făgăduința pentru restul vieții, adică adevărată și atotdesăvârșită și fără de prihană. Și astfel, conducându-se în petrecerea lui după Evanghelia lui Hristos, iarăși îl întreabă dacă alege acest fel de petrecere.

4. Apoi iarăși, rugându-se către Dumnezeu, ierarhul poruncește ca cel ce se botează să fie dezbrăcat de orice haină și stând către răsărit cu mâinile, ca pentru a se lepăda, să scuipe și să se lepede de satana și această lepădare se face de trei ori prin întrebare. Este limpede că dezbrăcarea înseamnă lepădarea de omul cel vechi și de viața lipsită de sfințenie a acestuia, iar faptul de a privi spre apus lepădând cu mâinile, înseamnă întoarcerea din întunericul păcatului; iar suflarea de trei ori, expirând, lepădând, este ca și cum ar arunca afară ca pe ceva propriu diavolului, orice reprezentare a lui zămislită în el de la căderea în păcat de la început. Și cel de-al treilea chip al lepădării înseamnă fuga sigură și desăvârșită de la cel potrivit la Dumnezeu. După ce a săvârșit toate acestea, cel ce se botează se întoarce către răsărit, la porunca ierarhului, și întinzându-și mâinile se alătură lui Hristos prin întrebare, de trei ori. Iar privirea către răsărit înseamnă întoarcerea privirii către dumnezeiasca lumină a celui care fuge de răutate, iar ridicarea mâinilor înseamnă rugăciunea neîmpiedicată către Dumnezeu, iar întreitul chip al unirii cu Hristos înseamnă neclintirea din făgăduința către Dumnezeu.

5. Astfel, depărtându-se de toată răutatea și alergând cu toată puterea către desăvârșita bunătate, ierarhul îl unge pe el cu Sfântul și Marele Mir al mirungerii, lăsându-le preoților ungerea restului trupului. Este limpede că mirungerea este pregătirea pentru sfintele lupte de la care, mergând pe urmele celui dintâi martirizat de către Pilat din Pont, ale lui Hristos adică, împreună cu El moare, fiind pentru acesta, în chip tainic, moartea păcatului. Și dumnezeiescul botez este simbolul acestei morți. Căci după

sfânta ungere, se aduce pe drept la sfânta colimvitră, care este sfințită mai dinainte cu multe feluri și atot-sfinte slujiri și curățiri, ierarhul, după ce îl cufundă de trei ori, îl botează la fiecare afundare, strigând fiecare dintre cele trei închinări.

6. Așadar curățitoare este apa, dar nu pentru suflețe, și nu poate îndepărta tina pentru cei botezați și nici a celor din păcate. Pentru aceasta a venit Cel Ce mai înainte de noi s-a botezat, Cel Care este doctorul sufletelor, părintele duhurilor, Cel Care a ridicat păcatul lumii, Hristos, ceea ce și noi prăznuim astăzi. Căci împreună cu El se sălășluiește în apă și harul Preasfântului Duh pogorându-se de sus, astfel încât pentru cei botezați care au fost cufundați după el, apa aceasta să fie aflată întru El și Duhul Lui să se imprime negrăit în aceștia și să crească și să se umple de harul curățitor și luminător al duhurilor raționale. Și aceasta este ceea ce spune dumnezeiescul Pavel „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat”. (*Gal. 3:27; Rom. 6:3*)

7. Iar cele trei afundări în apă se fac și pentru chemarea mântuitoare și de viață începătoare a Sfintei Treimi, dar închipuie și îngroparea cea de trei zile a Domnului. Iar înălțările de același număr care urmează, fiindcă nici nu ar putea fi trei afundări fără tot atâtea înălțări, arată totodată și învierea sufletului cea de a treia zi și întoarcerea către nestricăciune a acestora trei: mintea, sufletul și odată cu ele, și trupul. Astfel încât în dumnezeiescul Botez se vede și moartea și viața, îngroparea dar totodată și învierea „căci ce a murit a murit păcatului o dată pentru totdeauna, iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu” (*Rom. 6:10*). Căci tocmai aceasta o spune și El, că va veni stăpânitorul lumii acesteia și nu va afla nimic în Mine

la fel și va fi de folos și pentru noi cei botezați întru moartea Lui. Căci murind pentru păcat prin dumnezeiescul Botez, suntem datori să trăim prin virtute lui Dumnezeu, astfel încât și venind stăpânitorul întunericului să nu afle nimic în noi care să-i placă lui. Și așa cum Hristos a înviat din morți și „moartea nu l-a stăpânit”, la fel trebuie ca și noi, după învierea prin botez din căderea păcatului, să ne străduim ca nu cumva să fim stăpâniți de păcat: „Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez, ca precum Hristos a înviat din morți prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții” (Rom. 6:3)

8. Pentru aceasta și ierarhul, îmbrăcându-l pe cel botezat într-un veșmânt după chipul luminii, și ungându-l cu Sfântul Mir și împărțându-l cu trupul și sângele lui Hristos, îl slobozește, arătându-l fiu al luminii născut de aici, din colimvitră, mădular al lui Hristos și părtaș dumnezeiescului Duh; născându-ne de sus, fii devenim ai lui Dumnezeu, cerești în loc de pământești, veșnici în loc de vremelnici, prin sădirea tainică a cerescului har al lui Dumnezeu în inimile noastre și care dăruiește ungerea înfierii prin ungerea cu dumnezeiescul mir și miruindu-ne pe noi cu Preasfântul Duh pentru ziua mântuirii, mai ales dacă păzim asemănarea ei, până la sfârșit ținându-ne cu tărie; dacă vom plini prin fapte făgăduința noastră, iar dacă după dumnezeiescul botez ne-am îndepărtat cu ceva, să ne pregătim prin pocăință. Faptele pocăinței sunt cerute și după dumnezeiescul botez, iar dacă lipsesc acestea cuvântul făgăduinței către Dumnezeu rămâne nelucrător și osândește pe om „fiindcă e mai bine să nu făgăduiască, decât să făgăduiască și să

nu plinească”, precum spune corifeul corifeilor soborului Apostolilor, Petru: „Mai bine era pentru ei să nu fi cunoscut calea dreptății, decât după ce au cunoscut-o să se întoarcă de la porunca sfântă dată lor. Cu ei s-a întâmplat adevărul din zicală: câinele se întoarce la vărsătura lui și porcul scâldat la noroiul mocirlei lui” (*II Petru*, 2:21,22). Iar un altul dintre Apostoli zice: „arată-mi credința ta din fapte” (*Iacob*, 2:18). „Cine este înțelept și priceput ? Să arate din buna-i purtare faptele lui, credința lui” (*Iac.* 3:13) Iar însuși Domnul: „pentru ce îmi ziceți Doamne, Doamne, și nu faceți cele ce vă spun ?” Căci Dumnezeu este viu și adevărat și cere de la noi făgăduințe adevărate și credință trăitoare, iar nu moartă. Căci orice este în afara faptelor, este credință moartă.

9. Însă dacă pocăința este începutul și sfârșitul petrecerii după Hristos, pentru aceasta Înaintemergătorul Domnului și Botezătorul începutul petrecerii după Hristos l-a propovăduit zicând: „Pocăiți-vă, căci s-a apropiat Împărăția cerurilor” (*Mat.* 3:2). Și Însuși Domnul, desăvârșirea a toată frumusețea, același lucru spune că este, propovăduind. Pocăința așadar este a urî păcatul și a iubi virtutea, și a te depărta de la rău și a face binele, dar mai înainte de toate acestea se osândește pe sine însuși pentru greșelile făcute și se pocăiește înaintea Domnului și caută scăpare la El printr-o inimă smerită și se aruncă pe sine în noianul milei Lui, socotindu-se pe sine nevrednic de a fi numărat cu fiii lui Dumnezeu, precum a spus și fiul risipitor pocăindu-se „Doamne, nu sunt vrednic să fiu numit fiul tău, fă-mă și pe mine ca pe unul dintre argații tăi” (*Luca*, 15:19)

10. De aceea, Înainte-mergătorul Domnului, Ioan Botezătorul, a pus Împărăția cerurilor în centrul

atenției, mărturisind-o pe ea că este aproape, ca prin mărimea dumnezeieștii și cereștii Împărății să se socotească nevrednici și să se osândească pe ei înșiși, ceea ce și devine începutul mântuirii tuturor și punctul de plecare al întoarcerii către Dumnezeu. Dar asigură că și toporul stă la rădăcina copacului amenințând nu puțin cu tăierea, iar tăierea aceasta este judecata lui Dumnezeu împotriva celor ce se îndreptățesc pe ei înșiși și care păcătuiesc fără de pocăință, anume că vor fi smulși din viața aceasta prezentă precum și din cea viitoare și vor fi trimiși în gheena focului celui nestins. Pentru aceasta Botezătorul amenință că foc nestins, îi așteaptă pe unii ca aceștia după tăiere, arătând prin aceasta înfricoșată mânia lui Dumnezeu și veșnică aceea osândă, pentru ca să-și revină în simțiri poporul acela nesimțitor și mai apoi toți oamenii.

11. Dar Înainte-mergătorul Domnului nu numai că ne conduce la începutul pocăinței, care este lepădarea de rele și zdrobirea inimii cea plină de folos dar cere și roade vrednice de pocăință. Care sunt acestea? Mai întâi mărturisirea pe care cei care veneau la el o făceau atunci: „căci veneau și se botezau în Iordan, mărturisindu-și păcatele lor” (*Mat. 3:6*) Apoi dreptatea și milostenia, dreapta socoteală, dragostea, adevărul, zicând către aceștia, „nimic să nu faceți fără de rânduială” și „Să nu asupriți pe nimeni, nici să învinuiți pe nedrept și „cel ce are două haine, să dea celui ce nu are și cel ce are bucate să facă asemenea” (*Luca, 3:11*) „Orice vale se va umple și orice munte sau deal se va pleca” (*Luca, 3:5*) Ce vrea să spună prin umplerea și plecarea munților? Însuși Domnul spune limpede că „cel ce se înalță pe sine se va smeri, și cel ce se smerește pe sine se va înălța” și

„căile cele strâmbe se vor face drepte și toată făptura va vedea mântuirea lui Dumnezeu.”

12. Iar eu către voi acestea spun: fraților, să nu prididim să ne necăjim sufletele, socotind în noi înșine felul în care tocmai noi, care am fost învredniciți de multă vreme de Botezul cel după Hristos, nu ne îndreptăm cu nici un chip precum cere Sfântul Ioan de la cei ce se apropiau de Botezul lui, deși într-atât diferă botezul săvârșit atunci de Ioan de botezul Domnului, de care am fost învredniciți noi, pe cât se deosebește apa de har. Pe când Ioan învăța acestea celor care se apropiau ca să-i boteze, vine Iisus din Nazaretul Galileii la Iordan ca să fie botezat de Ioan. A venit nu după douăsprezece zile de la naștere, precum săvârșim noi astăzi sărbătoarea, sărbătorită în toți anii de noi care am fost aleși în chip minunat să-i facem pomenire, potrivit economiei divino-umane, ci a venit fiind în vârstă de treizeci de ani, precum istorisește și Luca, unul și același fiind arătându-se mulțimii și arătându-se fără de nici o schimbare în simplitatea și extrema Lui slăbiciune a firii umane, pe de o parte și în nevăzutul firii dumnezeiești, pe de altă parte.

13. Așadar Ioan apropiindu-se de acesta, fiind văzător cu duhul, cunoscându-L pe El, a grăit către mulțime „între voi este Cel pe Care voi nu-L știți, Care vine după mine” prin naștere cu trupul, dar prin arătare „mai înainte de mine era” ca Dumnezeu și Cuvântul lui Dumnezeu și Fiul, născut din Dumnezeu Tatăl mai înainte de veci, și acum purtând întru El, în însuși trupul Său plinătatea dumnezeirii „căruia nu sunt vrednic să-i dezleg cureaua încălțăminteii.” (Ioan, 1:27; Matei, 3:11; Marcu, 1:7, Luca, 3:16). Iar ce altceva este încălțăminte, decât însuși trupul pe care

Cuvântul lui Dumnezeu l-a încălțat pentru noi? Iar cureaua încălțăminteii este chipul unirii dumnezeirii și a trupului, pe care nici el însuși nu s-a socotit vrednic să o dezlege fiind negrăită, cel ce era cel mai mare dintre cei născuți din femeie. (Mat. 11:11). „Acesta, zice, vă va boteza pe voi cu Duhul Sfânt și cu foc.” Adică cu foc luminător și pedeptor, după vrednicia fiecăruia corespunzătoare stării fiecăruia. Noi toți suntem țarina rațională a acestuia. Iar el însuși are „lopata în mâini”, pentru această țarină, adică puterile slujitoare și pe îngerii ascultători la judecata viitoare și despărțind grâul de neghină, iar, mâinile vei socoti că sunt puterea Lui. Și „va curăți aria sa”, adică lumea aceasta toată, „iar grâul”, roadele dreptății, „îl va aduna în jitița Sa”, adică în hambarele cerești, „iar pleava”, adică cei care luptă împotriva virtuții ca nefolositoare „o va arde în foc nestins” (Mat. 3:12). Iar dacă focul acela nestins are flacăra neostoită, atunci aceasta arată că veșnică va fi și pedeapsa.

14. Așadar Sfântul Ioan le-a grăit pe acestea către mulțime mai înainte de a fi și de a fi fost la Iordan Domnul. Văzându-l însă Sfântul Ioan pe El plecându-Se într-atât, s-a smerit el însuși înaintea Lui: „Ioan însă îl oprea zicând: «Eu am trebuință să fiu botezat de Tine și Tu vii la Mine?»” (Mat. 3:14) Fiind născut din sămânța veche și moștenitor fiind al acelei căderi și al acelei vinovății, am eu însumi nevoie de curățirea Ta, iar Tu Care Te-ai întrupat fără sămânță bărbătească, din sfânta Fecioară și ca un Dumnezeu singur fiind fără de păcat, vii la mine, Stăpâne, Iar El, ca un Stăpân, S-a supus robului: „lasă acum”, zice. L-a adăugat pe acel *acum* fiindcă după ce a fost botezat Domnul asemenea, întreg locul acela a devenit colimvitră duhovnicească și după Ioan i-a cuprins

pe toți ceilalți, ca de la un izvor al trupului Aceluia vrednic de toată închinăciunea, care a revărsat peste toți dumnezeiescul har și a izvorât peste toți cei vrednici și i-a luminat dumnezeiește și i-a izbăvit de blestemul strămoșesc.

15. Or, aceasta este tocmai ceea ce Sfântul Ioan a grăit după aceasta: „Acesta era despre care am zis: Cel care vine după mine a fost înaintea mea pentru că mai înainte de mine era. Și din plinătatea Lui noi toți am luat, și har peste har.” „Lasă acum” zice către el Iisus „căci așa se cuvine nouă”, adică al meu este de a grăi aceasta, în chip stăpânesc către Ioan: „Așa se cuvine nouă să plinim toată dreptatea”, adică nu am lăsat nici o poruncă a mea nelucrată, dar firea omenească așa se îndreptează desăvârșit când se umple de dumnezeiescul har în chip descoperit: primind de la Tine Botezul în chip descoperit, peste aceasta va pogori Duhul înfierii de sus.

16. Iar Ioan auzind stăpâneasca rânduială zicând „lasă”, nu a răspuns nimic împotriva, a lăsat să fie Botezat Domnul, iar noi vom vorbi despre cele ce urmează, în ziua următoare, care este însăși ziua consacrată acestei sărbători.

17. Dar fiindcă acest Duh vine și se îndepărtează în mod liber, ca Unul care este de aceeași putere cu Tatăl și cu Fiul și îi ține în viață pe cei ce trăiesc în pocăință, deși sunt păcătoși – fără a se îndepărta, precum învățăm de la David, iar de la cei ce păcătuiesc fără de pocăință, se ridică și pleacă precum de la acel Saul – fie ca noi toți cu faptele, cu cuvintele și cu gândurile să ducem o viață de pocăință și să avem sălășluit în noi pururi duhul cel înțelepțitor și cugeător și dăruitorul celei mai înalte mântuiri, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin.

Predică ținută la sărbătoarea Luminilor Și despre arătarea tainei Botezului

1. Ieri, când ne-am adunat împreună pentru înaintea-prăznuirea zilei Luminilor, am discutat în mod convenit, vorbind dragostei voastre, despre Botezul după Hristos de care ne-am învrednicit și noi, și anume că botezul este cunoștință și făgăduință către Dumnezeu, credință, dar și cunoștința adevărului în Dumnezeu, legământ și făgăduință prin faptele, cuvintele și petrecerile cele bineplăcute ale lui Dumnezeu, prin săvârșirea Sfintelor Taine.

Dar pe când învățam acestea, am adăugat că dacă nu aducem făgăduințele acelea în fapte, acele Sfinte Taine și făgăduințele aduse lui Dumnezeu prin simboale și odată cu ele și prin cuvânt, nu numai că nu îl folosesc pe om, ci, printr-o dreaptă osândă, îl trag în jos. Apoi am văzut că Sfântul Ioan, profetul și Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului, a călăuzit mulțimea către învățătura care a condus la rândul ei la Botez. Căci Botezul este cunoștința lui Dumnezeu, precum am zis, iar Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru ne aduce la cunoștința Lui prin propria lui învățătură, arătându-ne nouă că stăpânul a toate este mai înainte de veci, Judecătorul viilor și morților și cu puterea Lui îi aduce pe cei vrednici în sălașurile cele veșnice, iar cei osândiți vor fi aruncați în gheena. Sfântul Ioan a mărturisit că El este și Domnul îngerilor, iar pe sine însuși s-a socotit cu cei mai de pe urmă slujbași.

2. Apoi am văzut că Botezul este nu numai cunoștința lui Dumnezeu, ci este și făgăduința întoarcerii către El prin fapte plăcute Lui. De aceea, Înaintemergătorul lui Hristos și Botezătorul ne-a adus nu numai către cunoștința lui Hristos, ci a propovăduit și pocăința și a cerut totodată roadele vrednice de pocăință, care sunt: dreptatea, milostenia, dreapta socoteală înfrânarea, dragostea, adevărul: și arătând aceasta: că în afara faptelor, credința către Dumnezeu nu folosește la nimic, ci mai vârtos îl osândește pe om, că securea este pregătită, că foc nestins este osânda și că „orice pom care nu aduce roadă bună se va tăia și se va arunca în foc” (*Mat. 3:10*).

La cunoștința unora ca acestea v-am adus și noi acum pentru dragostea voastră și pentru Botezul Domnului care s-a petrecut după cuvântul Botezătorului care, aducându-I cinstire, s-a smerit pe sine înaintea Lui și s-a oprit de la lucrul acesta, cerând mai degrabă ca el însuși să fie cel care să primească botezul de la Domnul. Dar am aflat și cuvintele Domnului către el, Care, Stăpân fiind, S-a supus robului, dar i-a descoperit totodată și taina ca prieten și rudă după sânge, arătând și pricinile binecuvântate ale acesteia. Și am ajuns atunci să grăiesc către voi până la locul în care, Ioan, crezând Lui, a primit în cele din urmă a-L boteza pe Domnul. A mai rămas așadar din Evanghelia vestită vouă care ascultați acum, că „botezându-Se Iisus, când ieșea din apă, îndată cerurile s-au deschis și Duhul lui Dumnezeu s-a văzut pogorându-se ca un porumbel și venind peste El. Și iată glas din ceruri zicând „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit” . (*Mat. 3:17*).

3. Mare și înaltă, fraților, este taina Botezului lui Hristos exprimată în aceste puține cuvinte, greu de

înțeles și greu de interpretat și nu mai puțin greu de cuprins cu mintea, dar, pe de altă parte, fiindcă este mântuitor pentru cel care îndrăznește să cerceteze Scripturile, (Ioan 5:39), crezând și îndrăznind, să cercetăm și noi puterea tainei, atât cât ne poate fi la îndemână. Așadar, precum la început după ce a spus Dumnezeu „să facem om după chipul și asemănarea noastră” (Fac.1:26), plăsmuind în Adam firea noastră, și suflând asupra lui Duhul cel de viață făcător, arătat și dăruit s-a manifestat dumnezeirea cea întreită a Creatorului după ipostas mai presus decât la celelalte zidiri aduse la ființă numai prin cuvânt și arătate numai prin Tatăl care grăia, la fel și acum când a rezidit firea noastră în Hristos, Duhul Sfânt s-a arătat pogorând peste El din cele supracerești. Așadar, la Botezul Domnului în Iordan, s-a arătat taina Preaînaltei și Atotziditoarei Sfintei Treimi, mântuitoarea făpturilor raționale.

4. Dar pentru care pricină s-a arătat taina Sfintei Treimi atât la creația dintâi a omului, cât și la rezidirea lui? Nu numai fiindcă este singurul slujitor și închinător de pe pământ al ei, ci și fiindcă este singurul zidit după chipul ei. Căci ființele cele simțitoare și iraționale au numai duh de viață, dar nici acesta nu poate subzista de la sine, și sunt lipsiți desăvârșit de minte și de cuvânt. Iar puterile cele mai presus de simțuri, toate, îngeri și arhangheli, care sunt înțelegătoare și raționale au minte și cuvânt, dar nu au duh de viață făcător, fiindcă nu au nici trup care să fie făcut viu prin El. Deci numai omul este singura zidire care, întocmită după chipul firii celei întreitipostactice, are și minte și cuvânt și duh însuflețitor al trupului, fiindcă are și trup însuflețit. Așadar, atunci când a rezidit firea noastră la Iordan, S-a arătat

Preaînalta și Atotziditoarea Sfântă Treime, ca un arhetip al chipului nostru sufletesc. De aceea, cei care se botează în Hristos și după Hristos, se botează fiind afundați de trei ori în apă, în vreme ce Ioan a botezat în Iordan cu o singură afundare. Și aceasta o arată Sfântul Evanghelist Matei care zice „și botezându-Se, îndată a ieșit din apă” (*Mat. 3:16, Marcu, 1:10*)

5. Și „iată îndată” zice, adică nici bine nu a ieșit din apă, că „îndată cerurile s-au deschis”. Ațintiți mintea voastră, fraților, vă rog și alipiți-vă cugetul cu strășnicie de cele spuse ca să puteți cuprinde puterea tainei botezului în numele lui Hristos. Căci intrarea lui Hristos în apă, preînchipuie pogorârea Lui la iad. La fel, deci, și ieșirea Lui din apă preînchipuie învierea Lui din morți.

6. Așadar, precum se cuvenea, când a ieșit din apă, îndată s-au deschis cerurile, fiindcă și după pogorârea Lui la iad, unde a fost la cele mai de jos ale pământului pentru noi, ieșind de acolo, toate s-au deschis Lui și nouă, nu numai cele din pământ sau cele din jurul pământului, ci Însuși Cerul cel Preaînalt, la care apoi fiind înălțat cu trupul, „a intrat acolo ca înaintemergător pentru noi”. (*Evr.6:20*) Așa cum patima Lui cea mântuitoare mai dinainte au prefigurat-o, în chip tainic, pâinea și potirul, și a fost dăruită taina aceasta mai apoi pentru desăvârșirea celor credincioși, la fel și pogorârea la iad și învierea lui tainică, preînchipuind prin acest Botez al Lui desăvârșirea credincioșilor, li s-a dat acestora spre mântuire, pentru Sine Însuși luând rane și chinuri, iar pentru noi dăruindu-ne împărtășire de patimile Lui de la început. Însă ne-a dăruit nouă acestea fără dureri și făcându-ne pe noi, după cuvântul Apostolului, rude cu El, în numele morții Lui, ca să ne

învrednicească și de făgăduita înviere la vreme.

7. Căci având trupul și sufletul nostru luate de la noi pentru noi și prin trup a răbdat pentru noi patimi și moarte pe cruce și îngropare. Și a arătat că însăși ridicarea lui din groapă este spre nemurirea chiar a trupului și a celor care săvârșesc spre pomenire jertfa cea fără de sânge, pe care ne-a dăruit-o nouă și prin aceasta a rodit mântuirea. A coborât deci cu sufletul în iad și s-a întors după ce a redat viață și lumină veșnică tuturor – și drept chip al acesteia – ne-a dăruit nouă a săvârși dumnezeiescul Botez, ca prin el să rodească mântuirea, prin fiecare taină și prin slujirile îndumnezeitoare ale sufletului și trupului, primind astfel semințele unei vieți fără de prihană. De acestea două – de Euharistie și de Botez – atârnă toată mântuirea noastră și în acestea două se însumează toată iconomia divino-umană.

8. „S-au deschis Lui cerurile”. Nu a spus simplu cerul, ci s-au deschis Lui cerurile, adică *toate* cerurile cele de sus, pentru ca să nu socotești nimic, văzând tărâmurile cele de sus și mai presus de noi, că ar fi ceva mai înalt și mai presus decât Cel Care Se botează acum, ci să cugeți și să cunoști desăvârșit că o fire și o stăpânie din cercul cel mai presus de ceruri și ajungând până în mijlocul a toate și până la cele mai de pe urmă ale noastre, adică plinindu-le pe toate, și nelăsând nimic în afara ei, reunindu-le și cuprinzându-le pe toate în chip mântuitor, depășind hotarul a toate, – se face cunoscută în chip de negrăit prin trei uniri caracteristice: „I s-au deschis Lui cerurile” ca pentru a arăta în chipul cel mai limpede că El Însuși este Cel ce este mai înainte de a fi cerurile, sau mai degrabă Cel Ce este mai înainte de a fi toate, la Dumnezeu fiind și Cuvântul lui Dumnezeu și Fiul

lui Dumnezeu neavând nici pe Tatăl mai înainte de a fi El și același nume având cu Tatăl „Cel mai presus de tot numele” și de tot cuvântul. (*Fac.2:9*) Dintre cele arătate împreună cu El și cu Tatăl cel din ceruri și dintre toate cele câte erau despărțite unele de altele – cele lumești de cele mai presus de lume – numai El Însuși fiind legătura între ele, a fost arătat acum împreună cu Tatăl și cu Duhul, după cum și mai înainte de creerea ființelor a fost împreună cu Tatăl și cu Duhul.

9. „I S-au deschis Lui cerurile” sau cum spune Sfântul Evanghelist Marcu: *cerurile despicate*. „Și îndată ieșind din apă a văzut cerurile despicate” (*Mat.1:10*). Cum de unul spune *I S-au deschis Lui cerurile*, iar celălalt spune *s-au despicat*? Ca să nu le scape celor care ascultă în mod înțelegător că îndoit este chipul acestei taine. Căci prin *s-au deschis*, ni s-a arătat nouă faptul că ele erau mai dinainte închise cu totul din pricina păcatului și a neascultării noastre de Dumnezeu. Lui Adam, după călcarea poruncii lui Dumnezeu și după ce a auzit de la El „că pământ ești și în pământ te vei întoarce”, (*Fac. 3:19*) este scris că cerul a fost închis. Așadar, lui Hristos, Care S-a arătat dintotdeauna ascultător Tatălui, după cum El Însuși a zis către Ioan, că a plinit toată dreptatea” prin Botez, mai ales s-au deschis cerurile.

10. Zice și însuși Înaintemergătorul Domnului că „Dumnezeu nu dă Duhul cu măsură. Tatăl iubește pe Fiul și toate le-a dat în mâna Lui.” (*Ioan, 3:34*), ceea ce arată toată puterea cea nemăsurată și nesfârșită și energia Duhului pe care le-a primit Hristos după trup. Iar cerurile au arătat prin lucrare, că toată această putere și energie a Duhului Sfânt este necuprinsă pentru toate făpturile, pentru care pricină,

în momentul în care această putere și energie s-au manifestat și au pogorât asupra aceluia trup al ipostasului dumnezeiesc, cerurile, neputând cuprinde, s-au despicat. Așadar pe bună dreptate zice acela care a grăit către Dumnezeu că „nici cerurile nu sunt curate înaintea Ta” (*Iov, 15:15*), numind cer pe îngerii din ceruri, pe arhangheli, pe heruvimii cei cu ochi mulți și pe serafimii cei cu câte șase aripi, și „toată făptura supracerească”. În chip potrivit așadar, nici cerul, adică îngerii din cer, nu sunt curați înaintea Dumnezeului cerului, fiindcă, deși sunt curățiți și luminați fără de încetare de ierarhia cea preaînaltă și stăpânească, le lipsește totuși curăția cea atotdesăvârșitoare prin sine. Căci numai firea noastră devenită ipostas dumnezeiesc în Hristos, fiind asemenea cu Dumnezeu, poate să îmbogățească curăția și să se atotdesăvârșască și să cuprindă în sine toată strălucirea și străluminarea, precum se spune, a puterii și energiei dumnezeiescului Duh. Așadar nu numai că I s-au deschis cerurile, dar chiar și îngerii s-au dat în lături dinaintea unei astfel de dumnezeiești pogorări a Sfântului Duh peste El.

11. „Și botezându-Se Iisus, îndată a ieșit din apă, și iată, s-au deschis Lui cerurile” (*Mt. 3:16*) iar Luca spune că s-au deschis Lui cerurile când Hristos Se ruga. Zice: „Și botezându-Se Iisus, rugându-Se s-au deschis Lui cerurile”. (*Luca 3:21*) Și botezându-Se, adică afundându-Se și ieșind din apă, S-a rugat, învățând prin fapte că nu numai preotul și săvârșitorul tainei trebuie să se roage, ci și cel ce se desăvârșește trebuie să facă aceasta, mai presus de orice dumnezeiască desăvârșire, chiar dacă cel ce săvârșește taina ar fi mai desăvârșit să înalțe o rugăciune mai desăvârșită prin virtute și prin intensitate, chiar dacă harul prin

săvârșitor coboară peste cel ce se desăvârșește și aceasta mai cu seamă dacă cel desăvârșit ar fi mai vrednic și s-ar ruga mai intens, Cel Ce voiește mila – o! negrăită bunătate! – nu va întârzia să dea prin el harul și celui ce se desăvârșește, precum și acum limpede s-a întâmplat cu Ioan, care singur mărturisește mai apoi în fața oamenilor că „din plinătatea Lui noi toți am luat, și har peste har.” (*Ioan, 1:16*).

12. Dar pentru ce s-a deschis cerul numai pentru Iisus când S-a rugat, și nimănui altcuiva dintre cei care au fost mai înainte de El? Ce spui? Cel care încă făcând fiind a cunoscut economia divino-umană a Cuvântului lui Dumnezeu celui enipostaziat, nu numai că a priceput-o, în bucuria Duhului Sfânt, încă din pântecul maicii sale, ci încă i-a și transmis celei ce avea să-l nască harul, cel ce a dezlegat de acolo gura părintească, legată din pricina lui prin amuțire de pedeapsa îngerului, făptura pustiului, cel care este cel mai mare între cei născuți din femeie și mai presus dintre toți profeții din veac, (*Luca 7:28*) și care nu s-a socotit vrednic să dezlege cureaua încălțăminteii lui Hristos. Și cine ar fi fost vrednic, între cei lipsiți de vrednicia acestuia, să deschidă cerul, ba încă cerul cerurilor? Pentru ca să cunoști înălțimea superiorității aceuia față de toate, care acum Se botează cu trupul, urmărește și mai departe: fiindcă este scris că „I s-au deschis Lui cerurile” arătându-ne nouă cu fapta, că nu doar simplu cerurile, ci I s-a deschis Lui însuși sânul Tatălui ceresc celui Preaînalt, căci de acolo vine Duhul Sfânt și glasul care mărturisește cuvenita înfiere (*Mat. 3:17*) Iar cerurile sunt propovăduitori ai Lui ca niște guri cuprinzătoare a toată lumea, deschizându-se și rostind limpede nu numai îngerilor celor din ceruri ci și oamenilor de pe pământ, tuturor

vestindu-le pe Fiul lui Dumnezeu, de aceeași cinste după fire cu Tatăl Ceresc și cu Duhul de la care vine la El, prin purcedere, puterea și stăpânia peste toate.

13. Așadar numai Lui Care s-a rugat I s-au deschis cerurile în chip convenit, fiindcă și cartea pecetluită, adică acest cer care mai înainte ne era nouă închis, se descoperă, după Apocalipsa Sfântului Ioan, că nimeni nu putea să o deschidă nici să cunoască toate cele din cer și de pe pământ și de sub pământ: „Iată a biruit leul din seminția lui Iuda, rădăcina lui David, ca să deschidă cartea și cele șapte peceti ale ei” (*Apoca. 5:5*) Și cine este leul din seminția lui David Iacob Patriarhul ne-a învățat pe noi mai înainte „Pui de leu ești Iudo, fiul meu, de la jaf te-ai întors... El a îndoit genunchii și s-a culcat ca un leu, ca o leoaică ... Cine-l va deștepta? Nu va lipsi sceptu din Iuda, nici toiag de cârmuitor din coapsele sale, până ce va veni Împăciuitorul Căruia se vor supune popoarele.” (*Fac. 49,9-10*). Adică cel ce acum a deschis în chip arătat și cele mai presus de ceruri, numai acela singur cunoaște cuvintele proniei din veac în veac, comorile cele ascunse în sânul părintesc ale Înțelepciunii, adâncurile cele de nepătruns și tainele Duhului.

14. „Botezându-Se Iisus, îndată a ieșit din apă și iată I s-au deschis Lui cerurile” Vedeți că Sfântul Botez este poarta cerurilor care îi duce acolo pe cei botezați? Căci nu a spus simplu „s-au deschis”, ci „I s-au deschis Lui cerurile” și toate cele petrecute Lui pentru noi s-au petrecut. Căci nouă ni s-au deschis prin El cerurile care după ce și-au deschis porțile așteaptă intrarea noastră. Și mărturie pentru aceasta este cel dintâi dintre martiri Ștefan. Acesta îndoindu-și genunchii s-a rugat și ridicându-și ochii la cer, ceea ce nimeni nu a mai văzut de la botezul

lui Hristos: „căci ațintindu-și ochii la cer a văzut cerurile deschizându-se și pe Iisus în slava Tatălui”; a văzut nu numai slava negrăită și sălașul cel mai presus de ceruri, dar și pe cel însetat în slava Tatălui, a cărei fericită priveliște cel dintâi dintre toți a văzut-o; cele pe care nimeni mai înainte de Hristos, nu le-a văzut la care înseși cetele îngerești se tem să privească ascunzându-și fețele. (*1 Petru 1:12*) Deci l-a tras pe acesta Iisus, dorindu-l ca cel întâi diacon în ceruri și ca cel mai vrednic de cinste, mai înainte de duhurile slujitoare, fiind și cel dintâi martir al luptei. Așadar nouă ni s-au deschis cu adevărat cerurile și ne-a așezat pe noi acolo prin El, fiindcă El Însuși nu avea nevoie nici de curățire, nici de deschidere.

15. Și a văzut Ioan, ca să poată spune apoi către cei ce întreabă „și am văzut și eu și am mărturisit că Acesta este Hristos, Fiul lui Dumnezeu” (*Ioan, 1:30-34*) Ioan văzuse Duhul Domnului coborând ca un porumbel și stând deasupra Lui. Vederea porumbelului mărturisește curăția celui asupra căruia s-a pogorât, căci această ființă nu vine în locuri necurate și pline de miros urât. Dar împreună cu Acesta mărturisește și glasul de sus al Tatălui „și iată”, zice, adică împreună cu vederea porumbelului, „glas din ceruri zicând «Acesta este fiul Meu cel iubit întru care am binevoit»” (*Mat. 3:16*). Acesta deci pe care Îl arată Duhul Meu coborându-Se și stând deasupra Lui, ca fiind Fiul Meu cel Împreună-veșnic.

Deci Tatăl Ceresc, folosindu-se ca de degetul arătător, de însuși propriul lui Duh împreună-veșnic, de aceeași fire și mai presus de ceruri, a glăsuț și totodată a arătat de sus, indicând în același timp unirea cu El, cu cel care în Iordan Se boteza de Ioan, arătându-L pe El neumbrit că este Fiul Lui preaiubit și

astfel propovăduindu-L tuturor.

16. Dar nu numai fiindcă Duhul L-a descoperit, ca și cu un deget părintesc arătându-L, căci și faptul că până la El S-a coborât arătându-L cu degetul părintesc ca o atingere, dar nu numai aceasta, dar a și rămas peste El: căci „a mărturisit Ioan că am văzut Duhul pogorându-Se în chip de porumbel din cer și a stătut peste El” (*Ioan 1:32*) dar nu numai peste El ci și întru El: și mărturie pentru aceasta iarăși este aceasta care zice: „din plinătatea Lui am luat și noi toți” (*Ioan, 1:16*) ca și faptul că și mai înainte de pogorârea arătată era cu El în chip nevăzut. Iar aceasta se mărturisește și de către îngerii cerești cei netrupești, zicând către cea care L-a zămislit în feciorie: „că Duhul Sfânt Se va pogori peste tine” (*Luca 1:35*) și către Iosif zicând despre ea: „că ceca ce S-a zămislit în aceasta este de la Duhul Sfânt.” (*Mat. 1:20*).

Fiindcă acestea nu propovăduiesc simpla unire, ci o oarecare întrepătrundere mai presus de fire și totodată neîntreruptă, și continuă, și neamestecată și aceasta spre a ni Se arăta nouă Dumnezeu în dumnezeirea cea în trei ipostasuri și atotputernică, care arată cum și când a binevoit întru El: Tată mai presus de ceruri, Fiu de o ființă cu Tatăl și Duhul Sfânt purcezând de la Tatăl și odihnindu-Se peste Fiul fără amestecare și având unire și nedespărțită deosebire.

Deoarece două sunt lucrurile care se mărturisesc; unul care se mărturisește este propria Lui dumnezeire și unirea unuia cu altul, iar celălalt, deosebirea. Dumnezeirea este mărturisită de stăpânia cea mai presus de ceruri sălășluită – prin care cerurile toate s-au despicat într-o clipă, iar unimea ființei – prin înalta și fără de încetare unire și întrepătrundere. Și în sfârșit, diferența prin deosebirea numelor celor

ipostatice și a relației dintre ele.

17. Căci a preînălțat și ceea ce a luat de la noi la vrednicia Fiului lui Dumnezeu, contemplând împreună în chip nedespărțit, astfel încât să fie și după întruparea Lui trei ipostasuri închinare și luminaătoare, întru care și noi credem și ne botezăm, dezbrăcând prin dumnezeiescul Botez omul cel vechi, adunându-ne în jurul lui Hristos, noul Adam, Cel Care însușindu-și firea noastră cea vinovată a înnoit-o întru El, luând-o din fecioreștile sângiuri precum a binevoit și îndreptând-o prin Sine, ca pe cei care se nasc din El, întru Duhul sfânt și apoi slobozindu-i pe ei și din blestemul și osânda aceea de mai înainte de naștere.

18. Pentru ce dar? Desigur nu numai fiindcă Fiul cel Unul născut al Lui Dumnezeu a luat de la noi ipostas omenesc, ci și datorită faptului că însăși firea noastră luând-o, a înnoit-o, unind-o cu a Sa, după propriul ipostas, și aceasta oare nu transmițând la fiecare dintre ipostasurile noastre harul Lui, și nu luând fiecare din noi iertare de la El pentru fiecare greșală în parte? Și cum Cel Ce voiește „ca toți în chip desăvârșit să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină” (*I Tim. 2:4*) „plecând cerurile s-a pogorât” (*Ps. 17:11; 143:5*) și prin fapte, prin cuvinte și prin pătimirile Sale, ne-a arătat nouă toată calea mântuirii, S-a urcat apoi la ceruri și a tras acolo pe cei credincioși, lucrând însă și înnoirea firii pe care și-a luat-o de la noi pentru noi, sfințind-o și îndreptând-o, și arătând-o Tatălui supusă întru toate; prin care El însuși S-a unit cu ea făcând și pătimind toate ale ei. Dar și mai mult decât atât: nu doar firea a înnoit-o, ci și fiecare dintre ipostasurile noastre ale celor credincioși le-a înnoit și a dăruit iertare de păcatele

noastre prin dumnezeiescul Botez prin păzirea poruncilor Lui prin pocăință, pe care a dăruit-o celor căzuți și prin împărtășirea cu Însuși sângele și trupul Lui, dăruită nouă.

19. Căci zicând Tatăl cel de sus despre cel ce Se boteza după trup „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit” a arătat că toate celelalte, acelea care mai întâi erau ale profeților: așezămintele legilor, făgăduințele, și înfierile, erau nedesăvârșite și nu mărturiseau, nici nu săvârșeau voia lui Dumnezeu, ci priveau doar către un scop prezent așa cum și fuseseră făcute pentru săvârșirea celor prezente. Și ce să spun despre așezămintele legii, și făgăduințele, și înfierile prin profeți? Fiindcă și zidirea lumii de la început a privit pe cel botezat aici jos, ca Fiu al omului, iar sus mărturisit ca Unul născut Fiu iubit al lui Dumnezeu, pentru Care sunt toate și prin Care sunt toate, precum spune Apostolul.

20. Așadar și crearea de la început a omului după chipul lui Dumnezeu, a fost plăsmuită de către El pentru ca să poată cuprinde atunci arhetipul, căci și legea în rai de la Dumnezeu pentru el a fost dată. Căci dacă nu ar fi dat-o Dătătorul de lege ar fi rămas pururea cu totul nedesăvârșit. Și cele spuse de Dumnezeu și săvârșite împreună cu El, aproape toate au fost pentru El, dacă nu cumva – ar spune cineva – și toate cele supralumești și ordinele îngerești, și rânduielile de acolo către care tind de la început până la sfârșit, mă refer la iconomia divino-umană prin care s-au preînchipuit acestea de la început și până la început. Căci bunăvoința este desăvârșita buna voie al Lui Dumnezeu de căpetenie. Iar acesta este singurul întru care a binevoit și s-a odihnit și a bineplăcut desăvârșit Tatălui „minunatul Lui chip,

Îngerul lui de mare Sfat", (Is.9:5) Cel Care ascultând și grăind către Însuși Tatăl, dăruiește celor ce ascultă Viață veșnică.

21. De care fie să ne împărtășim noi toți în Împărăția de veci a lui Hristos, Căruia se cuvine slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu cel fără de început al Său Părinte și cu preasfântul și bunul și de viață făcătorul Său Duh, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 61

La cea de-a douăsprezecea duminică a lui Luca, având ca subiect vindecarea minunată a celor 10 leproși

Întru care și despre împăcarea cu Dumnezeu, cu sine și unii către alții

1. Toate cele din Vechiul Testament erau simbolice, închipuite și umbrite. Din această pricină și Legea cea veche socotea lepra provenind din păcat, ca pe o întinăciune și călcare de lege, și îi numea necurați pe leproși, și pe cei suferinzi de această boală, și pe cei care se atingeau de aceștia, sau de vreun trup mort (*Levitic, 13:15; Numeri, 19:11*), arătând în chip învăluit printr-o cimilitură necurăția celor care păcătuiesc împotriva lui Dumnezeu și a celor care făceau aceasta sau care se abăteau împreună cu ei. Și prin leproși, înțelege în chip umbrit pe trădători și lucrători a tot răul, pe cei stăpâniți de poftă și pe cei ce țin minte răul. Căci precum lepra face pielea trupului aspră și felurit colorată, la fel și viclenia, răutatea, pofta și mânia se socotește că fac aspră „pielea” sufletului. Așadar, prin leproși, niște patimi ca acestea ale sufletului sunt închipuite cu mult mai grele ca lepra, iar prin puroi, desfrâu; iar pe cei care se ating de trupuri moarte, Legea îi numește necurați, ca și pe cei care se însoțesc și se adună împreună cu cei păcătoși.

2. Fiind văzut așadar Domnul pe pământ ca om, care prin negrăitul noian al milei Sale să vindece bolile cele sufletești ale noastre și să ridice păcatul lumii, a tămăduit și bolile acestea pe care Legea le socotea

necurăție. Ca în cazul în care cineva ar socoti că acelea sunt cu adevărat necurăție și păcat, l-ar mărturisi și pe Dumnezeu drept cel ce izbăvește pe oameni de acestea; iar dacă le ar socoti pe acelea în chip potrivit simboluri ale necurăției și păcatului, atunci vei înțelege din cele săvârșite de Hristos cu privire la aceste simboale, că El este acela care poate ierta și curăți păcatul lumii. Dar este desigur și un alt fel de a spune bine, pe cât socotesc, și adevărat: Domnul ne sfătuiește să căutăm cele duhovnicești, „căci zice: «Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui»”, iar dacă le vom căuta pe acestea care sunt folositoare pentru suflet și mântuitoare, Acela făgăduiește că le va dărui și pe cele trupești «și toate celelalte se vor adăuga vouă»”. (*Mat. 6:33*). La fel și El plecând cerurile și pogorându-se precum a binevoit până la treapta noastră ca să curețe păcatele noastre, a adăugat că va dărui și șchiopilor îndreptare, și orbilor vedere și, pe scurt, va tămădui orice boală și orice neputință, ca unul care este bogat în mile.

3. Prin urmare, așa cum zicea Luca în Evanghelia de astăzi: „Iar pe când Iisus mergea spre Ierusalim și trecea prin mijlocul Samariei și al Galileii, intrând într-un sat L-au întâmpinat zece leproși care stăteau departe și care au ridicat glasul și au strigat” (*Luca: 17:12*). Evanghelistul zice lămurit că a intrat în cetate, nu că a ajuns în cetate și că intrând, L-au întâmpinat leproșii. Fiindcă și orașele și satele îi îndepărtau ca necurați, iar ei petreceau prin împrejurimile acestora. Dar se țineau și la depărtare, căci nici în afară nu erau lăsați să se amestece cu cei sănătoși. Au ridicat glasul, adică au strigat din pricina distanței mari, zicând „Iisuse, Învățătorule, miluiește-ne pe noi” Închipuiește-ți durerea, rușinea, urâtenia,

spurcăciunea și erupția aceea împotriva firii, căci aceasta este lepra. Închipuiește-ți schimbarea firii, izolarea de oameni, însingurarea aceea nemângâiată; pe aceștia, miluindu-i, le-a adus vindecarea. „Iisuse, Învățătorule, miluiește-ne pe noi”. Se pare că glasul leproșilor era vrednic de milă, dar, cu adevărat, nu era glasul unor oameni plini de credință și de cunoștință. Căci Îl numesc pe El „Învățătorule”, cum nu este obiceiul a se spune despre cei care au puterea și care sunt în primul rând domni și stăpâni. Faptul că rugăciunea este a celor care au nădăjduit să primească vindecare este acceptabil, dar ceea ce nu se poate pune pe seama unei minți inteligente este faptul de a socoti că nu este Dumnezeu, Cel Ce ar putea, și încă de departe, să dea celor 10 leproși curățire.

4. Dar Domnul, fiindcă după Lege nu era îngăduit să petreacă împreună cu leproșii, dar pentru ca prin facerea de minuni să fie aduși la credință și ei și mulțimile din jurul Lui în dar îi miluiește pe aceștia și îi curățește de lepră, astfel încât, schimbându-li-se opreliștea în îngăduința de a conviețui împreună cu semenii lor, să poată și ei să fie împreună cu ceilalți și să se facă mai buni. Dar cum i-a curățit? Zicând către ei: „duce-ți-vă și vă arătați preoților și pe când ei se duceau s-au curățit” (*Luca, 17:14*) Cel ce poartă toate le-a poruncit ca să asculte de cuvintele puterii Lui și pe când se duceau le-a dăruit curățire. Căci voină a păzi Legea pentru noi, Stăpânul Legii nu i-a chemat la Sine pe leproși, nici nu le-a îngăduit să se apropie; astfel, după ce a răspuns tânguirilor aceloră, dăruindu-le vindecare, i-a trimis la preoți iarăși potrivit Legii. Legea poruncea ca acela care s-a curățit de lepră să nu dea singur despre sine mărturie, ci să meargă la preoți, să-și arate tot trupul cercetării lor și

se considera că numai prin aceia se primea certitudinea curățirii. (*Levit. 13:6*)

5. Însă fiindcă lepra semnifică păcatul, înfățișarea la preoți închipuie fie curățirea de acesta, fie lepădarea de păcat, fie împotrivirea la păcat prin faptele pocăinței. Dar nu pot primi iertarea de la El și nu pot sta împreună cu cei îndreptați, dacă nu se întoarce către cel ce are de la Dumnezeu puterea de a dezlega și dacă nu își arată prin mărturisire sufletul său lepros din pricina păcatului, ca să primească de la acela deplina certitudine a iertării. Așadar, Cel Ce împlinește pentru noi cele închipuite numai simbolic în Lege, și pe leproși spre dovedire îi trimite la preoți, rânduieste totodată ceva mai mult decât atât. Era o minune vrednică de a-i întoarce până și pe preoții înșiși de la necredința în El. Odinioară s-a umplut de lepră însăși Miriam, sora lui Moise, despre a cărei pricină, nu este momentul să vorbim acum, dar s-a umplut de lepră și ea. Iar Moise suferind pentru pătimirea ei, prin rugăciune a cerut de la Dumnezeu tămăduirea. Și a primit-o, dar numai după șapte zile. (*Numeri 12:15*)

6. Vedeți, așadar, cât de mult mărturisește această minune despre mărimea lui Hristos față de Moise? Căci Acesta i-a răspuns unuia care zicea către dânsul: „Doamne, de voiești poți să mă cureți”, „voiesc, curățește-te” (*Mat. 8:3*) și îndată l-a slobozit pe acela de lepră. Dar aici a dăruit, de la depărtare, curățire unor leproși, zece la număr, nici măcar grăind ceva ci doar încuviințând vindecarea. Dar oare nu este limpede pentru toți cei care mai au minte că Acesta este Însuși Cel Căruia I s-a rugat Moise și pe care L-a implorat ca pe Dumnezeu, să dăruiască curățire și lui Miriam? Prin urmare, toți leproșii aceia, câți erau,

astfel tămăduiți, au fost trimiși la preoți pentru ca, prin minune, și aceia să cunoască puterea lui Hristos, învățând de la leproși că întru cunoștința Aceluia Care are atâta putere, a venit ca să împlinească Legea. Să înțeleagă faptul că El este cunoștința Aceluia dimpreună cu Legea dată lui Moise și astfel să creadă Unuia și Aceluiași Dumnezeu, care este Același cu cel al Legii Vechi și cu al legii harului și ei înșiși să fie aduși la credința în El. Așa s-ar fi convenit, deși aceia în mod cu totul inexplicabil, au reacționat dimpotrivă. Și chiar dacă aceia au lucrat cele potrivnice, Hristos nu i-a părăsit pe cei care-i trăgeau pe aceștia la mântuire. Căci neîncetat și fără de împușinare a avut iubirea de oameni și răbdarea în a pătimi rele și nicidecum n-a biruit răutatea acestora mărinimia Lui.

7. Însă pe când mergeau către preoți, leproșii după ce s-au izbăvit pe cale, „unul dintre acești văzând că s-a vindecat s-a întors cu glas mare și vind pe Dumnezeu” Și a căzut cu fața la pământ picioarele lui Iisus, mulțumindu-i și acela era samarinean. (*Luca, 17:16*) Bine zice psalmistul profet despre poporul de atunci al Iudeilor, că „nu este cel ce înțelege, sau cel ce caută pe Dumnezeu. Toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut” (*Ps. 13:2,3*) Căci dacă cei nouă care au primit atâta binefacere de la Hristos și au văzut lucrându-se în ei o așa mare minune, nu au înțeles că Iisus era Dumnezeu, nu s-au întors ca să-L caute pe El și nu I-au dat cuvenita slavă după putere, nici nu I-au mulțumit, ce să mai spunem despre ceilalți? Dar Samarineanul, cel din neamul Asirienilor, – căci de acolo vine despărțirea Samarinenilor de Iudei (*IV Regi, 17:24*) – fiind unul dintre ei, văzând minunea, înțelegând

binefacerea cea plină de dragoste, a fost desăvârșit în credința lui și, întorcându-se, cu recunoștință și cu credință rostește, mărturisește și săvârșește cu vorba și cu fapta, căzând cu simplitate la picioarele Binefăcătorului și slăvind-L ca Dumnezeu adevărat pe Cel Ce i-a dăruit lui curățire. Iar Domnul a zis către cei ce stăteau împrejurul Lui „Au nu zece s-au curățit? Dar cei nouă unde sunt? Nu s-a găsit să se întoarcă să dea slavă lui Dumnezeu decât numai acesta care este de alt neam?” (*Luca, 17:18*) Așadar prin aceasta i-a vindecat și pe cei de lângă el, ca să primească plată și cei care erau împreună cu El și să rodească și în suflete vindecarea și să dea slavă Celui Ce este și doctorul sufletelor și al trupurilor. Iar aceia nu s-au găsit să dea slavă lui Dumnezeu.

8. Dar o, ce durere! aceasta oricine poate vedea că și noi săvârșim aceasta acum. Fiind curățiți de Hristos de blestemul acela dintâi, care era pentru noi ca o lepră și încă mai de necinste și mai spurcată decât orice lepră, patima a depărtat-o din suflet și dincolo de trup. Așadar curățiți de lepră prin Hristos și primind prin El de îndată curăția, așa cum o avea de la început firea noastră, nu ne lipim de El printr-o petrecere virtuoasă, ci iarăși prin fapte lăturalnice și fărădelege ne depărtăm de El, precum zice David că „nu vor sta călcătorii de lege înaintea ochilor tăi” (*Ps. 5:5*). Pentru aceasta iarăși Mântuitorul miluindu-i pe aceștia cu atâtea, pe aceia dar și pe cei de după dânșii, pe noi adică, cei ce suntem asemenea cu aceia ca și când S-ar întrista pentru noi, așa și către Adam a zis când a căzut din acea dumnezeiască slavă: „Adame, unde ești” (*Fac. 3:9*), la fel și către aceștia de mai târziu: „dar ceilalți nouă unde sunt? Nu s-a găsit să dea slavă lui Dumnezeu decât numai acesta de alt

neam? „Căci zicând „de alt neam”, a arătat împietrirea și lipsa de har a inimii neamului Iudeilor și faptul că neamurile erau pregătite pentru întoarcerea la Dumnezeu, în vreme ce Israelii erau cu totul nepăsători față de mântuire. De aceea și celui care s-a întors cu recunoștință, i-a dăruit cu dreptate și mântuirea sufletului, închipuind mântuirea neamurilor prin credință, zicând către el: „ridică-te și du-te: credința ta te-a mântuit, mergi în pace” (*Luca*, 17:19). Iar pe ceilalți care nu s-au întors i-a pedepsit numai prin tăcere și i-a arătat departe de mântuirea sufletului.

9. Se aseamănă acești zece leproși cu tot neamul omenesc. Căci toți suntem leproși, fiindcă toți suntem căzuți prin păcat, precum spune dumnezeiescul Pavel, căci „toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu, îndreptându-se în dar cu harul Lui” (*Rom.* 3:24) Așadar toți dintre noi suntem leproși. Dar pogorându-Se Domnul din ceruri și însușindu-și firea noastră a slobozit-o din osânda păcatului. Dar evreii s-au arătat nerecunoscători pentru o astfel de binefacere, iar aceia dintre neamuri care s-au întors din calea lor cea deșartă și din vechile lor rele năravuri, mărturiseau nu numai mântuirea, propovăduind marea milă a Celui care pentru noi S-a deșertat pe Sine revărsând până la noi noianul negrăitei Sale iubiri de oameni, ci și fiind credincioși poruncilor Lui Petrecând potrivit lor, prin această petrecere ajungem la pace, adică făcând pace cu noi înșine, unii cu alții și cu Dumnezeu, făcând cele bineplăcute lui, înțelepțindu-ne, adevărind, și săvârșind toată dreptatea „prin rugăciuni și cereri dăruite Lui”, „cântând și psalmodiind în inimile noastre”, dar nu numai cu buzele. Făcând pace deci cu noi înșine, supunându-ne trupul duhului și alegând un trai

după conștiință și având lumea noastră lăuntrică de gânduri mișcându-se cu bună-cuviință și în armonie unii cu alții: „îngăduiți-vă unii pe alții și iertând unii altora dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva; după cum Hristos v-a iertat vouă, așa să iertați și voi unii pe alții și iertând orice avem împotriva cuiva precum și Hristos ne-a iertat nouă” (*Col. 3:13*) Arătați milă unii față de alții, din dragoste unii față de alții, precum și Hristos numai din dragostea Sa cea către noi ne-a miluit și S-a pogorât până la noi, pentru noi.

10. Să ne împăcăm, fraților, și noi unii cu alții, vă rog, și să arătăm împăcarea aceasta prin fapte și feliurite chipuri al virtuții și prin iubire de Dumnezeu, căci pentru această pace și noi am fost rânduiți vouă, în Biserica lui Hristos slujitori ai moștenirii și ai harului Lui, fiind puși de El, mai înainte de orice, să vă binevestim vouă tocmai pacea aceasta după făgăduința către voi a Mântuitorului nostru prin gura Apostolilor Lui (*Ioan, 14:27; Marcu, 9:50*) și, prin aceasta, adunând laolaltă mădularele cele risipite, să le aducem în Biserica Lui, iar boala și toată răutatea care ne vin din ură față de aproapele să le aruncăm afară din sufletele noastre.

11. Deci vom fi în Hristos și pentru Hristos ambasadorii Lui pentru voi, așa cum El Însuși vă roagă prin noi, împăcați-vă cu Dumnezeu și cunoașteți înrudirea unora cu alții (*II Cor. 5:20*), El fiind prezent în voi nu numai după suflet, ci chiar și după trup, căci aceasta este lucrarea păcii și același lucru vrea să spună cuvântul că veți fi fii și moștenitori ai lui Dumnezeu. „Căci El este pacea noastră, El care a făcut din cele două una, surpând peretele din mijloc al despărțiturii, desființând prin cruce vrăjmășia și sădind pacea în sufletele noastre.” (*Efesenii, 2:14*) Căci

toată lucrarea venirii Lui este pacea și pentru aceasta a pogorât la noi pe pământ, plecând cerurile. Drept care și David a grăit mai înainte despre El „Răsări-va în zilele Lui dreptatea și mulțimea păcii, cât va fi luna.” (Ps. 71:7). Iar în alt psalm iarăși despre El vestește că „va grăi pace peste poporul Său și peste cei ce-și întorc inima spre dânsul” (Ps. 84:8) Și iarăși aceasta o arată la nașterea Lui, imnul cântat de îngeri, că a venit la noi ca să ne dăruiască nouă pacea din cer, atunci când se spune: „slavă întru cei de sus și pe pământ pace” (Luca, 2:14). Și El Însuși, plinind deja mântuitoarea iconomie, a lăsat ucenicilor Lui pacea drept moștenire, zicând către aceștia „pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă” (Ioan, 14:27), „pace să aveți în voi înșivă și cu toți” (Marcu, 9:50) „și în aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan, 13:35). Și rugăciunea aceea desăvârșită pe care a dat-o nouă înălțată către Tatăl Său, ca să ne întărească pe noi dragoste unii față de alții: căci a zis: „dă acestora toți să fie una” (Ioan, 17:11)

12. Să nu cădem din părinteasca rugăciune, ni să lepădăm moștenirea Tatălui ceresc, nici pecetea și nici însemnul apartenenței noastre la El, ca nu cumva să lepădăm prin aceasta și înfierea, și binecuvântarea, și însușirea de a fi ucenic al Său și să nu cădem din viața cea făgăduită nouă și să aflăm închisă cămara de nuntă duhovnicească a Tatălui, izvoditorul păcii, care pentru ca să nu pătimim una ca aceasta a trimis prin Apostolii și ucenicii Lui pace la toată lumea. Drept aceea, fie în propriile lor predici, fie în scrisori, mai înainte de orice cuvânt, rosteau „har vouă și pace de la Dumnezeu”. Pe aceasta și noi o binevestim acum ca niște următori ai diaconiei

acelora și, potrivit lui Pavel, să zicem și noi către voi „căutați pacea cu toți și sfințenia fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul”, (*Evr. 12:14*) Fie ca nimeni vreodată să nu fie lipsit de vederea Domnului, nici să cadă din dumnezeiasca slavă care este trimisă de la El, ci împăcându-se cu toți și adunându-se într-una prin împăcare unii cu alții după Dumnezeu, prin dragostea și unirea cea de un cuget să avem în mijlocul nostru, după dulcea lui făgăduință, pe Domnul nostru Iisus Hristos care ne face nouă ușor traiul greu al acestei vieți și dăruindu-ne nouă la ceasul rânduit viața veșnică și slava și Împărăția.

13. Pe care fie să le dobândim noi toți cu harul și cu iubirea de oameni a Începătorului și Dăruitorului păcii, Dumnezeului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, puterea, cinstea și închinăciunea împreună cu Cel fără de început al Său Părinte și de viață făcătorului Său Duh, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin.

La Evanghelia după Luca a celei de-a
cincisprezecea duminici având
ca subiect îndreptarea și
mântuirea lui Zaheu vameșul.

Întru care și cuvânt despre iubirea de arginți

1. Am avut mai înainte prilejul să ținem, pentru dragostea voastră, predică duhovnicească despre vindecarea leproșilor după trup și a orbilor, așa cum o istorisește Sfântul Evanghelist Luca. Iar astăzi avem prilej de discurs pe orbul cel sufletească ce locuia în Ierihon, Zaheu, și însănătoșirea vederii acestuia. Mare a fost minunea făcută cu acesta, nu mai mică decât minunea care s-a lucrat pentru aceia. și acesta avea întunecați ochii cei dinlăuntru ai inimii, precum orbul acela avea fața lipsită de lumina ochilor din afară. El care nu putea să-L vadă pe Iisus, după cum se istorisește, a fost slobozit și el de întunericul cel înțelegător, recăpătându-și vederea numai prin cuvântul Celui Care la început a adus la ființă lumina numai prin cuvânt și a Celui care a străluminat întreaga zidire văzută. Precum atunci, mai înainte ca Dumnezeu să spună „să fie Lumină, și a fost lumină,” era întuneric peste adâncuri, la fel și acum, mai înainte ca Domnul să-i spună lui Zaheu că „astăzi trebuie să rămân în casa ta”, înfricoșătorul întuneric al iubirii de argint sălăsluit zăcea în sufletul lui, al minții lui îngropată cu totul în aur, în sălașurile cele întunecate, acolo unde este adunată comoara aurului și argintului pentru cei iubitori de arginți, căci „acolo

unde este comoara ta acolo se află și inima ta", zice Domnul (*Mat. 6:21*).

2. Să vedem, așadar, acestea potrivit însăși pericopei: „În vremea aceea, intrând, Iisus trecea prin Ierihon.” Când adică „în vremea aceea”? Atunci anume când i-a curățit pe leproși, când i-a luminat pe orbi, când prin spusele unora ca acestora și Zaheu a fost atras împreună cu mulți alții către dorul vederii Lui. „Intrând așadar Iisus, a trecut prin Ierihon”, dar nu numai prin Ierihon ci și prin Iudeea și prin Galileea și simplu pe pământ, a trecut Domnul, căci nu a venit să rămână aici cu trupul, deși a luat trupul nostru precum a binevoit, ci a trecut doar și S-a înălțat iarăși la cer, de unde S-a pogorât, ducând împreună cu El și firea noastră și așezând-o mai presus de toată începătoria și puterea. Dar și potrivit cu vremea propovăduirii Sale, a străbătut tot ținutul Palestinei, înconjurându-l. Așa cum la început, adunând toată lumina zilei într-un singur disc și statornicind soarele împărat al zilei, nu a lăsat să stea pe loc, ci l-a făcut să străbată bolta cerului, tot astfel și plinătatea dumnezeirii, unind-o cu trupul, arătându-Se pe sine Împăratul tuturor – cu adevărat pământesc și ceresc, văzut și nevăzut, suficient și veșnic, – neputând să șadă într-un singur loc, a binevoit să înconjure pământul până ce va fi lucrat mântuirea care rămâne neîncetat în mijlocul pământului, așa cum glăsuise mai dinainte David zicând: „Dumnezeul nostru mai înainte de veac a făcut mântuire în mijlocul pământului” (*Ps. 73:13*) și pe aceasta venind Domnul, a lucrat mântuire. Așadar, soarele, nu numai că străbate simplu tot cerul, ci străbate partea cea mai lăuntrică a zodiacului. La fel deci și soarele dreptății, Hristos, pe cât se cuvenea, a venit în mijlocul ținutului locuit

de oameni și a trecut prin acela și astfel, venind, a trecut prin Ierihon.

3. „Și iată, zice, un bărbat cu numele Zaheu și acesta era mai-marele vameșilor și era bogat. Și căuta să vadă cine este Iisus și nu putea de mulțime, pentru că era mic de statură”. Dar nu era numai mic de statură, ci era și departe de Iisus. Dar chiar dacă s-ar fi apropiat și chiar dacă era mic, tot nu s-ar fi putut împărtăși de vederea Lui. Fiindcă eu socotesc că acesta era deopotrivă atras și respins în chip de neînțeles de dumnezeiasca putere a lui Iisus. Pe de o parte, fiindcă avea bună râvnire și un suflet aplecat spre virtute, drept care și dorea și se străduia să Îl vadă pe Iisus, iar pe de altă parte era respins de dumnezeiasca putere fiind trecut cu vederea ca făcând parte din cei care prin vamă și prin bogăție, erau potrivnici petrecerii lui Hristos. Și cred că după felul cum vorbește în puține cuvinte despre dânsul, ca despre un lucru vrednic de minunare dar și ca despre unul care era ținut de lațurile răutății, tocmai pe acestea le arăta și Evanghelistul celor care erau împreună cu el, adăugând: „și acesta era mai-marele vameșilor și era bogat”. Căci acel cuvânt – „iată un bărbat” – se spune despre cei mai vrednici de luat în seamă, dar nu se spune despre cineva din rândul celor mulți. La aceasta se referă faptul că se pomenește numele lui: căci nu era dintre aceia despre care și David spune „că nu voi pomeni numele lor pe buzele mele” (Ps. 15:4). Acest lucru mărturisește că era nu numai vameș ci mai-marele vameșilor și că de aici îi venea bogăția, adică arată că se deosebea de ceilalți cu mult în răutăți. Dar fiind mic și la depărtare acest Zaheu nu putea să îl vadă pe Iisus „Și alergând el mai înainte, s-a suit el într-un sicomor, căci pe acolo avea să

treacă". Vezi deci cât de puternică era dorirea aceuia și de aici și socoate cât de mare era râvna lui. Și fiindcă nu putea răzbate prin mulțime nu a renunțat, ci mai cu osârdie a alergat înainte și nu a lepădat de la sine râvna, ci mulțimea. Și ajungând în față, s-a urcat în așa fel într-un sicomor care creștea în drum, ca de acolo să Îl privească pe Cel dorit.

4. Astfel, făcând acestea în chip înțelept și iubitor de Dumnezeu, purtat de imboldul dorului de Dumnezeu și alergând mai înainte pe cale, înari-pat de dor, s-a urcat în copac. Dar ce a făcut Iisus, Înțelepciunea cea enipostaziată a Tatălui celui fără de început, Cel Ce a zis prin Solomon: „Eu iubesc pe cei ce mă iubesc și cei ce mă caută mă găsesc” (*Pilde*, 8:17). „și se arată binevoitoare în drumurile lor”? (*Înțelepciunea lui Solomon*, 6:16) Ajungând în dreptul lui Zaheu, pe care El îl vede mai întâi, grăiește către el cu cea mai mare dragoste și îi făgăduiește acestuia venirea și rămânerea Lui în casa lui. „Și când a sosit la locul acela Iisus – adică acolo unde sicomorul acela îl purta pe Zaheu ca pe un rod ceresc prin dorul de Dumnezeu – privind în sus, a zis către el, „Zahee, coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân”. Pentru unii care nu Îl mai văzuseră și mai înainte și neavând nimic deosebit de restul mulțimii, mi se pare că nu era ușor numai din privire să cunoști prin atâta mulțime pe Hristos; nu era însă ușor și fiindcă de acolo de sus, Zaheu nu putea să aibă o vedere din față, deoarece trebuia să se plece mult în față. Pentru aceasta și cunosătorul inimilor oamenilor, cunoscând și văzând setea din inima lui Zaheu, a privit în sus și a strigat la el chemându-l pe nume, pe cel pe care nu îl văzuse mai înainte nicio-dată, pentru ca în chip iubitor de oameni să Își arate

fața și în chip preaînțelept să Se facă pe Sine cunoscut celui care înseta și să arate că nu era numai el cel ce dorea, ci era și dorit. Încă a și poruncit să se grăbească spre casă, pentru ca să-și facă și să-și agonisească în chip desăvârșit și cu îmbelșugare prietenia cu Dumnezeu de la Însuși Dătătorul care împarte cu dărnicie cele pe care noi le cerem sau cugetăm.

5. Iar acela, zice, „a coborât degrabă și L-a primit bucurându-se.” Căci cel ce a alergat înainte ca să-L vadă și care pentru această vedere ar fi făcut orice numai să o dobândească pe ea, cum oare nu s-ar fi grăbit văzând că s-a făcut auzit și a primit îndată o așa de mare făgăduință? Așadar, de îndată ce a văzut făgăduința plinindu-se, a coborât și s-a bucurat însuși de cel dorit, înțelegând de îndată că se adăpa de la izvorul harurilor celor neprihănite. Iar cei ce vedeau, nu vedeau cu înțelegere „toți murmurau, zicând că a intrat să găzduiască la un om păcătos.” (*Luca, 19:7*)

6. Iar vameșul, cel dușmănit, a grăit către Cel care nu numai că s-a pogorât până la noi prin trupul Său, dar a și ridicat ocară noastră din negrăita lui iubire de oameni: „stând, deci, a grăit către Iisus: Iată jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit”. Și astfel s-a arătat drept și s-a slobozit de ocară celor care murmurau și care ziceau „că a intrat să găzduiască la un om păcătos”, căci dând îndărăt împătrit potrivit legii cele câte furase, cu adevărat s-a depărtat de rău, iar jumătate din averea lui împărțind-o săracilor, a săvârșit binele și s-a arătat curățit de toate; precum și Domnul a spus către Farisei – „cele ce vă prisosesc dați-le milostenie și toate ale voastre vor fi curate.” Acum însă, alegând prin asemenea fapte și primind

încă de aici iertare – în ciuda celor care murmurau împotriva lui, zice: „astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam” (Luca, 19:9) – făcându-se acum ca un credincios, ca un drept iubitor de străini și de săraci, „Fiul Omului a venit ca să caute și să mântuiască pe cel pierdut” – a zis aceasta către cei care murmurau, fiindcă El a venit ca să dezlege de păcate dar și pentru ca să-l preschimbe pe acesta și să-l mântuiască, arătându-l pe el în loc de iubitor de argint, iubitor de Dumnezeu, din nedrept, drept, din urâtor de străini, iubitor de străini, din nepăsător, milostiv, precum ați văzut deja că a devenit.

7. Dar vedeți toți pe Zaheu cât de mult a iubit și a căutat și a fost iubit și chemat și învrednicit să locuiască împreună cu Hristos? Așadar, dacă este cineva vameș sau mai-marele vameșilor și a agonisit de aici în chip rău și a adunat nedrept averi, să urmeze acestui mai mare peste vameși Zaheu pe calea mântuirii și să dea și să împartă săracilor în chip drept ceea ce a chivernisit în chip nedrept. Iar dacă cineva s-a văzut prădat de bunurile sale sau în alt chip a sărăcit, să se bucure, să fie mulțumitor, căci cale mântuitoare are sărăcia, ba mai mult însuși să o facă pe aceasta mântuitoare prin mulțumire. Căci către aceasta și mai-marele vameșilor, acesta bogat alergând cu râvnire, a fost mântuit după cele ce ați auzit acum. Așadar acestea sunt cele cuprinse în pildă după literă.

8. În cele ce urmează urmăriți cu atenție cugetul, cei care aveți mintea mai sprintenă. Întrucât Zaheu se tâlcuiește, *cel ce se îndreaptă*, mi se pare mie că de aici îi închipuie pe Fariseii care s-au îndreptat pe ei înșiși, cei care, ca niște vameși, precum spune și Domnul în Evanghelie, „mâncau casele văduvelor și cu fățarnicie vă rugați îndelung”. Deci când unul

ca aceștia ar înseta să devină cunoscător al adevărului, ar căuta atunci să vadă și să cunoască, precum și Zaheu a căutat pe Iisus, fiindcă Acesta este adevărul. Dar neputând, fiind mici la trup și înguști la minte, după cum și Zaheu era mic de statură, urcă într-un sicomor, care închipuie justetea Legii și a obiceiurilor iudaice, socotind că de aici poate dobândi adevărul atât cu fapta cât și cunoașterea. Văzându-i însă bunul scop și însetarea pentru adevăr, Domnul, venind ca pe o cale prin petrecerea după lege, ascunzându-Se pe Sine de acesta și chemându-l pe el pe nume, îi poruncește lui să coboare din sicomor, adică să lase Legea mozaică ce nu este aducătoare de mare roadă și să grăbească spre harul și petrecerea după Evanghelie, care înseamnă a primi pe Dumnezeu în casa sa și a rodi mântuirea.

9. Așadar ascultând de Cuvântul Care îl învăța și îl chema, precum și pe acel Nathanail – doar și pe acesta l-a văzut mai întâi Hristos stând la umbra smochinului, adică trăind după legea umbrită – sau pe Marele Pavel – „fiindcă a devenit orb de la dreptatea din legea mozaică” – precum însuși spune, Hristos l-a văzut primul și l-a chemat. Dacă așadar, cineva va asculta de Cuvântul Care învață și cheamă, acela se face Zaheu, adică *cel ce se întoarce*. Și așa, jumătate din avuțiile învățăturilor lui, cele care mai înainte erau din lege, le leapădă săracilor Iudei, anume, gândirea, tăierea împrejur, zilele de sabbat, purificările, jertfele de animale și toate așezămintele Scripturii celei Vechi. Dar vede și învață din cuvintele și învățătura Legii că Iisus este Hristosul, Fiul cel Unul născut al lui Dumnezeu, și dacă vreodată a năpăstuit pe careva dintre cei credincioși, numindu-se pe sine necredincios, și dacă a nedreptățit pe cineva fără

de frică, să dea îndărăt înmulțit, îngrijind de mulți credincioși și pe mulți dintre cei necredincioși aducându-i la credința în Hristos. Iată dar că avem pe scurt și tâlcuirea alegorică.

10. Dar fiindcă Zaheu la început, după istorisire, era iubitor de argint – și își aduna aurul din vamă, și prin aceasta și-a câștigat bogățiile –, mai apoi a fost iubitor de săraci, făcându-se de voie sărac și neiubitor de câștig. Căci pe unele din avuțiile sale le-a dat milostenie, iar pe celelalte le-a întors înapoi împătrit. Iar noi acum ce ar urma să facem: să laudăm virtutea sau să fim osânditorii răutății? Căci întinderea predicii nu îngăduie să le facem pe amândouă. Dar fiindcă cuvântul este pentru noi, cei care suntem de față, între care nu știu să se afle cineva care să dorească să fie ctitor al lepădării de câștig, și fiindcă aproape toți dintre noi suntem robiți iubirii de argint, se cuvine ca puțin și pe măsură ce ne permite timpul, să cuvântăm despre iubirea de argint, să descoperim stricăciunea care vine din aceasta, încercând să ne schimbăm pe noi înșine după puterea noastră. Iubirea de argint este pricina tuturor relelor, a câștigului rușinos, a hoției, a zgârceniei, a lipsei de dragoste, a necredinței, a mizantropiei, a năpăstuirii, a bogăției celei nedrepte, a cametei, a vicleșugului, minciunilor, jurământului strâmb, și încă a multora altora asemenea. Din iubirea de argint nasc jefuirile bisericilor, furtisagul veșmintelor și oricare alt chip al furtului. Tot pentru iubirea de argint nu numai pe drumuri, pe pământ și pe mare sunt tâlhari și hoți și pirați, dar chiar și în mijlocul orașelor sunt cântare nedrepte, și cumpene viclene, și măsurători în-doite, corupție, tăiere ticluită în ascuns, călcare de hotare, vrăjmășii între vecini. Tot iubirea de arginți a

ridicat neamuri împotriva altor neamuri, a desfăcut prietenii puternice și, de multe ori, a rupt legături de rudenie, pentru aceasta unul și-a trădat patria, iar un altul armata lui de un neam cu el, judecătorul nedrept a strâmbat legea și a măsluit mărturia cea adevărată. Și, mai înainte de acestea, fiecare dintre ei propriul suflet. Astfel este și potrivit dumnezeiescului Apostol „căci iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei ce au poftit-o cu înfocare au ră-tăcit de la credință și s-au străpuns cu multe dureri.” (I Tim. 6:10)

11. Dar luați aminte cu înțelegerea la cuvântul Apostolului, care nu spune că cei bogați sunt ră-tăciți de la credință, ci cei care poftesc bogăția cu înfocare. Precum și în altă parte spune „Cei ce vor să se îmbogățească, cad în ispite și în cursele Diavolului” (I Tim. 6:9). Așadar să nu spuneți că cei mai mulți dintre noi suntem săraci, deci pentru ce vorbești despre iubirea de arginți către unii care aproape că nu câștigă mai nimic? Căci boala o avem prin pofta din suflet și avem nevoie de vindecarea ei. Iar dacă-mi spuneți că nu aveți această boală, arată-mi că nu cauți să îți schimbi sărăcia, ci o socotești pe aceasta mai vrednică de dorit și mai de cinste decât bogăția și că te bucuri pentru ea și că dai mulțumire lui Dumnezeu că pentru ea îți face mai ușoară mântuirea. Iar dacă este cineva bogat, să audă că este greu ca cineva bogat să intre în Împărăția cerurilor, dar să cunoască faptul că și Avraam era bogat, dar a fost mântuit – fiindcă acela era iubitor de străini și iubitor de săraci, ci nu era iubitor de argint – și Iov a fost încercat cu bogăția și cu sărăcia; când era bogat zicea despre sine însuși „Mi-am pus eu încrederea în aur, ori eram fericit peste măsură că aveam atâtea bogății?”

12. Așadar dragostea pentru avere este un rău pe care, dacă nu l-ar avea, nici săracul, nici bogatul nu ar suferi în zadar. Fiindcă bogăția cea rea își ia uneori o însoțitoare și mai rea cu ea – înălțarea minții și îngâmfarea pentru bogăție. Din această pricină, dumnezeiescul Pavel zice, scriindu-i lui Timotei: „Celor bogați în veacul de acum poruncește-le să nu se semețească, nici să-și pună nădejdea în bogăția cea nestatornică, ci în Dumnezeu” (1 Tim. 6:17). Căci smerenia este pentru oameni cunoașterea adevărului, iar cel care se semețește cu bogăția, care este pământească într-adevăr, mai mult decât oricare dintre cele ale noastre, cel ce se trufește cu ea și nădăduiește în ea, acela este cu adevărat fără de minte și cu nimic deosebit față de exemplele de bogați pe care ni le dă Domnul, între care unul îl avea la poartă pe Lazăr și din înalta părere de sine, nici nu privea spre Lazăr, iar altul spunea sufletului său cu privire la bogățiile adunate pentru mulți ani, că și-a pus nădejdea în bogăția sa. De aceea l-a primit și pe unul ca acesta flacăra cea nestinsă, cerându-i-se lui fără de veste sufletul. Vedeți ce sfârșit îi așteaptă pe cei care își reazemă nădejdea în bogății? Pentru aceasta spune și David: „Bogăția de ar curge nu vă lipiți inima de ea.” (Ps. 61:10), iar Solomon zice: „cel ce își pune nădejdea în bogăția lui va cădea” (Pilde, 11:28); iar în altă parte îi aseamnă pe cei pierduți pentru câștig cu stricăciunea și cu iadul, zicând : „precum iadul și stricăciunea nu se satură, la fel și ochii celor fără de minte, (Pilde, 27:20), iar Domnul zice „vai de cei bogați, vai de cei sătui” (Luca 6:24).

13. Dar noi, fraților să ne îmbogățim în fapte bune, să ne saturăm cu cele pe care le avem noi înșine, să dobândim foamea celor lipsiți, pentru ca să auzim

și noi glasul făgăduinței și să fim învredniciți de binecuvântare și vom moșteni Împărăția cerurilor, pe care fie să o dobândim noi toți cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, puterea, mărirea și cinstea împreună cu cel fără de început al Său Părinte și cu de viață făcătorul Său Duh, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin.

Către cei ce pătimesc în necazuri
pentru cele ce se întâmplă nouă
pururi în împrejurări de tot felul

1. Răul prin fire, care este păcatul, de la noi își are începătura, iar răul care vine din simțurile noastre, care este chinuitor și silnic, ar putea fi și cu îngăduința lui Dumnezeu, care, ca un medic, ne ține departe prin acesta, vindecându-l de adevăratul rău. Și astfel, îi aduce la El, prin nenumărate purtări de grijă, pe cei care sunt păcătoși recuperabili, iar pe cei care sunt incurabili, le scurtează viața pentru mântuirea altora. Întrucât astfel stau lucrurile, noi înșine suntem pricinuitoarii nenorocirilor noastre, făcându-ne noi pe noi înșine vrednici de ardere, iar El se face, deopotrivă, și binefăcător și mântuitor, dar și pierzător al adevăratului rău. Dar uneori se rânduiesc bărbaților celor aleși lupte și atacuri din pricina unor rele care nu sunt din fire. Căci precum boala nu este făcută de Dumnezeu, chiar dacă cel care boalește este o ființă creată de Acela, tot așa nici păcatul nu este născut de la El, chiar dacă cel ce se rătăcește din voie proprie spre păcat, este suflet rațional care s-a născut de la El. Căci acest suflet a primit de la Dumnezeu cinstea de a avea voie liberă și alegere liberă, altminteri, dacă nu ar avea această cinste, în zadar ar mai fi numit rațional. Așadar de vreme ce a primit toată cunoștința liberă de orice necesitate, și dacă ar fi alergat la Dumnezeu și dacă din dragoste s-ar fi unit cu Acela, ar fi stăruit în aceasta, și-ar fi păstrat și viața

în bine și după fire. Or, săturându-se de hrana aceea sfântă și plecându-se la plăcerile cele de jos ale trupului, rătăcindu-se de la binele cel după fire – la răul cel din fire, păcatul adică – se va îmbolnăvi, vai, prin sine însuși, odrăslind moartea prin căderea de voie din viață.

2. Așadar fiindcă și noi toți aproape suntem ca unii ca aceștia și avem nevoie de călăuzirea și de sfătuirea cea de comun folos din cuvintele lui Hristos către noi, acum mai cu osârdie să împlinim cuvintele Lui, astfel încât cunoscând că atacurile răutății din toată lumea au drept pricină păcatul, să lepădăm de la noi cunoștința cea iubitoare de păcat și să ne schimbăm pe noi înșine spre tot ceea ce este plăcut lui Dumnezeu și astfel, fiind miluiți și vindecați prin faptele virtuții să schimbăm dumnezeiasca mânie a Domnului nostru în milă. Căci El Însuși este Cel despre Care Moise a mărturisit nouă, zicând: „De vei asculta cu luare-aminte glasul Domnului Dumnezeului tău și de vei lua aminte la poruncile Lui nu voi aduce asupra ta nici o boală, căci Eu sunt Dumnezeu Cel Care te vindecă pe tine” (*Ieșirea, 15:26*).

3. „De veți umbla după legile Mele și de veți păzi și plini poruncile Mele, tot binele vă va fi vouă și veți locui pământul vostru fără primejdie și război nu va veni în pământul vostru, și voi trimite pace pe pământ și veți adormi în pace și nimeni nu vă va tulbura. Veți alunga pe vrăjmașii voștri și vor cădea uciși înaintea sabiei voastre. Cinci din voi vor birui o sută și o sută din voi vor goni mii. Și vor cădea vrăjmașii voștri de sabie înaintea voastră. Veți mânca roadele voastre vechi din anii trecuți. Voi umbla printre voi și sufletul Meu nu se va scârbi de voi și voi fi Dumnezeul vostru și voi poporul Meu, care v-am

făgădui acestea. Iar de nu Mă veți asculta și de nu veți păzi aceste porunci ale Mele, de veți disprețui așezămintele Mele, și de se va scârbi sufletul vostru de legile Mele, neîmplinind poruncile Mele, atunci și Eu am să Mă port cu voi așa: Voi trimite asupra voastră groaza, lingoarea și frigurile de care se va istovi sufletul vostru și vrăjmașii voștri vor mânca roadele voastre. Îmi voi întoarce fața împotriva voastră și veți cădea înaintea vrăjmașilor voștri și vor domni peste voi cei ce vă urăsc pe voi și veți fugi când nimeni nu vă va alunga. Dacă nici după toate acestea nu Mă veți asculta – adică, de nu vă veți întoarce – atunci înșeptit voi mări pedeapsa pentru păcatele voastre. Voi frânge îndărătnicia voastră cea mândră. În zadar vă veți chinui puterile voastre, că pământul vostru nu-și va da roadele sale, nici pomii din țara voastră nu-și vor mai da rodul lor. Dacă nici după acestea nu vă veți îndrepta împotrivindu-vă Mie, atunci și Eu vă voi lovi înșeptit pentru păcatele voastre. Voi trimite asupra voastră fiarele câmpului care vă vor lipsi de copii, vă vor împrăști până ce se vor pustii drumurile voastre. Dacă nici după acestea nu vă veți îndrepta, atunci și eu vă voi lovi înșeptit pentru păcatele voastre. Voi aduce asupra voastră sabie răzbunătoare ca să răzbune legământul Meu. Iar dacă vă veți ascunde în orașele voastre voi trimite asupra voastră, molimă și veți fi dați în mâinile vrăjmașului și veți plânge de lipsa pâinii care vă hrănește. Dacă nici după aceasta nu mă veți asculta și veți păși împotriva mea, și eu voi merge împotriva voastră cu mânie și vă voi pedepsi înșeptit pentru păcatele voastre. Veți mânca din carnea fiilor voștri și din carnea fiicelor voastre. Orașele voastre le voi preface în ruine, și voi pustii locașurile voastre cele sfinte și nu voi mirosi

miresmele plăcute ale jertfelor voastre. Pustii-voi pământul vostru așa încât să se mire de voi vrăjmașii voștri care se vor așeza în el. Și vă voi risipi pe voi printre neamuri ; în urma voastră voi ridica sabia și va fi pământul vostru pustiu și orașele voastre dărămate. Celor ce vor rămâne dintre voi le voi trimite în inimi frica în pământul vrăjmașilor lor, până și freamătul frunzei ce se clatină îi va pune pe fugă și vor fugi ca de sabie, veți pieri printre popoare și vă va înghiți pământul vrăjmașilor voștri”.

4. Vezi până unde poate tinde mânia Sa Domnul? Așadar „El este milostiv, îndurat zăbavnic la mânie și mult Milostiv și îi pare rău de răul pe care l-a trimis asupra voastră” (*Ioil*, 2:13), însă celor care se pocăiesc și se întorc de la relele lor. „Întoarceți-vă și Mă voi întoarce și Eu către voi, zice Domnul” (*Zaharia*, 1:3) „Și te vei întoarce, zice, către Domnul Dumnezeuul tău și vei asculta glasul Lui și nu te va lăsa, nici nu te va pierde, ci Îl va afla pe Domnul Dumnezeuul tău ajutor toată inima ta și sufletul tău în ziua necazului tău” (*Deut.* 4:29-31). Dar te vei pedepsi dacă te vei încrede în cugetele tale, nu numai fiindcă le pătimești, ci și fiindcă treci cu vederea poruncile Domnului și nu păzești îndreptările tale, din care pricină vei fi dat unor boli de nevindecă și, pedepsit fiind, vei căuta atunci depărtarea de rele și vei făgădui să păzești poruncile și vei arăta prin fapte plinirea făgăduinței, pentru ca să dobândești și dumnezeiescul ajutor în chip lucrător. Dar care sunt poruncile Domnului? Cucernicia cea dreaptă și statornică, iubirea față de El, curăția și înfrânarea trupului nostru, iubirea de străini și faptul de a nu pofti nimic din cele ale aproapelui nostru și să nu-i facem nimic rău, ci să-i facem bine după putere și, simplu, să facem fiecare către

aproapele nostru acelea pe care și noi înșine voim să le primim de la alții.

5. Dar dacă voiești, vezi și din cuvinte și pia-tra împotriva celor care calcă ceva din cele spuse: „Ei m-au întărâtat spre mânie prin cei ce nu sunt Dumnezeu, îi voi întărâta și Eu pe ei printr-un popor care nu e popor” (*Deut. 21:18*) și iarăși „Căci Eu Domnul Dumnezeuul tău sunt, Dumnezeu zelos Care pedepsește vina părinților asupra copiilor până la al treilea și al patrulea neam pentru cei ce mă urăsc.” (*Deut. 5:9*) și iarăși „Blestemat să fie cel ce va vorbi de rău pe tatăl său sau pe mama sa!” și să zică tot poporul Amin, Amin!” (*Deut. 27:16*) „și cel ce grăiește de rău pe tatăl sau pe mama sa, cu moarte să fie omorât și fiul care vorbește împotriva tatălui”. și iarăși: „de va avea cineva fecior rău și nesupus care nu ascultă de vorba tatălui său și de vorba mamei sale și aceștia l-au pedepsit, dar el tot nu-i ascultă, să-l ia tatăl lui și mama lui și să-l ducă la bătrânii cetății lor și la poarta acelei cetăți și către preoții cetății lor să zică: Acest fiu al nostru este rău și neascultător și este lacom și bețiv. Atunci toți oamenii cetății lui să-l ucidă cu pietre și să-l omoare. Și așa să stârpești răul din mijlocul tău” (*Deut. 21:21*).

6. Dar care este pedeapsa pentru cei care au căzut din făgăduința curăției? Oare nu prețul morții? „Să nu fie desfrânată din ficele lui Israel, nici desfrânat din fiii lui Israel”. Căci zice, „a slăbit poporul din pricina desfrânărilor și au murit de pedeapsă douăzeci și patru de mii” și, dacă nu era Finees a lui Eleazar care să se ridice și, râvnind pentru Mine și străpungând cu lancea, a ucis pe amândoi, pe desfrânat și pe desfrânată, toți ar fi fost pierduți și cei nevinovați și cei vinovați, pentru faptul că nu au

făcut dreptate, pedepsind fărădelegea. Pentru aceasta și Dumnezeu a grăit către Moise „Finees a abătut mânia Mea de la Fiii lui Israel râvnind între ei”. Și dacă desfrânarea atâta se pedepsește, adulterul ce va pătimi? Fără îndoială că nu va rămâne nepedepsit. Drept aceea și dumnezeiasca Lege: „De se va găsi cineva dormind cu femeie măritată, pe amândoi să-i dați morții: și bărbatul care a dormit cu femeia și femeia. Și așa să stârpești răul din Israel.” (*Deut. 22:22*).

7. Dar vei zice, acestea sunt în Vechiul Testament, ce au a face cu noi, poporul Noului Testament? Așadar nu am auzit bine, Domnul și Dătătorul de lege și Stăpânul nostru, Iisus Hristos a zis: „Nu am venit să stric Legea, ci să o împlinesc.” (*Matei: 5:17*) și „o iotă sau o cirtă din Lege nu va trece până ce nu se vor face toate” (*Mat. 5:18*). Dar dacă acestea sunt astfel, cel care va fi sub pedeapsă pentru păcat, prin uciderea cu pietre și prin celelalte amenințări, va fi neîndoielnic ucis și va fi dat vrăjmașilor în chip rușinos și, toate acele chinuri le va pătimi. Unul este leacul cerut de înțelepciunea și harul Unuia Dumnezeu și Mântuitorului nostru Hristos, și anume, faptul de a fi morți ei înșiși păcatului prin pocăință și astfel de aici, plătind datoria pentru călcările Legii, să ne îmbrăcăm prin virtute în omul cel nou, în Hristos, și astfel să fim eliberați de sub Lege trăind după Hristos, Cel Ce S-a dat pe Sine izbăvire pentru noi. Altminteri, dacă Noul Testament nu pedepsește păcatul, atunci îl vei socoti bun, fiindcă voiește a te îndrepta pe tine care, altminteri, erai vrednic de uciderea cu pietre. Dar acum nu numai că pune capăt păcatului, dar ceea ce este mai mult decât păcatul, face mai ușoară nimicirea a însăși pricinilor păcatului, iar pe cei

căzuți în păcate, ca unii care au săvârșit tot păcatul, îi osândește pe drept cuvânt la moartea cea veșnică. „Ați auzit că s-a zis celor de demult: „Să nu ucizi”, iar cine va ucide va fi vrednic de osândă. Eu însă vă spun vouă: „oricine se mânie pe fratele său, vrednic va fi de osândă” (Mat. 5:21-22).

8. Vezi? Este arătată mânia nedreaptă egală cu uciderea. Iar eu vă spun vouă, punându-le pe amândouă sub aceeași osândă. Și aceasta mergând până la cel care îl insultă pe fratele său, întrucât îl numește nebun „vrednic de gheena focului” și iarăși „ați auzit că s-a spus să nu desfrânezi; iar Eu vă spun vouă că tot cel ce privește la o femeie și o pofteste pe ea, a și desfrânat cu ea, în inima lui”. (Mat. 5:22) Vezi? Și aici pofta este echivalată cu desfrânarea, căci curvia nu este numai ca o femeie să trăiască împreună cu un bărbat. Mai mult, este condamnată nu doar curvia, ci însăși voința de a curvi, și aceasta numai cu gândul, fiindcă printr-o privire pătimasă, stârnită fiind patima, se arată desfrânarea ca și săvârșită. Așadar El este judecătorul inimii plină de pofte și de cugete, și vede cugetul cel ascuns al nostru, zidit fiind după asemănarea cu El, precum lumina lunii sau cea mai mică lumină primită de la raza inteligibilă a dumnezeieștii și preaînaltei Lumini.

9. Prin urmare, cei care fac vasul dumnezeieștii lumini, vas al plăcerii celei spurcate și cu adevărat întunecate și, în locul templului cel dumnezeiesc zidit de Dumnezeu, se arată locuință demonilor prin învoirea pătimasă, în care mărime a vicleniilor vor fi părăsiți astfel încât să nu fie numiți cu nume de la rușinea păcatelor, de la desfrânare adică? Iar dacă suntem uniți toți cu un singur Om, cu Unul Hristos, precum strigă sfântul Pavel, și suntem un singur duh

cu El și, dacă ne unim în partea inteligibilă a sufletului cu dumnezeirea Lui și dacă suntem mădulare ale Lui crescute din El în chip nevăzut, iar cel care întinează această unire prin curvie, se așază la cele de jos, ce ți se pare oare, se poate una ca aceasta și să fie desfrânat și să fie numit desăvârșit sau mai degrabă încă ceva mai mult decât un desfrânat și cu mult inferior desfrânaților, ca unul care distruge dumnezeiasca împreună-ședere nepătimașă? Ce voi spune dar despre cele poruncite nouă cu privire la jurământ? Oare nu îl interzice și pe acesta ca pe un jurământ strâmb, ca pe unul care zice că este limpede lucrarea celui viclean?

10. Dar pentru ce vorbesc despre fiecare din acestea în parte, când într-un singur cuvânt se cuprinde totul? Căci zice: „Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor – adică plinind vechea lege – nu veți intra în Împărăția cerurilor.” (*Mat. 5:20*). Dar noi, de la care se cere mai mult decât acelora, nu suntem cu puțin mai aproape de faptele acelora, noi care am învățat că trebuie să ne înfrânăm chiar fiind căsătoriți – căci zice „vremea s-a scurtat, de acum așa încât și cei ce au femei să fie ca și cum nu ar avea. Căci chipul acestei lumi trece.” (*I Corinteni, 7:29*) – noi, așadar, care auzim acestea și le credem, nu ne stăpânim de a le avea numai pe ale noastre, ci ne înnebunim cum să le dobândim și de la alții; noi care nu putem jura nici măcar pe capul nostru – căci se zice: „Nici pe capul tău să nu juri, fiindcă nu poți să faci un fir de păr alb sau negru” (*Mat. 5:36*); noi așadar care nu ne temem adeseori să jurăm pe Capul Preaînalt a toată făptura, pe Dumnezeu Însuși și pe Sfânta Sfintelor lui Dumnezeu, și mai mult decât acestea. Doamne! Doamne! Cât de departe

a mers îndrăzneala îndrăzelii, încât și pe simbolul negrăitelor și mântuitoarelor patimi, dumnezeiescul sânge al lui Dumnezeu care din veac se varsă pentru viața lumii – Doamne! Cum de nu ne lepezi pe noi, Părinte, precum ai lepădat atunci pe ucigătorii de Dumnezeu? – am pus, ca pe o hârtie neagră, juruințele acelea vrednice de plâns, pe care adevărul nostru stăpân ne-a însemnat toată fapta răutății și vai!, ne-am făcut împreună lucrători cu cel viclean care ne-a dezlegat de stăpânirea Aceluia.

11. Dar noi, ca unii care suntem făcuți pentru ceea ce este dumnezeiesc, cum vom putea noi sluji celor care sunt împreună-slujitori celui rău? Oare nu cumva ca unora ce sunt de alt neam și ca unor vrăjmași? Vai mie, ce voi pătimi? Cu ce cuvânt sfâșietor voi descrie nenorocirea publică și a tuturor laolaltă? Aproape prin nimic altceva nu ne distingem, decât prin distrugerea reciprocă și prin insultarea celor mai mici decât noi și vai!, de parcă întreaga lume a fost creată fără vreun alt folos decât să ne luptăm unii cu alții; și, deși pe față și pentru o vreme, ne prefacem că avem pace unii cu alții, cei puternici dintre noi încă ne sporim cu prisosință viața în detrimentul săracilor, punând poveri grele celor care trăiesc numai din munca lor. Care soldat este mulțumit cu solda lui? Care dintre mai-marii cetății nu umblă după apucat? Întocmai ca niște crescători de câini și de porci, exact ca niște mistreți și șacali, își risipesc viața fără nici o lege. De aceea, strigă împotriva voastră, a tuturor, săracii, împotriva celor de la guvernare și, dacă vrei, pe lângă aceștia, a soldaților și a mai-marilor peste aceștia, împotriva științei – cea fără de milostivire și de oameni urâtoare a celor ce meșteșugesc cuvintele – nemaiputând răbda nedreptatea și traiul ușor al

celor mai puternici ai pământului. Încă și până la monahi a ajuns șuvoiul izvorător de nedreptăți.

12. Apoi ne mirăm cum de ne-a părăsit pe noi Dumnezeu, cum am devenit batjocura vrăjmașilor noștri, cum ne stăpânește pe noi alt neam și năvălește asupra noastră și ne pradă fără de milă. Trebuie să ne minunăm de îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, cum de nu aruncă peste noi foc din cer precum peste Core și peste cei dimpreună cu dânsul, cum nu ne aruncă în iad de vii și cum nu se crapă pământul sub noi și nu se deschide prăpastia și adâncul, precum lui Datan și lui Aviron și a tuturor celor din adunarea lor, cum nu ne-a dat pe noi cu totul totalei nimiciri precum a făcut cu neamurile de atâtea ori – cu adevărat puțin am fost biciuiți, față de cât am păcătuit.

13. Învățându-ne prin milă întoarcerea, răbdându-ne întru toate, acum și noi, acestea știind, să ne întoarcem către El după ce am pățimit și să lepădăm faptele întunericii și să ne facem întregi de lumină. Să ne iubim unii pe alții și prin faptele luminii să ne arătăm fără de fățarnicie, pentru ca și dragostea lui Dumnezeu să rămână întru noi, slăvindu-se împotriva tuturor neamurilor care luptă împotriva noastră. Să lepădăm de la noi poftirea pentru bunurile apropiate, pentru ca să ne depărtăm de toată nedreptatea și să dobândim drept ajutor dreptatea lui Dumnezeu, punând sub picioarele noastre pe cei ce nu cinstesc pe Dumnezeu, făcând ale noastre câștigurile aceloră. Să ne oprim cu totul de la înfricoșătorul jurământ prin care ni se pare că întărim faptele noastre, dar călcând dumnezeiasca îngrădire și din această pricină neîncetat cădem din tăria care ne vine de la Dumnezeu, pierzându-ne pe noi înșine. Dar dacă vom înceta ușurătatea noastră cu privire la acestea, Dumnezeu

Însuși va fi întru noi și orice încercare a noastră o va face plină de tot folosul, întărind-o. Să prefacem viața noastră într-una mai iubitoare de Dumnezeu și mai plină de înțelepciune, pentru ca Tatăl curăției și Dumnezeu să ne iubească pe noi ca pe niște fii ai săi, împreună cu noi lucrând și împreună cu noi luptându-Se cu cei ce se luptă cu noi. Să ne armonizăm și noi toată fapta și cuvântul și cugetul pentru dumnezeiasca bunăvoință și astfel, întorcându-ne cu totul fără de prihană, să cădem și să plângem înaintea Domnului Dumnezeului nostru și să-I cerem iertarea pentru cele prin care mai înainte am păcătuit.

14. Căci astfel și El Însuși întorcându-ne pe noi de la tot păcatul și albindu-ne precum zăpada, ne va arăta pe noi mai strălucitori decât aurul, împreună cu El ne va preaslăvi acum și în vecii nesfârșiți. Căci ne-a arătat nouă prin cuvintele Lui, în multe chipuri, iubirea Lui de oameni, prin pilda fiului risipitor, prin dragostea arătată smereniei vameșului, grija față de noi ca pentru oaia rătăcită. Iar prin faptele Lui, ne-a arătat iubirea Lui de oameni, prin necuprinsul compătimirii Sale față de tâlharul de pe cruce, și prin regele Manase care trăia în fărădelegi și care, pocăindu-se în cel mai de pe urmă ceas, a fost primit, prin mila arătată Ninivitenilor, care deși păcătuiau de mulți ani și cu mulțime de păcate, pentru pocăința de numai trei zile au luat iertare. Însuși pentru noi – o! negrăită mărimă a bunătății! – pogorând cerurile a venit și S-a făcut pe Sine propovăduitor al pocăinței pentru noi, cu cuvântul și fapta, arătându-ne cum, ținând-o pe aceasta, și celor care aleg să Îi urmeze cu credință, nu numai că le făgăduiește izbăvirea de multe chipuri de rele, ci le și făgăduiește Împărăția cea cerească.

15. Pe care fie ca și noi toți să o dobândim, săvârșind toată fapta pocăinței întru Însuși călăuza pocăinței Hristos, Căruia Se cuvine slava, în vecii vecilor Amin.

CUPRINS

Omilia 36	
La Evanghelia celei de-a 11-a duminici a sfântului Evanghelist Matei având ca subiect pilda Mântuitorului.....	7
Omilia 37	
La preacuvioasa Adormire a Preacuratei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioarei Maria.....	18
Omilia 38	
La întâia Evanghelie după Matei întru care se vorbește că nu este destul dumnezeiescul Botez ca să-l mântuiască pe om de nu se va strădui a ține dumnezeieștile porunci.....	32
Omilia 39	
Predică la litie Pentru acea plagă a morții potrivnică firii, agonisită nouă din naștere.....	42
Omilia 40	
La Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, proorocul și Înaintemergătorul lui Hristos.....	52
Omilia 41	
La cea de-a 14-a duminică de peste an a Evangheliei după Matei, la pilda despre cei chemați la ospățul de nuntă al Fiului.....	71
Omilia 42	
La mântuitoarea naștere a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioarei Maria.....	83
Omilia 43	
La Evanghelia după Matei a celei de-a 17-a Duminici de peste an, cea despre femeia canaaneiancă.....	93
Omilia 44	
La sfântul Apostol și Evanghelist și preaiubitul lui Hristos, Ioan Teologul.....	104

Omilia 45	
La Evanghelia celei de-a doua duminici după sfântul Apostol și Evanghelist Luca.....	115
Omilia 46	
La Evanghelia după Luca din cea de-a treia Duminică Având ca subiect fiul văduvei cel înviat de Domnul.....	124
Omilia 47	
În cea de-a patra Duminică la Sfânta Evanghelic după Luca, unde se zice: „Ieșit-a Semănătorul ca să arunce sămânța lui”	133
Omilia 48	
A Evangheliei după Luca a celei de-a cincea duminici care zice „era un om bogat care se îmbrăca în porfiră”	146
Omilia 49	
La cel între sfinți Mare Mucenic Dimitrie și Mare făcător de minuni și Izvorător de mir.....	158
Omilia 50	
La Evanghelia celei de-a șasea duminici.....	174
Omilia 51	
Anume că mijlocirea cea neîncetată către Dumnezeu prin rugăciune și psalmodie este locașul și tăria a toată frumusețea și întoarcerea și izbăvirea de toată răutatea și scârba/necazul.....	182
Omilia 52	
Predică la Intrarea în Sfânta Sfințelor a Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu.....	193
Omilia 53	
La intrarea în Sfânta Sfințelor și despre viața după chipul lui Dumnezeu petrecută acolo a Preacuratei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Maria.....	204
Omilia 54	
Anume ce va fi la venirea Domnului Și schimbarea în mai bine a celor drepti iar pentru cei necredincioși mai mare osândă Și despre diferitele patimi și virtuți Predică la Evanghelia după Luca a celei de-a 10-a Duminici.....	251

Omilia 55	
Predică la duminica protopărinților.....	263

Omilia 56	
Despre Sfintele și înfricoșătoarele lui Hristos Taine, predică ținută mai înainte cu 40 de zile de Nașterea Domnului.....	271

Omilia 57	
Predică la Duminica tuturor sfinților Despre genealogia după trup a Domnului nostru Iisus Hristos	283

Omilia 58	
La Mântuitoarea Naștere cu trupul a Domnului Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.....	296

Omilia 59	
Despre botezul dumnezeiesc al celor desăvârșiți. Și despre pocăință și despre cele spuse despre ea de Sfântul Ioan Botezătorul Predică la privergherea Luminilor.....	307

Omilia 60	
Predică ținută la sărbătoarea Luminilor Și despre arătarea tainei Botezului.....	317

Omilia 61	
La cea de-a douăsprezecea duminică a lui Luca, având ca subiect vindecarea minunată a celor 10 leproși.....	331

Omilia 62	
La Evanghelia după Luca a celei de-a cincisprezecea duminici având ca subiect îndreptarea și mântuirea lui Zaheu vameșul.....	341

Omilia 63	
Către cei ce pătimesc în neazuri pentru cele ce se întâmplă nouă pururi în împrejurări de tot felul.....	352

